

KOMISIONI
EUROPIAN

Bruksel, 4.11.2025

Versioni i fundit i RDS(2025) 753

DOKUMENTI I PUNËS I SHËRBIMEVE TË KOMISIONIT

Raporti për Maqedoninë e Veriut për vitin 2025

Në shtojcë

**KOMUNIKATA E KOMISIONIT PËR PARLAMENTIN EVROPIAN, KËSHILLIN,
KOMITETIN EKONOMIK DHE SOCIAL EVROPIAN DHE KOMITETIN E RAJONEVE**

Komunikatë mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së për vitin 2025

{KOM(2025) 690 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 750 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 751 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 752 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 754 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 755 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 756 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 757 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 758 versioni më i fundit} – {RDS(2025) 759 versioni më i fundit}

MK

MK

PËRMBAJTJA

1.	HYRJE	3
1.1.	KONTEKSTI	3
1.2.	GJETJET KRYESORE TË RAPORTIT	3
1.3.	GJENDJA E PROCESIT TË ANËTARËSIMIT	200
2.	GRUPKAPITULLI 1: VLERAT THEMELORE TË PROCESIT TË ANËTARËSIMIT	211
2.1.	FUNKSIONIMI I INSTITUCIONEVE DEMOKRATIKE DHE REFORMA E ADMINISTRATËS PUBLIKE	211
2.2.1	Demokracia	211
2.1.2.	Reforma e administratës publike	244
2.2.	SUNDIMI I LIGJIT DHE TË DREJTAT THEMELORE	277
2.2.1	Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore	277
2.2.2	Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria	46
2.3.	KRITERET EKONOMIKE	556
2.3.1.	Ekzistenca e ekonomisë së tregut funksionale	57
2.3.2.	Kapaciteti për t'u përballur me presionin konkurrues dhe forcat e tregut në Bashkim 62	
2.4.	PROKURIMI PUBLIK, STATISTIKAT, KONTROLLI FINANCIAR	644
	Kapitulli 5: Prokurimi Publik	644
	Kapitulli 18: Statistikat	655
	Kapitulli 32: Kontrolli Financiar	66
3.	MARRËDHËNIE TË MIRA FQINJËSORE DHE BASHKËPUNIMI RAJONAL ...	667
4.	AFTËSIA PËR TË MARRË PËRSIPËR DETYRIMET E ANËTARËSIMIT	69
	GRUPKAPITULLI 2: TREGU I BRENDSHËM 69	
	Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave	69
	Kapitulli 2: Lëvizja e lirë e punëtorëve	700
	Kapitulli 3: E drejta e vendosjes dhe liria për të ofruar shërbime	711
	Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit	722
	Kapitulli 6: E Drejta e Shoqërive Tregtare	722
	Kapitulli 7: Të Drejtat e Pronësisë Intelektuale	733
	Kapitulli 8: Politika e Konkurrencës	733
	Kapitulli 9: Shërbimet Financiare	744
	Kapitulli 28: Mbrotjtja e konsumatorit dhe kujdesi shëndetësor	7575
	GRUPKAPITULLI 3: KONKURRUESHMËRIA DHE RRITJA GJITHËPËRFSHIRËSE 777	
	Kapitulli 10: Transformimi Digjital dhe Media	77
	Kapitulli 16: Tatimimi	78
	Kapitulli 17: Politika Ekonomike dhe Monetare	79
	Kapitulli 19: Politika sociale dhe punësimi	80
	Kapitulli 20: Politika e ndërmarrjeve dhe industrisë	822
	Kapitulli 25: Shkenca dhe Hulumtimi	844
	Kapitulli 26: Arsimi dhe Kultura	85
	Kapitulli 29: Bashkimi Doganor	87
	GRUPKAPITULLI 4: AGJENDA E GJELBËR DHE LIDHSHMËRIA E QËNDRUESHME 88	
	Kapitulli 14: Politika e Transportit	88
	Kapitulli 15: Energjetika	900
	Kapitulli 21: Rrjetet Trans-Evropiane	911

Kapitulli 27: Mjedisi dhe Ndryshimi Klimatik	92
GRUPKAPITULLI 5: BURIMET, BUJQËSIA DHE KOHEZIONI 95	
Kapitulli 11: Bujqësia dhe Zhvillimi Rural	95
Kapitulli 12: Siguria ushqimore, politika veterinare dhe fitosanitare	96
Kapitulli 13: Peshkimi dhe akuakultura	98
Kapitulli 22: Politika rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukture	99
Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore	1011
GRUPKAPITULLI 6: MARRËDHËNIET ME JASHTË. 1022	
Kapitulli 30: Marrëdhëniet me Jashtë	1022
Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes	1033
SHTOJCA I – MARRËDHËNIET MIDIS BE-SË DHE MAQEDONISË SË VERIUT	105

1. HYRJE¹

1.1. KONTEKSTI

Pas Konferencës së parë Ndërqeveritare mbi Negociatat e Anëtarësimit më 19 korrik 2022, takimet e shqyrtimit për të gjashtë grupkapitujt u përfunduan më 7 dhjetor 2023. Të gjitha raportet e shqyrtimit për të gjashtë grupkapitujt u paraqitën Këshillit. Maqedonia e Veriut vazhdoi të zbatojë Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit dhe organet e përbashkëta sipas Marrëveshjes u takuan.

Duhet të zbatohen reforma të konsiderueshme që lidhen me BE-në. Maqedonia e Veriut mban marrëdhënie të mira me vendet e tjera në zgjerim dhe ka vazhduar pjesëmarrjen e saj aktive në nismat rajonale. Marrëveshjet ekzistuese dypalëshe me vendet fqinje duhet të zbatohen me mirëbesim nga të gjitha palët, duke përfshirë Marrëveshjen e Prespës me Greqinë dhe Traktatin e Miqësisë, Fqinjësisë së Mirë dhe Bashkëpunimit me Bullgarinë.

Maqedonia e Veriut ka vazhduar përputhjen e saj të plotë me politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë të BE-së, përfshirë edhe në lidhje me agresionin ushtarak të Rusisë kundër Ukrainës, duke dërguar një sinjal të qartë të zgjedhjes së saj strategjike për anëtarësim në BE dhe duke e dëshmuar veten si një partner i besueshëm.

Maqedonia e Veriut është angazhuar në mënyrë aktive në Planin e ri të Rritjes për Ballkanin Perëndimor dhe ka filluar zbatimin e katër shtyllave të planit për integrimin gradual me tregun e vetëm të BE-së, integrimin ekonomik rajonal, reformat themelore dhe rritjen e mbështetjes financiare. Sipas Instrumentit për Reformë dhe Rritje, një instrument i BE-së i bazuar në performancë që mbështet procesin e pranimit në BE, vendi ka miratuar Agjendën e tij të Reformave, e cila mbulon reformat në fushat e: (i) qeverisjes, reformës së administratës publike dhe menaxhimit të financave publike; (ii) tranzicionit të gjelbër dhe digjital; (iii) kapitalit njerëzor; (iv) zhvillimit të sektorit privat dhe mjedisit të biznesit; dhe (v) të drejtave themelore dhe sundimit të ligjit.

Maqedonia e Veriut u përfshi për herë të dytë në Raportin e Komisionit për Sundimin e Ligjit për vitin 2025².

1.2. GJETJET KRYESORE TË RAPORTIT

GRUPKAPITULLI 1: VLERAT THEMELORE TË PROCESIT TË ANËTARËSIMIT

Demokracia

Legjislacioni zgjedhor ofron kornizë të përshtatshme për mbajtjen e zgjedhjeve demokratike. Kodi Zgjedhor u ndryshua në mars të vitit 2024. Rishikimi ishte shumë i kufizuar dhe jo transparent. Nuk është bërë asnjë përparim në rekomandimet e mbetura të Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)/Zyrës për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR) dhe Komisionit të Venedikut.

Kuvendi u konstatua se po ushtronte kompetencat e tij në një mënyrë përgjithësisht efikase. Megjithatë, polarizimi politik brenda Kuvendit vazhdoi, duke vonuar miratimin e reformave të

¹Ky raport mbulon periudhën nga 1 shtatori 2024 deri më 1 shtator 2025. Ai bazohet në të dhëna nga burime të ndryshme, duke përfshirë kontributet nga Qeveria e Maqedonisë së Veriut, shtetet anëtare të BE-së, raportet e Parlamentit Evropian dhe informacione nga organizata të ndryshme ndërkombëtare dhe joqeveritare. Ai gjithashtu përfshin rezultatet e vlerësimeve krahasuese dhe indekseve të krijuara nga palë të tjera të interesuara, veçanërisht në fushën e sundimit të ligjit.

Për të përshkruar situatën faktike, Raporti përdor shkallën e mëposhtme: fazë e hershme, një shkallë e caktuar gatishmërie, gatishmëri e moderuar, nivel i mirë gatishmërie dhe nivel shumë i mirë gatishmërie. Për të përshkruar progresin e arritur në periudhën raportuese, Raporti përdor shkallën e mëposhtme: regres, asnjë progres, progres i kufizuar, një farë progresi, progres i mirë dhe progres shumë i mirë. Kur është e përshtatshme, përdoren edhe vlerësime të ndërmjetme.

²Versioni më i fundit i COM(2025) 900.

rëndësishme dhe disa emërimeve të vonuara prej kohësh. Kuvendi mbajti një konsensus të gjerë mbi zbatimin e Rregullores së re të Punës. Këto rregulla kanë pasur një efekt pozitiv në efikasitetin operativ të Kuvendit deri më tani; megjithatë, ndikimi i tyre afatgjatë ende nuk është përcaktuar. Kuvendi duhet të përshpejtojë reformat e nevojshme për procesin e integritetit në BE. Përveç kësaj, Kuvendi duhet të planifikojë dhe miratojë me kujdes agjendën e tij dhe të kufizojë përdorimin e procedurave të shkurtra legjislative. Bashkëpunimi ndërpartiak mbetet thelbësor për të përshpejtuar zbatimin e reformave që lidhen me BE-në, gjë që është në interes të qytetarëve. Nuk u bënë përpjekje për të miratuar ndryshimet përkatëse kushtetuese të përcaktuara në Konkluzionet e Këshillit të 18 korrikut 2022, të cilat vendi u zotua t'i iniciojë dhe t'i arrijë, në mënyrë që të sigurojë që Kushtetuta të mbulojë qytetarët që jetojnë brenda kufijve të shtetit dhe që janë pjesë e popujve të tjerë, siç janë bullgarët. Nevojiten hapa të qëndrueshëm dhe vendimtarë për të përshpejtuar zbatimin e të gjitha reformave që lidhen me BE-në, përtej atyre në Agjendën e Reformave, dhe për të çuar përpara procesin e negociatave të anëtarësimit me BE-në. Bashkëpunimi ndërpartiak është thelbësor në këtë drejtim.

Pavarësisht njëfarë progresi, reforma gjithëpërfshirëse e vetëqeverisjes lokale dhe forcimi i dialogut midis niveleve të ndryshme të *qeverisjes janë ende të nevojshme urgjentisht*. Marrëdhëniet ndëretnike mbeten të qëndrueshme dhe Marrëveshja Kornizë e Ohrit vazhdoi të zbatohej.

Institucionet përgjegjëse për procesin e integritetit në BE janë themeluar. Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë të forcojë strukturat e saj negociuese me BE-në dhe të arrijë koordinim të mirë midis ministrive të linjës dhe institucioneve duke zhvilluar më tej ekspertizën në *të drejtën e BE-së* në administratën publike.

Organizatrat civile (OC) në Maqedoninë e Veriut në përgjithësi veprojnë në një mjedis mbështetës. Qeveria ka vendosur të emërojë anëtarë të Këshillit për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile. Ky zhvillim ka çuar në riaktivizimin e shumëpritur të Këshillit, në përputhje me rekomandimet e Komisionit. Duke parë përpara, Këshilli tani duhet të kryejë në mënyrë efektive rolin e tij. Qeveria duhet të shtojë përpjekjet e saj për të siguruar përfshirjen e shoqërisë civile në të gjitha fushat prioritare dhe në aktivitetet konsultative. Ndryshimet e nevojshme në kornizat ekzistuese ligjore dhe financiare për të siguruar financim publik transparent të OC-ve ende nuk janë miratuar.

Reforma e administratës publike

Maqedonia e Veriut mbetet **mesatarisht e përgatitur** në fushën e reformës së administratës publike. Është bërë njëfarë progresi në fushën e qeverisjes elektronike, me ndryshimet në Ligjin për Dokumentet Elektronike, Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet Konfidenciale që transponojnë Rregulloren eIDAS 2.0 dhe futjen e një portofoli digjital për identitetin elektronik. Janë bërë përpjekje për të digjitalizuar regjistrat institucionalë, për të thjeshtuar procedurat elektronike dhe për të rritur shkëmbimin e të dhënave. Ligjet e shumëpritura për nëpunësit administrativë dhe punonjësit e sektorit publik u miratuan në korrik 2025. Të dy ligjet përmirësojnë procedurat e përzgjedhjes, punësimin e përkohshëm, kushtet e punës dhe mbledhjen e të dhënave në fushën e menaxhimit të burimeve njerëzore. Megjithatë, rregullat që rregullojnë nëpunësit civilë mbeten të fragmentuara. Vendi vazhdoi të riorganizojë disa institucione shtetërore në përputhje me Ligjin e ndryshuar për Organizimin dhe Funksionimin e Organeve të Administratës Shtetërore.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan pjesërisht dhe mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të miratojë dispozita ligjore që rregullojnë shërbimin e menaxhmentit të lartë dhe të fillohet zbatimi i Ligjit të rishikuar për Nëpunësit Administrativë dhe Ligjit të rishikuar për të punësuarit e Sektorit Publik;
- të finalizojë rishikimin dhe të vazhdohet me zbatimin e Ligjit për Organizimin dhe Punën e Organeve të Administratës Shtetërore dhe ligjeve të tjera përkatëse në përputhje me rekomandimet për organizimin e ri të organeve të administratës shtetërore;

→ të sigurojë zbatim të plotë të Ligjit për Procedurën e Përgjithshme Administrative duke përfunduar digjitalizimin e regjistrave institucionale dhe shkëmbimin e të dhënave, si dhe duke thjeshtuar procedurat elektronike.

Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore

Maqedonia e Veriut ka arritur **nivele të caktuara deri në mesatare të gatishmërisë** në zbatimin e **ligjit të BE-së** dhe standardeve evropiane në këtë fushë. Në përgjithësi, **nuk ka pasur përparim**.

Funksionimi i gjyqësorit

Sistemi gjyqësor i Maqedonisë së Veriut ka arritur **nivele të caktuara deri në mesatare të gatishmërisë** dhe **nuk ka bërë përparim**. Vendi ka filluar zbatimin e Strategjisë së Zhvillimit të Sektorit të Drejtësisë (2024-2028) dhe planit për Kapitullin 23 dhe ka vazhduar të zbatojë rekomandimet e Misionit të Vlerësimit të vitit 2023 për Këshillin Gjyqësor. Pavarësia e përgjithshme dhe autonomia financiare e gjyqësorit dëmtohen nga ndërhyrjet dhe presionet nga degët e tjera të qeverisë, duke përfshirë përpjekjet e Parlamentit për të ushtruar presion mbi anëtarët e Këshillit Gjyqësor që të japin dorëheqjen, si dhe ndarjet e kufizuara financiare. Mungesa e stafit në gjyqësor është shqetësuese, pasi ndikon në cilësinë dhe efikasitetin e sistemit të drejtësisë.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm në një masë të kufizuar dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të miratojë një Ligj të ri për Procedurën konstitucionale, në përputhje me standardet evropiane, dhe të përshpejtojë zbatimin e Strategjisë së re të Zhvillimit Sektorial për Gjyqësorin;

→ të forcojë Këshillin Gjyqësor duke miratuar një kuadër legjislativ të rishikuar dhe të vazhdojë të rrisë transparencën dhe pavarësinë e tij, në përputhje me rekomandimet e Misionit të Vlerësimit të vitit 2023 dhe mendimin e Komisionit të Venedikut, si dhe të përshpejtojë zbatimin e strategjive të burimeve njerëzore për gjyqësorin dhe shërbimin e prokurorisë publike;

→ për të siguruar që sistemi i automatizuar i informacionit për menaxhimin e çështjeve (AKMIS) është plotësisht funksional dhe i pajtueshëm me nivelin e kompleksitetit të çështjeve gjyqësore dhe metodën për vlerësimin e gjyqtarëve dhe kryetarëve të gjykatave.

Lufta kundër korrupsionit

Maqedonia e Veriut ka arritur **një nivel të caktuar deri në mesatar të përgatitjes** dhe **nuk ka bërë progres** në parandalimin dhe luftimin e korrupsionit. Korrupsioni mbetet i përhapur në shumë fusha dhe është shqetësues. Tragjedia e 16 marsit 2025 në Koçan, në të cilën një zjarr në një klub nate vrau 62 persona dhe plagosi mbi 190 të tjerë, zbuloi sfida të vazhdueshme sistematike në zbatimin e masave antikorrupsion. Masat parandaluese dhe shtypja efektive e korrupsionit duhet të përmirësohen. Padia e ngritur kundër Presidentes së Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK), e cila çoi në dorëheqjen e saj, ka vënë në pikëpyetje besueshmërinë e institucionit. KSHPK duhet të ofrojë në mënyrë proaktive udhëzime mbi politikat për të parandaluar korrupsionin, për të zbuluar dhe raportuar rastet e dyshuara të korrupsionit dhe për të rritur efikasitetin e saj në verifikimin e formularëve të regjistrimit të votuesve dhe mbikëqyrjen e financimit të fushatave. Paralelisht, rekomandimet e saj duhet të ndiqen në mënyrë efektive.

Prokurorët publikë, qendrat hetimore dhe njësitë e zbatimit të ligjit duhet të punësojnë staf të specializuar dhe të marrin mbështetje financiare. Rastet e korrupsionit të nivelit të lartë shpesh përballen me vonesa, parashkruhen ose rezultojnë në dënime minimale, gjë që përforcon skepticizmin publik në lidhje me efektivitetin e luftës kundër korrupsionit. Gjithashtu, nevojiten vlerësime të synuara të rrezikut dhe masa specifike për të luftuar korrupsionin në sektorët më të prekshëm.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u morën parasysh dhe për këtë arsye mbeten të

vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ Të miratojë Kod të ri Penal në përputhje me të drejtën e BE-së dhe standardet ndërkombëtare. Të përmirësohet rezultati i rasteve të korrupsionit të nivelit të lartë - me hetime, ndjekje penale, dënime përfundimtare dhe rikuperim proaktiv në kohë, profesionale dhe transparente, duke përfshirë konfiskimin e aseteve kriminale, konfiskimin e bazuar në vlerë, konfiskimin e zgjeruar dhe konfiskimin nga palët e treta;

→ të përmirësojë zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit, të zgjidhë çështjet që presin miratimin e rekomandimeve të Grupit të Shteteve kundër Korrupsionit të Këshillit të Evropës (GRECO) dhe të përgatisë strategjinë e re kundër korrupsionit për vitet 2026-2030 ;

→ të ndajë burime të mjaftueshme njerëzore dhe financiare, duke përfshirë ekspertë financiarë, për: (i) Prokurorinë Publike dhe Prokurorinë Themelore Publike për Ndjekjen Penale të Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit për të siguruar llogaridhënie efektive në rastet e korrupsionit të nivelit të lartë; dhe (ii) Komisionin Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit për të përmirësuar verifikimin e deklaratave të pasurisë dhe mbikëqyrjen e financimit të fushatave zgjedhore.

Të drejtat themelore

Korniza ligjore për të drejtat themelore është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së dhe standardet evropiane. Vendi vazhdon të përmbushë detyrimet e tij të përgjithshme në lidhje me të drejtat themelore, por legjislacioni duhet të zbatohet në mënyrë sistematike. Një Avokat i ri i Popullit dhe tetë zëvendësavokatë të rinj, për zyrat rajonale të Avokatit të Popullit dhe zyrën në Shkup, ende nuk janë zgjedhur. Nuk është bërë përparim në mbrojtjen e të dhënave personale. Situata e përgjithshme, në veçanti kushtet e jetesës, në burgje mbetet shqetësuese, megjithëse infrastruktura është rinovuar dhe përmirësuar në disa burgje.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u trajtuan vetëm në një masë të kufizuar dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Gjatë vitit të ardhshëm, vendi duhet në veçanti:

→ të adresojë kushtet e tmerrshme në burgje dhe të vazhdojë përpjekjet për të promovuar alternativa ndaj burgimit dhe për të zbatuar rekomandimet përkatëse mbi kushtet e paraburgimit të lëshuara nga institucionet kombëtare dhe ndërkombëtare, në veçanti Komiteti Evropian për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimit ose Ndëshkimit Çnjerëzor ose Poshtërues (CPT);

→ të sigurohet që Zyra e Avokatit të Popullit dhe Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi të marrin burime të mjaftueshme financiare dhe njerëzore që do t'u mundësojnë atyre të funksionojnë në mënyrë të pavarur dhe efikase;

→ të ofrojë mbështetje të përshtatshme për kategoritë e fëmijëve vulnerabël, veçanërisht fëmijët viktimë të dhunës, fëmijët romë³ dhe fëmijët me aftësi të kufizuara.

Liria e shprehjes

Maqedonia e Veriut ka arritur **një nivel të caktuar deri në mesatar të gatishmërisë** për lirinë e shprehjes dhe ka bërë **përparim të kufizuar** në këtë fushë. Korniza ligjore që rregullon median nuk është ende plotësisht në përputhje me të drejtën e BE-së , veçanërisht Aktin Evropian për Lirinë e Medias (EMFA), megjithëse është bërë njëfarë progresi në Ligjin për Median. Pavarësia financiare e Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale është përmirësuar dhe anëtarët e rinj të Këshillit të saj janë zgjedhur nga Parlamenti. Transmetuesi publik përballlet me sfida, pavarësisht

³Në përputhje me terminologjinë e institucioneve evropiane, termi i përgjithshëm "romë" përdoret këtu për t'u referuar disa grupeve të ndryshme pa mohuar specifikat e këtyre grupeve.

përmirësimeve në financimin e tij dhe emërimit të Këshillit të tij nga Parlamenti. Sfidat mbeten në lidhje me transparencën e pronësisë së medias. Korniza për ndarjen e reklamave shtetërore ngre shqetësime në lidhje me keqpërdorimin e mundshëm të fondeve politike dhe shtrembërimet e tregut.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Gjatë vitit të ardhshëm, vendi duhet në veçanti:

→ të vazhdojë të rishikojë kuadrin ligjor që rregullon median për ta sjellë atë në përputhje me të drejtën e BE-së dhe standardet evropiane, në veçanti duke futur rregulla për transparencë të plotë në pronësinë e medias dhe ndarjen e fondeve publike për reklamat shtetërore, konkurrencën dhe ndihmën shtetërore, si dhe të drejtat e pronësisë intelektuale;

→ të zbatojë strategjinë për reformën e Shërbimit Publik të Transmetimit;

→ të vazhdojë të adresojë menjëherë të gjitha rastet e kërcënimeve dhe akteve të dhunshme kundër gazetarëve dhe të sigurojë që autorët të ndëshkohen.

Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria

Maqedonia e Veriut ka arritur **një gatishmëri mesatare** për të zbatuar *acquis* në fushën e drejtësisë, lirisë dhe sigurisë dhe ka bërë **përparim të kufizuar në këtë fushë**. **Maqedonia e Veriut duhet të rrisë kapacitetin e saj për të luftuar të gjitha format e krimit të rëndë dhe të organizuar. Nuk ka pasur përafrim të mëtjshëm me *acquis* në fushën e migracionit dhe azilit.**

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe mbeten të vlefshme. Gjatë vitit të ardhshëm, vendi duhet në veçanti:

→ të vazhdojë të reformojë në mënyrë proaktive strukturat përgjegjëse për luftimin e krimit të organizuar dhe financiar dhe pastrimit të parave, me fokus në rritjen e kapacitetit operativ dhe bashkëpunimit dhe konfiskimin e aseteve kur është e nevojshme;

→ të sigurojë zbatimin dhe monitorimin efektiv të strategjive kombëtare për luftimin e terrorizmit (2023-2027), luftimin e ekstremizmit të dhunshëm (2023-2027) dhe planin e përbashkët të veprimit për luftimin e terrorizmit;

→ të regjistrojnë sistematikisht migrantët dhe të përmirësojnë profilizimin e ndjeshëm ndaj mbrojtjes, si dhe të miratojnë një qasje më sistematike për të luftuar kontrabandën e migrantëve.

Lufta kundër krimit të rëndë dhe të organizuar

Maqedonia e Veriut ka arritur **midis një niveli të caktuar përgatitjeje dhe një niveli mesatar përgatitjeje** në luftën kundër krimit të rëndë dhe të organizuar dhe ka bërë **përparim të kufizuar në këtë fushë**. Pritet ende përparim i mëtjshëm në përafrimin me *acquis* .

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe mbeten të vlefshme. Gjatë vitit të ardhshëm, vendi duhet në veçanti:

→ të përmirësojë rezultatin e hetimeve, ndjekjeve penale dhe dënimeve në rastet e krimit të organizuar dhe pastrimit të parave me fokus në rikuperimin e aseteve dhe konfiskimin e të ardhurave nga krimi;

→ të forcojë kapacitetin njerëzor dhe financiar të agjencive të zbatimit të ligjit që hetojnë krimin e organizuar dhe të rëndë, krimin financiar dhe pastrimin e parave, si dhe të Zyrës së Kthimit të Pronës dhe Agjencisë së Menaxhimit të Pronës së Konfiskuar;

→ të përafrojë legjislacionin e saj për armët, drogat narkotike dhe substancat psikotrope me të drejtën e BE-së.

KRITERET EKONOMIKE

Ekzistenca e një ekonomie tregu funksionale

Maqedonia e Veriut ka bërë **përparim të kufizuar** dhe është **përgatitur mirë** për të zhvilluar një ekonomi tregu funksionale. Rritja reale e PBB-së u përshpejtua në vitin 2024, e nxitur nga konsumi privat dhe investimet publike. Pozicioni i jashtëm është përkeqësuar dhe inflacioni, pasi ka rënë ndjeshëm, është rritur përsëri që nga shtatori i vitit 2024. Deficiti fiskal për vitin 2024 e tejkaloi planin fillestar si rezultat i rritjes së pagave dhe pensione në sektorin publik, duke vonuar konsolidimin fiskal dhe pajtueshmërinë me rregullat fiskale. Ekzekutimi i shpenzimeve kapitale të planifikuara vazhdon të vuajë nga menaxhimi i dobët i investimeve publike. Përpjekjet për të formalizuar ekonominë informale kanë ngecur. Banka Popullore ka filluar të lehtësojë me kujdes politikën monetare dhe kuadri makroprudencial është forcuar. Sektori bankar ka mbetur i qëndrueshëm pavarësisht rritjes së fortë të kredisë. Kushtet e tregut të punës janë përmirësuar, por problemet strukturore vazhdojnë, duke përfshirë shkallët e ulëta të pjesëmarrjes, emigrimin e konsiderueshëm dhe një hendek të madh gjinor.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të miratojë legjislacionin e mbetur në zbatim të Ligjit të Buxhetit dhe të sigurojë pajtueshmërinë me rregullat fiskale, duke përfshirë miratimin e masave shtesë për të rritur të ardhurat dhe për të kontrolluar shpenzimet aktuale;
- të përshpejtohet zbatimi i planit të veprimit për menaxhimin e investimeve publike dhe miratimi i Ligjit për Partneritetin Publik-Privat;
- po miratoi dhe zbatoi një plan veprimi të rishikuar për formalizimin e ekonomisë informale.

Kapaciteti për t'u përballur me presionin konkurrues dhe forcat e tregut në Bashkim

Maqedonia e Veriut ka bërë **disa përparime** dhe është **mesatarisht e përgatitur** për t'u përballur me presionin konkurrues dhe forcat e tregut brenda BE-së. Ligji i ri për Arsimin dhe Trajnimin Profesional përfshin disa masa për të adresuar mospërputhjet e konsiderueshme të aftësive. Digjitalizimi i ekonomisë po përparon dhe kurrikula të reja shkollore mundësojnë mësim më të mirë të aftësive të IT-së. Nevoja të konsiderueshme për investime mbeten në infrastrukturën e transportit dhe energjisë. Projektet për të përmirësuar infrastrukturën rrugore dhe hekurudhore dhe për të digjitalizuar shërbimet publike kanë bërë disa përparime, por duhet të forcohen për të pasur një ndikim pozitiv në konkurrueshmërinë e kompanive vendase. Pjesa e prodhimit të energjisë rigjeneruese është rritur më tej. Integrimi në BE në tregti dhe investime, si dhe hapja e përgjithshme tregtare, mbetën të larta në vitin 2024.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të rrisë burimet financiare dhe njerëzore për të përshpejtuar reformat e sistemit të arsimit dhe trajnimit profesional dhe zbatimin e Ligjit për Arsimin e Mesëm;
- për të përfunduar projekte kyçe të infrastrukturës së transportit, siç janë Korridoret rrugore VIII dhe X;
- për të rritur përdorimin e burimeve të energjisë rigjeneruese, duke përfshirë miratimin e një Ligji të ri për Burimet e Energjisë rigjeneruese.

Kapitulli 5: Prokurimet Publike

Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur** në fushën e prokurimeve publike. Që nga

periudha e fundit raportuese është bërë **përparim i kufizuar** me versionin e azhurnuar të sistemit elektronik të prokurimit publik.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të miratojë një Ligj për Partneritetin Publik-Privat dhe një Ligj për Koncesionet, me qëllim harmonizimin e mëtejshëm të kuadrit ligjor në këto fusha me të drejtën e BE-së ;

→ të rrisë konkurrencën dhe zbatimin e kriterëve të ofertës më të favorshme ekonomikisht (MEAT) për dhënien e kontratave, si dhe të përmirësohet monitorimi dhe kontrolli i procedurave të prokurimit publik përmes raportimit dhe monitorimit të parregullsive, rasteve të konfliktit të interesit dhe praktikave mashtruese;

→ të forcojë kontrollet në prokurimin publik dhe të përmirësojë koordinimin midis palëve kryesore të interesuara për të luftuar korrupsionin, si dhe të forcojë kapacitetet e tyre për të zbatuar parimet e transparencës, konkurrencës së lirë, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit.

Kapitulli 18: Statistikat

Vendi ka arritur **një nivel mesatar deri të mirë të përgatitjes** në fushën e statistikave. Është bërë **njëfarë progresi** , kryesisht në statistikën e tregut të punës dhe transmetimin e qëndrueshëm të të dhënave statistikore.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të përfundojë punën përgatitore për regjistrimin e bujqësisë që do të kryhet në vitin 2026;

→ të vazhdojë të sigurojë staf dhe burime financiare të mjaftueshme për Entin Shtetëror të Statistikës;

→ të vazhdojë të përmirësojë statistikën makroekonomike, në veçanti duke siguruar transparencën e të dhënave statistikore, duke rritur koherencën, afatet kohore dhe mbulimin e procedurës së deficitit të tepërt dhe statistikën e financave qeveritare, si dhe duke përafruar më tej llogaritë financiare dhe llogaritë kombëtare tremujore me Sistemin Evropian të Llogarive 2010 (ESA 2010).

Kapitulli 32: Kontrolli Financiar

Vendi është **mesatarisht i përgatitur në fushën e kontrollit financiar**. Është arritur **njëfarë progresi** me miratimin e Ligjit për Kontrollin e Brendshëm Financiar Publik (KBFP), pas më shumë se katër vitesh procedurë parlamentare. Pavarësia e Entit Shtetëror të Revizionit (ESHR) nuk është ende e garantuar nga Kushtetuta. Efikasiteti i mbikëqyrjes parlamentare dhe ndjekja e rekomandimeve të Revizionit duhet të përmirësohet.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe kryesisht mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të sigurohet zbatimi në kohë i ligjit të KBFP-së me qëllim forcimin e kapacitetit institucional të njësisë të Revizionit të brendshëm, llogaridhënies menaxheriale dhe menaxhimit të shëndoshë financiar;

→ Të miratohet Ligji për Revizionin Shtetëror për të forcuar pavarësinë e Zyrës Shtetërore të Revizionit. Të përmirësohet mbikëqyrja parlamentare e raporteve individuale të Revizionit dhe të forcohet ndjekja e rekomandimeve të SAO-s;

→ të forcojë kapacitetin institucional të Inspektimit Financiar dhe Njesisë së Koordinimit Kundër Mashtrimit për Fondet e BE-së (AFCOS) dhe të përmirësojë parandalimin, menaxhimin dhe raportimin e parregullsive që ndikojnë në fondet e BE-së.

GRUPI 2: TREGU I BRENDSHËM

Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave

Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur në fushën e lëvizjes së lirë të mallrave. Nuk është bërë asnjë përparim** gjatë periudhës raportuese.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të miratojë Ligjin për Mbikëqyrjen e Tregut dhe legjislacionin zbatues të nevojshëm për të përfunduar përafrimin me Direktivën e BE-së për Sigurinë e Përgjithshme të Produkteve;

→ të miratojë një strategji të re mbi lëvizjen e lirë të mallrave, e cila duhet të përfshijë planifikimin për një rritje të ndjeshme të burimeve njerëzore për zhvillimin e çështjeve ligjore dhe politike dhe zbatimin e *ligjit të BE-së* në këtë kapitull;

→ të miratojë një plan të ri veprimi për heqjen e barrierave jo-tarifore në tregti dhe të sigurojë pajtueshmërinë me nenet 34-36 të Traktatit për Funksionimin e Bashkimit Evropian, dhe më pas të fillojë zbatimin e këtij plani veprimi.

Kapitulli 2: Lëvizja e lirë e punëtorëve

Maqedonia e Veriut është në **një fazë të hershme të gatishmërisë** në fushën e lëvizjes së lirë të punëtorëve dhe **nuk është arritur asnjë përparim** në këtë fushë.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të forcojë kapacitetin e Agjencisë së Punësimit, duke vazhduar të organizojë trajnime, dhe të harmonizojë më tej legjislacionin dhe të shkëmbejë praktikën e mira, në përputhje me rregulloret e Shërbimeve Evropiane të Punësimit (EURES) dhe Organit Evropian të Punës (ELA);

→ të vazhdojë të përshtatë kuadrin ligjor në përputhje me të drejtën e *BE-së* për aksesin në tregun e punës, veçanërisht në lidhje me rregullat për mosdiskriminimin në bazë të kombësisë në lidhje me punëtorët e BE-së në të gjithë sektorët;

→ të vazhdojë negociatat dhe përfundimin e marrëveshjeve dypalëshe mbi koordinimin e sigurimeve shoqërore dhe sigurimeve shëndetësore me shtetet anëtare të BE-së dhe të vendosë masa administrative për t'u përgatitur për anëtarësim dhe për shkëmbimin elektronik të të dhënave të sigurimeve shoqërore.

Kapitulli 3: E drejta e themelimit dhe liria për të ofruar shërbime

Sa i përket të drejtës së themelimit dhe lirisë për të ofruar shërbime, Maqedonia e Veriut është **e përgatitur mesatarisht**. Është bërë **përparim i kufizuar**, veçanërisht nëpërmjet përafrimit të vazhdueshëm të legjislacionit sektorial me Direktivën e Shërbimeve.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të intensifikohet zbatimi i Planit të Veprimit 2024 - 2026 për adresimin e mospërputhjes së

ligjeve sektoriale të lartpërmendura me Ligjin për Shërbimet duke miratuar ndryshime ndërsektoriale;

→ të finalizohet përafrimi me *acquis të BE-së* për shërbimet postare dhe të sigurohet kapaciteti i mjaftueshëm për të monitoruar dhe zbatuar rregullat e reja në tregun postar;

→ të përafrohet me të drejtën e *BE-së* mbi njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale, në veçanti me Direktivën e ndryshuar mbi njohjen e kualifikimeve profesionale dhe Direktivën mbi testin e proporcionalitetit përpara miratimit të rregullimit të ri të profesioneve.

Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit

Maqedonia e Veriut ka arritur një **nivel mesatar deri të mirë përgatitjeje në fushën e lëvizjes së lirë të kapitalit**. Është bërë **përparim i mirë** në shërbimet e pagesave dhe në luftën kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit (AML/CFT). Maqedonia e Veriut iu bashkua fushëveprimi gjeografik të skemave të Zonës së Vetme të Pagesave në Euro (SEPA) në mars të vitit 2025.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan pjesërisht. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet të mbështetet në këtë progres dhe në veçanti:

→ të liberalizojë të gjitha kufizimet e mbetura në fushën e lëvizjeve të kapitalit dhe pagesave;

→ për të siguruar përputhshmëri të plotë të Ligjit për Shërbimet e Pagesave dhe Sistemet e Pagesave me të drejtën e *BE-së*;

→ të sigurohet përputhshmëri e plotë me Ligjin për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (AML/CFT), të vazhdohet me zhvillimin e legjislacionit zbatues që plotëson kuadrin ligjor kombëtar për AML/CFT, si dhe të zbatohen rekomandimet e mëtejshme të Task Forcës për Veprim Financiar (FATF/MONEYVAL).

Kapitulli 6: E Drejta e Shoqërive Tregtare

Vendi ka **një nivel të mirë përgatitjeje** në fushën e së drejtës së shoqërive tregtare. **Nuk është bërë asnjë përparim** gjatë periudhës raportuese. Vendi duhet të shtojë përpjekjet për të përafruar legjislacionin e tij me *acquis të BE-së* në këtë fushë.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ përafrimi i legjislacionit kombëtar me të drejtën e *BE-së* për të inkurajuar angazhimin afatgjatë të aksionarëve;

→ të përafrojë legjislacionin e saj kombëtar me Direktivat mbi konvertimet, bashkimet dhe ndarjet ndërkufitare dhe mbi përdorimin e mjeteve dhe proceseve digjitale në të drejtën tregtare;

→ të miratojë ligje për kontabilitetin dhe Revizionin që do të jenë në përputhje me *ligjin më të fundit të BE-së* në këto fusha, duke përfshirë forcimin e rolit dhe kapacitetit të Këshillit për Promovimin dhe Mbikëqyrjen e Revizionit.

Kapitulli 7: Të Drejtat e Pronësisë Intelektuale

Maqedonia e Veriut mbetet **mesatarisht e përgatitur** në fushën e të drejtave të pronësisë intelektuale. **Nuk është bërë përparim** në periudhën raportuese. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të përafruar legjislacionin me *acquis të BE-së* në këtë fushë.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të përmirësojë më tej kuadrin ligjor për të drejtën e autorit dhe të drejtat e lidhura me të, në veçanti nëpërmjet përafrimit me Direktivën për Menaxhimin Kolektiv të të Drejtave, Direktivën për

Afatin e Mbrojtjes për të Drejtën e Autorit dhe të Drejtat të Përafërta, Direktivën për Veprat Jetime, Direktivën dhe Rregulloren e Marakeshit, si dhe Direktivat mbi transmetimet online të organizatave transmetuese dhe ritransmetimet e programeve televizive dhe radiofonike (SatCab II) dhe mbi Tregun e Vetëm Digjital (DSM);

→ të përmirësojë më tej kuadrin ligjor në fushën e të drejtave të pronësisë industriale, nëpërmjet përafrimit me Direktivën për Zbatimin e të Drejtave të Pronësisë Intelektuale dhe Direktivën për Sekretet Tregtare;

→ të zbatojë strategjinë kombëtare të pronësisë intelektuale dhe të vërë në funksion platformën e informacionit online për institucionet e zbatimit të ligjit për shkëmbimin e të dhënave mbi të drejtat e pronësisë intelektuale.

Kapitulli 8: Politika e Konkurrencës

Vendi është **mesatarisht i përgatitur në fushën e konkurrencës**. Nuk është bërë asnjë përparim gjatë periudhës së raportimit .

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të përafrojë më tej kuadrin ligjor, veçanërisht legjislacionin zbatues për ndihmën shtetërore dhe antitrustin, me të drejtën e BE-së ;

→ të sigurojë transparencë të plotë të ndihmës shtetërore të dhënë nga autoritetet;

→ të forcojë kapacitetin administrativ dhe financiar të autoritetit kombëtar të konkurrencës.

Kapitulli 9: Shërbimet financiare

Vendi mbetet **mesatarisht i përgatitur** në fushën e shërbimeve financiare. Është bërë njëfarë progresi në miratimin e legjislacionit që synon përafrimin me Direktivën e Rimëkëmbjes dhe Ndërhyrjes së jashtëzakonshme mbi Banka (BRRD). Në përputhje me rekomandimet e vitit të kaluar, u miratua legjislacioni zbatues për Ligjin për Instrumentet Financiare dhe Ligjin për Prospektet dhe Detyrimet e Transparencës së Emetuesve të Letrave me Vlerë. Vendi vazhdoi përpjekjet e tij për t'u përafruar me *acquis të BE-së* mbi infrastrukturën e tregut financiar.

Duke pasur parasysh se një nga rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatua dhe një tjetër u trajtua pjesërisht, këto rekomandime mbeten të vlefshme (shih dy rekomandimet e para më poshtë). Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të vazhdojë përafrimin e legjislacionit bankar me versionet e rishikuara të Rregullores së Kërkesave të Kapitalit dhe Direktivës së Kërkesave të Kapitalit (siç është ndryshuar nga CRR3/CRD6) dhe me Direktivën e Skemave të Garantimit të Depozitave (DGSD);

→ për të përmbushur Direktivën Solvency II, në veçanti Shtyllat 1 dhe 3;

→ të përshpejtohet miratimi i Ligjit për Fondet e Investimeve dhe të vazhdojen përpjekjet për t'u përafruar me *acquis të BE-së* mbi infrastrukturën e tregut financiar.

Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe mbrojtja e shëndetit

Maqedonia e Veriut mbetet **mesatarisht e përgatitur** në këtë fushë të mbrojtjes së konsumatorit dhe shëndetit. Është bërë **njëfarë progresi** , pasi vendi ka miratuar legjislacionin e hartuar për t'u përafruar me të drejtën e BE-së mbi të drejtat e konsumatorit dhe mbi etiketimin e mallrave që u ofrohen konsumatorëve. Ajo gjithashtu ka ratifikuar Protokollin për Eliminimin e Tregtisë së Paligjshme të Produkteve të Duhanit dhe ka rritur pak mjetet për sëmundjet e rralla.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të miratojë një Strategji për Mbrojtjen e Konsumatorit 2025 – 2028, të krijojë një platformë në internet për informimin e publikut rreth çështjeve të konsumatorëve dhe të forcojë kapacitetin e mbikëqyrjes së tregut;

→ për të siguruar kontroll efektiv të duhanit përmes zbatimit të duhur të *ligjit përkatës të BE-së* dhe për afrim i plotë me të drejtën e BE-së për produktet medicinale për përdorim njerëzor dhe veterinar);

→ të bëjë të dhënat elektronike shëndetësore të ndërveprueshme me të dhënat nga Fondi i Sigurimeve Shëndetësore dhe të rrisë financimin, ndërgjegjësimin dhe burimet njerëzore në fushën e shëndetësisë, veçanërisht për zbulimin e kancerit.

GRUPI 3: KONKURRENCA DHE RRITJA GJITHËPËRFSHIRËSE

Kapitulli 10: Transformimi Digjital dhe Media

Vendi është **mesatarisht i përgatitur** në fushën e transformimit digjital dhe medias. Është bërë **njëfarë progresi** në përaftrimin e kuadrit ligjor me të drejtën e BE-së, si pjesë e angazhimeve të Agjendës së Reformës, nëpërmjet miratimit të një strategjie për sigurinë kibernetike dhe me një rritje të vogël të shërbimeve elektronike në dispozicion të qytetarëve dhe bizneseve.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të vazhdojë të përputhet me Kodin Evropian të Komunikimeve Elektronike, Aktin e BE-së për Infrastrukturën Gigabit (GIA), Direktivën e BE-së për Sigurinë e Sistemeve të Rrjetit dhe Informacionit (Direktiva NIS 2) dhe Toolkit-in e Sigurisë Kibernetike 5G;

→ të shtojë përpjekjet për të forcuar pavarësinë dhe kapacitetin e rregullatorit të medias, shërbimit publik të transmetimit dhe rregullatorit të komunikimeve elektronike;

→ të vazhdojë përmirësimin e shërbimit të urgjencës 112 duke siguruar burime njerëzore të mjaftueshme.

Kapitulli 16: Tatimimi

Maqedonia e Veriut mbetet **mesatarisht e përgatitur në fushën e taksave**. Është arritur **përparim i kufizuar**, veçanërisht me miratimin e një Ligji të ri për një normë minimale globale të taksës korporative, i cili e përfron atë me Tatimin Minimal Global (GMT) të OECD-së dhe Direktivën e Këshillit (BE) 2022/2523.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ përafrimi i mëtejshëm i legjislacionit me të drejtën e BE-së mbi TVSH-në, akcizat dhe tatimin direkt, dhe krijimi i një procesi transparent dhe efikas të rimbursimit të TVSH-së;

→ të fillojë përgatitjet për krijimin e një mekanizmi për zbatimin efikas të shkëmbimit automatik të informacionit tatimor me shtetet anëtare të BE-së, në përputhje me Standardin Global të OECD-së;

→ të zhvillojë një sistem të ri të integruar tatimor të IT-së, të përmirësojë përputhshmërinë e tij në menaxhimin e riskut, të përshpejtojë reformën strategjike të autoritetit kombëtar dhe të fillojë përgatitjet për ndërlidhjen dhe ndërveprimin me sistemet e përbashkëta të tatimit të IT-së të BE-së.

Kapitulli 17: Politika Ekonomike dhe Monetare

Vendi është në një nivel mesatar deri të mirë të përgatitjes në fushën e politikës ekonomike dhe monetare dhe është bërë **njëfarë progresi**. Rekomandimet e vitit të kaluar u zbatuan pjesërisht me emërimin e anëtarëve të Këshillit Fiskal dhe u ndërmorën hapa për të siguruar pavarësinë e Bankës Kombëtare, në veçanti duke rishikuar kuadrin ligjor që përcakton kushtet e punësimit për stafin e saj. Megjithatë, pavarësia financiare e Bankës Kombëtare u vu në pikëpyetje nga një ndryshim në Ligjin për Bankën Kombëtare që ndryshoi mekanizmin e mbajtjes së fitimit, duke ndikuar në aftësinë e Bankës Kombëtare për të ndërtuar rezerva të përgjithshme nga fitimet.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të sigurojë zbatimin në kohë të reformave të parashikuara në Ligjin organik të Buxhetit, duke përfshirë futjen në fuqi të Sistemit të Integruar të Informacionit për Menaxhimin Financiar (IFMIS), rishikimin dhe hyrjen në fuqi të klasifikimeve të reja të buxhetit dhe zbatimin praktik të Rregullores për Menaxhimin e Investimeve Publike;

→ të forcojë pavarësinë e Bankës Kombëtare duke miratuar ligjet e ardhshme për nëpunësit administrativë dhe Ligjin për Punonjësit e Sektorit Publik.

Kapitulli 19: Politika sociale dhe punësimi

Vendi mbetet **mesatarisht i përgatitur në fushën e politikës sociale dhe punësimit**. Është arritur **njëfarë progresi** me një ulje të mëtijshme të shkallës së papunësisë dhe një rritje të përfitimeve të ndihmës sociale. Zbatimi i skemës së Garancisë Rinore ka vazhduar në të gjithë vendin. Shkalla e varfërisë mbetet dukshëm e lartë. Ndërtimi i kapaciteteve për partnerët socialë duhet të vazhdojë. Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë të përafrohet me *acquis të BE-së* për mosdiskriminimin dhe barazinë, duke përfshirë barazinë gjinore.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të ndërmarrë hapa për të përafruar legjislacionin kombëtar me *ligjin* dhe standardet e BE-së mbi barazinë dhe mosdiskriminimin në punësim, duke përfshirë *ligjin e BE-së* mbi barazinë gjinore në lidhje me dispozitat e Direktivës mbi ekuilibrin midis punës dhe jetës personale, transparencën e pagave dhe gratë në borde;

→ të vazhdojë të zbatojë strategji të aktivizimit të tregut të punës për të rinjtë, të papunët afatgjatë dhe personat me aftësi të ulëta, si dhe për gratë, personat me aftësi të kufizuara dhe romët, dhe të sigurojë që këto masa të vlerësohen në mënyrë adekuate;

→ të rrisë kapacitetin e Inspektoratit Shtetëror të Punës për t'u marrë me çështjet që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë, të krijojë një sistem për monitorimin e lëndimeve dhe vdekjeve në punë dhe të forcojë dialogun social dypalësh midis punëdhënësve dhe punëtorëve; të krijojë një kornizë për monitorimin dhe vlerësimin e shërbimeve sociale dhe të çojë përpara reformën e mbrojtjes sociale, të krijojë lidhje më të forta me nismat e aktivizimit të punësimit dhe të forcojë dialogun social.

Kapitulli 20: Ndërmarrjet dhe politika industriale

Vendi është midis **një niveli të moderuar dhe të mirë përgatitjeje** në fushën e ndërmarrjeve dhe politikës industriale. **Nuk është arritur asnjë** përparim pasi rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk janë zbatuar. Prandaj, vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet të:

→ të zbatojë planin për konsolidimin e strukturës institucionale dhe mandateve të organeve

publike;

→ të miratojë Strategjinë për Zhvillimin e Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme (NVM); dhe të rrisë gatishmërinë për eksport dhe integrimin e kompanive në zinxhirët e furnizimit duke forcuar përpjekjet për zbatimin e strategjisë së promovimit të eksporteve;

→ të përmirësohet procesi i konsultimit të kompanive gjatë përgatitjes së masave dhe informimit të tyre në kohë të mjaftueshme rreth kushteve për zbatim.

Kapitulli 25: Shkenca dhe Hulumtimi

Vendi ka arritur **një nivel të mirë gatishmërie** në fushën e shkencës dhe Hulumtimit. Është bërë përpërim i mirë në zbatimin e masave të Planit të Veprimit 2024 – 2025 e Strategjisë së Specializimit të Mençur 2024 – 2027. Maqedonia e Veriut ka arritur gjithashtu një përfshirje të mirë në programet Horizont Europe dhe Bashkëpunimi Evropian në Shkencë dhe Teknologji (COST), ka krijuar Qendrën Evropiane të Inovacionit Digjital dhe ka rritur fondet shtetërore për shkencën.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan pjesërisht. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të rrisë investimet në shkencë dhe kërkim në përputhje me prioritetet e reja të Zonës Evropiane të Hulumtimit;

→ të vazhdojë të promovojë dhe rrisë pjesëmarrjen në Horizon Europe;

→ për të ofruar mbështetje për kompanitë përmes Qendrës Evropiane të Inovacionit Digjital ECDI.

Kapitulli 26: Arsimi dhe Kultura

Në fushën e arsimit dhe kulturës, Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur**. Është arritur **përpërim i kufizuar**. Puna në Strategjinë e Arsimit për vitin 2018 – 2025 dhe zhvillimi i një sistemi të përshtatshëm monitorimi vazhdoi të jetë i ngadaltë. Ligji për Arsimin e të Rriturve dhe Ligji për Arsimin dhe Trajnimin Profesional (AFP) u miratuan, ndërsa miratimi i një Ligji të ri për Arsimin e Mesëm u shty dhe u zëvendësua nga një numër i madh ndryshimesh në ligjin ekzistues.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

→ të miratohet një Ligj i ri për Arsimin e Mesëm, të zhvillohet legjislacioni për zbatimin e Ligjit për Arsimin e të Rriturve dhe AFP-në, si dhe të vazhdohet me krijimin e qendrave rajonale të AFP-së dhe të sigurohet funksionaliteti i tyre;

→ të përmirësojë aksesin në arsim cilësor për të gjithë, veçanërisht për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe fëmijët nga komunitetet romë; të zhvillojë më tej aftësitë e mësuesve dhe të investojë në zhvillimin e tyre të vazhdueshëm profesional;

→ të optimizohet rrjeti shkollor; të miratohen dhe zbatohen formula të reja për financimin e arsimit fillor; të zhvillohen dhe zbatohen formula të ngjashme për arsimin e mesëm, të AFP-së dhe të lartë.

Kapitulli 29: Bashkimi Doganor

Maqedonia e Veriut **ka një nivel të mirë përgatitjeje** në këtë fushë. Është bërë **përpërim i mirë në periudhën raportuese**, veçanërisht nëpërmjet konsolidimit dhe përmirësimit të sistemeve të IT-së. Faza e pestë e Sistemit të Ri të Kompjuterizuar të Tranzitit (NCTS) është përfunduar dhe sistemi është vënë në funksion në janar 2025. Drejtoria Doganore ka krijuar një mjedis plotësisht pa letër për

përpunimin e deklaratave doganore dhe dokumenteve të akcizës. Protokolli për Eliminimin e Tregtisë së Paligjshme të Produkteve të Duhanit u ratifikua në dhjetor 2024. Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar janë zbatuar kryesisht. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet të përqendrohet në:

- konsolidimi dhe zbatimi i mëtejshëm i sistemeve kombëtare të IT-së doganore, në përputhje me programin e punës së Komisionit për Kodin Doganor të Unionit (UCC) dhe modulet e Planit Strategjik Shumëvjeçar (MASP) dhe sigurimi i përmirësimit të tyre;
- sigurimin e harmonizimit të vazhdueshëm të legjislacionit doganor me të drejtën e BE-së dhe përmirësimin e komponentit kombëtar të Sistemit të Ri të Kompjuterizuar të Tranzitit (NCTS) në Fazën 6;
- forcimin e luftës kundër mashtrimit doganor, në veçanti kontrabandës së produkteve të duhanit, duke përfshirë edhe nëpërmjet bashkëpunimit të zgjeruar me Zyrën Evropiane Kundër Mashtrimit (OLAF).

GRUPI 4: AGJENDA E GJELBËR DHE LIDHSHMËRIA E QËNDRUESHME

Kapitulli 14: Politika e Transportit

Vendi është **mesatarisht i përgatitur në fushën e transportit**. Është bërë **njëfarë progresi**, veçanërisht në transportin multimodal, me punën përgatitore për qendrën multimodale në Trubarevë që po përparon mirë. Studimet kryesore teknike dhe projekti paraprak së bashku me dokumentacionin e tenderit janë në fazat e tyre të fundit të përgatitjes. Organet inspektuese sektoriale ende nuk kanë kapacitet administrativ dhe operacional. Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar janë zbatuar vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të sigurojë që organet inspektuese të kenë kapacitete të kualifikuara operative dhe administrative dhe të forcohet kapaciteti i tyre zbatues me qëllim uljen e aksidenteve rrugore dhe viktimave në trafikun rrugor dhe hekurudhor;
- të zbatojë masa për të reformuar lidhjen rrugore dhe hekurudhore dhe të finalizojë marrëveshjet/protokollet e mbetura mbi kalimet e përbashkëta kufitare për të lehtësuar rrjedhën e trafikut dhe mallrave;
- të miratojë dhe zbatojë legjislacionin mbi sistemet multimodale dhe inteligjente të transportit (ITS) në transportin rrugor dhe hekurudhor dhe mbi informacionin elektronik për transportin e mallrave.

Kapitulli 15: Energjetika

Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur** në fushën e energjetikës. Është arritur **njëfarë progresi**, veçanërisht nëpërmjet miratimit të Planit Vjetor të Zbatimit të Tranzicionit të Drejtë për vitin 2025 dhe Ligjit të ri të Energjetikës. Legjislacioni për burimet e energjisë rigjeneruese dhe efikasitetin e energjisë ende duhet të harmonizohet me *të drejtën e fundit të BE-së*. Vendi duhet të përshpejtojë kalimin në energjinë e gjelbër dhe të zvogëlojë varësinë nga qymyri.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të sigurojë burime të mjaftueshme njerëzore dhe kapacitete institucionale për Ministrinë e

Energjetikës, Minierave dhe Burimeve Minerale;

- të finalizohet miratimi dhe të fillojë zbatimi i legjislacionit mbi paketën e integritetit të energjisë elektrike, si dhe legjislacionit mbi burimet e energjisë rigjeneruese dhe efikasitetin e energjisë, në përputhje me detyrimet e Traktatit të Komunitetit të Energjetikës;
- të zbatohet Planin Kombëtar të Veprimit për Energjinë, Planin Kombëtar të Energjetikës dhe Klimës dhe Udhërrëfyesin e Tranzicionit të Drejtë, si dhe të përmirësojë raportimin mbi zbatimin duke krijuar një sistem të përshtatshëm për mbledhjen e të dhënave.

Kapitulli 21: Rrjetet Trans-Evropiane

Maqedonia e Veriut ka **një nivel të mirë gatishmërie në fushën e rrjeteve trans-evropiane**. Gjatë periudhës raportuese është arritur **përparim i kufizuar**, me hapjen e seksionit Gradsko-Drenovo dhe autostradës Stracin-Kriva Pallankë. Bashkëpunimi midis Maqedonisë së Veriut dhe Bullgarisë në lidhje me ndërtimin e lidhjes hekurudhore përgjatë Korridorit VIII është përmirësuar.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të forcojë kapacitetin operativ dhe teknik të të gjitha institucioneve administrative dhe institucioneve të interesuara të përfshira në zhvillimin e Rrjetit Trans-Evropian të Transportit (TEN-T) dhe Rrjetit Trans-Evropian të Energjisë (TEN-E), të harmonizojë kuadrin ligjor dhe të rrisë përputhshmërinë me Rregulloren e Rrjetit Trans-Evropian;
- të mobilizojë burime të mjaftueshme për të zbatuar objektivat dhe afatet e përcaktuara në planin pesëvjeçar të punës së Komunitetit të Transportit për zhvillimin e zgjerimit të TEN-T;
- të funksionalizohet Protokoli mbi Kalimet Kufitare për Trafikun Hekurudhor të lidhur me Kosovën, të finalizohet marrëveshja e ndërsjellë mbi procedurat e kalimit kufitar me Greqinë dhe të përshpejtohet progresi në ndërtimin dhe përfundimin e lidhjes hekurudhore përgjatë Korridorit 8 me Bullgarinë.

Kapitulli 27: Mjedisi jetësor dhe ndryshimet klimatike

Maqedonia e Veriut ka **një nivel të caktuar përgatitjeje në këtë fushë**. Gjatë periudhës raportuese është bërë **përparim i kufizuar**, me miratimin e Ligjit për Kontrollin e Emetimeve Industriale dhe Ligjit për Ndryshimin e Ligjit për Mjedisin jetësor për të ratifikuar ndryshimet të Konventës Espoo. Zbatimi dhe zbatimi i tij mbeten prapa në të gjithë sektorët.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të forcojë kapacitetet administrative dhe inspektuese për zbatimin dhe zbatimin e ligjit mjedisor të *BE-së*, si dhe të zbatohet reformat strukturore në të gjithë sektorët, me një fokus të veçantë në kapacitetin operacional për mbrojtjen civile dhe koordinimin me Mekanizmin e Mbrojtjes Civile të Unionit;
- të sigurojë funksionimin e strukturave rajonale të menaxhimit të mbetjeve dhe të mundësojë zbatimin e investimeve në infrastrukturë për krijimin e një sistemi rajonal të menaxhimit të mbetjeve në Rajonet Verilindor dhe Lindor;
- të miratohet Ligji për Ndryshimet Klimatike, të zbatohet Plani Kombëtar për Energjetikën dhe Klimën (PKKE), të harmonizohet dhe zbatohet e drejta e *BE-së* për Monitorimin, Raportimin, Verifikimin dhe Akreditimin (MRVA) dhe të vihet në funksion Departamenti për Ndryshimet

Klimatike brenda Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Fizik.

GRUPKAPITULLI 5: BURIMET, BUJQËSIA DHE KOHEZIONI

Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural

Maqedonia e Veriut mbetet **mesatarisht e përgatitur në fushën e bujqësisë dhe zhvillimit rural**. Gjatë periudhës raportuese është bërë **njëfarë progresi**, veçanërisht në lidhje me Instrumentin për Ndihmë Para-Anëtarësimit për Zhvillim Rural (IPARD) II dhe IPARD III.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të ketë përparësi finalizimi i Ligjit të ri për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural me qëllim forcimin e kuadrit të politikave në fushat e mbështetjes bujqësore dhe organizimit të tregut të përbashkët;
- të sigurojë ndërveprimin e elementëve të ndryshëm të Sistemit të Integruar të Administrimit dhe Kontrollit (ICAS), të kontrollojë saktësinë e të dhënave dhe të transferojë Regjistrin e Vetëm të Zonave Bujqësore dhe Sistemin e Identifikimit të Parcelave të Tokës (LPIS) te Agjencia e Pagesave;
- të përmirësojë politikat e burimeve njerëzore dhe kapacitetin administrativ në strukturat operative të IPARD-it për të siguruar zbatimin efikas të programit IPARD III.

Kapitulli 12: Siguria ushqimore, politika veterinare dhe fitosanitare

Maqedonia e Veriut ka **një nivel të mirë përgatitjeje** në fushat e sigurisë ushqimore, politikës veterinare dhe fitosanitare. Është bërë **njëfarë progresi** në periudhën raportuese, veçanërisht në luftën kundër sëmundjeve të kafshëve, kontrollin e shëndetit të bimëve dhe zbatimin e masave për zhdukjen e dëmtuesve, bazuar në rezultatet e programeve të monitorimit fitosanitar.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të miratojë Propozim-ligjin për Kontrollin Zyrtar dhe Ligjin e ri për Shëndetin e Kafshëve, si dhe të vazhdojë përafrimin e rregullave kombëtare me legjislacionin e BE-së për mirëqenien e kafshëve; të përgatisë një plan kombëtar për përmirësimin e objekteve për prodhimin e ushqimit, ushqimit për kafshët dhe nënprodukteve shtazore, me qëllim përmbushjen e standardeve strukturore të BE-së;
- të forcojë kapacitetet e analizës së të dhënave dhe të përmirësojë strukturat që sigurojnë zbatimin e saktë të Rregullores së Përgjithshme të Ligjit për Ushqimin, veçanërisht në lidhje me dallimin midis vlerësimit të riskut dhe menaxhimit të riskut brenda Agjencisë së Ushqimit dhe Veterinarisë;
- të zbatohen masa për përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve.

Kapitulli 13: Peshkimi dhe akuakultura

Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur** në fushën e peshkimit dhe akuakulturës. Gjatë periudhës raportuese, është bërë **njëfarë progresi** në forcimin e kontroleve mbi peshkimin e paligjshëm dhe strukturën administrative për menaxhimin e politikave.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan pjesërisht dhe mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të miratojë legjislacionin që zbaton standardet e marketingut, informacionin e konsumatorit, gjurmueshmërinë dhe organizatat e prodhuesve, si dhe Planin Strategjik Kombëtar Shumëvjeçar për Akuakulturën;
- të përmirësojë sistemin e mbledhjes dhe raportimit të të dhënave, duke krijuar një kornizë të dhënash për mbledhjen e të dhënave mbi peshkimin dhe akuakulturën, dhe duke përfshirë informacion mbi kapjet e ngjallave evropiane si në peshkimin rekreativ ashtu edhe në atë komercial, si dhe duke ofruar një analizë të pasojave të saj;
- të përmirësojë kontrollet mbi menaxhimin e fondit të peshqve dhe peshkimin e paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar (IUU) duke futur një sistem certifikimi të kapjeve.

Kapitulli 22: Politika rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore

Maqedonia e Veriut është **mesatarisht e përgatitur në fushën e politikës rajonale dhe koordinimit të instrumenteve strukturore**. Gjatë periudhës raportuese është bërë **përparim i kufizuar**, veçanërisht përmes përmirësimit të dialogut politik.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të përmirësojë kapacitetin e saj institucional, administrativ dhe teknik për menaxhimin e fondeve të BE-së duke miratuar politikën e nevojshme të mbajtjes së stafit dhe rregulloret e duhura, duke forcuar kapacitetet, duke përmirësuar zbatimin e rekomandimeve të BE-së dhe të Revizionit, si dhe duke intensifikuar bashkëpunimin ndërinstitucional;
- të forcojë investimet publike duke miratuar Ligjin për Partneritetet Publiko-Private dhe të sigurojë funksionalizimin e shpejtë të reformave të parashikuara në Dekretin për Menaxhimin e Investimeve Publike;
- të përshpejtojë procesin e decentralizimit duke krijuar një kuadër të besueshëm për financimin e bashkive dhe duke forcuar dialogun politik për zhvillimin rajonal; kjo përfshin miratimin e një plani të ri për zbatimin e Strategjisë së Zhvillimit Rajonal për periudhën 2025-2027 .

Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore

Përgatitjet sipas këtij kapitulli janë në **një fazë të hershme** . Gjatë periudhës raportuese është bërë **përparim i kufizuar** . **Llogaritë kombëtare dhe llogaritjet e bazuara në të ardhurat kombëtare bruto duhet të harmonizohen më tej me *acquis* të BE-së** . Të gjitha deklaratat doganore dhe dokumentet e akcizës tani përpunohen elektronikisht, por struktura e nevojshme institucionale për funksionimin efikas të sistemit të burimeve vetjake nuk është krijuar ende.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar nuk u zbatuan plotësisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të përmirësohet baza ligjore dhe mjetet metodologjike për sistemin e burimeve të veta;
- të vazhdojë harmonizimin e të dhënave të llogarive kombëtare me ESA 2010 dhe të përmirësojë gjithëpërfshirjen e transmetimit të të dhënave në Eurostat;
- për të forcuar kapacitetet administrative dhe mekanizmat e koordinimit midis palëve kryesore të interesuara në sistem.

GRUPI 6: MARRËDHËNIET ME JASHTË

Kapitulli 30: Marrëdhëniet me Jashtë

Vendi ka **një nivel të mirë përgatitjeje** në fushën e marrëdhënieve me jashtë dhe ka bërë **disa përparime** gjatë periudhës raportuese, veçanërisht në zbatimin e protokolleve të Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA) dhe në përpjekjet për të zhvilluar sistemin e kontrollit të eksporteve.

Rekomandimet e Komisionit nga viti i kaluar u zbatuan vetëm pjesërisht dhe për këtë arsye mbeten kryesisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të krijojë një kuadër ligjor për bashkëpunimin ndërkombëtar dhe politikën e zhvillimit, si dhe ndihmën humanitare për vendet jo-anëtare të BE-së, në përputhje me politikat dhe parimet e BE-së;
- të vazhdojë zbatimin e detyrimeve të Planit të ri të Veprimit për Tregun e Përbashkët Rajonal (RCM) për vitet 2025-2028, duke zbatuar Protokollin 6 të CEFTA-s për tregtinë e shërbimeve, dhe të marrë masat e nevojshme për të zbatuar Protokollin 7 të CEFTA-s për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve;
- për të përafruar legjislacionin e ardhshëm kombëtar mbi investimet e huaja me Rregulloren e BE-së për shqyrtimin e investimeve të huaja direkte.

Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes

Maqedonia e Veriut ka **një nivel të mirë përgatitjeje** në fushën e politikës së përbashkët të jashtme, të sigurisë dhe mbrojtjes. Është arritur **përparim i mirë** pasi vendi ka vazhduar të përmbushë deklaratat përkatëse të Përfaqësueses së Lartë në emër të BE-së dhe vendimet përkatëse të Këshillit, duke përfshirë masat kufizuese të BE-së në lidhje me agresionin ushtarak rus kundër Ukrainës. Maqedonia e Veriut ka vazhduar të marrë pjesë në misionet dhe operacionet e BE-së për menaxhimin e krizave. Në nëntor 2024, vendi nënshkroi një Partneritet për Siguri dhe Mbrojtje me BE-në.

Rekomandimet e vitit të kaluar u zbatuan kryesisht dhe mbeten pjesërisht të vlefshme. Në vitin e ardhshëm, Maqedonia e Veriut duhet në veçanti:

- të ruajë pajtueshmërinë e plotë me politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë të BE-së;
- të forcojë më tej kapacitetin e saj për të zbatuar dhe zbatuar sanksionet e vendosura;
- të përafrojë strategjinë e saj kombëtare për armët e vogla dhe të lehta (AVL) me Planin e rishikuar për Kontrollin e AVL-ve në Ballkanin Perëndimor (2025 – 2030).

1.3. GJENDJA E PROCESIT TË ANËTARËSIMIT

Pas Konferencës së parë Ndërqeveritare mbi negociatat e pranimit me Maqedoninë e Veriut të mbajtur më 19 korrik 2022, Komisioni menjëherë filloi shqyrtimin analitik të së drejtës së BE-së – procesi i “skriningut”. Takimet u përfunduan në dhjetor 2023 dhe të gjitha raportet e skriningut për gjashtë grupkapitujt iu paraqitën Këshillit. Këshilli i komunikoi Maqedonisë së Veriut kushtet për hapjen e negociatave të pranimit për grupkapitullin e parë (Vlerat Themelore) sapo të miratohen ndryshimet kushtetuese. Në përgjigje, në dhjetor 2023, autoritetet e Maqedonisë së Veriut miratuan udhërrëfyesit për sundimin e ligjit dhe reformën e administratës publike. Autoritetet vazhduan të

punonin në udhërrëfyesit për sundimin e ligjit, reformën e administratës publike dhe funksionimin e institucioneve demokratike, si dhe në planin e veprimit për mbrojtjen e pakicave. Është e rëndësishme që Maqedonia e Veriut të përmirësojë dhe të finalizojë të gjithë punën përgatitore që lidhet me standardet për hapjen e grupkapitullit Vlerat Themelore.

* * *

2. GRUPKAPITULLI 1: VLERAT THEMELORE TË PROCESIT TË ANËTARËSIMIT

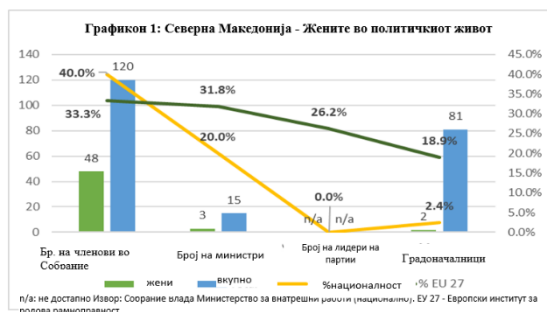
2.1. FUNKSIONIMI I INSTITUCIONEVE DEMOKRATIKE DHE REFORMA E ADMINISTRATËS PUBLIKE

2.2.1 Demokracia

Funksionimi i institucioneve demokratike është përgjithësisht i qëndrueshëm.

Zgjedhjet

Raundi i parë i zgjedhjeve lokale, i mbajtur më 19 tetor 2025, ishte konkurrues. Liritë themelore u respektuan kryesisht, megjithëse këto zgjedhje u mbajtën në një mjedis politik shumë të polarizuar dhe me disa mangësi procedurale. Legjislacioni zgjedhor ofron një kornizë të përshtatshme për mbajtjen e zgjedhjeve demokratike. Megjithatë, rregullat e fushatës, qasja në media dhe ndarja e fondeve shtetërore nuk janë rregulluar në mënyrë të mjaftueshme. Mospërputhjet, mangësitë dhe paqartësitë e vazhdueshme kërcënojnë sigurinë ligjore.

Nuk është bërë asnjë përparim në adresimin e rekomandimeve kryesore të pazgjidhura nga ODIHR-i dhe Komisioni i Venedikut i Këshillit të Evropës. Këto rekomandime përfshijnë: (i) rishikimin e Kodit Zgjedhor përmes konsultimeve gjithëpërfshirëse; (ii) miratimin e masave për të rritur transparencën në financimin e partive dhe fushatave; (iii) rishikimin e rregullave për shpërndarjen e reklamave politike të paguara; dhe (iv) eliminimin e kufizimeve që pengojnë zgjidhjen

efektive të mosmarrëveshjeve zgjedhore.

Komisioni Shtetëror i Zgjedhjeve (KSHZ) emëroi Sekretarin e Përgjithshëm në shkurt të vitit 2025, më shumë se tre vjet pasi pozicioni mbeti vakant.

Dezinformimi zgjedhor, manipulimi i informacionit të huaj dhe kërcënimet për ndërhyrje mbeten sfida që duhen adresuar më tej në mënyrë efektive. Natyra kryesisht e parregulluar e fushatave online dhe mungesa e mbikëqyrjes së reklamave politike në platformat e mediave sociale janë faktorë që kontribuojnë në dezinformimin zgjedhor.

Fuqizimi i konsiderueshëm politik i femrave mbetet i kufizuar në praktikë, me partitë që shpesh i vendosin femrat në pozicione jo konkurruese ose nuk arrijnë të mbështesin kandidaturat e tyre përtej pajtueshmërisë formale ligjore. Ekziston gjithashtu një nën-përfaqësim i konsiderueshëm i femrave midis kandidatëve për kryetarë bashkie. Duhet të ndërmerren hapa të mëtejshëm për të përmirësuar pjesëmarrjen e femrave në procesin zgjedhor dhe në vendimmarrjen politike, dhe kuotat në kuadrin ligjor duhet të forcohen.

Kuvendi

Zbatimi i **Rregullores së re të Punës** së Parlamentit u përball me disa sfida të cilat megjithatë u kapërcyen. Parlamenti duhet të miratojë Agjendën e tij vjetore dhe të përfundojë rishikimin e Kodit të Sjelljes Etike për deputetët. U krijuan katër grupe të tjera ndërpartiake për luftën kundër korrupsionit, mjedisin, të drejtat e personave me aftësi të kufizuara dhe për zbatimin e detyrimeve që rrjedhin nga Procesi i Berlinit dhe Agjenda e Reformës sipas Planit të Rritjes.

Komiteti për Marrëdhënie Ndërmjet Bashkësive dhe Komisioni për Monitorimin e Përfaqësimit Adekuat dhe të Drejtë të Qytetarëve që u Përkasin të Gjitha Bashkësive nuk mbajtën mbledhje.

Nuk u bënë përpjekje për **të miratuar ndryshimet përkatëse kushtetuese** të përcaktuara në Konkluzionet e Këshillit të 18 korrikut 2022. Vendi u zotua të fillojë dhe zbatojë këto ndryshime, me qëllim që të përfshijë në Kushtetutë qytetarët që jetojnë brenda shtetit, të cilët janë pjesë e popujve të tjerë, siç janë bullgarët.

Nuk u arrit konsensus për miratimin e ligjeve të rëndësishme, siç është përmirësimi i statusit të zyrës së Avokatit të Popullit. Opozita shqiptare herë pas here kontribuoi në sigurimin e një shumice prej dy të tretash dhe pati një qasje selektive për të siguruar një "Badenter" (shumicë të dyfishtë) për votimin e disa propozimeve legjislative dhe disa emërimeve në rrjedhë. Komisioni për Zgjedhjet dhe Emërimet përmirësoi transparencën e tij duke publikuar disa nga materialet e tij. Emërimet duhet të bazohen në procedura dhe merita të qarta.

Në përputhje me rregulloren e re të procedurës, u sigurua **mbikëqyrja parlamentare**, me seanca mujore për pyetje parlamentare dhe seanca dy-orëshe për pyetje nga deputetët e opozitës në fillim të seancave të rregullta. Opozita paraqiti pesë mocione mosbesimi (interpelancë) kundër anëtarëve të Qeverisë, asnjëra prej të cilave nuk pati sukses. Kryetarja e Komisionit Parlamentar për Politikë Sociale, Demografi dhe Rini, nga Fronti Evropian i opozitës i udhëhequr nga BDI⁴, dha dorëheqjen pasi u miratua interpelanca kundër saj, me votim të ndarë sipas vijave etnike. Parlamenti mbajti 12 diskutime ose debate publike. Parlamenti zgjodhi dy anëtarë të Këshillit të Prokurorëve Publikë dhe të Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.

Procesi i miratimit të ligjeve ka shënuar rritje në përdorimin e procedurave të shkurtuara, veçanërisht për propozim-ligjet e propozuara nga deputetët për të harmonizuar legjislacionin me ndryshimet në Ligjin për Organizimin dhe Punën e Organeve të Administratës Shtetërore. Procedura e "flamurit evropian" është zbatuar vazhdimisht për ligjet që synojnë harmonizimin e legjislacionit kombëtar me të drejtën e BE-së. Përdorimi i procedurave të shkurtra duhet të jetë i kufizuar dhe të mos keqpërdoret. Kuvendi votoi përsëri për ndryshimet në Ligjin për Mbrojtjen e Fëmijëve pasi Presidentja e Republikës përdori veton e saj suspenzive në dhjetor 2024.

Qeverisja

Koalicioni qeveritar mbeti përgjithësisht i qëndrueshëm. U bë njëfarë progresi në reformën e **vetëqeverisjes lokale**. Qeveria rinovoi dialogun për politikën sektoriale midis niveleve të ndryshme të qeverisjes duke ruajtur Grupin Sektorial të Punës për Zhvillimin Rajonal dhe Lokal, i cili paraqiti Planin e Veprimit të miratuar rishtazi 2024-2026 si një udhërrëfyes për zbatimin e reformave. Ndryshimet në Ligjin për Zhvillimin e Balancuar Rajonal dhe Ligjin për Vetëqeverisjen Vendore, që synojnë përmirësimin e kuadrit rregullator dhe financiar në përputhje me Programin e Zhvillimit të

⁴Bashkimi Demokratik për Integrim.

Qëndrueshëm Lokal dhe Decentralizimit për periudhën 2021-2026 , ende nuk janë miratuar nga Parlamenti.

Edhe pse tensionet u rritën në prag të zgjedhjeve, duke përfshirë disa incidente të dhunshme ndëretnike që përfshinin grupe sportive, **situata ndëretnike** mbeti përgjithësisht e qëndrueshme. Marrëveshja Kornizë e Ohrit e vitit 2001, e cila nxit karakterin shumëetnik të shoqërisë, vazhdoi të zbatohet.

Integrimi në BE

Ministria e Çështjeve Evropiane, e cila koordinon procesin e integritimit në BE, përballlet me mungesë burimesh. Është krijuar një strukturë ndërsektoriale për integrimin në BE. Drejtorja e BE-së në Ministrinë e Punëve të Jashtme dhe Tregtisë së Jashtme ndihmon në koordinimin e marrëdhënieve me institucionet e BE-së. Në Parlament, përveç Këshillit Nacional për Evrointegrime dhe Komisionit për Çështje Evropiane, në prill u krijua një Grup Parlamentar Ndërpartiak për të monitoruar zbatimin e angazhimeve të Procesit të Berlinit dhe Planit të Rritjes/Agjendës së Reformave. Kompetencat e këtyre tre organeve duhet të përcaktohen më mirë. Disa organe brenda kuadrit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit zhvilluan takime.

Nuk u përgatitën raporte monitorimi mbi zbatimin e Programit Kombëtar për Miratimin e *Acquis* (PKA) më të fundit (qershor 2021). PKA duhet të jetë plotësisht në përputhje me programin vjetor dhe institucional të punës së Qeverisë. Ministri për Çështjet Evropiane i paraqiti rregullisht organeve kompetente parlamentare statusin e zbatimit të prioritetëve sipas Planit të Rritjes/Agjendës së Reformave.

Shoqëria civile

Edhe pse organizatat e shoqërisë civile në përgjithësi vazhdojnë të veprojnë në një mjedis të favorshëm, hapësira për shoqërinë civile për të vepruar është tkurrur. Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile u riaktivizua pasi Qeveria miratoi një vendim në mars për të emëruar anëtarët e tij. Plani i Veprimit për Zbatimin e Strategjisë për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile 2025-2028 u miratua në korrik 2025. Një përparësi kryesore e Këshillit është të sigurojë transparencë në financimin shtetëror të organizatave të shoqërisë civile dhe një strukturë të qartë institucionale për bashkëpunim me shoqërinë civile. Zbatimi në kohë i masave kryesore nga Strategjia është thelbësor, në veçanti reformat e legjisllacionit për shoqatat dhe fondacionet, sipërmarrjen sociale, donacionet dhe sponsorizimet, standardizimi i financimit shtetëror, krijimi i një fondi garancie për bashkëfinancimin e projekteve të financuara nga BE-ja dhe krijimi i një modeli për përfshirjen strukturore të shoqërisë civile në negociatat e pranimit të vendit me BE-në deri në vitin 2026. Pjesëmarrja e organizatave të shoqërisë civile në Këshillin Kombëtar për Integrimin Evropian dhe Këshillin e Partneritetit për Qeverisje të Hapur duhet të rritet. Mbetet një nevojë urgjente për të zhvilluar një qasje të qëndrueshme për përfshirjen e organizatave të shoqërisë civile në hartimin e politikave në nivel kombëtar dhe lokal, si dhe për të ndërtuar më tej besimin dhe bashkëpunimin midis palëve të interesuara.

Mbikëqyrja civile e sektorit të sigurisë dhe inteligjencës

Komisionet parlamentare për mbrojtjen dhe sigurinë mbajnë seanca të rregullta. Komisioni parlamentar për mbikëqyrjen e punës së Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (ASK) dhe Agjencisë së Zbulimit (AZ) ka mbajtur vetëm dy seanca që nga zgjedhja e tij. Në prill dhe shtator, përfaqësuesit e tij kryen vizita në vend në ASK dhe AZ. Monitorimi i komunikimeve mbikëqyret nga një komision i posaçëm parlamentar që mblidhet rregullisht, përfshirë miratimin e raportit vjetor të Agjencisë Operative-Teknike për vitin 2024. Anëtarët e Këshillit për Mbikëqyrje Civile nuk janë zgjedhur ende.

Këshilli është një organ teknik-ekspertë i rregulluar nga Ligji për Monitorimin e Komunikimeve, roli i të cilit është të ndihmojë Komisionin Parlamentar për Mbikëqyrjen e Zbatimit të Masave të Monitorimit të Komunikimeve. Në prill 2025, Parlamenti zgjodhi tre organizata të shoqërisë civile të nevojshme për të plotësuar përbërjen e Mekanizmit të Mbikëqyrjes Civile brenda Zyrës së Avokatit të Popullit. Departamenti i specializuar për ndjekjen penale të krimeve të kryera nga persona me kompetenca policore dhe anëtarë të policisë së burgjeve ka nevojë për burime të mjaftueshme financiare dhe njerëzore për të ushtruar në mënyrë efektive juridiksionin e tij.

2.1.2. Reforma e administratës publike

Korniza Strategjike për Reformën e Administratës Publike

Korniza strategjike për reformën e administratës publike është vendosur. Cilësia dhe fushëveprimi i Strategjisë së Reformës së Administratës Publike 2023 – 2030 janë të përshtatshme, por zbatimi ende kërkon përmirësim.

Ministria e Administratës Publike (MAP) publikoi në kohë raportin vjetor të vitit 2024 mbi zbatimin e Strategjisë së Reformës së Administratës Publike 2023-2030 dhe Planit të Veprimit 2023-2026 . Mbështetja politike, udhëheqja dhe mbikëqyrja e reformave të administratës publike janë përmirësuar deri diku. Këshilli i RAP-it ka vazhduar aktivitetet e tij. Megjithatë, koordinimi midis MAP-it dhe Ministrisë së Financave mbetet i dobët. Kapaciteti i MAP-it për të udhëhequr reformat në nivel teknik është zvogëluar pjesërisht për shkak të riorganizimit dhe burimeve të pamjaftueshme njerëzore. Në përgjithësi, nevojiten përpjekje të mëtejshme, staf teknik shtesë dhe bashkëpunim i shtuar midis institucioneve përkatëse për të siguruar funksionimin efektiv të strukturave të monitorimit dhe menaxhimit të krijuara nga Strategjia e RAP-it dhe Programi i Reformës. të menaxhimit të financave publike (MFP).

Shkalla e zbatimit të masave të PAR-it dhe MFP-ja mbetet e pamjaftueshme. Buxheti i shtetit vazhdon të mbulojë vetëm një të tretën e kostove totale të aktiviteteve si për strategjinë MFP ashtu edhe për atë të PAR-it. Cilësia e llogaritjeve financiare për reformat e planifikuara mbetet e ulët.

Zhvillimi dhe koordinimi i politikave

Ende nevojiten përpjekje për të sqaruar përgjegjësitë e institucioneve të hartimit të politikave për të siguruar funksionimin e tyre të duhur dhe për të përmirësuar raportimin. Korniza e re për zhvillimin dhe monitorimin e strategjive sektoriale është duke u zbatuar. Megjithatë, dokumentet e planifikimit vazhdojnë të miratohen pa udhëzime dhe mbështetje nga Sekretariati i Përgjithshëm. Cilësia e strategjive sektoriale të përgatitura në bazë të metodologjisë së re është përmirësuar pak. Rregullorja e re e Punës së Qeverisë u miratua në dhjetor 2024. Sekretariati i Përgjithshëm ende ka nevojë për kapacitet dhe kompetenca të mjaftueshme për të siguruar planifikim dhe koordinim efektiv të politikave të bazuara në prova. Metodologjia për zbatimin e procesit të Vlerësimit të Ndikimit Rregullator (VNR) është përmirësuar, duke siguruar që VNR të zbatohet edhe për ligjet e miratuara sipas një procedure të shkurtuar. Afati për publikimin e propozim-ligjeve dhe VNR-ve shoqëruese është zgjatur nga 20 në 30 ditë. Cilësia dhe ndikimi i konsultimeve publike mbeten të dobëta. Numri i ligjeve të miratuara sipas procedurës së përshpejtuar nga të dy parlamentet, ai i mëparshëm dhe ai aktual, u rrit pak në mbi 60% në vitin 2024. Që nga vjeshta e vitit 2024, Maqedonia e Veriut ka përdorur vazhdimisht procedurën "flamuri evropian", duke treguar qartë *ligjin e BE-së* që po transpozohet në legjislacionin kombëtar. As Parlamenti dhe as Qeveria nuk kanë përcaktuar ende procedura për vlerësimin sistematik *ex post* të ligjeve dhe politikave.

Lidhur me mbikëqyrjen publike të punës së Qeverisë, plani vjetor i punës dhe raportet vjetore të Qeverisë ende nuk janë në dispozicion të publikut. Numri i propozim-ligjeve të paraqitura ditën e

seancës qeveritare pa verifikime të duhura është zvogëluar. Rendi i ditës i seancave qeveritare ende nuk publikohet përpara mbledhjeve. Vonesat në publikimin e procesverbaleve dhe vendimeve të seancave qeveritare vazhdojnë.

Menaxhimi i Financave Publike

Menaxhimi i financave publike është kryesisht i vendosur, megjithëse nevojiten ende përmirësime të mëtejshme.

Shkalla e zbatimit të Programit të Reformës së Menaxhimit të Financave Publike (PFRMP) 2022-2025 mbeti relativisht e ulët. Një PFRMP i ri për vitet 2025-2028 u miratua në tetor 2025. Praktika e zhvillimit të një dialogu vjetor mbi politikat e PFM-së brenda kornizës së Grupit të Punës Ministror për PFM-në duhet të rifillojë. Ministria e Financave vazhdon të përballet me sfida në kapacitetin institucional, veçanërisht në tërheqjen dhe mbajtjen e stafit me aftësi dhe kualifikime të përshtatshme.

Reformat e parashikuara nga Ligji për Buxhetet (LB) vazhdojnë të vonohen në zbatim. Hyrja në fuqi e ligjit është shtyrë për në janar 2026. Megjithëse është bërë përparim, me miratimin e 17 akteve nënligjore në dhjetor 2024, zbatimi i plotë i LB deri në vitin 2026 duket i pamundur për shkak të vonesave të vazhdueshme në miratimin e të gjitha akteve nënligjore dhe krijimin e Sistemit të Integruar të Informacionit për Menaxhimin Financiar (IFMIS).

Dekreti për Menaxhimin e Investimeve Publike u miratua në prill të vitit 2025. Besueshmëria e buxhetit është përmirësuar falë funksionalizimit të Këshillit Fiskal dhe monitorimit të përmirësuar të rreziqeve fiskale. Megjithatë, devijimet në parashikimet makro-fiskale mbeten. Lidhja midis prioritetëve strategjike dhe programeve buxhetore duhet të forcohet më tej.

Buxhetimi i përgjigjshëm gjinor është përfshirë si parim në Ligjin e Buxhetit. Megjithatë, mbetet e nevojshme të inkurajohen debate më të forta politike gjatë përgatitjes së buxhetit, të përmirësohet klasifikimi i zërave të buxhetit dhe të rritet numri i treguesve të ndarë sipas gjinisë.

Ministria e Financave vazhdoi përpjekjet e saj për të përmirësuar **transparencën buxhetore** duke publikuar të dhëna tremujore mbi të ardhurat dhe shpenzimet e institucioneve publike, organeve të qeverisjes vendore dhe ndërmarrjeve shtetërore. Megjithatë, transparenca buxhetore në Maqedoninë e Veriut mbetet e kufizuar, siç pasqyrohet nga një rezultat i ulët prej 35 pikësh në Anketën e fundit të Buxhetit të Hapur, nën mesataren globale prej 45.

Kapaciteti i dobët administrativ dhe vështirësia pasuese në thithjen e fondeve çuan në rikuperimin e fondeve të papërdorura. Rreziku i rikuperimeve të mëtejshme të fondeve të papërdorura mbetet i lartë dhe është shkak për shqetësim.

Shërbimi Publik dhe Menaxhimi i Burimeve Njerëzore

Shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore mbeten të pamjaftueshëm.

Legjislacioni i rishikuar i shumëpritur për nëpunësit administrativë dhe punonjësit e sektorit publik, që synon të sigurojë punësim të bazuar në meritë dhe ngritje në detyrë dhe shkarkime të drejta, u miratua në korrik 2025. Ndërsa të dy ligjet kontribuojnë në përmirësime në organizimin e procedurave të përzgjedhjes, rregullimin e punësimit të përkohshëm, kushtet e punës dhe mbledhjen e të dhënave në fushën e menaxhimit të burimeve njerëzore, ato vazhdojnë të ruajnë fragmentimin e sistemit, pasi lejojnë ekzistencën e një numri të madh nëpunësish civilë me status të veçantë, për të cilët rregullat e politikës së personelit mund të ndryshojnë pa nevojë të justifikuar. Një qasje arbitrare zbatohet ende në shpërndarjen e bonuseve, bazuar në kritere dhe procedura të përcaktuara gjerësisht. Korniza ligjore ekzistuese lejon vazhdimin e zbatimit jokonsistent të procedurave të rekrutimit dhe

ngritjes në detyrë në sektorin publik. Dispozitat kontradiktore në ligjet sektoriale, të cilat lejojnë që disa punonjës të përjashtohen nga fushëveprimi i Ligjit për Nëpunësit Administrativë, janë ende në fuqi.

Sistemi i vlerësimit të performancës nuk u aplikua në mënyrë sistematike. Të dhënat mbi shkarkimet e punonjësve jo-udhëheqës ende mungojnë dhe transparencja në lidhje me bazat e shkarkimit të nëpunësve administrativë mbetet e pamjaftueshme. Rekomandimet e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit për të përmirësuar procedurat e rekrutimit në sektorin publik duhet të adresohen. Një politikë gjithëpërfshirëse e mbajtjes së punonjësve të administratës publike ende nuk është vendosur. Sistemet e klasifikimit të vendeve të punës dhe të pagave duhet të përmirësohen për të siguruar siguri më të madhe në punë, stabilitet dhe mbajtje të stafit. Gjatë periudhës së raportimit, pothuajse të gjithë punonjësit në detyrë mbeten në të njëjtat pozicione sikur të ishin emëruar rregullisht. Vendimet e emërimit vazhdojnë të karakterizohen nga mungesa e transparencës në lidhje me bazat e emërimit, meritat e kandidatëve dhe përdorimin e procedurave konkurruese. Ministria e Administratës Publike është përgjegjëse për koordinimin dhe monitorimin e menaxhimit të burimeve njerëzore në administratën publike. Megjithatë, kapaciteti i saj është i pamjaftueshëm. Sistemi i informacionit të menaxhimit të burimeve njerëzore është funksional, por duhet të përmirësohet. Raporti i Regjistrimit të Punonjësve të Sektorit Publik për vitin 2024 nuk u publikua, rasti i parë i tillë që nga viti 2015. Sistemi i shpërblimeve mbetet i fragmentuar. Disa ministri dhe organe i rrisin pagat në një mënyrë të paqëndrueshme, dhe shtesat në paga të përfshira në ligjet vjetore të ekzekutimit të buxhetit paguhen përmes një procedure jotransparente.

Në mungesë të të dhënave nga regjistri i punonjësve të sektorit publik, vlerësohet se gratë përbëjnë më shumë se gjysmën e numrit të përgjithshëm të punonjësve në shërbimin publik sipas regjistrimit të punonjësve të sektorit publik. Megjithatë, këto të dhëna nuk përfshijnë institucione të tilla si Ushtria dhe disa agjenci të zbatimit të ligjit. Pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese, nuk ka të dhëna zyrtare mbi përfaqësimin e barabartë për vitin 2024. Vlerësimet tregojnë se nuk ka pasur ndryshime në raportin e grupeve etnike në administratën publike. Janë përcaktuar udhëzime për integritetin për kategori të ndryshme të punonjësve të sektorit publik. Megjithatë, nuk ka raporte mbi zbatimin e tyre. Është miratuar një ligj për të krijuar një Akademi Trajnimi të Administratës Publike. Ende nuk ka një bazë të dhënash të centralizuar të trajnimeve të ofruara.

Përgjegjësia e administratës

Llogaridhënia e administratës kërkon përmirësim të mëtejshëm.

Disa institucione shtetërore u bashkuan ose u transformuan si pjesë e riorganizimit të institucioneve të qeverisjes qendrore, me qëllim përmirësimin e efikasitetit të administratës dhe linjave të llogaridhënies. Ligji i ri sistemor për Organizimin dhe Funksionimin e Organeve të Administratës Shtetërore nuk është miratuar ende. Një numër i madh organesh mbeten përgjegjëse ndaj Parlamentit, por performanca e tyre në praktikë nuk monitorohet në mënyrë të mjaftueshme. Mungon një tipologji e qartë e organeve të administratës shtetërore, dhe në disa institucione ka një mbivendosje kompetencash. Delegimi i kompetencave vendimmarrëse në pozicionet e menaxhimit të nivelit të mesëm mbetet shumë i kufizuar, si në nivel qendror ashtu edhe në atë vendor.

Korniza ligjore dhe institucionale për të drejtën e qytetarëve për akses në informacionin publik është në vend. Megjithatë, nevojiten përmirësime të mëtejshme në lidhje me përgjigjet ndaj kërkesave për akses në informacion dhe publikimin proaktiv të informacionit. Niveli i publikimit të informacionit në faqet e internetit të organeve të administratës shtetërore mbetet i pakënaqshëm. Agjencia për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informacione Publike vazhdoi të përpunojë ankesat në mënyrë efikase. Debatet parlamentare mbi raportet e Avokatit të Popullit dhe Entit Shtetëror për

Revizion mbeten të kufizuara, dhe ndjekja e gjetjeve dhe rekomandimeve ende nuk zbatohet në mënyrë sistematike. Legjislacioni mbi të drejtat e qytetarëve për administrim të mirë është i kënaqshëm. Legjislacioni përcakton të drejtat e qytetarëve për të kërkuar kompensim për dëmin, si dhe përgjegjësinë e autoriteteve publike në rastet e keqadministrimit.

Ofrimi i shërbimeve për qytetarët dhe bizneset

Ofrimi i shërbimeve për qytetarët dhe bizneset ende duhet të përmirësohet.

Ligji për Dokumentet Elektronike, Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet e Besimit u ndryshua për të transpozuar Rregulloren eIDAS 2.0 dhe për të futur një portofol digjital për identitetin elektronik. U krijua një Ministri e re për Transformimin Digjital. Kompetenca e saj përqendrohet në mundësimin dhe promovimin e qeverisjes elektronike dhe Agjendës digjitale. Portali Kombëtar i Shërbimeve Elektronike (<https://uslugi.gov.mk/>), i cili ofron shërbime në tre gjuhë, u përmirësua dhe u azhurnua me shërbime të destinuara për subjektet afariste, duke lehtësuar kështu aksesin e përdoruesve. Oferta e shërbimeve elektronike u zgjerua duke përfshirë shërbime të reja që kërkojnë më shumë nga qytetarët. Miratimi i legjislacionit për arkivimin elektronik lehtëson përdorimin e mjeteve të qeverisjes elektronike. Përdorimi i Regjistrit të Popullsisë mbetet i kufizuar. Përpjekjet për t'u përafruar me Kornizën Evropiane të Ndërveprimit dhe Aktin e Evropës Ndërvepruese duhet të vazhdojnë. Mjetet ekzistuese të identifikimit elektronik dhe nënshkrimit elektronik janë ende të vështira për t'u përdorur dhe nuk janë falas për publikun. Zbatimi i Ligjit për Procedurën e Përgjithshme Administrative në të gjithë administratën ende nuk është sistematik. Nevojiten përpjekje shtesë për të angazhuar dhe mbajtur stafin e IT-së në administratën publike.

2.2. SUNDIMI I LIGJIT DHE TË DREJTAT THEMELORE

2.2.1 Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore

Vlerat thelbësore të BE-së përfshijnë sundimin e ligjit dhe respektimin e të drejtave të njeriut. Me rëndësi të madhe janë ekzistenca e një sistemi drejtësie efektiv (të pavarur, me cilësi të lartë dhe efikas) dhe një luftë efektive kundër korrupsionit, si dhe respektimi i të drejtave themelore në ligj dhe në praktikë.

Funksionimi i gjyqësorit

Dokumente strategjike

Një strategji zhvillimi sektorial për gjyqësorin është në vend dhe zbatimi i saj duhet të përmirësohet.

Zbatimi i Strategjisë së Zhvillimit të Sektorit të Drejtësisë 2024-2028 dhe planit të veprimit shoqërues është ndikuar nga aktivizimi i vonë i Këshillit për Monitorimin e Zbatimit të Strategjisë, i krijuar në një format të ri në qershor 2025. Kjo ka penguar monitorimin në kohë dhe futjen e masave të nevojshme për të adresuar mangësitë në gjyqësor. Shkalla e zbatimit të aktiviteteve të planifikuara në vitin 2024 është 42.9%. Buxheti i Shtetit i vitit 2025 dhe ndryshimi i tij nuk kanë siguruar burime të mjaftueshme për sektorin. Nuk është bërë asnjë përparim në zbatimin e Strategjive të Burimeve Njerëzore të vitit 2020 për Rrjetin Gjyqësor në gjykata dhe prokurori publike.

Trupa udhëheqës

Trupat udhëheqëse janë të formuara, por ato duhet të forcojnë më tej përpjekjet e tyre për të mbrojtur pavarësinë, integritetin dhe profesionalizmin e gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë.

Në dhjetor 2024, Kryetari i **Këshillit Gjyqësor** dha dorëheqjen, por vazhdoi të ishte anëtar i Këshillit. Arsye e dorëheqjes ishin presioni i tepërt politik dhe deklaratat e përsëritura nga nivelet më të larta të Qeverisë për të shpërndarë Këshillin Gjyqësor dhe Këshillin e Prokurorëve Publikë. Në janar, anëtarët

e Këshillit Gjyqësor me të drejtë vote zgjodhën unanimisht kryetar të ri. Plani i veprimit i Këshillit Gjyqësor për zbatimin e rekomandimeve të misionit të vlerësimit të vitit 2023, brenda kornizës së kompetencave të Këshillit, po zbatohet gradualisht. Ligji për Këshillin Gjyqësor duhet të miratohet, duke marrë parasysh rekomandimet e misionit të vlerësimit dhe mendimin e Komisionit të Venedikut.

Këshilli vazhdoi të zbatojë Strategjinë e tij të Komunikimit të Këshillit Gjyqësor dhe Gjykatave të Republikës së Maqedonisë së Veriut (2024-2028). Ai vazhdoi përpjekjet e tij për të përmirësuar transparencën e tij, duke përfshirë dhënien e shpjegimeve të hollësishme për vendimet e tij për emërimet dhe ngritjet në detyrë.

Dy anëtarë të rinj të Këshillit Gjyqësor u zgjodhën nga kolegët e tyre në dhjetor. Presidenti i Republikës nuk i propozoi Kuvendit një anëtar të ri të Këshillit Gjyqësor dhe pozicioni mbetet vakant.

Dy anëtarë të rinj të Këshillit të Prokurorëve Publikë u zgjodhën nga Kuvendi dhe një nga kolegët e tyre. Këshilli rriti transparencën e tij duke përditësuar faqen e tij të internetit, duke lehtësuar praninë e medias dhe organizatave të shoqërisë civile në seancat e tij dhe duke ofruar shpjegime më të hollësishme për vendimet e tij.

Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë duhet të vazhdojnë përpjekjet e tyre për të dhënë shpjegime të hollësishme për vendimet e tyre, veçanërisht në lidhje me përzgjedhjen, emërimin dhe ngritjen në detyrë të gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë.

Pavarësia dhe paanshmëria

Pavarësia dhe paanshmëria e gjyqësorit duhet të përmirësohen. Niveli i perceptuar i besimit në gjyqësor mbetet shumë i ulët. Ndërhyrjet e jashtme dhe politike mbeten një shqetësim serioz. Deklaratat e përsëritura nga politikanë të lartë përbëjnë ndikim të tepruar ose frikësim dhe dëmtojnë pavarësinë e gjyqësorit. Politikanët e zgjedhur dhe zyrtarët qeveritarë kanë intensifikuar retorikën e tyre për të ndërmarrë veprime kundër

gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë që ata akuzojnë për korrupsion. Në dhjetor, policia kontrolloi ambientet e Këshillit Gjyqësor, pas një njoftimi nga Ministria e Brendshme. Për më tepër, Parlamenti nuk miratoi raportin vjetor të Këshillit Gjyqësor për vitin 2023. Kjo shërbeu si bazë ligjore për anëtarët e koalicionit qeverisës për të filluar interpelanca kundër pesë anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të zgjedhur nga Parlamenti. Interpelancat u pasuan nga një votë mosbesimi për kryerje të dyshuar joprofesionale të detyrave, duke gërryer më tej besimin publik në gjyqësor. Megjithatë procedura e interpelancës, në vetvete, nuk përbën një bazë ligjore për shkarkim, zyrtarët qeveritarë në nivelin më të lartë kanë bërë thirrje publikisht për dorëheqjen e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor. Këshilli Gjyqësor lëshoi një deklaratë ku theksonte se anëtarët e tij, dhe gjyqtarët në përgjithësi, duhet të jenë të lirë nga çdo formë presioni ose ndikimi në mënyrë që të jenë në gjendje të marrin vendime të pavarura. Deklarata u bën thirrje të gjithë zyrtarëve publikë të respektojnë ligjet përkatëse, Kushtetutën dhe marrëveshjet ndërkombëtare, me qëllim ruajtjen e sundimit të ligjit dhe rivendosjen e besimit të publikut në gjyqësor.

Këshilli Gjyqësor ka përfunduar shumicën e ngritjeve në detyrë të gjyqtarëve në gjykata më të larta dhe zgjedhjet e kryetarëve të Gjykatës së Lartë Administrative, gjykatave të apelit në Manastir, Gostivar dhe Shtip, si dhe disa gjykatave themelore. Megjithatë, procedura për zgjedhjen e kryetarit të Gjykatës Supreme ngriti shqetësime në lidhje me ndërhyrje të mundshme, pasi anëtarët e Këshillit Gjyqësor nuk dhanë argumente thelbësore se pse kandidati i përzgjedhur ishte më i përshtatshëm se konkurrenti. Zgjedhja e gjyqtarëve në departamentin civil të Gjykatës së Apelit në Shkup devijoi nga lista e renditjes.

Ligji për Shërbimin e Prokurorisë Publike dhe Ligji për Këshillin e Prokurorëve Publikë duhet të rishikohen në përputhje me mendimin e Komisionit të Venecias, me qëllim zbatimin e standardeve evropiane dhe forcimin e autonomisë së shërbimit të prokurorisë. Rekomandimet e GRECO-s duhet të zbatohen, në veçanti duke u përqendruar në ndarjen automatike të çështjeve, duke sqaruar procedurat e mbikëqyrjes dhe llogaridhënies, veprat penale dhe sanksionet disiplinore, si dhe duke forcuar rolin e Këshillit të Prokurorëve Publikë.

Ligji për Shërbimin e Prokurorisë Publike dhe Ligji për Këshillin e Prokurorëve Publikë duhet të rishikohen në përputhje me mendimin e Komisionit të Venecias, me qëllim zbatimin e standardeve evropiane dhe forcimin e autonomisë së shërbimit të prokurorisë. Rekomandimet e GRECO-s duhet të zbatohen, në veçanti duke u përqendruar në ndarjen automatike të çështjeve, duke sqaruar procedurat e mbikëqyrjes dhe llogaridhënies, veprat penale dhe sanksionet disiplinore, si dhe duke forcuar rolin e Këshillit të Prokurorëve Publikë.

Kodet e etikës janë krijuar si për prokurorët publikë ashtu edhe për gjyqtarët. Organi Këshillimor për Etikën për Gjyqtarët dhe Gjyqtarët Porotë miratoi unanimisht një konkluzion në tetor 2024, duke deklaruar se marrëdhënia biznesore-financiare e një gjyqtari me një palë në një procedurë është bazë për përjashtimin e gjyqtarit nga vendimmarrja e mëtejshme.

Në dhjetor, u miratuan disa ligje përmes një procedure të shkurtuar, duke ulur koeficientët e pagave për gjyqtarët, prokurorët publikë dhe anëtarët e Këshillit Gjyqësor dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë.

Përgjegjshmëria

Llogaridhënia në gjyqësor duhet të përmirësohet. Ekspertët ligjorë e kanë vlerësuar vendimin e Këshillit Gjyqësor për të shkarkuar dy gjyqtarë dhe për të ndëshkuar të tjerë për të njëjtat arsye si vendim selektiv. Në shtator 2025, Këshilli *ad hoc* i Apelit i Gjykatës Supreme mbështeti vendimin e Këshillit Gjyqësor për të shkarkuar një gjyqtar i cili kishte vonuar në mënyrë të pajustificuar procedurat në një nga rastet e ish-Z.S.P. dhe ishte futur në listën e zezë nga Departamenti i Shtetit i SHBA-së për përfshirje në korrupsion të konsiderueshëm.

Këshilli i Prokurorëve Publikë ka mbështetur vendimin e Kryeprokurorit për të pezulluar një prokuror me akuzat për ngacmim gjatë kryerjes së detyrave të tij dhe shpërdorim detyre. Pas një seance të mbyllur, gjashtë nga nëntë anëtarët me të drejtë vote të Këshillit të Prokurorëve Publikë hodhën poshtë iniciativën për shkarkimin e Kryeprokurorit, e cila u përgatit nga Ministria e Drejtësisë me kërkesë të Qeverisë. Në korrik, koalicioni qeverisës mbështeti interpelancën kundër Kryeprokurorit, të iniciuar nga një nga partitë opozitare. Interpelanca nuk përbën bazë ligjore për shkarkimin e Kryeprokurorit.

Autoritetet e Maqedonisë së Veriut vazhduan të zbatojnë rekomandimet e misionit të vlerësimit të dhjetorit 2023. Në qershor, Komisioni i Venedikut publikoi një opinion mbi Propozim-ligjin e rishikuar për Këshillin Gjyqësor, duke rekomanduar që të sqarohen bazat e shkarkimit.

Gjyqtarët dhe prokurorët publikë duhet të deklarojnë pasuritë dhe interesat e tyre në Komisionin Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK), i cili mban një regjistër të zyrtarëve të zgjedhur dhe të emëruar. KSHPK përballet me kufizime të përgjithshme në verifikimin e deklaratave të pasurisë. Bazuar në Planin Vjetor për Monitorimin e Pasurive dhe Konflikeve të Interesit për vitin 2025, u verifikuan deklaratat e 13 anëtarëve të Këshillit Gjyqësor dhe 9 anëtarëve të Këshillit të Prokurorëve Publikë. Gjyqtarët dhe prokurorët publikë, si dhe anëtarët e të dy Këshillave, duhet gjithashtu të shmangin konfliktet e interesit dhe të raportojnë çdo konflikt që lind.

Cilësia e drejtësisë

Cilësia e drejtësisë duhet të përmirësohet. Mungesa e personelit në gjyqësor vazhdon të jetë shqetësuese. Rekrutimi i gjeneratës më të madhe ndonjëherë në Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (130 kandidatë), i cili u pezullua gjatë periudhës zgjedhore në maj 2024, mbeti pezull pasi nuk u siguruan fonde të mjaftueshme buxhetore në buxhetin e shtetit të vitit 2025 ose në shtesën e tij. Megjithatë, në shkurt 2025, u rekrutuan 97 të diplomuar nga procesi më i vjetër i rekrutimit të Akademisë, gjenerata e tetë e të diplomuarve. Të dy Këshillat fillimisht ranë dakord të vazhdonin rekrutimin sipas numrave të propozuar për Akademinë gjatë zgjedhjeve të vitit 2020. Këshilli Gjyqësor, duke përfituar nga interesi i zvogëluar i të diplomuarve për t'u bashkuar me Prokurorinë Publike, publikoi një njoftim për vende të lira shtesë, ashtu si edhe Këshilli i Prokurorëve Publikë. Në fund të fundit, 68 të diplomuar u përzgjedhën për gjykatat themelore dhe 19 për zyrat e prokurorive themelore

publike. Akademia duhet të vazhdojë të jetë pika e vetme e hyrjes në gjyqësor dhe prokurori dhe trajnimi i saj fillestar nuk duhet të kufizohet.

Në tetor 2024, anëtarët e Bordit të Drejtorëve të Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë

emëruan drejtor të ri. Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë emëruan anëtarët e tyre në Bordin e Drejtorëve të Akademisë. Publiku dhe mediat morën pjesë në seancat e përgjithshme të Gjykatës Supreme, në përputhje me rregulloren e saj të ndryshuar të procedurës. Kjo transparencë e shtuar kishte për qëllim përmirësimin e besimit të publikut në sistemin e drejtësisë.

Gjykata Supreme dhe katër gjykatat e apelit vazhduan përpjekjet e tyre për të siguruar qëndrueshmëri në vendime.

Gjykata Supreme lëshoi 11 opinione, qëndrime dhe konkluzione të tjera ligjore parimore.

Shumica e procedurave të ndërmjetësimit kishin të bënin me çështje tregtare dhe të punës. Ka afërsisht 2.5 ndërmjetës për 100,000 banorë, që është shumë nën mesataren rajonale prej 17.8.

Efikasiteti

Efikasiteti i sistemit të drejtësisë ka rënë më tej. Efikasiteti ndikohet negativisht nga rritja e kohëzgjatjes së procedurave dhe numri i madh i lëndëve të prapambetura. Kohëzgjatja e procedurave është rritur për pothuajse të gjitha kategoritë e lëndëve. Me përjashtim të lëndëve administrative të shkallës së parë, shkalla e zgjidhjes ishte nën 100% në të gjitha kategoritë e lëndëve si për procedurat e shkallës së parë ashtu edhe për ato të shkallës së dytë.

Sipas vlerësimit të Këshillit Gjyqësor, nevojiten 273 gjyqtarë të rinj, përveç 363 gjyqtarëve aktualë. Raporti Vjetor i Këshillit të Prokurorëve Publikë për vitin 2024 tregon se që nga 31 dhjetori 2024, 169 prokurorë publikë ishin në detyrë, që është më pak se 261 të nevojshëm, siç vlerësohet.

Parlamenti ndryshoi Ligjin për Marrëdhëniet e Punës, duke u lejuar gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë të shërbejnë deri në moshën 67 vjeç. Shumica e gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë që kishin mbushur moshën 64 vjeç zgjodhën të vazhdonin punën e tyre deri në moshën 67 vjeç. Kjo adresoi pjesërisht ndikimin shqetësues në burimet njerëzore të shkaktuar nga daljet në pension të planifikuara në vitin 2022. Këshilli për Koordinimin e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit në Gjyqësor (Këshilli i TIK-ut), i cili po udhëheq procesin e digjitalizimit, po punon për një strategji të re të TIK-ut për gjyqësorin.

Sistemi i Automatizuar i Informacionit për Menaxhimin e Lëndëve Gjyqësore (ACMIS) duhet të përditësohet në përputhje me ndryshimet në ligjet procedurale dhe në përputhje me masat e reja për lëndët komplekse. Sistemi i ri i menaxhimit të lëndëve të prokurorisë është në zhvillim e sipër.

Një sistem i ri për regjistrimin audio dhe video të seancave gjyqësore është përdorur në të gjitha gjykatat që nga tetori i vitit 2024. Nevojiten më shumë përpjekje për të digjitalizuar sistemin e drejtësisë, veçanërisht në lidhje me komunikimin me gjykatat dhe përdorimin e videokonferencave për seancat gjyqësore.

Buxheti i ndarë për gjykatat në vitin 2025 arrin në 0.3% të PBB-së, që është shumë më poshtë nivelit të përcaktuar me ligj prej

0.8% të PBB-së. Duhet të sigurohen burime të mjaftueshme financiare për të përmirësuar efikasitetin e sistemit të drejtësisë dhe për të siguruar autonominë e tij financiare.

Raporti mbi vizitat e ish-Kryetarit të Gjykatës Supreme në të gjitha gjykatat e shkallës së ulët, i publikuar në tetor 2024, konfirmoi burime të pamjaftueshme njerëzore dhe financiare, si dhe infrastrukturë të papërshtatshme.

Gjykata Kushtetuese e shtyu rishqyrtimin e dispozitave për dygjuhësinë në Ligjin për Përdorimin e Gjuhëve derisa Gjykata të ketë përbërjen e saj të plotë prej nëntë gjyqtarësh. Zbatimi i rekomandimeve të Komisionit të Venedikut të vitit 2019 dhe të *mikut të gjykatës* të vitit 2025 mbeti i papërfunduar.

Lufta kundër korrupsionit

Rekordet

Regjistri i antikorrupsionit për rastet e korrupsionit të nivelit të lartë dhe jo të nivelit të lartë mbeti i qëndrueshëm. U nisën hetime të ndryshme, përfshirë kundër një ish-zëvendëskryeministri, për të cilin ishte lëshuar një urdhër arresti ndërkombëtar.

Zjarri tragjik në një klub nate në Koçani më 16 mars, i cili vrau 62 persona dhe plagosi më shumë se 190 të tjerë, shkaktoi protesta publike për praktikën korruptive, neglizhencën sistematike institucionale dhe mungesën e mbikëqyrjes së standardeve themelore të sigurisë dhe sundimit të ligjit. Më 13 qershor, Prokuroria Publike ngriti akuza kundër 34 individëve dhe tre personave juridikë, kryesisht për "krime të rënda kundër sigurisë publike" në lidhje me katastrofën e Koçanit. Të pandehurit përfshijnë pronarët e klubit të natës, ish-

kryetarë bashkie, inspektorë, roje sigurie, ish-ministra dhe punonjës të institucioneve shtetërore.

Në dhjetor 2024, Kryeprokurori Publik lëshoi një urdhër të detyrueshëm që të gjithë prokurorët publikë duhet të kenë përparësi lëndët e korrupsionit së bashku me lëndët me interes të rëndësishëm publik. Qendrat e hetimit të Zyrës së Prokurorit Publik gjithashtu duhet t'i japin përparësi këtyre lëndëve. Nga një total prej 14 qendrash hetimi, 5 janë tani plotësisht funksionale. Megjithatë, pasojat e ndryshimeve të shtatorit 2023 në Kodin Penal, mungesa e burimeve të mjaftueshme njerëzore dhe financiare dhe vonesat në procedurat gjyqësore pengojnë krijimin e një regjistri të fortë të lëndëve kundër korrupsionit, duke përfshirë ato të ish- Prokurorisë Speciale Publike (PSP).

Kjo kontribuon më tej në një ndjenjë

pandehshkueshmërie. Transparenca e dobët e gjyqësorit dhe puna e zyrës së prokurorit vazhdojnë të pengojnë efektivitetin dhe integritetin e procedurave në lëndët e korrupsionit të nivelit të lartë.

Në mars të vitit 2025, Gjykata Kushtetuese nisi një procedurë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së ndryshimeve në Kodin Penal të shtatorit 2023. Parlamentit i janë dhënë gjashtë muaj për të shqyrtuar dispozitat përkatëse, përndryshe Gjykata do të ketë fjalën e fundit nëse do t'i shfuqizojë ato (domethënë, të gjitha vendimet e bazuara në dispozita nuk do të jenë më të vlefshme dhe lëndët përkatëse do të duhet të hapen përsëri) ose do t'i anulojë ato (domethënë, kodi i vjetër do të jetë në fuqi nga data e anulimit dhe vendimet e bazuara në ndryshimet e vitit 2023 do të mbeten në fuqi).

Korniza ligjore

Korniza ligjore për luftimin e korrupsionit është në vend. Ajo duhet të përmirësohet për masat parandaluese dhe zbatimin e ligjit.

Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit (GRECO) i Këshillit të Evropës ka vënë në dukje se Ligjit për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit i mungon një mekanizëm i përshtatshëm për sanksionimin e shkeljeve që lidhen me rregullat mbi konfliktin e interesit, integritetin dhe luftën kundër korrupsionit.

Aftësia e KSHPK-së për të mbikëqyrur në mënyrë efektive financimin e partive politike mbetet e kufizuar për shkak të një kuadri legjislativ të pamjaftueshëm dhe mungesës së burimeve dhe ekspertizës. Ndryshimet e marsit 2024 në Kodin Zgjedhor injoruan rekomandimet kryesore të ODIHR-it, veçanërisht mbi financimin e fushatës nga palët e treta, kontributet në natyrë dhe raportimin e kredive, si dhe sanksionet efektive.

Zbatimi jokonsistent i Ligjit për Qasje të Lirë në Informacionet me Karakter Publik vazhdoi dhe disa institucione publike refuzuan kërkesat ose vonuan publikimin e informacionit për arsye arbitrare.

Në qershor të vitit 2022, hyri në fuqi Ligji për Lobim. Megjithatë, deri më sot, vetëm tre organizata janë regjistruar si organizata lobimi. Ligji për Mbrojtjen e Sinjalizuesve ende duhet të përafrohet me të drejtën e BE-së dhe të parashikojë mekanizma të përshtatshëm zbatimi. Individët që raportojnë shkelje mund të përballen me ngacmime, shkarkim nga puna ose pasoja të tjera, gjë që dëmton efektivitetin e ligjit.

Dokumente strategjike

Vendi ka hartuar një Strategji Kombëtare të përshtatshme për **Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit (2021-2025)**. Zbatimi i strategjisë vazhdon të jetë i ngadaltë, duke treguar një mungesë të përgjithshme angazhimi dhe llogaridhënieje në të gjitha institucionet. KSHPK-ja identifikoi burimet e kufizuara njerëzore dhe financiare, llogaridhënien e pamjaftueshme dhe koordinimin e dobët ndërinstitutional si arsye shtesë për zbatimin e dobët. Vetëm 18% e aktiviteteve të planifikuara për vitin 2024 u zbatuan plotësisht, ndërsa 32% janë në vazhdim dhe 50% nuk janë zbatuar. Kjo përfaqëson një rritje shumë të kufizuar krahasuar me vitin e kaluar, kur 13% e aktiviteteve të planifikuara për vitin 2021 u zbatuan plotësisht, 33% ishin në vazhdim dhe 54% nuk ishin zbatuar. Maqedonia e Veriut duhet të miratojë një Strategji të re Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit (2026-2030) në një mënyrë të shpejtë dhe gjithëpërfshirëse. Strategjia e re duhet të identifikojë qartë aktivitetet prioritare, përgjegjësinë e institucioneve për zbatimin e aktiviteteve dhe implikimet e tyre financiare.

Korniza institucionale

Korniza institucionale për luftimin e korrupsionit është në vend. Është e përshtatshme për masat parandaluese, por duhet të përmirësohet për zbatimin e ligjit.

Në korrik 2025, Presidenti i **Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK)** dha dorëheqjen pasi u akuzua për zbulimin e sekreteve zyrtare dhe falsifikimin e një provimi për të marrë një certifikatë sigurie. Gjatë periudhës së raportimit nuk u iniciua asnjë procedurë për të emëruar një President të ri të KSHPK-së. Në përputhje me Ligjin, KSHPK-ja tani drejtohet nga një Zëvendëspresident. Edhe pse KSHPK-ja vazhdon të funksionojë, besueshmëria e saj është vënë në pikëpyetje. KSHPK-ja e përqendroi punën e saj në bashkëpunimin ndërinstitutional, rritjen e ndërgjegjësimit, zbatimin e sistemeve të integritetit dhe mbikëqyrjen e financimit të fushatave dhe deklarimeve të pasurisë. Në dhjetor 2024, KSHPK-ja kritikoi ndryshimet e propozuara në Ligjin për Prokurimin Publik, duke përdorur kompetencat e saj për të mbikëqyrur luftën kundër korrupsionit. KSHPK-ja ishte më pak aktive në zbulimin dhe raportimin e rasteve të dyshuara të korrupsionit. KSHPK-ja ngurronte të trajtonte raste politikisht të ndjeshme dhe komunikimi i saj me publikun ishte i pamjaftueshëm, duke ngritur shqetësime në lidhje me transparencën e saj.

KSHPK-ja duhet të rrisë kapacitetin e saj për të identifikuar në mënyrë proaktive rastet e mundshme të abuzimit me detyrën. Gjetjet në raportet e KSHPK-së shpesh nuk merren masa nga institucionet përkatëse. KSHPK-ja ende përballet me kufizime në verifikimin e deklaratave të pasurisë. Përveç kësaj, mbikëqyrja e saj e financimit të fushatave zgjedhore mbetet e dobët për shkak të një kuadri legjislativ të pamjaftueshëm, burimeve të kufizuara, përpunimit manual të të dhënave dhe mungesës së planifikimit.

Në vitin 2024, KSHPK nënshkroi memorandume bashkëpunimi për shkëmbimin elektronik të të dhënave me pesë institucione dhe disa banka. Tani është pajisur me softuer të ri që duhet ta ndihmojë të kryejë mandatin e tij në mënyrë më efikase dhe transparente. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të promovuar shkëmbimin e të dhënave dhe softueri duhet të mirëmbahet dhe përmirësohet.

KSHPK-ja do të përfitonte nga punësimi i stafit të specializuar me përvojë hetimore për të përmirësuar verifikimin e deklarimeve të pasurisë dhe për të siguruar mbikëqyrje efektive të financimit të fushatave zgjedhore.

Buxheti dhe stafi i Prokurorisë Publike dhe i **Prokurorisë Themelore Publike për Ndjekjen Penale të Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit (PTHPNPKOK)** mbeten të pamjaftueshëm për të trajtuar në mënyrë efektive korrupsionin e nivelit të lartë dhe krimin e organizuar. Mungesa e një numri të mjaftueshëm ekspertësh financiarë ose analistësh dhe mungesa e planifikimit strategjik në menaxhimin e hetimeve pengojnë efikasitetin e përgjithshëm të Prokurorisë. Futja e ekspertizës më të specializuar dhe përqendrimi i burimeve në raste komplekse do të rriste efikasitetin e saj.

Enti Shtetëror për Revizion, qendrat e hetimit të lidhura me Prokurorinë Publike dhe forcat e policisë nuk kanë burime të mjaftueshme. Kjo ndikon në cilësinë dhe efikasitetin e hetimeve. Për më tepër, hetimet duhet të mbështeten nga hetime financiare paralele, të shoqëruara, kur justifikohet, nga mekanizma ngrirjeje dhe konfiskimi. Për të rritur numrin e hetimeve financiare, prokuroria ka nevojë për burime të mjaftueshme financiare dhe njerëzore.

Seanca konstituive e Organit Koordinues Ndërmintor Kundër Korrupsionit u mbajt në prill 2025, e kryesuar nga Zëvendëskryeministri për Qeverisje të Mirë. Shoqëria civile ka një përfaqësues në organ, i cili është anëtar me të drejtë vote. Rivendosja e këtij organi është një zhvillim pozitiv, por do të kërkojë lidhshmëri të mëtijshme të fortë politik dhe bashkëpunim efektiv me të gjitha palët e interesuara.

Të drejtat themelore

Korniza e përgjithshme

Korniza e përgjithshme për të drejtat themelore është kryesisht e kënaqshme. Mbrojtja, respektimi dhe përmbushja e të drejtave themelore duhet të përmirësohet.

Instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut

Duhet të përmirësohet bashkëpunimi me organet ndërkombëtare të monitorimit të të drejtave të njeriut dhe ndjekja e rekomandimeve të tyre.

Maqedonia e Veriut ka ratifikuar shumicën e instrumenteve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut. Megjithatë, vendi nuk është palë në Konventën Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet me Forcë ose në Protokollin Opsional të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore. Në nëntor 2024, vendi ratifikoi Konventën e Këshillit të Evropës për Qasjen në Dokumentet Zyrtare (CETS Nr. 205), e njohur edhe si Konventa e Tromsø-s. Konventa ka qenë në fuqi që nga marsi 2025.

Vendi mban një rekord të mirë raportimi me organet ndërkombëtare dhe rajonale, por përballet me sfida në zbatimin dhe ndjekjen e rekomandimeve. Kapacitetet kombëtare janë përmirësuar, por ekziston nevoja për të përmirësuar njohuritë dhe angazhimin e palëve të interesuara. Rekomandohet forcimi i monitorimit, raportimit dhe koordinimit ndër-institucional të bazuar në prova. Nevojiten më shumë përpjekje që Maqedonia e Veriut të përfitojë plotësisht nga statusi i saj i vëzhguesit në Agjencinë e Bashkimit Evropian për të Drejtat Themelore (FRA).

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut

Bashkëpunimi me Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) dhe zbatimin e vendimeve të saj është i përshtatshëm. Gjatë periudhës raportuese, GJEDNJ lëshoi 6 vendime kundër Maqedonisë së Veriut. Gjykata gjeti shkelje të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, kryesisht në lidhje me respektimin e jetës private dhe familjare, të drejtën për një gjykim të drejtë dhe mbrojtjen e pronës. Aktualisht ka 5 raste nën monitorim të

ngushtë nga Komiteti i Ministrave që lidhen me keqtrajtimin nga policia, mbrojtjen e jetës private, diskriminimin ndaj studentëve romë (7 raste vitin e kaluar).

Maqedonia e Veriut duhet të adresojë çështjet sistematike ose çështjet strukturore të ngritura nga Gjykata, veçanërisht në fushat e të drejtës për jetë dhe mbrojtjes nga tortura, si dhe ndalimit të diskriminimit.

Qeveria hodhi poshtë tre nominimet fillestare për një gjyqtar të ri kombëtar në GJEDNJ dhe formoi një komitet të ri përzgjedhjeje.

Promovimi, mbrojtja dhe zbatimi i të drejtave të njeriut

Korniza ligjore dhe institucionale për promovimin, mbrojtjen dhe zbatimin e të drejtave të njeriut është në vend, por duhet të përmirësohet. Vendi vazhdon të përmbushë detyrimet e tij të përgjithshme për të drejtat themelore, por legjislacioni dhe strategjitë përkatëse duhet të zbatohen në mënyrë sistematike. Avokati i Popullit është akredituar si Institucion Kombëtar i të Drejtave të Njeriut me statusin B

që nga viti 2014. Parlamenti nuk e ka miratuar ndryshimin e shumëpritur të Ligjit për Avokatin e Popullit, i nevojshëm për të përmirësuar statusin e tij të akreditimit në "B" sipas Parimeve të Parisit. Parlamenti nuk ka zgjedhur një Zëvendës Avokat të Popullit të ri, as 8 Zëvendës Avokatë të Popullit të rinj, për zyrat rajonale dhe për Shkupin, nga 10 të parashikuar. Zgjedhja nga Parlamenti e anëtarëve të organeve të pavarura të të drejtave të njeriut dhe barazisë, përfshirë Komisionin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, duhet të bazohet në meritë dhe në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi. Zyra e Avokatit të Popullit dhe Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi ende nuk kanë burimet financiare dhe njerëzore të nevojshme për funksionim të pavarur dhe efikas.

Parandalimi i torturës dhe trajtimit çnjerëzor

Maqedonia e Veriut është aktualisht ndër vendet me shqetësimin më të madh në lidhje me kushtet e paraburgimit. Vendi duhet të adresojë urgjentisht problemin e vazhdueshëm të kushteve të papërshtatshme të paraburgimit në burgje, stacione policie, mbrojtje sociale dhe institucione psikiatrike. Maqedonia e Veriut ofron garanci të mjaftueshme ligjore për të parandaluar torturën dhe keqtrajtimin. Megjithatë, monitorimi i rasteve mbetet i pamjaftueshëm. Burgu i Idrizovës, pavarësisht rinovimit të fundit të seksionit të femrave, tregon mangësi të vazhdueshme dhe veçanërisht ambiente seriozisht të rrënuara. Kushtet e këqija të paraburgimit mbeten një problem serioz dhe i vazhdueshëm që, sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së, mund të përbëjë keqtrajtim.

Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë dialogun me Komitetin e Këshillit të Evropës për Parandalimin e Torturës (CPT) mbi zbatimin e rekomandimeve të CPT-së të publikuara në maj 2024 dhe atyre nga të gjitha raportet e mëparshme.

Ka mangësi dhe vonesa sistemike në hetimin dhe ndjekjen penale të rasteve të dhunës së dyshuar nga oficerët e policisë, si dhe

të rasteve të dhunës në burgje. Maqedonia e Veriut duhet të shtojë përpjekjet e saj për të kryer hetime efikase dhe efektive dhe hetime për të adresuar torturën policore, abuzimet dhe përdorimin e paligjshëm të masave shtrënguese përmes një mekanizmi mbikëqyrës të jashtëm që funksionon mirë për policinë.

Numri i stafit në Mekanizmin Parandalues Kombëtar (MKP) është reduktuar në tre staf me kohë të plotë. Organi vazhdon të ketë burime të kufizuara buxhetore për të kryer në mënyrë efektive mandatin e tij në përputhje me Protokollin Opsional të Konventës së OKB-së kundër Torturës dhe Trajtimeve ose Ndëshkimeve të Tjera Mizore, Çnjerëzore ose Poshtëruese (OPCAT).

Zbatimi i sanksioneve penale

Sistemi i zbatimit të sanksioneve (përfshirë lirimin me kusht) duhet të përmirësohet.

Nga 11 institucionet korrektuese, 5 menaxhohen nga drejtorë në detyrë. 6 drejtorët e mbetur në detyrë u emëruan me orar të plotë pas përfundimit të një procesi konkurrues emërimi në prill. Drejtori në detyrë ende drejton Drejtorinë për Ekzekutimin e Sanksioneve.

Niveli i lartë i korrupsionit në burgje mbetet një shqetësim serioz. Me qëllim zbatimin e aktiviteteve të Planit për Parandalimin e Korrupsionit në Sistemin Kombëtar të Burgjeve (2022-

2026), që nga nëntori i vitit 2024, në burgje janë kryer kontrole të detyrueshme të lokaleve dhe personave nga policia e burgjeve.

Burgjet janë të mbipopulluara dhe nuk është bërë asnjë përparim në ofrimin e kujdesit shëndetësor për të burgosurit. Nevojitet një angazhim më i fortë nga Ministria e Shëndetësisë, veçanërisht në lidhje me akreditimin e personelit shëndetësor për secilin burg dhe aksesin në kujdes shëndetësor. Mungesa e masave të përshtatshme për trajtimin e varësisë nga droga në burgje mbetet një çështje shqetësuese serioze.

Sistemi i shërbimit të provës vazhdon të përmirësohet, me zyrtarët e shërbimit të provës që zgjidhin më shumë raste dhe ka një koordinim më të mirë midis palëve të interesuara. Akademia e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve organizoi tryeza të rumbullakëta me gjyqtarë dhe prokurorë. Kjo ishte për të promovuar mbikëqyrjen elektronike dhe shërbimin e provës, me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për nevojën për një përdorim më të gjerë të provës, duke përfshirë arrestin shtëpiak me mbikëqyrje elektronike dhe lirimin me kusht me mbikëqyrje elektronike. Në vitin 2024, pati gjithsej 793 raste të reja, një rritje krahasuar me vitin 2023, dhe një total prej 262 rastesh deri në mars 2025.

Nuk është bërë asnjë përparim në ndryshimin e kuadrit ligjor për dënimet alternative. Ndryshimet në Ligjin për Arsimin Fillor, të cilat përcaktojnë kuadrin ligjor për procesin arsimor në institucionet penale, kanë hyrë në fuqi. Maqedonia e Veriut duhet të ndërmarrë hapat e nevojshëm për të siguruar aktivitete arsimore, kulturore dhe sportive për të paraburgosurit.

Mbrojtja e të dhënave personale

Korniza ligjore për mbrojtjen e të dhënave personale është e pamjaftueshme dhe kapacitetet e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale duhet të përmirësohen.

Nuk është bërë asnjë përparim në mbrojtjen e të dhënave personale. Miratimi i legjislacionit për t'u përafëruar plotësisht me Rregulloren e Përgjithshme për Mbrojtjen e të Dhënave dhe Direktivën e BE-së për Zbatimin e Ligjit është ende në vazhdim. Parlamenti ndryshoi Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale për të përfshirë vendet e NATO-s si marrës të përshtatshëm për

transferimet e të dhënave personale, pa konsultim paraprak me Agjencinë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale (AMDHP). Megjithatë, nuk ka asnjë kornizë ligjore ose procedurale për të siguruar që të dhënat e transferuara të marrin mbrojtje ekuivalente me standardet e përcaktuara nga GDPR. Për shkak të mungesës së pavarësisë buxhetore dhe burimeve të pamjaftueshme, AMDHP vazhdon të ketë vështirësi në përmbushjen e rolit të saj institucional. Në një zhvillim shqetësues, Qeveria e hoqi GDPR-në nga lista e organeve që duhet të konsultohen sistematikisht para se të miratojnë ligje sektoriale ose rregullore zbatuese. Parlamenti nuk ka emëruar një Drejtor të AMDHP-së që nga janari 2025. Të gjithë këta faktorë kanë ndikuar negativisht në zbatimin e Strategjisë për Zbatimin e të Drejtës për Mbrojtjen e të Dhënave Personale në Maqedoninë e Veriut për periudhën 2025-2030. Nuk është vërejtur asnjë përparim në koordinim, komunikim dhe përgjigje ndaj rekomandimeve të

AMDHP-së. Shkeljet e sigurisë së të dhënave janë gjithnjë e më të zakonshme dhe disa prej tyre nuk raportohen në përputhje me kërkesat ligjore. Ende ekziston një ndërgjegjësim i ulët për mbrojtjen e të dhënave dhe mbrojtje e pamjaftueshme e të dhënave personale nga ana e teknologjisë së informacionit në organet e administratës shtetërore.

Liria e fesë ose e besimit

Maqedonia e Veriut ofron garanci të mjaftueshme ligjore për lirinë e fesë ose besimit. Kushtetuta vazhdon të garantojë të drejtat e lirisë së fesë ose besimit, dhe ato zbatohen në praktikë.

Liria e shprehjes

Maqedonia e Veriut ofron garanci të mjaftueshme ligjore për lirinë e shprehjes. Mjedisi i favorshëm për funksionimin e lirë, të pavarur dhe profesional të mediave duhet të përmirësohet.

Frikësimi i gazetarëve

Zbatimi efektiv i mbrojtjes ligjore për gazetarët vazhdon të jetë një sfidë, veçanërisht në lidhje me ngacmimin online dhe dhunën me bazë gjinore që synojnë gazetaret gra.

Në vitin 2024, në Ministrinë e Brendshme u raportuan katër sulme fizike dhe kërcënime serioze kundër gazetarëve, dhe një rast iu referua Zyrës së Prokurorit Publik. Edhe pse numri i sulmeve u ul krahasuar me vitin 2023, kur u raportuan shtatë raste, vetëm dy nga rastet u zgjidhën, hetimet ishin të ngadalta dhe nuk u ngritën akuza në disa incidente, veçanërisht ato që përfshinin abuzim online ndaj gazetarëve investigativë. Të dhënat për vitin 2024 tregojnë se kishte 15 raste që përfshinin gazetarë ose media si paditës ose të pandehur në padi për shpifje dhe fyerje. Kjo është një rritje krahasuar me vitin 2023, kur u regjistruan 12 raste të tilla.

Mungesa e legjislacionit specifik kundër padive strategjike kundër pjesëmarrjes publike (SLAPP) dhe ndërgjegjësimi i kufizuar i gjyqtarëve, avokatëve dhe gazetarëve për këtë çështje vazhdojnë të pengojnë mbrojtjen efektive të gazetarëve dhe personave të tjerë të përfshirë në pjesëmarrjen publike nga kjo formë persekutimi. Duhet të sigurohet përputhshmëria me Direktivën dhe rekomandimet e BE-së Anti-SLAPP.

Për të forcuar mbrojtjen ligjore të gazetarëve, janë emëruar katër prokurorë publikë për të koordinuar dhe mbikëqyrur rastet që lidhen me sulmet ndaj gazetarëve.

Mjedisi legjislativ

Korniza ligjore që rregullon median nuk është plotësisht në përputhje me *të drejtën e BE-së*, në veçanti me Aktin Evropian për Lirinë e Medias (EMFA). Në prill 2025, Parlamenti miratoi ndryshimet në Ligjin për Median në një mënyrë transparente. Sipas ndryshimeve në kuadrin ligjor, mediat online janë të detyruara të regjistrohen në Agjencinë për Shërbimet e Medias Audio dhe Audiovizuale, me qëllim përmirësimin e transparencës, sigurimin e njohjes ligjore dhe ndihmën në eliminimin ose zvogëlimin e rrjedhës së dezinformimit. Rregullat mbi përqendrimin e medias mbeten në kundërshtim me të drejtën e BE-së dhe standardet evropiane. Ligji për Shërbimet e Medias Audio dhe Audiovizuale nuk përcakton rregulla për vlerësimin e ndikimit të përqendrimit të tregut në pluralizmin e medias.

Zbatimi i legjislacionit/institucioneve

Pavarësia financiare e Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale është përmirësuar. Në vitin 2025, autoritetet ndanë fonde për sektorin e transmetimeve, siç përcaktohet në Ligjin për Mediat Audio dhe Audiovizuale, duke rritur pavarësinë e tij financiare dhe kapacitetin operativ. Megjithatë, reklamato në mediat komerciale, kur nuk ndahen në mënyrë transparente dhe jo diskriminuese, paraqesin rrezik për keqpërdorim politik të fondeve, duke dëmtuar potencialisht pavarësinë e medias dhe duke shtrembëruar tregun.

Në qershor 2025, Parlamenti zgjodhi anëtarët e rinj të Këshillit të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale (ASHMAA). U shprehën shqetësime në lidhje me mënyrën se si u zgjodhën anëtarët e Këshillit të Agjencisë për shkak të mungesës së transparencës, kritereve të qarta dhe paanshmërisë.

Rregullatori i medias vazhdoi të monitorojë median transmetuese në një mënyrë efikase. Përmirësimi i kapaciteteve teknike dhe institucionale të rregullatorit të medias është thelbësor për përmbushjen e përgjegjësisë të reja që rrjedhin nga përafrimi i kuadrit ligjor me Direktivën e Shërbimeve të Medias Audiovizuale.

Zbatimi i Ligjit për Qasje të Lirë në Informacion Publik mbetet i paqëndrueshëm. Kjo për shkak se disa institucione publike refuzojnë kërkesat bazuar në arsye arbitrare, duke përfshirë përdorimin e mbrojtjes së të dhënave personale si një justifikim të përgjithshëm. Procesi i marrjes së informacionit është tepër i gjatë.

Shërbimi publik i transmetimit

Pavarësisht përmirësimit të financimit, transmetuesi publik vazhdon të përballet me sfida të rëndësishme, veçanërisht në lidhje me autonominë e tij institucionale. Në korrik, Parlamenti emëroi një Këshill të ri Programor për *Radiotelevizionin Maqedonas* (RTM), duke zgjidhur një vonesë që kishte zgjatur që nga dhjetori i vitit 2018. RTM-ja ende nuk i ka shlyer borxhet e saj të papaguara. Ndërsa përpjekjet për modernizimin dhe përmirësimin e standardeve profesionale janë në vazhdim, autonomia e kufizuar administrative mbetet një pengesë për punësimin e stafit të ri.

Faktorët ekonomikë

Vendi ka nevojë për një strategji gjithëpërfshirëse për të zhvilluar të gjithë sektorët e medias. Mediat private lokale janë në rënie, ndërsa mediat jofitimprurëse dhe lokale vazhdojnë të përballen me sfida të konsiderueshme financiare, dhe stacionet televizive kombëtare tokësore mbeten më të qëndrueshmet financiarisht. Partitë politike vazhdojnë të ndajnë fonde shtetërore për reklama, por transparenca rreth reklamave politike të paguara mbetet një problem, veçanërisht në mediat sociale. Mediat e shtypura, transmetuese dhe digjitale janë të detyruara ligjërisht të zbulojnë pronësinë e tyre tek organi rregullator i mediave audiovizuale. Një regjistër vetërregullues i mediave profesionale online është gjithashtu në fuqi për mediat digjitale kombëtare.

Internet

Ndryshimet në Ligjin për Median krijojnë një Regjistër të Medias Profesionale Online, duke kërkuar që portalet të jenë persona juridikë me një zyrë lokale, të përdorin një domen kombëtar dhe të punësojnë të paktën dy punonjës për të fituar akses në mjediset e rezervuara për mediat e njohura.

Neutraliteti i rrjetit sigurohet si me ligj ashtu edhe në praktikë. Megjithatë, sfidat vazhdojnë në sektorin e mediave online, me kërcënime në rritje nga dezinformimi, gjuha e urrejtjes dhe shkeljet e të drejtave të pronësisë intelektuale. Këshilli i Etikës së Medias raportoi 84 ankesa për gjuhë urrejtjeje në vitin 2024, një rënie krahasuar me vitin e kaluar.

Organizatat profesionale dhe kushtet e punës

Këshilli vetërregullues për Etikën e Medias vazhdon punën e tij pavarësisht shqetësimeve në lidhje me sigurimin e financimit të qëndrueshëm afatgjatë. Mangësitë në kushtet e punës së gazetarëve vazhdojnë, veçanërisht për shkak të kontratave afatshkurtra ose me kohë të pjesshme, mungesës së sigurimeve shëndetësore dhe shoqërore, orëve shtesë të papaguara dhe pagave të ulëta. Këto probleme kontribuojnë në vetëcensurë dhe u lejojnë pronarëve të mediave të ndikojnë në përmbajtjen editoriale.

(*Shih edhe Kapitullin 10 – Transformimi Digjital dhe Media*)

--- ...

Liria e tubimit dhe e shoqërimit

Maqedonia e Veriut ofron garanci të mjaftueshme ligjore për lirinë e shprehjes. Rregullat për tubimet publike duhet të përmirësohen.

Kushtetuta garanton të drejtën e lirisë së tubimit dhe të shoqërimit. Korniza ligjore është përgjithësisht në përputhje me detyrimet ndërkombëtare mbi lirinë e shoqërimit. Nevojitet punë e mëtejshme për të zbatuar vendimet e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) në lidhje me regjistrimin e shoqatave. Nuk është bërë përparim në rishikimin e Ligjit për Shoqatat dhe Fondacionet. Ndryshimet legjislative duhet të jenë në përputhje me standardet ndërkombëtare, rekomandimet e Komisionit të Venedikut dhe të jenë në përputhje me Rekomandimin e Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI). Protestat gjatë gjithë vitit u mbajtën pa incidente. Nuk pati raportime për përdorim të tepërt të forcës gjatë tubimeve. Në gusht, pjesëmarrësit në një marshim për viktimat e tragjedisë së Koçanit raportuan se policia ndaloi automjete që vinin nga qytete të tjera në rrugën e tyre për në protestë, megjithëse Ministria e Brendshme mohoi kufizimin e aksesit, duke deklaruar se kontrollat ishin pjesë e masave rutinë të kontrollit të trafikut.

Të drejtat e punëtorëve dhe të drejtat sindikale trajtohen në *Kapitullin 19 – Politika Sociale dhe Punësimi*.

Të drejtat e pronësisë

Korniza ligjore dhe institucionale për zbatimin e të drejtave të pronës është kryesisht në vend.

Progresi në të drejtat e pronësisë mbetet i kufizuar, kryesisht për shkak të procedurave të gjata dhe të kushtueshme. Ka pasur pak përparim në zbatimin e strategjisë kombëtare për të drejtat e pronësisë, dhe regjistrat e pronave në nivel bashkie nuk përditësohen dhe mbahen në formë analoge. Agjencia e Kadastrës së Pasurive të Paluajtshme ka prezantuar shërbime të reja digjitale për publikun, duke ulur numrin e çështjeve të pazgjidhura me 20% krahasuar me vitin 2024 dhe duke ulur numrin e përgjithshëm të çështjeve të pranuar me 10%. Regjistrimi i tokës dhe pronës është përfunduar, dhe skanimi me lazer është zbatuar në të gjithë vendin. Megjithatë, organet administrative përgjegjëse për proceset e kthimit, kompensimit dhe legalizimit po përballen me ngarkesën e tyre të punës, kryesisht për shkak të mungesës së stafit dhe financimit të pamjaftueshëm. Pavarësisht mbylljes zyrtare të procesit të denacionalizimit në vitin 2013, mbi 5,000 çështje mbeten të pazgjidhura.

Mosdiskriminimi

Korniza ligjore dhe institucionale për mosdiskriminimin ende duhet të jetë plotësisht në përputhje me *të drejtën e BE-së*, duke përfshirë edhe në lidhje me Direktivën për Barazi Raciale dhe Direktivat e Standardeve për Organet e Barazisë. Duhet të miratohet një strategji ose plan veprimi kombëtar kundër racizmit, në përputhje me strategjinë e Komisionit.

Vendi ka vonuar më tej harmonizimin e parimeve të mosdiskriminimit në të gjitha ligjet përkatëse. Në fillim të vitit 2025, Parlamenti miratoi ndryshimet në Ligjin për Arsimin Fillor, Ligjin për Arsimin e Mesëm dhe Ligjin për Tekstet Shkollore për Arsimin Fillor dhe të Mesëm. Ndryshimet, të cilat u miratuan sipas një procedure emergjente dhe pa konsultim me palët e interesuara përkatëse, hoqën përmbajtje mbi shëndetin seksual dhe riprodhues dhe barazinë gjinore. Kjo ngriti shqetësime në lidhje me pajtueshmërinë me Ligjin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe standardet ndërkombëtare.

Emërimet e anëtarëve në Komisionin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi nga Parlamenti duhet të bazohen në meritë dhe në përputhje me kriteret e përcaktuara me ligj. Gjithashtu duhet të merret në konsideratë përvoja e kandidatëve dhe performanca e tyre gjatë intervistës, të cilët duhet të demonstrojnë gjithashtu aftësinë e tyre për t'u marrë me të gjitha fushat brenda mandatit të organit të barazisë. Në vitin 2024, Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi shqyrtoi 485 raste diskriminimi. Shumica e ankesave bazoheshin në origjinën kombëtare ose etnike, e

cila ishte forma më e përhapur e diskriminimit. Ashtu si në vitin e kaluar, sektori publik mbetet vendi kryesor i diskriminimit, duke përbërë 66% të rasteve. Fushat më të zakonshme të diskriminimit në vitin 2024 ishin puna dhe punësimi (39%), e ndjekura nga çështjet që lidhen me anëtarësimin në sindikata, informacionin publik dhe median, si dhe arsimin, qasjen në mallra dhe shërbime dhe gjyqësorin.

Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi i mungon pavarësia institucionale dhe financiare, si dhe stafit administrativ të pamjaftueshëm. Strategjia Kombëtare për Barazi dhe Mosdiskriminim 2021-2026 nuk ka dhënë rezultate të dukshme.

Korniza ligjore dhe kapaciteti ndërinstitucional për të luftuar gjuhën e urrejtjes dhe krimet e urrejtjes kërkojnë forcim të mëtejshëm për t'u përafuar me të drejtën e BE-së dhe standardet evropiane, dhe në veçanti me Vendimin Kornizë të Këshillit të vitit 2008 për luftimin e formave dhe shprehjeve të caktuara të racizmit dhe ksenofobisë me anë të ligjit penal. Vendi duhet të veprojë në bazë të Rekomandimit të Politikës së Përgjithshme Nr. 15 të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI) të Këshillit të Evropës për luftimin e gjuhës së urrejtjes dhe të adresojë plotësisht gjetjet dhe rekomandimet e përcaktuara në raportin e ECRI-t të shtatorit 2023. Autoritetet nuk mbledhin të dhëna mbi gjuhën e urrejtjes dhe krimet e urrejtjes në mënyrë sistematike, megjithëse organizatat e shoqërisë civile dokumentojnë vazhdimisht rastet e krimeve të urrejtjes në bazat e tyre të të dhënave.

Në vitin 2024, organizatat e shoqërisë civile regjistruan 1391 raste të gjuhës së supozuar të urrejtjes, më të zakonshmet prej të cilave bazoheshin në kombësi, origjinë etnike, përkatësi politike, orientim seksual dhe identitet gjinor.

Barazia gjinore

Korniza ligjore dhe institucionale për barazinë gjinore dhe luftimin e dhunës me bazë gjinore është e paplotë. Mekanizmat e zbatimit dhe zbatimit të saj duhet të përmirësohen.

Nuk ka pasur përparim të ndjeshëm në kuadrin e politikave kombëtare për integrimin e perspektivës gjinore, as në përpjekjet për t'u përafuar me të drejtën e BE-së dhe standardet ndërkombëtare përkatëse për barazinë gjinore. Zbatimi i strategjisë kombëtare për barazi gjinore (2022-2027) dhe planit të saj përkatës të

veprimet mbeten të pamjaftueshëm.

Nevojiten përpjekje më të mëdha për reformat institucionale dhe ligjore për të adresuar aspektet kryesore të barazisë gjinore, veçanërisht në aksesin në jetën politike, ekonomike dhe sociale, aksesin në shërbimet shëndetësore, parandalimin e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje, si dhe mbrojtjen e viktimave.

Gjuha e urrejtjes me bazë gjinore, duke përfshirë kërcënimet ndaj mbrojtëseve të të drejtave të njeriut, mbetet e përhapur, veçanërisht në mediat sociale. Ndryshimet në politikat komunale nga barazia gjinore në "barazi midis burrave dhe femrave" minojnë barazinë gjinore.

Sfidat në zbatimin e Konventës së Stambollit mbeten për shkak të mungesës së legjislacionit dhe financimit të pamjaftueshëm. Deri më tani nuk është kryer asnjë analizë e legjislacionit kombëtar për përputhshmërinë me Direktivën 2024/1385 mbi dhunën ndaj femrave dhe dhunën në familje. Kodi Penal ka nevojë për harmonizim të mëtijshëm, në veçanti duke kriminalizuar martesën e detyruar, dhunën psikologjike dhe ndjekjen penale ex officio për dëmet që lidhen me dhunën në familje. Trajnimi i vazhdueshëm për gjyqtarët, prokurorët dhe policinë është thelbësor, siç rekomandohet nga Grupi i Ekspertëve për Veprime Kundër Dhunës ndaj femrave dhe Dhunës në Familje (GREVIO). Në vitin 2024, u raportuan 1087 raste të dhunës në familje, nga të cilat 84% përfshinin gra, por kjo përfaqëson vetëm 3% të rasteve të vlerësuara të dhunës me bazë gjinore. Ekzistojnë 14 qendra për viktimat e dhunës në familje, por vetëm 6 janë aktive dhe funksionale.

Programi Kombëtar për Riintegrimin e Viktimave të Dhunës ndaj femrave dhe Dhunës në Familje u miratua në shtator 2024, por i mungojnë procedura, buxhete dhe role të përcaktuara siç duhet. Efektiviteti i tij pengohet nga mungesa e strehimit kalimtar, mungesa e masave të fuqizimit ekonomik dhe koordinimi i dobët midis sektorëve. Programet shëndetësore parandaluese, të miratuara në shkurt 2025, në përputhje me Direktivën e BE-së për të Drejtat e Viktimave dhe Direktivën për Trajtimin e Barabartë të Mallrave dhe Shërbimeve, ofrojnë shërbime mjekësore falas dhe përjashtim nga bashkëpagesat për viktimat e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje. Megjithatë, këto mbeten simbolike për shkak të financimit të kufizuar dhe qasjes së pamjaftueshme në qendrat e krizave, të përqendruara vetëm në dhunën seksuale.

Të drejtat e fëmijës

Korniza ligjore dhe institucionale për të drejtat e fëmijëve është në vend. Zbatimi dhe zbatimi i saj duhet të përmirësohen.

Sfidat kryesore në sigurimin e zbatimit efektiv janë një kuadër i dobët llogaridhënieje, kapacitete dhe fonde të pamjaftueshme dhe të pamjaftueshme, mungesa e monitorimit sistematik dhe bashkëpunimi i pamjaftueshëm ndër-institucional. Nevojiten reforma të mëtijshme për të siguruar respektimin e të drejtave të fëmijëve për arsim, shëndetësi, mbrojtje nga dhuna dhe mosdiskriminim.

Një organ kombëtar për të koordinuar të gjitha politikat që lidhen me zbatimin e Konventës së OKB-së për të Drejtat e Fëmijëve dhe Protokollit Opsional të Konventës ende nuk është krijuar. Plani Kombëtar i Veprimit për të Drejtat e Fëmijëve (2025-2029) nuk është miratuar ende.

Përpjekjet për zbatim në mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve duhet të jenë në përputhje me të drejtën e BE-së dhe të bazohen në rekomandimet kryesore të Komisionit Evropian, në veçanti në lidhje me sistemet e integruara të mbrojtjes së fëmijëve. Nevojiten më shumë burime për të zbatuar Strategjinë Kombëtare për Parandalimin dhe Drejtësinë për Fëmijët (2022-2027) dhe Planin e saj shoqërues të Veprimit (2022-2026) dhe Strategjinë Kombëtare për Parandalimin dhe Mbrojtjen e Fëmijëve nga Dhuna (2020-2025).

Ligji për Drejtësinë për Fëmijë pasqyron kryesisht kërkesat për mbrojtje procedurale për fëmijët e dyshuar ose të akuzuar në procedurat penale. Monitorimi dhe mbikëqyrja e rregullt e institucioneve korrektuese dhe burgjeve është thelbësore për mbrojtjen dhe ofrimin e shërbimeve për fëmijët e paraburgosur. Qasja në drejtësi, përfaqësimi ligjor, si dhe kapaciteti i zyrtarëve publikë që punojnë me fëmijët viktima, fëmijët dëshmitarë dhe fëmijët në konflikt me ligjin janë aktualisht të pamjaftueshme.

Zbatimi i Strategjisë së Deinstitutionalizimit (2018-2027) vazhdon. Të gjitha institucionet e mëdha janë mbyllur dhe të gjithë fëmijët janë zhvendosur në familje kujdestare ose në shtëpi të vogla në grupe.

Personat me aftësi të kufizuara

Korniza ligjore dhe institucionale për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara është e paplotë. Zbatimi dhe zbatimi i saj duhet të përmirësohen.

Personat me aftësi të kufizuara ende nuk janë në gjendje të gëzojnë plotësisht të drejtat e tyre. Kjo për shkak se legjislacioni dhe politikat qeveritare nuk janë në përputhje me Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (CRPD). Kapaciteti i autoriteteve kombëtare duhet të forcohet. Zyra e Avokatit të Popullit monitoron zbatimin e CRPD-së në bashkëpunim të ngushtë me organizatat e shoqërisë civile. Zbatimi i strategjisë kombëtare për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara është në vazhdim. Strategjia Kombëtare për Deinstitutionalizimin (2018-2027) po zbatohet përmes aktiviteteve të përcaktuara në Planin e Veprimit për vitet 2023-2025. Personat me aftësi të kufizuara intelektuale dhe fizike po transferohen gradualisht në njësi banimi të menaxhuara nga shërbime të bazuara në komunitet për jetesë të organizuar dhe të mbështetur. Udhëzimi i Komisionit për Jetën e Pavarur dhe Përfshirjen në Komunitet të Personave me Aftësi të Kufizuara në Kontekstin e Financimit të BE-së (C/2024/7188) mund të shërbejë si një dokument udhëzues në këtë drejtim.

Në përgjithësi, personat me aftësi të kufizuara vazhdojnë të përballen me forma të rëndësishme diskriminimi, duke përfshirë qasjen e pamjaftueshme në informacion dhe shërbime, qëndrimet diskriminuese dhe marginalizimin social.

Aksesueshmëria mbetet e kufizuar, përfshirë edhe për shkak të barrierave infrastrukturore. Korniza legjislative duhet të jetë në përputhje me të drejtën e BE-së në këtë fushë, duke përfshirë Aktin Evropian të Aksesueshmërisë. Ligji për Aksesueshmërinë e Faqeve të Internetit dhe Aplikacioneve Mobile të Institucioneve të Sektorit Publik (në përputhje me Direktivën (BE) 2016/2102) u miratua nga Parlamenti në shtator 2025.

(shih Kapitullin 19 – Politika Sociale dhe Punësimi për aspekte që lidhen me shërbimet sociale, ndihmën dhe përfitimet).

Personat LGBTQ

Mbrojtja ligjore e të drejtave LGBTIQ duhet të përmirësohet. Personat LGBTIQ përballen me diskriminim. Ligji për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi i liston në mënyrë të qartë orientimin seksual dhe identitetin gjinor si baza të mbrojtura për diskriminim. Legjislacioni aktual nuk i njeh partneritetet e të njëjtit seks. Miratimi i një strategjie kombëtare ose plani veprimi për barazinë LGBTIQ është ende në pritje. Nuk janë ndërmarrë hapa për të zbatuar vendimin e janarit 2019 të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) mbi njohjen ligjore të gjinisë.

Më 21 qershor 2025, u organizua një paradë krenarie LGBTIQ në formën e një marshimi proteste, i cili u zhvillua pa incidente. Gjuha e urrejtjes kundër komunitetit vazhdon në mediat sociale. Në vitin 2024, organizatat e shoqërisë civile raportuan 230 raste të gjuhës së urrejtjes të dyshuar bazuar në orientimin seksual dhe identitetin gjinor, megjithatë përgjigjet ligjore mbeten të pamjaftueshme (298

raste në vitin 2023). Organizatat e shoqërisë civile dokumentuan gjithashtu dy raste të dhunës së motivuar nga urrejtja bazuar në orientimin seksual dhe barazinë gjinore, pa përditësime mbi hetimet për dekada sulmesh ndaj Qendrës së Mbështetjes LGBTIQ ose vandalizëm dhe kërcënime kundër organizatave dhe aktivistëve LGBTIQ. Organizatat LGBTIQ kanë shprehur shqetësim për ndikimin negativ të shkurtimeve të fondeve të USAID-it në programet LGBTIQ, të cilat potencialisht do të dobësojnë më tej lëvizjet LGBTIQ dhe të barazisë gjinore, ndërsa aktivistët antidemokratikë vazhdojnë të fitojnë ndikim. Fushatat e ndërgjegjësimit për të luftuar fobinë ndaj LGBTIQ, të cilat aktualisht janë të pamjaftueshme, mund ta përmirësojnë situatën.

Të drejtat procedurale dhe të drejtat e viktimave

Korniza ligjore për të drejtat procedurale të të dyshuarve dhe të akuzuarve, si dhe të drejtat e viktimave të krimit, është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së dhe duhet të përmirësohet.

Vendi ka një rrjet të fortë që ofron ndihmë juridike falas, parësore dhe dytësore. Ndihma juridike falas është e disponueshme nëpërmjet 34 zyrave rajonale të Ministrisë së Drejtësisë, shoqatave përkatëse të shoqërisë civile, klinikave ligjore brenda fakulteteve të drejtësisë dhe nëpërmjet avokatëve të certifikuar për të ofruar ndihmë ligjore dytësore. Megjithatë, sistemi i ndihmës ligjore në procedurat penale duhet të forcohet më tej për të përmirësuar aksesin në drejtësi. Në veçanti, kriteret e përshtatshmërisë për mbrojtje të detyrueshme dhe ndihmë ligjore falas për personat që nuk kanë burime të mjaftueshme, si dhe për përfaqësimin e interesave të viktimave të krimit, duhet të rivlerësohen. Legjislacioni për ndihmën ligjore për viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore duhet të rishikohet.

Ndryshimet në Kodin e Procedurës Penale, që synojnë të sigurojnë përputhshmëri të plotë me Direktivën për të Drejtat e Viktimave, ende nuk janë zbatuar. Duhet të rritet ndërgjegjësimi publik për mekanizmat e kompensimit dhe rolin e Komisionit për Zbatimin e Ligjit për Pagesën e Kompensimit Financiar për Viktimat e Krimeve të Dhunshme.

Mbrojtja e pakicave

Rekomandimet e Komitetit Këshillimor për Konventën Kornizë për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare për të promovuar dhe siguruar qëndrueshmërinë e strategjisë "Një Shoqëri" ende nuk janë zbatuar plotësisht.

Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Ndërkulturalizmit dhe Kohezionit Social 2024-2026, e publikuar në vitin 2024, ende nuk është miratuar nga Parlamenti.

Agjencia për Zbatimin e Gjuhëve dhe Agjencia për Realizimin e të Drejtave të Komuniteteve mbeten të pakta në personel dhe të financuara në mënyrë të pamjaftueshme.

Maqedonia e Veriut ende nuk e ka ratifikuar Kartën Evropiane për Gjuhët Rajonale ose të Pakicave, të nënshkruar në vitin 1996.

Romët

Korniza ligjore dhe institucionale për romët është krijuar, por ata vazhdojnë të përballen me diskriminim.

Maqedonia e Veriut ka bërë përparim të kënaqshëm në fushën e përfshirjes së romëve, duke zbatuar Strategjinë për Përfshirjen e Romëve 2022-2030. Ministri pa portofol përgjegjës për integrimin dhe zbatimin e Strategjisë për Përfshirjen e Romëve 2022-2030 u emërua Koordinator Kombëtar dhe Pikë Kontakti Kombëtare për Përfshirjen e Romëve në Maqedoninë e Veriut. Megjithatë, strategjisë i mungon një qasje e qartë ndaj pjesëmarrjes, fuqizimit dhe ndërtimit të kapaciteteve. Bashkëpunimi

ndërinstitucional mbetet i ulët. Plani i Veprimit për të Drejtat e femrave dhe Vajzave Rome po zbatohet në një masë të moderuar. Sfida të tjera përfshijnë frekuentimin e parregullt të shkollës, fëmijët e rrugës dhe ndarjen në shkolla. Qeveria mbetet e përkushtuar ndaj prioriteteve të Deklaratës së Poznanit, por zbatimi duhet të përmirësohet ndjeshëm dhe duhet të miratohen plane veprimi për vitet 2025-2026.

Të drejtat e shtetësisë

Maqedonia e Veriut duhet të përafroje kuadrin e saj ligjor me *acquis* mbi të drejtat e shtetësisë së BE-së, me qëllim përafrimin e plotë para anëtarësimit. Kjo duhet të përfshijë kryerjen e një analize të nevojave të përafrimit dhe zbatimit që rrjedhin nga Direktiva 2004/38/KE në të gjitha fushat përkatëse të politikave, si dhe planifikimin e duhur për përafrim në kohë.

Maqedonia e Veriut lejon fitimin e shtetësisë në bazë të interesit të veçantë ekonomik. Komisioni mban qëndrimin, siç shprehet në raportet mbi mekanizmin e pezullimit të vizave, se zbatimi i ligjit nuk duhet të çojë në një dhënie sistematike të shtetësisë në këmbim të investimeve, pasi ai mund të përdoret për të anashkaluar procedurën e vizave afatshkurtra të BE-së dhe vlerësimin e thelluar të rreziqeve individuale të migracionit dhe sigurisë. Mungesa e një dhënieje sistematike të shtetësisë në bazë të interesit të veçantë ekonomik është gjithashtu e nevojshme për të siguruar përputhshmërinë me të drejtën e BE-së. Në vitin 2024, shtetësia ekonomike iu dha dy shtetasve turq dhe në vitin 2025 një shtetasi të Bosnjës dhe Hercegovinës.

2.2.2 Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria

BE-ja ka rregulla të përbashkëta për menaxhimin e kufijve dhe migracionit, politikën e vizave dhe azilin. Bashkëpunimi në Shengen përfshin heqjen e kontrolleve kufitare brenda BE-së. Ekziston gjithashtu bashkëpunim në luftën kundër krimit të rëndë dhe të organizuar dhe terrorizmit, si dhe në lëndët gjyqësore, policore dhe doganore, të gjitha të mbështetura nga agjencitë e drejtësisë dhe të punëve të brendshme të BE-së.

Lufta kundër krimit të rëndë dhe të organizuar

Korniza ligjore për krimin e rëndë dhe të organizuar është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së dhe nevojitet përparim i mëtejshëm. Kapaciteti për të luftuar krimin e rëndë dhe të organizuar duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Maqedonia e Veriut është pjesërisht e përafëruar me *acquis* të BE-së në luftën kundër krimit të rëndë dhe të organizuar dhe ka miratuar disa dokumente strategjike bazuar në strategjitë përkatëse të BE-së. Vlerësimi i ri Kombëtar i Kërcënimit nga Krimi i Organizuar dhe i Krimeve të Rënda (SOCTA) 2025 u prezantua në qershor 2025. Më 29 korrik 2025, Parlamenti miratoi Ligjin për Punët e Brendshme dhe ndryshimet në Ligjin për Policinë.

Ministria e Punëve të Brendshme ka një Plan Integriteti (2023-2025) dhe një plan veprimi. Raporti i dytë vjetor mbi zbatimin e tyre u publikua në fund të vitit 2024, duke treguar një shkallë të lartë zbatimi, me të gjitha trajnimet, kontrollet dhe aktivitetet e tjera të kryera. Ministria drejton një Departament për Kontrollin e Brendshëm, Hetimet Penale dhe Standardet Profesionale. Përveç kësaj, brenda Departamentit për Shtypjen e Krimit të Organizuar dhe të Krimit të Rëndë, Byroja e Sigurisë Publike, ekziston një departament për rastet e korrupsionit në Ministrinë e Punëve të Brendshme.

Sa i përket **kuadrit institucional**, Qendra Kombëtare e Koordinimit për Shtypjen e Krimit të Organizuar dhe të Krimit të Rëndë është funksionale, por më shumë nga burimet e saj duhet t'i dedikohen luftës kundër krimit të rëndë dhe të organizuar, i cili duhet të intensifikohet. Qendrat

hetimore, të cilat janë të integruara në disa prokurori publike, vazhdojnë të përballen me burime të pamjaftueshme njerëzore dhe financiare dhe nuk kanë qasje të mjaftueshme në bazat e të dhënave, kurset e trajnimit profesional dhe pajisjet e nevojshme.

Reforma e vitit 2018 e sektorit të inteligjencës dhe sigurisë rezultoi në krijimin e Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (NSA), një shërbim kundërzbulimi i ndarë nga Ministria e Brendshme, dhe Agjencisë Operacionale-Teknike (OTA), përgjegjëse për mbikëqyrjen e autorizuar të komunikimeve. Për të siguruar pavarësinë e plotë të agjencive, NSA nuk duhet të qëndrojë në ambientet e Ministrisë së Brendshme, ndërsa OTA nuk duhet të qëndrojë në të njëjtat ambiente me operatorin kombëtar të telekomunikacionit. Duhet të sigurohen burime të mjaftueshme financiare dhe njerëzore për të siguruar funksionimin e duhur të OTA-së.

Sa i përket **parandalimit të pastrimit të parave**, Maqedonia e Veriut pritët të përputhet me të drejtën e BE-së .

Zyra e Kthimit të Pronës (APO) ka qenë funksionale që nga viti 2018. Duhet të miratohen legjislacion shtesë zbatues dhe procedura standarde operative që rregullojnë funksionimin e saj në detaje. Megjithatë, duhet të sigurohen burime të mjaftueshme njerëzore dhe financiare për ta bërë atë plotësisht funksionale.

Agjencia për Menaxhimin e Pronës së Konfiskuar (AUOI) duhet të punësonte staf të mjaftueshëm për të siguruar funksionimin e saj të plotë deri në qershor 2025, në përputhje me Agjendën e Reformës së Maqedonisë së Veriut. Megjithatë, Agjencisë ende i mungojnë personeli dhe burimet financiare të mjaftueshme, kapacitetet e magazinimit, pajisjet dhe buxheti, si dhe një sistem efikas i menaxhimit të rasteve, dhe për këtë arsye nuk është plotësisht funksional.

Lidhur me **krimin kibernetik** , Parlamenti ende nuk e ka ratifikuar Protokollin e Dytë Shtesë të Konventës për Krimin Kibernetik. Nuk është bërë asnjë përparim në përafrimin me të drejtën e BE-së mbi **abuzimin seksual dhe shfrytëzimin e fëmijëve gjatë periudhës raportuese**. Plani i Veprimit për të Luftuar Trafikimin e Fëmijëve (2021-2025) duhet të përafrohet me Konventën e Lanzarotes dhe legjislacionin e BE-së mbi abuzimin seksual dhe shfrytëzimin e fëmijëve.

Korniza ligjore për **trafikimin e qenieve njerëzore** është vetëm pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së . Ajo duhet të ndryshohet për t'u përafuar me Direktivën për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe mbrojtjen e viktimave të saj dhe Direktivën e rishikuar që hyri në fuqi në korrik 2024. Një koordinator i ri kombëtar për Komisionin për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Migracionit të Paligjshëm u emërua në nëntor 2024. Komisioni mbajti takimin e tij të parë në shkurt 2025.

Korniza rregullatore për **armët e vogla dhe të lehta** , duke përfshirë armët e shënjitimit dhe alarmit dhe sinjalizimit, ende nuk është përafuar plotësisht me të drejtën e BE-së . Ligji ekzistues për Armët duhet të ndryshohet deri në dhjetor 2025 në përputhje me angazhimet e Agjendës së Reformës. Në prill 2025, Parlamenti miratoi ndryshimet në Ligjin për Veprat Kundër Rendit dhe Qetësisë Publike, të cilat ndalojnë përdorimin e pajisjeve piroteknike dhe materialeve shpërthyes në ambiente të mbyllura. Pika fokale për armët e zjarrit brenda Ministrisë së Brendshme nuk është ende plotësisht funksionale. Në shtator 2025, u shkatërruan mbi 100 armë zjarri të konfiskuara dhe 1,000 fishekë municionesh të konfiskuara dhe pjesë të tjera të armëve. Ky është shkatërrimi i parë që nga viti 2023.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

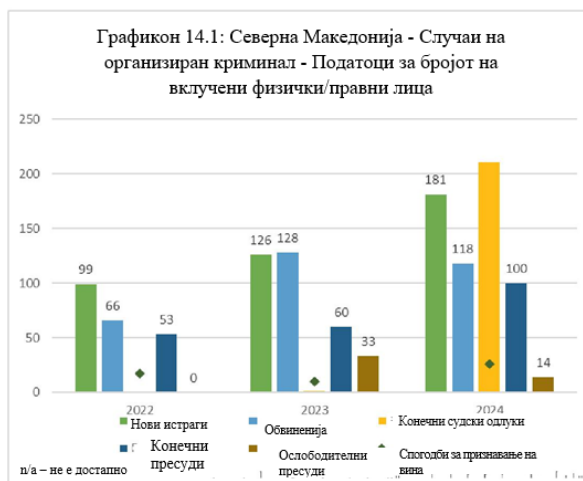
Maqedonia e Veriut vazhdon të punojë për regjistrimin e ndjekjeve penale të krimit të organizuar. Numri i hetimeve, vendimeve përfundimtare të gjykatës dhe dënimeve përfundimtare u rrit, ndërsa numri i aktakuzave u ul në vitin 2024 (krahasuar me vitin 2023).

Kapaciteti operacional i strukturave përgjegjëse për luftimin e krimit të organizuar duhet të përmirësohet. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet rritjes së buxhetit të tyre, pajisjeve, aksesit në bazat e të dhënave, personelit dhe trajnimit, si dhe harmonizimit të legjislacionit me standardet evropiane dhe ndërkombëtare.

Hetimet financiare mbeten një fushë e dobët për Maqedoninë e Veriut dhe duhet të përmirësohen urgjentisht. Maqedonia e Veriut raportoi se vetëm 18 hetime financiare u kryen paralelisht me rastet e krimit të organizuar dhe pastrimit të parave në vitin 2024. Në shtator 2025, u miratua krijimi i Këshillit Kombëtar për Hetimet Financiare dhe Konfiskimin e Pasurive. Organi i ri koordinues do të kryesohet nga Zëvendëskryeministri përgjegjës për politikat e qeverisjes së mirë.

Maqedonia e Veriut duhet të forcojë kapacitetin e saj për sekuestrimin dhe konfiskimin e aseteve. Niveli i sekuestrimeve të aseteve u rrit pak në vitin 2024 krahasuar me vitin 2023. Maqedonia e Veriut raportoi sekuestrime asetesh me vlerë rreth 6 milionë euro (krahasuar me 4 milionë euro në vitin 2023). Është bërë përparim në konfiskimin e aseteve: në vitin 2024, u konfiskuan asete me vlerë mbi 5 milionë euro, krahasuar me 0.5 milionë euro në vitin 2023.

Maqedonia e Veriut vazhdon të zbatojë strategjinë e saj kombëtare për luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe migracionit të paligjshëm (2021-2025), e cila është në përputhje me strategjinë përkatëse të BE-së.

Bashkëpunimi operacional me Europolin mbetet në një nivel të mirë. Numri i mesazheve të shkëmbyera është rritur pak krahasuar me periudhën e mëparshme të raportimit, ndërsa numri i rasteve të hapura në baza dypalëshe dhe shumëpalëshe është pothuajse dyfishuar në të njëjtën periudhë. Në të dyja rastet, të dhënat u transmetuan nëpërmjet aplikacionit të Rrjetit të Sigurt të Shkëmbimit të Informacionit (SIENA). Gjatë periudhës së raportimit, autoritetet kompetente kombëtare: (i) morën pjesë në ekipe të përbashkëta hetimore mbi eurot e falsifikuara të udhëhequra nga Europoli dhe Serbia; (ii) kontribuan në produktet analitike të zhvilluara nga Europoli; dhe (iii) morën pjesë në takime operationale dhe veprime operationale të organizuara nga Europoli.

Si pjesë e Platformës Evropiane Multidisiplinare kundër Kërcënimeve Kriminale (EMPACT), institucionet kombëtare kompetente morën pjesë në 94 veprime operative, ku Maqedonia e Veriut udhëhoqi gjashtë prej tyre. Maqedonia e Veriut duhet të përdorë më shumë burimet e Agjencisë së BE-së për Trajnimin e Zbatimit të Ligjit (CEPOL) dhe të rishikojë marrëveshjen e punës për të forcuar bashkëpunimin me Agjencinë. Maqedonia e Veriut duhet të integrojë njohuritë dhe kompetencat e fituara në trajnimet e CEPOL në sistemin kombëtar të trajnimit të zbatimit të ligjit.

Në vitin 2024, u regjistruan 12 krime që lidhen me **shfrytëzimin seksual të fëmijëve në internet**; hetimet çuan në padi kundër 10 personave.

Ekziston një kuadër ligjor dhe institucional për adresimin e dhunës me bazë gjinore. Ekzistojnë mekanizma për parandalimin, mbrojtjen dhe mbështetjen e viktimave të dhunës me bazë gjinore, duke përfshirë shërbimet e akomodimit të përkohshëm për viktimat dhe të afërmit e tyre. Kapacitetet e agjencive të zbatimit të ligjit dhe institucioneve të tjera të përfshira duhet të forcohen.

Bashkëpunimi në fushën e drogës

Korniza ligjore për bashkëpunim në fushën e drogës duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Ligji për Kontrollin e Drogave Narkotike dhe Substancave Psikotrope nuk është plotësisht në përputhje me legjislacionin e BE-së ose standardet ndërkombëtare. Vendi ka një Strategji Kombëtare për Drogën, që mbulon periudhën 2021-2025, e cila është në përputhje me strategjinë e BE-së. Nuk ka një plan veprimi për zbatimin e strategjisë për vitet 2024-2025. Përgatitjet për një strategji të re duhet të përshpejtohen, bazuar në një vlerësim të strategjisë aktuale.

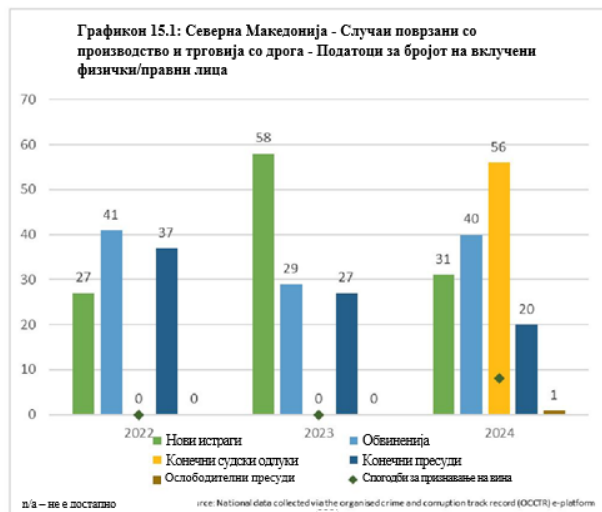
Komisioni Ndërmnistror për Drogat Narkotike, përgjegjës për koordinimin e aktiviteteve kundër prodhimit, trafikimit dhe abuzimit të paligjshëm të drogës, nuk është ende funksional. Observatori Kombëtar për Drogat, me seli në Ministrinë e Shëndetësisë, vazhdon të përballet me mungesën e burimeve të mjaftueshme, gjë që ndikon në kapacitetin e tij operacional për të kryer detyrat e përditshme të monitorimit të drogës.

Një sistem paralajmërimi i hershëm për shkëmbimin e shpejtë të të dhënave mbi substancat e reja psikotrope ende nuk është krijuar. Edhe pse një koordinator kombëtar për sistemin e paralajmërimit të hershëm u emërua në vitin 2016, është vërejtur një aktivitet i kufizuar.

Një marrëveshje e re pune duhet të lidhet midis Agjencisë së Barnave të Bashkimit Evropian (EUMA) dhe autoriteteve kompetente kombëtare. Shkëmbimi i të dhënave me EUMA-n dhe përfaqësimi kombëtar i ngjarjeve të organizuara nga EUMA janë përkeqësuar. Forcimi i bashkëpunimit me EUMA-n duhet të jetë një përparësi, pasi është çelësi për rinovimin e marrëveshjes së punës.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Sipas kuadrit EMPACT, agjencitë kompetente të zbatimit të ligjit në Maqedoninë e Veriut morën pjesë në dy plane veprimi operative kundër trafikimit të paligjshëm të drogës, njëri në lidhje me kanabisin, kokainën, heroinën dhe tjetri me drogat sintetike dhe prekursorët.

национални податоци собрани преку e-платформата за евиденција на организиран криминал и корупција (OCCTR)

Bashkëpunimi ndërkombëtar policor në luftën kundër trafikimit të drogës vazhdoi në një nivel të mirë në vitin 2024. Shkëmbim i rregullt informacioni u zhvillua me Europolin, INTERPOLin dhe Qendrën e Zbatimit të Ligjit të Evropës Juglindore (SELEC).

Niveli i sekuestimeve dhe konfiskimeve të drogës u rrit pak, por mbeti shumë i ulët në vitin 2024. Më 15 shtator 2025, Agjencia e Menaxhimit të Pasurive të Konfiskuara shkatërroi më shumë se 4,000 ton marihuanë, 18,000 bimë marihuane, 79 kilogramë lule dhe më shumë se 21 kilogramë droga të tjera, duke përfshirë amfetamina, kokainë dhe heroinë, të konfiskuara gjatë procedurave penale tashmë të përfunduara. Ky është shkatërrimi i parë që nga viti 2023.

Luftimi i terrorizmit dhe parandalimi i radikalizimit dhe ekstremizmit të dhunshëm

Korniza ligjore për luftimin e terrorizmit është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së . Lufta kundër terrorizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm është në një nivel të kënaqshëm.

Korniza ligjore për mbrojtjen e infrastrukturës kritike dhe qëndrueshmërinë e subjekteve kritike nuk është në përputhje me të drejtën e BE-së . Mbrojtja e infrastrukturës kritike dhe qëndrueshmëria e subjekteve kritike duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Që nga shkarkimi i udhëheqjes së mëparshme të Komitetit Kombëtar për Parandalimin e Ekstremizmit të Dhunshëm dhe Kundër Terrorizmit të Maqedonisë së Veriut dhe emërimit të një Koordinatori të ri Kombëtar në korrik 2024, Komiteti ka vepruar pa zëvendës. Kjo mund të ketë një efekt negativ në funksionimin e duhur të organit koordinues. Mbledhja e parë konstituive e Komitetit u mbajt në mars 2025.

Vendi ka një strategji kombëtare kundër terrorizmit dhe një strategji kombëtare kundër ekstremizmit të dhunshëm, të cilat mbulojnë periudhën nga viti 2023 deri në vitin 2027 dhe shoqërohen me plane veprimi për zbatimin e tyre.

Nuk ka asnjë mekanizëm referimi në vend për parandalimin dhe luftimin e ekstremizmit dhe radikalizimit të dhunshëm.

Maqedonia e Veriut nuk ka një ligj në fuqi për mbrojtjen/qëndrueshmërinë e infrastrukturës kritike të subjekteve kritike dhe duhet të shtojë përpjekjet për t'u përafuar me të drejtën e BE-së, në veçanti me Direktivën e BE-së për Qëndrueshmërinë e Subjekteve Kritike.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Niveli i rrezikut nga terrorizmi konsiderohet i ulët. Maqedonia e Veriut po zbaton aktivitete në përputhje me Planin e Përbashkët të Veprimit për Luftimin e Terrorizmit për Ballkanin Perëndimor dhe marrëveshjen e saj dypalëshe. Komiteti Kombëtar raporton mbi zbatimin e këtyre aktiviteteve.

Në dhjetor 2024 dhe janar 2025, agjencitë ligjzbatuese të vendit treguan rezultate pozitive në luftën kundër terrorizmit dhe radikalizimit duke çmontuar dy celula terroriste që përhapnin propagandë xhihadiste në internet dhe kërcënonin të kryenin sulme terroriste ndaj objektivave të lehtë.

Vendi po zbaton një plan kombëtar për riintegrimin, risocializimin dhe rehabilitimin e luftëtarëve të huaj terroristë dhe anëtarëve të familjeve të tyre. Përfshirja është në bazë vullnetare.

Masat për të parandaluar dhe luftuar ekstremizmin e dhunshëm zbatohen në nivel lokal nga gjashtë ekupe veprimi në komunitet dhe dhjetë ekupe lokale shumëdisiplinore dhe këshilla lokale parandaluese. Mbetet e nevojshme një kuadër ligjor i përshtatshëm që do të detajonte ndarjen e pushteteve, detyrave dhe përgjegjësi midis aktorëve të nivelit lokal dhe qendror.

Radikalizimi në burgje mbetet problem pavarësisht ekzistencës së një Strategjie Kombëtare për Zhvillimin e Sistemit Penal dhe Korrektues (2021-2025) që përfshin masa kundër radikalizimit në burgje. Është vërejtur se personat e dënuar për akte terroriste komunikojnë me të burgosur të tjerë. Kjo rrit rrezikun e radikalizimit të të burgosurve të rregullt dhe të krijimit të lidhjeve midis terrorizmit dhe krimit të organizuar. Kërkohej monitorim i ngushtë nga shërbimet e sigurisë. Përveç kësaj, agjencitë e zbatimit të ligjit duhet të përfshihen më aktivisht në proceset para dhe pas lirit të personave të dënuar për akte terroriste që janë radikalizuar ndërsa janë në burg.

Radikalizimi online mbetet një nga format më të përhapura të radikalizimit. Për t'u përgjigjur në mënyrë të përshtatshme, agjencitë e sigurisë të Maqedonisë së Veriut duhet të jenë të financuara, të pajisura, të pajisura me burime njerëzore dhe të trajnuara profesionalisht në mënyrë të përshtatshme.

11 luftëtarë të huaj terroristë po vuajnë dënimet e tyre në burg në Maqedoninë e Veriut. Nuk është kryer asnjë riatdhesim gjatë periudhës së raportimit.

Bashkëpunimi gjyqësor në lëndët penale, civile dhe tregtare

Ka pasur përparim të kufizuar në bashkëpunimin gjyqësor në lëndët civile dhe penale. Bashkëpunimi gjyqësor në lëndët civile dhe penale duhet të përmirësohet me Shtetet Anëtare të BE-së, Zyrën e Prokurorit Publik Evropian (EPPO) dhe Eurojust.

Korniza ligjore për bashkëpunimin gjyqësor në lëndët civile dhe penale është pjesërisht e përafëruar me të drejtën e BE-së në masën që përafrimi është tashmë i mundur.

Numri i kërkesave për ndihmë të ndërsjellë juridike në lëndët civile ka qenë në rënie të vazhdueshme, ndërsa numri i kërkesave për ndihmë të ndërsjellë juridike në lëndët penale ka mbetur i qëndrueshëm.

Progresi ka qenë i kufizuar në lidhje me kuadrin ligjor për bashkëpunimin në lëndët civile dhe tregtare. Ligji për Ratifikimin e Konventës së Hagës të 30 qershorit 2005 mbi Marrëveshjet e Zgjedhjes së Gjykatës u miratua gjatë periudhës raportuese dhe u ratifikua më 21 nëntor 2024. Konventa hyri në fuqi për Maqedoninë e Veriut më 1 mars 2025.

Maqedonia e Veriut duhet të përmirësojë më tej afatet kohore dhe efikasitetin e përpunimit të kërkesave për bashkëpunim gjyqësor, veçanërisht ndihmën e ndërsjellë ligjore në lëndët penale.

Bashkëpunimi me Eurojust vazhdon. Prokurori Ndërlidhës i Eurojust në Maqedoninë e Veriut ka qenë aktiv në lehtësimin e hetimit, megjithëse ai ende punon nga shtëpia. Qeveria ende nuk ka siguruar burimet e nevojshme që Prokurori Ndërlidhës të bëhet plotësisht funksional. Maqedonia e Veriut ka një marrëveshje pune me Zyrën e Prokurorit Publik Evropian. Maqedonia e Veriut mori pjesë në 41 raste të reja në Eurojust midis marsit 2024 dhe korrikut 2025: shumica e këtyre rasteve lidhen me pastrim parash, mashtrim dhe trafik droge; pothuajse gjysma (18) e tyre u hapën me kërkesë të Prokurorit Ndërlidhës. Tre Ekiye të Përbashkëta Hetimore (JIT) janë aktualisht në veprim, njëri prej të cilëve mbështetet nga Eurojust.

Migrimi i ligjshëm dhe i paligjshëm

Korniza ligjore për menaxhimin e migracionit të ligjshëm dhe të paligjshëm është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Menaxhimi i migracionit të ligjshëm dhe të paligjshëm duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Maqedonia e Veriut ka dokumente strategjike mbi migracionin që po skadojnë, duke përfshirë Strategjinë Kombëtare për Menaxhimin e Integruar të Kufijve 2021-2025 dhe Planin e saj të Veprimit për vitet 2022-2025 dhe Rezolutën e Politikës së Migracionit 2021-2025. Përgatitjet për strategjitë pas vitit 2025 duhet të prioritizohen dhe të bazohen në një vlerësim të atyre aktuale.

Vendi vazhdon të menaxhojë në mënyrë aktive flukset e përziera të migracionit. Korniza ligjore është kryesisht në përputhje me standardet evropiane.

Ligji për Punësimin dhe Punën e të Huajve dhe legjislacioni për të drejtën e ribashkimit familjar duhet të harmonizohen më tej me të drejtën e BE-së. Maqedonia e Veriut duhet të sigurojë që mekanizmat ligjorë të zhvilluar për shtetasit e vendeve të treta të parandalojnë lëvizjet dytësore të paligjshme në BE.

Në përgjithësi, Maqedonia e Veriut duhet të forcojë kapacitetet institucionale dhe administrative për menaxhimin e migracionit duke rritur numrin e punonjësve dhe duke siguruar burime shtesë materiale dhe teknike.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Mbërritjet nga Siria ranë në vitin 2024, dhe mbërritjet nga Afganistani dhe Maroku kanë qenë në rënie të vazhdueshme. Megjithatë, mbërritjet nga Egjipti janë në rritje. Rastet e kontrabandës së migrantëve u rritën në vitin 2024, dhe numri i kontrabandistëve të zbuluar të migrantëve në vitin 2024 gjithashtu u ul krahasuar me vitin 2023.

Regjistrimi sistematik i migrantëve dhe profilizimi i ndjeshëm ndaj mbrojtjes mbeten një përparësi. Fragmentimi i detyrave midis institucioneve, veçanërisht Ministrisë së Brendshme dhe Ministrisë së Politikave Sociale, Demografisë dhe Rinisë, e bën menaxhimin e migracionit më pak efikas.

Dy qendrat e përkohshme tranziti për akomodim afatshkurtër, me një kapacitet total prej 2,000 personash, mbeten të papërshtatshme për qëndrime më të gjata. Statusi i qendrave ende nuk është në përputhje me standardet ligjore kombëtare dhe atyre u mungojnë shërbime të përshtatshme mbrojtëse, siç janë ndihma mjekësore ose psikosociale dhe interpretimi.

Regjistrimi i migrantëve të parregullt të kapur vazhdon të përmirësohet ndjeshëm, me mbështetjen e Agjencisë Evropiane të Rojës Kufitare dhe Bregdetare (Frontex). Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë të rrisë luftën kundër kontrabandës së migrantëve, duke përfshirë edhe bashkëpunimin ndërkombëtar.

Maqedonia e Veriut vazhdon të zbatojë marrëveshjet e ripranimit me vendet e BE-së. Vendi ka një marrëveshje dhe protokolle të BE-së, duke lehtësuar më tej zbatimin e saj, me 11 shtete anëtare dhe marrëveshje dypalëshe ripranimi me 8 vende jo-anëtare të BE-së. Maqedonia e Veriut duhet të bëjë përparim në krijimin e bashkëpunimit praktik për kthimin e shtetasve të vendeve të treta me vendet e origjinës dhe të forcojë në mënyrë aktive angazhimin me këto vende.

Ndalimi arbitrar i migrantëve të paligjshëm në Qendrën e Pritjes për të Huajt në Gazi Babë, të cilët duhet të dalin para Gjykatës Penale për të dhënë deklarata, mbetet shkak për shqetësim.

Regjistrimi i kërkesave për azil ka rënë në vitin 2024. Mungon kontrolli efektiv gjyqësor mbi praktikat e ndalimit dhe migrantët e ndaluar marrin vetëm këshilla dhe ndihmë ligjore në procedurën e azilit. Kushtet e jetesës për azilkërkuesit mbeten të pakënaqshme.

Maqedonia e Veriut merr pjesë në Aleancën Globale për Luftimin e Kontrabandës së Migrantëve dhe është ftuar të rinovojë angazhimin e saj me rastin e konferencës së dytë të Aleancës Globale, e planifikuar për fundin e vitit 2025.

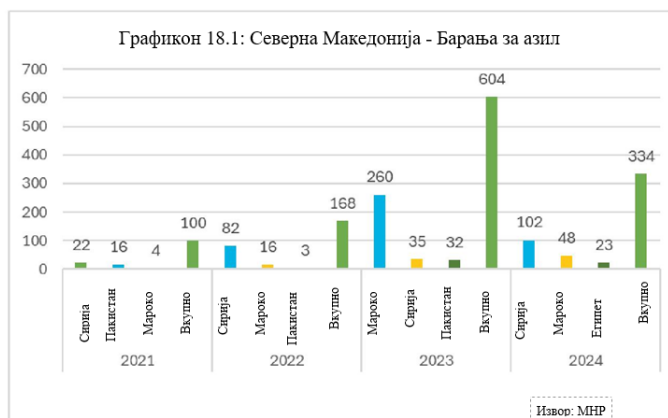
Azil

Korniza ligjore për azilin është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Menaxhimi i azilit duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Edhe pse Ligji për Azilin është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së, cilësia e procedurave të azilit mbetet shqetësuese.

Nuk pati ndryshime të mëtejshme ligjore gjatë periudhës së raportimit. Si rezultat, shqetësimet e shprehura më parë mbeten të vlefshme. Mungesa e numrave personalë të identifikimit për azilkërkuesit mbetet një pengesë kritike për aksesin e tyre sistematik në të drejta të tilla si punësimi, hapja e një llogarie bankare ose marrja e një diplome të arsimit të lartë. Letërnjoftimet nuk lëshohen menjëherë pas paraqitjes së një kërkesë për azil dhe nuk janë në një format të lexueshëm nga makina, ndryshe nga dokumentet e lëshuara për jo-qytetarë të tjerë.

Vendimet për azil nuk kanë justifikim ligjor dhe vlerësimе individuale. Nevojitet staf i kualifikuar për të trajtuar rastet e azilit në nivel administrativ. Mungesa e shërbimeve të përkthimit të financuara nga shteti gjatë procedurës së azilit mbetet një problem i madh.

Gjithashtu, nevojiten përpjekje për të përmirësuar ofrimin e informacionit mbi mbrojtjen ndërkombëtare dhe këshillimin në mjediset e paraburgimit dhe në pikat kufitare. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të adresuar vonesën në

ribashkimin familjar për personat nën mbrojtje plotësuese, veçanërisht për të miturit e pashoqëruar.

Gjenerata e tretë e Udhërrëfyesit për bashkëpunim të dakordësuar midis Agjencisë së Bashkimit Evropian për Azilin (EUA) dhe Maqedonisë së Veriut për periudhën 2025-2027 është në fuqi dhe mbetet një mjet kyç për forcimin e sistemit të azilit dhe pritjes. Bashkëpunimi me EUA është i kënaqshëm. Kushtet e pritjes, përfshirë ato për azilkërkuesit me nevoja të veçanta, duhet të përmirësohen.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Maqedonia e Veriut mbetet një vend tranziti. Për herë të parë që nga viti 2016, gjashtë personave iu dha statusi i refugjatit në vitin 2024. Numri i kërkesave për azil në vend mbetet i ulët. Në vitin 2024, u paraqitën 334 kërkesa për azil, krahasuar me 604 në vitin 2023. Numri i ulët i kërkesave për azil të përpunuara është kryesisht për shkak të aksesit të kufizuar në procedurë, të përkeqësuar nga kthimet e paligjshme në Greqi pas shqyrtimit joadekuat dhe perspektivave të dobëta të integritimit. Pati një rritje të konsiderueshme të kërkesave për azil nga shtetasit e Egjiptit, ndërsa numri më i lartë vazhdoi të ishte për sirianët, të ndjekur nga Maroku dhe Iraku. Sipas Eurostat, në vitin 2024, 3,375 qytetarë të Maqedonisë së Veriut aplikuan për azil në BE-27, krahasuar me 6,760 (në vitin 2023).

Perceptimi mbizotërues i Maqedonisë së Veriut si një vend tranzit vazhdon vetëm të pengojë investimet në sistemin e azilit. Ngurrimi institucional për të siguruar akses në territor dhe procedurat e azilit mbetet një sfidë. Në vend të kësaj, fokusi mbetet në kthimin e njerëzve në Greqi përmes një procesi të parregullt që nuk ka mbrojtje, duke përfshirë të drejtën e apelit. Maqedonia e Veriut duhet të pezullojë menjëherë këto kthime pa një marrëveshje kornizë dhe/ose marrëveshje ripranimi me Greqinë. Nuk ka një kontroll efektiv pas mbërritjes, pasi mjetet e hartuara për të identifikuar dhe referuar njerëzit me nevoja të mundshme mbrojtjeje ose cënueshmëri nuk përdoren sa duhet.

Zbatimi i procedurës së azilit nuk është në përputhje me të drejtën e BE-së. Vendimet për dëbim merren pa një vlerësim të cilësisë dhe pa u siguruar që azilkërkuesit e kthyer nuk do të përballen me persekutim në vendin e tyre të origjinës. Procedurat e azilit janë të gjata dhe mund të zgjasin disa vite nga data e regjistrimit të parë, me një kohëzgjatje mesatare prej një deri në dy vjet.

Nuk ka kornizë ligjore për integrimin e azilkërkuesve dhe as një qasje gjithëpërfshirëse ndaj integritimit. Aktivizimi i ndihmës sociale dhe sigurimit shëndetësor për personat që u është dhënë mbrojtje ndërkombëtare është vonuar.

Regjistrimi i fëmijëve të azilkërkuesve në arsimin fillor vazhdoi siç parashikohet nga Ligji për Arsimin Fillor, por jo gjithmonë menjëherë pas mbërritjes. E njëjta dispozitë duhet të zbatohet edhe për arsimin e mesëm.

Politika e vizave

Regjimi i vizave është kryesisht në përputhje me listat e BE-së të vendeve që kërkojnë vizë dhe atyre me regjim pa viza, përveç Turqisë, qytetarët e së cilës kanë nevojë për vizë për të hyrë në zonën Shengen, por mund të hyjnë në Maqedoninë e Veriut pa vizë.

Raporti i shtatë i Komisionit në kuadër të Mekanizmit të Pezullimit të Vizave për vitin 2024 zbuloi se Maqedonia e Veriut ka vazhduar të ndërmarrë veprime për të adresuar rekomandimet e mëparshme të Komisionit. Duhet të bëhet përparim në heqjen e heqjes së vizave për qytetarët e Turqisë.

Shengen dhe menaxhimi i kufijve të jashtëm

Korniza legjislative dhe strategjike për menaxhimin e kufijve të jashtëm është pjesërisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Menaxhimi i kufijve duhet të përmirësohet.

Përputhja ligjore, kornizat strategjike dhe institucionale

Duke pasur parasysh nevojën për të forcuar dhe vendosur themele të forta për sistemin Shengen, është e nevojshme të vazhdohet me forcimin e qeverisjes kombëtare të Shengenit nëpërmjet krijimit të një Plani Veprimi të Shengenit që mbulon të gjithë kuadrin e Shengenit.

Që nga shtatori i vitit 2025, 133 anëtarë të trupës së përhershme të Agjencisë Evropiane të Rojës Kufitare dhe Bregdetare janë vendosur në aeroportin në rajonin e Shkupit dhe në kufijtë e Maqedonisë së Veriut me Greqinë dhe Serbinë, si pjesë e operacionit të përbashkët të Frontex në Republikën e Maqedonisë së Veriut, i cili zbatohet në bazë të marrëveshjes së statusit midis Maqedonisë së Veriut dhe Bashkimit Evropian.

Zbatimi i Strategjisë së Menaxhimit të Integruar të Kufirit dhe planit përkatës të veprimit është në vazhdim. Bashkëpunimi ndërkufitar me vendet fqinje vazhdon.

Parlamenti e zgjati gjendjen e jashtëzakonshme në të gjitha kufijtë deri në fund të vitit 2025, për shkak të rrezikut të lartë të rritjes së fluksit dhe tranzitit të migrantëve, dhe lejoi vendosjen e ushtrisë në të gjitha kufijtë.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Bashkëpunimi me shërbimet kompetente kufitare të Shqipërisë, Bullgarisë, Kosovës *dhe Serbisë është në përputhje me Katalogun e Rekomandimeve dhe Praktikave më të Mira të Shengenit. Maqedonia e Veriut ka krijuar pika të përbashkëta kufitare (me një ndalesë) me Kosovën dhe Serbinë për të thjeshtuar dhe lehtësuar lëvizjen e njerëzve, automjeteve dhe mallrave.

Falsifikimi i euros (aspektet kriminale)

Legjislacioni përkatës është kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së për luftimin e monedhës së falsifikuar.

Të gjitha aspektet e bashkëpunimit doganor trajtohen në Kapitullin 29 - Bashkimi Doganor.

2.3. KRITERET EKONOMIKE

<i>Tabela 19:</i>	2016–21	2022	2023	2024
Maqedonia e Veriut – shifrat kryesore ekonomike	mesatare			
PBB për frymë (% e BE-27 në pikë përqindjeje) ¹⁾	41	42	41	42
Rritja reale e PBB-së	1.8	2.8	2.1	2.8
Shkalla e aktivitetit të popullsisë së moshës 15 deri në 64 vjeç	65.4	66.4	65.4	66.0
(%), totali				
<i>gratë</i>	52.8	54.4	54.7	55.7
<i>burra</i>	77.6	78.4	76.0	76.2
Shkalla e papunësisë së popullsisë së moshës 15 – 64 vjeç (%) , gjithsej ²⁾	19.6	14.5	13.2	12.5
<i>gratë</i>	19.1	12.6	11.4	11.2
<i>burra</i>	19.9	15.9	14.4	13.4
Punësimi i popullsisë së moshës 15 deri në 64 vjeç (rritje vjetore % ²⁾	1.1	-0.1	-0.2	0.6
Pagat nominale (rritja vjetore %)	4.9	11.1	15.3	12.9
Indeksi i Çmimeve të Konsumatorit (rritja vjetore %)	1.3	14.1	9.4	3.5
Kursi i këmbimit kundrejt EUR	61.58	61.62	61.56	61.53
Bilanci i llogarisë rrjedhëse (% e PBB-së)	-2.0	-6.1	0.4	-2.3
Investimet e huaja direkte neto, IHD (% e PBB-së)	3.1	4.9	3.3	7.1

*Ky përcaktim nuk bie ndesh me qëndrimet mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244/1999 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe Mendimin e GJND-së mbi Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

Bilanci i përgjithshëm i qeverisë (% e PBB-së)	-3.6	-4.3	-4.6	-4.4
Borxhi i qeverisë së përgjithshme (% e PBB-së)	43.7	49.7	49.8	53.8

Shënime :

1) Eurostat

2) Në vitin 2023, zbatimi i një rregulloreje të re shkaktoi ndryshime në anketë që ndikuan në fushëveprimin dhe përkufizimin e punësimit dhe papunësisë.

Kjo shkaktoi një ndërprerje në serinë kohore të të dhënave, duke kufizuar krahasueshmërinë me të dhënat e mëparshme.

Burimet: Enti Shtetëror i Statistikave, Banka Popullore e Maqedonisë së Veriut, Ministria e Financave dhe Eurostat

2.3.1. Ekzistenca e një ekonomie tregu funksionale

Menaxhimi ekonomik

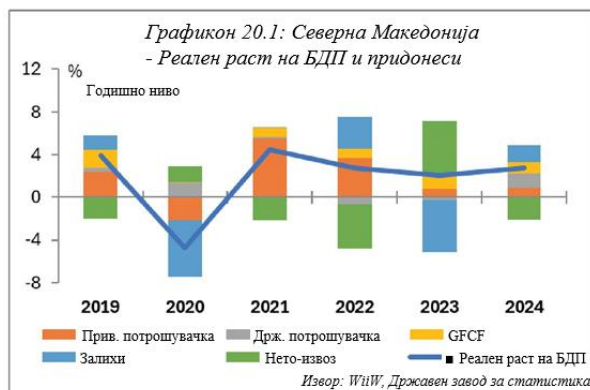
Qeveria nuk ka bërë përparim në reformat kyçe. Qeveria ka shtyrë planet e konsolidimit fiskal dhe ka shtyrë zbatimin e plotë të Ligjit të ri të Buxhetit 2023 (⁵), fillimisht të planifikuar për vitin 2025. Një Departament i ri i Menaxhimit të Investimeve Publike (PIM) u krijua në vitin 2024, dhe rregullorja që rregullon procedurat e PIM u miratua në prill 2025 pas vonesave të konsiderueshme. Qeveria pezulloi subvencionet direkte për prodhuesin vendas të energjisë elektrike, ESM, por i zëvendësoi ato me garanci të mëdha për kredi nga bankat tregtare dhe bëri angazhime të reja shpenzimesh që kërkonin buxhet shtesë. Lidhur me ndihmën makrofinanciare (MFA) të BE-së, qeveria nuk ka shprehur interes për zbatimin e transhit të dytë dhe të fundit dhe reformave përkatëse. Marrëveshja dyvjeçare sipas Instrumentit Prudencial dhe të Likuiditetit (PLI) të FMN-së skadoi në nëntor. Në përputhje me angazhimet e saj PLL, vendi ka avancuar reformat fiskale dhe strukturore, ka forcuar menaxhimin fiskal përmes miratimit të një Ligji të ri të Buxhetit dhe ka zvogëluar çekuilibrat e jashtme gjatë periudhës PLL. Megjithatë, ajo nuk ka përmbushur disa angazhime të tjera, veçanërisht në lidhje me vlerësimin në kohë të rreziqeve fiskale nga punimet publike në korridoret rrugore VIII dhe Xd, si dhe rishikimin e buxhetit që rriti ndjeshëm deficitin e planifikuar buxhetor në krahasim me objektivin PLL.

Zbatimi i udhëzimeve të politikave të dakordësuara në Dialogun Ekonomik dhe Financiar në maj 2024 ka qenë i kufizuar. Qeveria nuk e ka përmbushur objektivin e saj fillestar fiskal për vitin 2024. Pagat në sektorin publik u rritën gjatë vitit mbi shumat e buxhetuara fillimisht, dhe pensionet u rritën në shtator 2024 dhe përsëri në mars 2025, në mënyrë lineare, në vend që të indeksoheshin. Buxheti i vitit 2025 nuk është në përputhje me rregullin e ri të deficitit, zbatimi i të cilit është shtyrë për në vitin 2027, një vit më vonë se sa ishte planifikuar fillimisht. Qeveria nuk ka ndërmarrë asnjë masë për të eliminuar përjashtimet nga taksat. Ajo ende nuk e ka miratuar Propozim-ligjin për Partneritetin Publik-Privat.

Stabiliteti makroekonomik

⁵ Ligji i ri i Buxhetit, i miratuar nga Parlamenti në shtator 2022 dhe i cili pritet të hyjë në fuqi të plotë më 1 janar 2025, prezanton rregulla fiskale dhe një Këshill Fiskal dhe forcon procedurën e buxhetit afatmesëm.

Rritja ekonomike u forcua në vitin 2024, pavarësisht kërkesës së reduktuar të jashtme. Pas rritjes së ndjeshme Ngadalësimi i rritjes në vitin 2023, rritja vjetore e PBB-së reale u përshpejtua në

vitin 2024, nga 2.4% në gjysmën e parë në 3.1% në gjysmën e dytë. Për të gjithë vitin, PBB-ja reale u rrit me 2.8%, krahasuar me një normë mesatare rritjeje prej 1.7% në periudhën 2019–2023 . Aktiviteti ekonomik u nxit kryesisht nga investimet dhe konsumi publik, ku ky i fundit pasqyronte pjesërisht rritjen e fortë të pagave në sektorin publik. Formimi i kapitalit bruto u rrit me 8.9% në vitin 2024, pas një rënijeje të ndjeshme në vitin 2023, duke sinjalizuar fundin e rritjes së zgjatur të inventarëve. Rritja e konsumit familjar

gjithashtu u përshpejtua, e mbështetur nga rritja e të ardhurave reale të disponueshme. Kontributi i eksporteve neto në rritje u bë negativ për shkak të ngadalësimit të eksporteve, duke reflektuar kryesisht dobësimin e kërkesës në partnerët kryesorë tregtarë evropianë. Konvergjenca me nivelet e të ardhurave në BE mbeti shumë e ngadaltë, me PBB-në reale për frymë në standardet e fuqisë blerëse që u rrit nga 40% e mesatares së BE-27 në vitin 2017 në 43% në vitin 2021, përpara se të binte në 42% në vitin 2024.

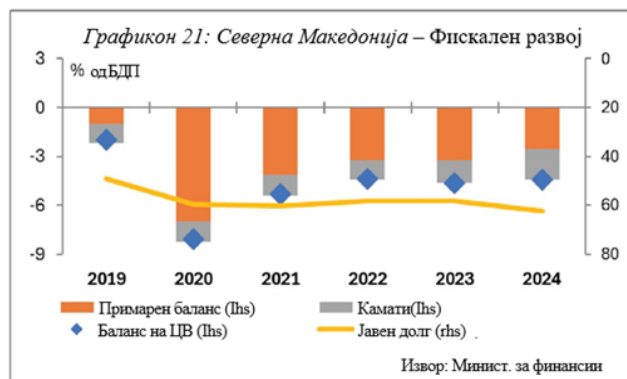
Pozicioni i jashtëm i vendit u përkeqësua pak.

Pas një suficiti të vogël në vitin 2023, i nxitur nga rënia e çmimeve të energjisë, bilanci i llogarisë rrjedhëse u shndërrua përsëri në deficit në vitin 2024 (në 2.3% të PBB-së), si rezultat i një përkeqësimit të deficitit tregtar të mallrave (duke rënë me 3 pikë përqindjeje në 20.1% të PBB-së) dhe një suficiti më të vogël në bilancin e të ardhurave dytësore. Deficiti i të ardhurave parësore u zgjerua. E gjithë kjo kompensoi më shumë se rritjen e suficitit në tregtinë e shërbimeve, i cili nxitet gjithnjë e më shumë nga kontributi i shërbimeve profesionale, teknike dhe shkencore. Investimet e huaja direkte u rritën me 4.2 pikë përqindjeje në 7.1% të PBB-së në vitin 2024, shumë mbi mesataren e pesë viteve të mëparshme (4.0%), dhe kështu tejkalojnë shumë deficitin e llogarisë rrjedhëse. Ekonomia mbetet e ndjeshme ndaj një rritjeje të mundshme të ripërtërirë të çmimeve të energjisë, duke pasur parasysh intensitetin e saj të lartë të energjisë dhe varësinë e madhe nga energjia e importuar. Rezervat valutore u rritën nga dy kredi të mëdha qeveritare nga Hungaria prej 1 miliard eurosh, gjysma e të cilave kishin për qëllim rifinancimin e një eurobondi që maturohej në janar 2025. Rezervat valutore arritën në 4.8 muaj importe potenciale mallrash dhe shërbimesh në fund të qershorit. Borxhi i jashtëm bruto u rrit me 3.3 pikë përqindjeje në vitin 2024, në 79.8% të PBB-së. Kjo rritje ishte për shkak si të rritjes së huamarrjes së përgjithshme të qeverisë jashtë vendit, ashtu edhe të huamarrjes ndërkompani. Struktura e borxhit të jashtëm bruto, e dominuar nga financimi afatgjatë dhe me normë fikse, paraqiste rreziqe të kufizuara.

Inflacioni u përshpejtua përsëri drejt fundit të vitit 2024. Inflacioni u ngadalësua në 3.5% mesatarisht në vitin 2024, krahasuar me 9.4% në vitin 2023. Kjo reflektoi kryesisht rënien e çmimeve globale të mallrave dhe uljen graduale, megjithëse të ngadaltë, të efekteve të raundit të dytë të çmimeve të larta të energjisë dhe ushqimit në sektorë të tjerë vendas. Megjithatë, inflacioni bazë është

rritur përsëri që nga shtatori 2024, i nxitur nga rritja e çmimeve të ushqimeve, pavarësisht kontrolleve të përkohshme të çmimeve nga Qeveria, të cilat përfshijnë kufizime në marzhet e fitimit bruto për produktet bazë ushqimore. Inflacioni total qëndroi në 4.4% në gusht 2025. Inflacioni bazë mbeti elastik për shkak të rritjes së kostove të punës.

Banka Popullore ka filluar të lehtësojë politikën monetare. Banka Popullore e ka ulur normën bazë të interesit disa herë që nga shtatori 2024, nga 6.30% në 5.35% në shkurt 2025. Megjithatë, qëndrimi i përgjithshëm i politikës monetare mbeti i kujdesshëm, duke pasur parasysh rreziqet në rritje të brendshme për inflacionin, veçanërisht nga rritja e pagave nominale.

Konsolidimi fiskal është vonuar. Deficiti fiskal për vitin 2024 ishte 4.4% e PBB-së,

më i lartë se plani fillestar,⁶ por më i ulët se parashikimi i rishikuar (4.7%), bazuar në një rishikim të madh të buxhetit dhe ribalancim shtesë pasues që uli fondet për shpenzimet kapitale. Shpenzimet kapitale u ulën me 17.3%, dhe shpenzimet korrente u rritën me 9% për të financuar: (i) shlyerjen e detyrimeve të prapambetura; (ii) një rritje të pagave të sektorit publik; (iii) transferta më të larta se sa pritej për Fondin e Sigurimeve Shëndetësore dhe njësitë e qeverisjes vendore; dhe (iv) prioritete të reja shpenzimesh, veçanërisht rritja lineare e pensioneve. Si rezultat, fatura e pagave u rrit me 0.5 pikë përqindjeje nga viti në vit në 4.6% të PBB-së, ndërsa transfertat në fondin e pensioneve u rritën me 1 pikë përqindjeje në 11% të PBB-së. Zbatimi i shpenzimeve kapitale mbeti dukshëm nën objektivin e rishikuar (77%), duke arritur në 3% të PBB-së.⁷ Qeveria pret që të ardhurat të rriten në vitin 2025 dhe më tej nga masat për formalizimin e ekonomisë informale dhe rritja e pritur e efikasitetit të Zyrës së të Ardhurave Publike (ZPR) përmes digjitalizimit. Rishikimi i buxhetit, i miratuar nga Parlamenti në korrik, nuk e rriti objektivin e deficitit për vitin 2025 (4% të PBB-së), por rriti parashikimet si për të ardhurat ashtu edhe për shpenzimet, ku këto të fundit justifikojnë, në veçanti, rritjen e mëtejshme lineare të pensioneve, rritjen e pagave në sektorin publik dhe projektet shtesë nga bashkitë.

Progresi në forcimin e kuadrit fiskal ka qenë i përzier. Në kontekstin e vonesës në zbatimin e plotë të Ligjit të ri të Buxhetit 2022 dhe rregullit të ri të deficitit, i cili dobësoi kuadrin fiskal, Këshilli i ri Fiskal, në përputhje me dispozitat e Ligjit të ri të Buxhetit, publikoi opinionin e tij mbi Strategjinë Fiskale Afatmesme të tetorit 2024. Qeveria publikoi një deklaratë të politikës fiskale në shtator 2024, gjithashtu në përputhje me kërkesat e Ligjit të ri të Buxhetit, dhe miratoi Strategjinë Fiskale 2026-2030 në prill 2025. Qeverisja fiskale po përballlet me një përkeqësim në cilësinë e të dhënave statistikore. Rishikimet e të dhënave të llogarive kombëtare janë rritur në numër dhe madhësi. Përveç kësaj, të dhënat fiskale mbeten të pjesshme, me pjesë të mëdha të subjekteve publike të përjashtuara, dhe nuk pasqyrojnë standardet ESA2010.

Rritja kumulative e niveleve të borxhit publik gjatë pesë viteve të fundit është shqetësuese. Borxhi publik u rrit me 4.3 pikë përqindjeje çdo vit në 62.4% të PBB-së në vitin 2024, dukshëm mbi nivelin e pesë viteve më parë (49.2%). Edhe pse pjesa e borxhit të jashtëm në borxhin publik ka qenë në rënie gjatë pesë viteve të fundit (-5.7 pikë përqindjeje), ajo mbetet e lartë, në 55.6%. Në përgjithësi,

⁶ Deficiti fiskal fillestar për vitin 2024 ishte parashikuar në 3.4% të PBB-së, në përputhje me planin e konsolidimit fiskal të qeverisë së mëparshme, i cili synonte të arrinte një deficit prej 3% në vitin 2026 në përputhje me rregullat e reja fiskale.

⁷ Duke përfshirë Ndërmarrjen Publike për Rrugët Shtetërore (PESR), e cila sipas rregullave të ESA2010 duhet të regjistrohet brenda qeverisë së përgjithshme, shpenzimet kapitale ishin rreth 6.6% të PBB-së në vitin 2024.

borxhi në valutë të huaj përbënte 66% të borxhit total. 91% e borxhit në valutë të huaj është në euro, dukshëm mbi prapun e përcaktuar në Strategjinë e Menaxhimit të Borxhit Publik (80%). Megjithatë, rreziqet që rrjedhin nga zhvlerësimi i kursit të këmbimit zbuten nga lidhja "de facto" e monedhës me euron.

Përzjerja e politikave nuk ishte plotësisht e harmonizuar për të adresuar sfidat e vazhdueshme që rrjedhin nga inflacioni dhe për të përmbushur nevojat për konsolidim fiskal. Politika monetare është lehtësuar me kujdes që nga vjeshta e vitit 2024, me hapësirë për shtrëngim të mëtejshëm nëse është e nevojshme. Megjithatë, politika monetare është e kufizuar nga kursi fiks i këmbimit dhe e dobësuar nga likuiditeti i tepërt, duke e lënë politikën fiskale si stabilizuesin kryesor. Megjithatë, politikat fiskale ekspansioniste kanë zvogëluar hapësirën fiskale dhe rrezikojnë të rrisin presionet e çmimeve vendase. Për më tepër, përmes kufizimeve të përkohshme të çmimeve për kategoritë kryesore të ushqimit dhe kufizimeve në marzhet e fitimit të shitësve me pakicë, qeveria ka kontribuar në paqëndrueshmërinë e inflacionit.

Funksionimi i tregjeve të produkteve

Mjedisi i biznesit

Pengesa afatgjata për të bërë biznes ende ekzistojnë. Ekonomia e madhe informale, e vlerësuar nga disa se përbën deri në 38% të PBB-së,⁸ minon konkurrueshmërinë e kompanive vendase. Në vitin 2024, pjesa e fuqisë punëtore të punësuar në sektorin informal u rrit me 1.6 pikë përqindjeje në 12.3%, sipas Zyrës Shtetërore të Statistikave. Zbatimi i Planit të Veprimit të Qeverisë për vitin 2023 për të formalizuar ekonominë informale është ngadalësuar, pjesërisht për shkak të një riorganizimi të përgjegjësive në qeverinë e re. Për më tepër, siguria ligjore në mjedisin e biznesit pengohet nga një rritje e procedurave të shpejta parlamentare, si dhe nga zbatimi jokonsistent i rregulloreve.

Ndikimi i shtetit në tregun e produkteve

Kufizimet e marzhit të fitimit kanë vetëm një ndikim të përkohshëm në çmime, dhe kontrolli i ndihmës shtetërore mbetet i dobët. Qeveria vazhdoi të vendosë kufizime të përkohshme çmimesh për kategoritë kryesore ushqimore, si dhe kufizime të marzhit të fitimit për shitësit me pakicë. Që nga viti 2023, qeveria i ka prezantuar këto masa në katër raste, duke i lidhur ato me festat zyrtare kur konsumi rritet.⁹ Masa e fundit skadoi më 30 prill 2025.¹⁰ Megjithatë, ndikimi në nivelet e çmimeve nuk ishte i përhershëm, dhe kapaciteti i dy institucioneve përgjegjëse për monitorimin ka rezultuar i pamjaftueshëm. Transparenca dhe efektiviteti i ndihmës shtetërore vazhdojnë të ndikohen nga numri i madh i ofruesve të ndihmës shtetërore, mungesa e një regjistri të azhurnuar dhe kompetencat ende të kufizuara të Komisionit për Mbrojtjen e Konkurrencës (KMK) në mbikëqyrjen e ndihmës shtetërore. Prokurimi i një sistemi të menaxhimit të informacionit që lidh institucionet e ndryshme si pjesë e krijimit të një regjistri të ndihmës shtetërore është shtyrë për në vitin 2026.

Privatizimi dhe ristrukturimi

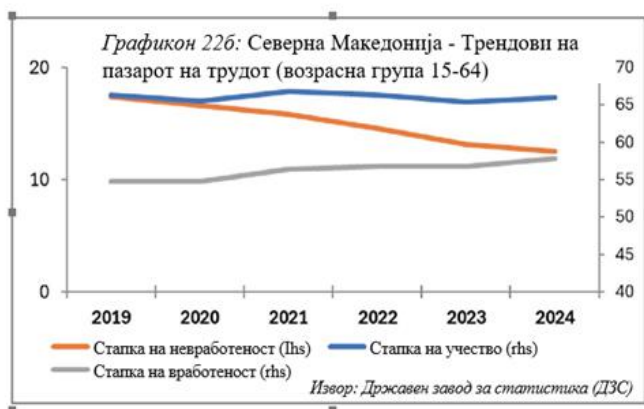
⁸ Kelmanson, Kirabaeva, Medina, Mircheva dhe Weiss (2019) "Shpjegimi i Ekonomisë Hije në Evropë: Madhësia, Shkaqet dhe Opsionet e Politikave", Dokument Pune Nr. 19/278, Fondi Monetar Ndërkombëtar.

⁹ Dy mekanizma kontrolli të çmimeve u prezantuan në gjysmën e dytë të vitit 2024. Ndërsa të dy kufizojnë marzhet e shitësve me pakicë, i fundit vendos një kufizim çmimesh për rreth 700 produkte (të paktën 10% zbritje nga çmimi më i ulët i muajit të kaluar). Kufizimet e marzhit të fitimit bruto ndikojnë edhe te prodhuesit.

¹⁰ Pas një kufizimi të përkohshëm në vjeshtën e vitit 2024 dhe një kufizimi njëmuor nga mesi i dhjetorit deri në mesin e janarit 2025, Qeveria më 17 shkurt 2025 prezantoi një kufizim gradual prej 5%, 10% dhe 15% të marzhit si në tregtinë me pakicë ashtu edhe në atë me shumicë për produktet ushqimore bazë deri më 30 prill.

Pjesa e sektorit publik në ekonomi është e ulët. Në vitin 2024, numri i ndërmarrjeve plotësisht shtetërore mbeti i pandryshuar krahasuar me vitin e kaluar, në 14. Numri i ndërmarrjeve pjesërisht në pronësi mbeti në 38, shumica e tyre me një pjesë shtetërore prej më pak se 1% të kapitalit të emetuar ¹¹.

Vlera totale e pronësisë shtetërore në ndërmarrje ka rënë, nga rreth 10% e PBB-së në vitet e mëparshme në 7.7% në vitin 2024. Edhe pse pronësia shtetërore është relativisht e vogël, ajo ka implikime të mëdha në nivel të ekonomisë në tërësi, pasi kryesisht përmbahet në industritë e rrjetit që janë kritike për funksionimin e qetë të pjesës tjetër të ekonomisë. Qeverisja e ndërmarrjeve shtetërore mbetet e dobët, ndërsa ndërmarrjet në sektorët e energjisë, hekurudhave, postës dhe shërbimeve vazhdojnë të gjenerojnë humbje dhe të paraqesin rreziqe të mëdha fiskale.

Funksionimi i tregut financiar

Sektori bankar është treguar i qëndrueshëm dhe mjetet makroprudenciale janë forcuar. Ndërmjetësimi financiar është ende relativisht i dobët në Maqedoninë e Veriut, me asetet e sektorit financiar në rreth 87% të PBB-së në fund të vitit 2024. Megjithatë, kjo është mbi nivelin e pesë viteve më parë (79%). Diversifikimi po përparon ngadalë, me bankat që përbëjnë 78% të totalit të aseteve të sektorit financiar në fund të vitit 2023 (2019: 81.4%). Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit të bankave u rrit më tej në 18.8% në tremujorin e parë të vitit 2025, i mbështetur nga rritja graduale e rezervave kundërciklike të kapitalit të Bankës Kombëtare gjatë vitit 2024, në mes të një rentabiliteti të fortë të bankave. Kthimi mbi kapitalin e bankave u ul, krahasuar me vitin e kaluar, në 16.6% (-1.6 pikë përqindjeje). Likuiditeti në sektorin bankar është i lartë. Në fund të tremujorit të parë, pjesa e aseteve likuide në totalin e aseteve, në 21.4%, ishte mbi nivelin e vitit të kaluar. Banka Popullore rriti rezervën e detyrueshme për të thithur likuiditetin e tepërt. Raporti i kredive me probleme ndaj totalit të kredive për sektorin jofinanciar ra në një nivel rekord prej 2.7% në vitin 2024. Rritja vjetore si e depozitave ashtu edhe e kredive bankare për sektorin privat u rrit, veçanërisht për kompanitë.

Funksionimi i tregut të punës

Tregu i punës ka mbetur i qëndrueshëm, megjithëse sfidat strukturore vazhdojnë. Në vitet e fundit, ka pasur përmirësime të qëndrueshme në treguesit kryesorë të tregut të punës. Shkalla e papunësisë (grupmosha 15-64 vjeç) ka rënë gradualisht, në 12.5% mesatarisht në vitin 2024, krahasuar me 17.1% pesë vjet më parë. Shkalla e punësimit është përmirësuar gjithashtu (57.8%, krahasuar me 47.5% në vitin 2019). Emigrimi i lartë vazhdon të rëndojë mbi forcën punëtore, megjithëse në vitin 2024 forca punëtore u tkurr shumë më pak (0.2%) sesa në vitin 2023 (2%). Pjesëmarrja në tregun e punës është rritur në 66% (2019: 57.3%). Papunësia e të rinjve (grupmosha 15-24 vjeç) mbetet e lartë, në 29%. Tregu i punës vazhdon të përballë me dobësi strukturore, të tilla si shkallët e ulëta të pjesëmarrjes, veçanërisht për gratë, dhe mospërputhjet e aftësive. Kjo është një pengesë e madhe për rritjen ekonomike. Rritja e pagave mbeti e lartë, e nxitur nga marrëveshjet e pagave në sektorin publik dhe rritjet e pagave minimale. Pagat mesatare bruto nominale u rritën me 12.9% në vitin 2024, një rritje pak më e ulët krahasuar me vitin e kaluar, me rritjen vjetore që u

¹¹ Shifrat bazohen në informacione nga qeveria. Baza e të dhënave globale e re e harmonizuar dhe e standardizuar ndërkombëtarisht mbi ndërmarrjet shtetërore, e zhvilluar nga Banka Botërore, tregon se në Maqedoninë e Veriut ka 88 ndërmarrje shtetërore, nga të cilat qeveria zotëron 100% të pronësisë në 35 prej tyre.

ngadalësua më tej në 8.5% në qershor 2025. Rritja e pagave reale u përshpejtua në 8.8% në vitin 2024 (+3.7 pikë përqindjeje nga viti në vit), përpara se të binte në 3.8% në qershor 2025.

2.3.2. Kapaciteti për t'u përballur me presionin konkurrues dhe forcat e tregut në Bashkim

Arsimi dhe inovacioni

Reforma e arsimit dhe trajnimit profesional po përparon, ndërsa arsimi i lartë ende përballlet me kurrikula të vjetruara dhe mospërputhjet e aftësive vazhdojnë. Rezultatet bazë të të nxëniet janë të dobëta dhe në përkeqësim. Rezultatet e fundit të Programit të OECD-së për Vlerësimin Ndërkombëtar të Studentëve (PISA) për Maqedoninë e Veriut tregojnë një rënie në të gjitha fushat lëndore. Numri i të diplomuarve në arsimin e lartë po rritet, por kurrikula nuk po arrin t'i pajisë të diplomuarit me aftësitë e nevojshme për të përmbushur kërkesat e tregut të punës. Parlamenti miratoi Ligjin e ri për Arsimin dhe Trajnimin Profesional (AFP) në dhjetor 2024. Ligji prezanton disa inovacione kyçe, të tilla si formalizimi i partneriteteve të arsimit të dyfishtë midis institucioneve profesionale dhe punëdhënësve, rritja e numrit të orëve të trajnimit praktik në arsimin profesional dhe krijimi i një kuadri ligjor për krijimin e një rrjeti të qendrave rajonale të arsimit dhe trajnimit profesional. Në lidhje me transformimin digjital të sistemit arsimor, sipas kurrikulës së re për arsimin fillor, lënda e arsimit teknik dhe informatikës do të mësohet nga klasat 4 deri në 9. Në prill 2025, Parlamenti miratoi gjithashtu ndryshimet në Ligjin për Arsimin e Mesëm, të cilat parashikojnë një kurrikul të azhurnuar për arsimin e mesëm, duke përfshirë aftësitë digjitale dhe të gjelbra. Janë miratuar formula të reja për financimin e arsimit fillor dhe të mesëm. Shpenzimet publike për arsimin dhe trajnimin ranë pak në 3.2% të PBB-së në vitin 2024 (2023: 3.7%), duke mbetur nën mesataren e BE-së prej 4.7%. Buxheti i arsimit u ul si pjesë e buxhetit të përgjithshëm të shtetit nga 11.7% në vitin 2023 në 9.2% në vitin 2024. Shpenzimet shpesh janë joefikase, të përqendruara në paga dhe mallra e shërbime, në vend të mirëmbajtjes dhe investimeve në infrastrukturë. Investimet totale në kërkim dhe inovacion në vend mbeten shumë të ulëta (2022: 0.38% e PBB-së) dhe pjesëmarrja e sektorit privat në kërkim vazhdon të jetë marginale.

Kapitali fizik dhe cilësia e infrastrukturës

Nevoja për modernizimin e infrastrukturës së transportit mbetet e konsiderueshme, por investimet janë të kufizuara. Puna në projektet kryesore të transportit, seksionet e Korridoreve Rrugore Trans-Evropiane VIII dhe Xd, ka filluar pas vonësve të gjata, por përfundimi i tyre është shtyrë me dy vjet, deri në vitin 2029. Korridori VIII, i cili do të lidhë Maqedoninë e Veriut me Shqipërinë dhe Bullgarinë dhe do të ofrojë një mundësi alternative eksporti nëpërmjet porteve në këto dy vende, është bllokuar për shkak të vështirësive kontraktuale. Përfundimi i këtyre dhe projekteve të tjera jetësore të transportit është thelbësor për të rritur rritjen e produktivitetit dhe konkurrueshmërinë e ekonomisë vendase. Investimet publike si pjesë e PBB-së, pas një rritjeje të ndjeshme në vitin 2023, kanë rënë përsëri. Investimet totale, në 28.4% të PBB-së në vitin 2024, gjithashtu kanë rënë krahasuar me vitin 2023 (31.9%), por kanë mbetur mbi mesataren për pesë vitet e mëparshme.

Digjitalizimi i ekonomisë po përparon ngadalë. Përqindja e familjeve me akses në internet në shtëpi u rrit me 11.4 pikë përqindjeje midis viteve 2020 dhe 2024, në 90.8%. Ka njëfarë progresi në zhvillimin e infrastrukturës së TIK-ut - interneti fiks me brez të gjerë ishte i disponueshëm për 79.6% të familjeve (2019: 70.9%) në fund të vitit 2023, që është nën mesataren e BE-së (BE 2024: 93.1%). Përshtatja digjitale midis ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme në Maqedoninë e Veriut është përshpejtuar vitet e fundit, por mbetet e pabarabartë dhe kryesisht e përqendruar në teknologjitë bazë. Kompanitë më të vogla dhe zonat rurale ende përballen me pengesa të konsiderueshme në fitimin e aksesit në internet me brez të gjerë. Në maj 2025, Qeveria miratoi disa ligje për të nxitur digjitalizimin, në përputhje me Udhërrëfyesin e Transformimit Digjital nga fundi i vitit 2023.

Masat për të përmirësuar efikasitetin energjetik janë vonuar. Fondi i Efikasitetit Energjetik nuk është ende funksional, megjithëse baza e tij ligjore u krijua në vitin 2023. Dokumentet kryesore operative dhe krijimi i një Bordi të përbashkët Menaxhimi duhet të bien dakord midis Ministrisë së Financave dhe Bankës së Zhvillimit. Në shtator, Parlamenti miratoi Ligjin e ri i Efikasitetit Energjetik, i cili parashikon një sërë masash për të përmirësuar efikasitetin e energjisë dhe për të zvogëluar emetimet e gazrave serrë, të tilla si një kërkesë për të rinovuar të paktën 3% të ndërtesave publike çdo vit dhe mbështetje financiare për investimet private në efikasitetin e energjisë.

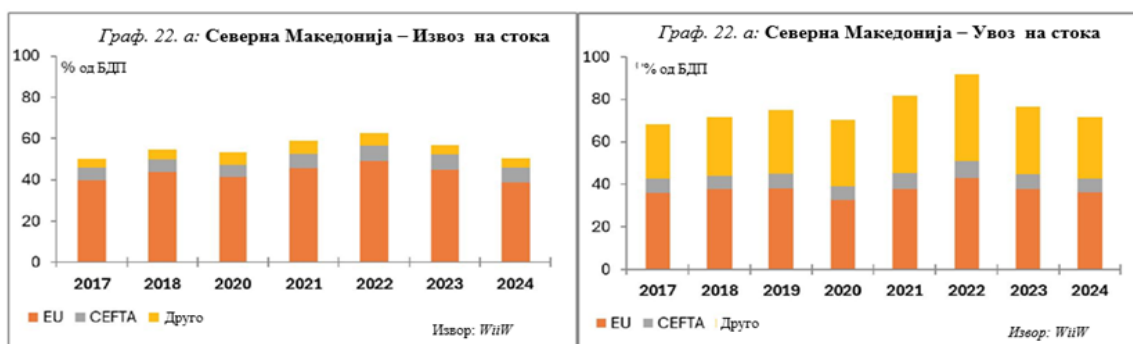
Qeveria ka rritur kapacitetin e energjisë rigjeneruese. Edhe pse ekonomia vazhdon të mbështetet shumë në prodhimin e energjisë elektrike me qymyr, kapaciteti i instaluar i centraleve të energjisë rigjeneruese u rrit në 55.7% të kapacitetit total në vitin 2024, krahasuar me 17% në vitin 2021. Burimet e rinovueshme përbënin 41% të prodhimit total të energjisë elektrike në vitin 2024, krahasuar me 22.8% në vitin 2021. Megjithatë, progresi në politikat e zbutjes së ndryshimeve klimatike po mbetet prapa. Miratimi i Ligjit për Ndryshimet Klimatike, i cili do të prezantonte mekanizma për çmimin e karbonit, është vonuar. Ligji i Energjetikës i miratuar rishtazi harmonizon legjislacionin e Maqedonisë së Veriut me legjislacionin e Komunitetit të Energjetikës të miratuar së fundmi, duke ofruar një bazë ligjore për integrimin e tregut të energjisë elektrike dhe lidhjen me BE-në. Ligji parashikon gjithashtu zhvillimin e mëtejshëm të ruajtjes së energjisë.

Struktura sektoriale dhe struktura e ndërmarrjes

Tregtia dhe shërbimet po bëhen gjithnjë e më të rëndësishme për ekonominë. Struktura e prodhimit të ekonomisë mbështetet gjithnjë e më shumë në shërbime dhe tregti (67.4% e vlerës totale të shtuar në vitin 2024, afërsisht e njëjtë me atë të vitit 2023, krahasuar me 60% në vitin 2019). Kontributi i prodhimit (15.3% e vlerës së shtuar) dhe ndërtimit (6.6%) ka mbetur relativisht i qëndrueshëm gjatë pesë viteve të fundit. TIK-u po bëhet një sektor gjithnjë e më i rëndësishëm për prodhimin dhe punësimin. Kontributi i tij në vlerën e shtuar u rrit nga 4.1% në vitin 2019 në 5.6% në vitin 2024, ndërsa sektori i IT-së përbënte 3.5% të punësimit në vitin 2024, krahasuar me 1.9% në vitin 2019. Pjesa e bujqësisë u ul si në aspektin e vlerës së shtuar (nga 9.4% në vitin 2019 në 6.8% në vitin 2024) ashtu edhe në aspektin e punësimit (nga 13.9% në 9% në të njëjtën periudhë). Sa i përket punësimit, sektori i shërbimeve, përfshirë tregtinë, përbënte 36.8% të punësimit total (krahasuar me 31.7% në vitin 2019), i ndjekur nga prodhimi (19.8%, njësoj si pesë vjet më parë) në vitin 2024. Pjesa e bujqësisë u ul në periudhën 2019 deri në 2024 me 4.9 pikë përqindjeje në 9.0%.

Integrimi ekonomik me BE-në dhe konkurrueshmëria e çmimeve

Hapja tregtare është ulur, por mbetet në nivele historikisht të larta. Eksportet dhe importet e mallrave dhe shërbimeve si pjesë e PBB-së u ulën më tej në vitin 2024, në 138.5% (2023: 148.7%), për shkak të një rënijeje si në vlerat e importit ashtu edhe në ato të eksportit, por hapja tregtare mbetet mbi mesataren pesëvjeçare prej 120% para krizës COVID-19. Pjesa e produkteve me vlerë të shtuar më të lartë në strukturën e eksportit u rrit më tej në vitin 2024, duke përfshirë kimikatet (39% e totalit të eksporteve të mallrave) dhe makineritë dhe pajisjet e transportit (37%). BE-ja është partneri kryesor

tregtar i vendit, duke përbërë 61.4% të totalit të tregtisë së mallrave (2023: 61.8%). 76.9% e totalit të eksporteve të mallrave të Maqedonisë së Veriut shkuan në BE, ndërsa 50.5% e importeve të saj e kishin origjinën atje. CEFTA, partneri i dytë më i madh tregtar i vendit, përbënte 11.1% të tregtisë (2023: 10%). Vendet e BE-së janë gjithashtu investitorët më të mëdhenj në Maqedoninë e Veriut, duke përbërë 44% të fluksit total të investimeve të huaja direkte në vitin 2024, pas një niveli rekord prej 69.7% në vitin 2022. Pjesa e BE-27 në stokun total u rrit në 67% në vitin 2024, krahasuar me 64.2% në vitin 2021.

Konkurrueshmëria e çmimeve të jashtme ka rënë pak. Kursi real efektiv i këmbimit (KRE) i deflatuar nga indeksi i çmimeve të konsumit, një masë e konkurrueshmërisë së jashtme, ra me 0.1% në vitin 2024, pas një mbiçmimi mesatar prej 1.8% midis viteve 2019 dhe 2023. Kostot nominale të punës për njësi u rritën ndjeshëm në vitin 2024, duke reflektuar rritje të fortë të pagave nominale në një kontekst të rritjes së dobët të produktivitetit.

2.4. PROKURIMET PUBLIKE, STATISTIKAT, KONTROLLI FINANCIAR

Kapitulli 5: Prokurimi Publik

Rregullat e BE-së sigurojnë që prokurimi publik i mallrave, shërbimeve dhe punëve në çdo shtet anëtar të jetë transparent dhe i hapur për të gjitha kompanitë e BE-së në bazë të mosdiskriminimit dhe trajtimit të barabartë.

Ngritja institucionale dhe harmonizimi ligjor

Korniza ligjore për prokurimin publik është kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Ligji për Ndryshimet në Ligjin për Prokurimin Publik (LPP), i miratuar në shkurt 2025, zëvendësoi "kontrollin administrativ" ekzistues me një kontroll administrativ ex ante të dokumentacionit të tenderit dhe prezantoi ndryshime në përbërjen dhe funksionimin e Komisionit Shtetëror për Ankesat e Prokurimit Publik (KSHPPP). Megjithatë, praktika e "listës së zezë" të kompanive për sjellje të papërshtatshme profesionale gjatë fazës së prokurimit vazhdon, gjë që nuk është në përputhje me rregulloret e BE-së. Në vitin 2024, Byroja e Prokurimit Publik lëshoi 32 referenca negative kundër 31 operatorëve ekonomikë; 18 prej tyre skaduan dhe 10 u hoqën. Deri në fund të vitit 2024, vetëm katër referenca negative mbetën aktive.

Procesi i finalizimit dhe miratimit të Ligjit për Partneritetin Publik-Privat (PPP) vazhdon të vonohet. Përgjegjësia për koordinimin e PPP-ve është transferuar nga Ministria e Ekonomisë te Ministria e Energjisë, Minierave dhe Burimeve Minerale. Ende ekziston nevoja për të krijuar një regjistër gjithëpërfshirës të PPP-ve dhe koncesioneve.

Kapaciteti për zbatim dhe implementim

Në vitin 2024, tregu i prokurimit publik përbënte 8.8% të PBB-së së vendit, krahasuar me 10.9% në vitin 2023. Konkurrenca në prokurimin publik mbetet e kufizuar. Përdorimi i procedurave të negociuara për prokurimin publik ra në 1.5% në vitin 2024, krahasuar me 1.6% në vitin 2023. Në vitin 2024, sistemi elektronik i prokurimit publik mundësoi 350 transaksione prokurimi publik me vlerë të ulët.

Pavarësisht zhvillimit të udhëzimeve për përdorimin e kriterëve cilësorë të dhënies së kontratave, zbatimi i kriterit të ofertës më të favorshme ekonomikisht (MEAT) mbetet i kufizuar. Në vitin 2024, vetëm 1,251 nga 22,975 njoftime të prokurimit publik (5.4%) zbatuan kriterin MEA, një rënie e lehtë nga 5.6% në vitin 2023. Për sa i përket vlerës, vetëm 5.8% e ofertave përdorën kriteret MEA. Duhet të ofrohen trajnime dhe udhëzime metodologjike shtesë mbi zbatimin e kriterit MEA në mënyrë që të rritet përdorimi i tij. Gjashtë marrëveshje të reja partneriteti publik-privat u lidhën në vitin 2024.

Kapaciteti për të menaxhuar proceset e prokurimit publik, veçanërisht në nivel lokal, kërkon

përmirësim të mëtejshëm për të siguruar një qasje koherente gjatë gjithë ciklit të prokurimit. Autoritetet më të vogla kontraktuese vazhdojnë të përballen me sfida që lidhen me cilësinë e dokumentacionit të tenderit. Deri në fund të vitit 2024, kishte 1,221 zyrtarë të çertifikuar të prokurimit publik, krahasuar me 1,142 në fund të vitit 2023.

Strategjia e Prokurimit Publik përfshin **masa për të luftuar korrupsionin** dhe konfliktet e interesit. Megjithatë, sistemet e menaxhimit të riskut të integruara në ciklin e prokurimit, së bashku me raportimin mbi praktikën ose parregullsitë e mundshme korruptive, duhet të përmirësohen. Raportet e sinjaleve paralajmëruese publikohen rregullisht në faqen e internetit të Byrosë së Prokurimit Publik dhe përfaqësojnë përparim të rëndësishëm në luftën kundër korrupsionit. Megjithatë, aktivitetet monitoruese mbeten të pamjaftueshme.

Sistemi i prokurimit elektronik vazhdon të funksionojë në mënyrë efektive. Më 1 prill 2025, Byroja e Prokurimit Publik vuri në funksion një version të përditësuar të sistemit elektronik të prokurimit publik.

Një sistem efektiv i mbrojtjes ligjore

Legjislacioni mbi **të drejtën e mbrojtjes ligjore** është kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Ndryshimi në LPP rriti numrin e anëtarëve të SCPP-së. Pas miratimit të ndryshimit, të gjithë anëtarët e SCPP-së u shkarkuan dhe anëtarë të rinj u rimëruan. Kapaciteti zbatues i SCPP-së mbetet i pamjaftueshëm duke pasur parasysh numrin e konsiderueshëm të ankimimeve (1,014 në vitin 2024 krahasuar me 1,019 në vitin 2023). Nevojitet staf shtesë i kualifikuar për të siguruar përpunimin në kohë të ankimimeve. Në vitin 2024, 85 ankime kundër vendimeve të SCPP-së u paraqitën në Gjykatën Administrative.

Kapitulli 18: Statistikat

*Statistikat evropiane zhvillohen, prodhohen dhe shpërndahen nga Shtetet Anëtare të BE-së, të udhëhequra nga parimet dhe kriteret e cilësisë të përpunuara në Rregulloren e Statistikave Evropiane, të tilla si pavarësia profesionale, paanshmëria, besueshmëria, aksesueshmëria dhe konfidencialiteti statistikor. Janë parashikuar rregulla të përbashkëta për metodologjinë, prodhimin dhe shpërndarjen e informacionit statistikor, të cilat specifikohen më tej në legjislacionin sektorial që përbën *acquis* statistikor të BE-së.*

Edhe pse infrastruktura statistikore vazhdon të jetë kryesisht në përputhje me *acquis*, niveli i burimeve njerëzore në Entin Shtetëror të Statistikave (ESHS) paraqet një sfidë të rëndësishme për zbatimin efektiv. Transmetimi i të dhënave në Eurostat u përmirësua gjatë periudhës së raportimit, veçanërisht në fushat e llogarive kombëtare, statistikave sektoriale dhe indekseve të çmimeve.

Lidhur me klasifikimet dhe regjistrat, standardi kombëtar NACE u përditësua për t'u përafruar me NACE Rev. 2.1 dhe filloi të zbatohet nga janari 2025.

Në fushën e **statistikave makroekonomike**, seritë e llogarive vjetore dhe tremujore janë përditësuar dhe përmirësuar. Llogaritë kombëtare dhe përpilimi i të ardhurave kombëtare bruto (GNI) bazohen në standardet e Sistemit Evropian të Llogarive Kombëtare dhe Rajonale 2010 (ESA 2010). Enti Shtetëror i Statistikave (ESS) ka vazhduar të paraqesë rregullisht të dhëna për GNI-në dhe PBB-në në Eurostat brenda kornizës së programit të transmetimit ESA 2010. Megjithatë, nevojiten përmirësime të mëtejshme, në veçanti përditësimi i inventarit të GNI-së, i cili është një punë e vazhdueshme për ESS-në. Rekomandimet e raportit të mëparshëm nuk janë zbatuar, pasi procedura e deficitit të tepërt (EDP) dhe statistikave financiare qeveritare (GFS) nuk janë publikuar ende.

Statistikat e biznesit dhe tregtisë vazhdojnë të mblidhen rregullisht, në veçanti statistikave afatshkurtra të industrisë dhe statistikave strukturore të biznesit. Nevojitet punë e mëtejshme për të përmirësuar mbledhjen e të dhënave dhe raportimin e drejtpërdrejtë mbi tregtinë ndërkombëtare të shërbimeve.

Sa i përket **statistikave sociale**, saktësia është rritur pas rishikimit të vlerësimeve të popullsisë midis regjistrimeve të popullsisë bazuar në rezultatet e regjistrimit të vitit 2021, dhe janë bërë përmirësime në ofrimin e statistikave të tregut të punës. Është bërë disa përparime me Anketën mbi të Ardhurat dhe Kushtet e Jetesës (EU-SILC) me transmetim të përmirësuar të të dhënave dhe zbatim të rekomandimeve dhe udhëzimeve për përgatitjen e anketës.

Lidhur me **statistikat bujqësore**, statistikatat e integruara mbi produktet bujqësore duhet të përfundojnë. Janë duke u zhvilluar përgatitjet për të kryer një regjistrim bujqësor në vitin 2026, bazuar në një regjistrim pilot në vitin 2022.

Në fushën e **statistikave të energjisë dhe mjedisit**, llogaritë e pylltarisë iu dorëzuan Eurostatit për herë të parë.

Kapitulli 32: Kontrolli Financiar

BE-ja promovon reformën e sistemeve kombëtare të menaxhimit për të përmirësuar llogaridhënien menaxheriale, menaxhimin e shëndoshë financiar të të ardhurave dhe shpenzimeve, si dhe Revizionin e jashtëm të fondeve publike. Rregullat e kontrollit financiar mbrojnë më tej interesat financiare të BE-së nga mashtrimet në menaxhimin e fondeve të BE-së dhe nga falsifikimi i euros.

Kontrolli i Brendshëm Financiar Publik (KBFP)

Iniciativat e KBFP-së janë të përfshira në Shtyllën VI të Programit të Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2025-2028. **Njësia** Qendrore e Harmonizimit (NJQH) përgatiti dhe miratoi raportin vjetor mbi funksionimin e kontroleve të brendshme financiare publike. Parlamenti miratoi ligjin e KBFP-së në dhjetor 2024 pas më shumë se katër vitesh procedurë parlamentare.

Zbatimi i kuadrit ligjor për **kontrollin e brendshëm** mbetet kryesisht në përputhje me standardet ndërkombëtare, por kërkon forcim të mëtejshëm. Zbatimi efektiv i **llogaridhënies së menaxhimit** mbetet një sfidë për përdoruesit e buxhetit në nivel qendror dhe lokal. **Menaxhimi i riskut** kërkon forcim të mëtejshëm.

Progres i mirë ka vazhduar në zhvillimin e akteve nënligjore për të zbatuar Ligjin për Inspektimin Financiar. Megjithatë, **inspektimi financiar** ende nuk po funksionon në mënyrë efektive, për shkak të një strukture të papërshtatshme dhe kapacitetit të kufizuar të burimeve njerëzore.

Funksionimi i **Revizionit të brendshëm** vazhdon të dëmtohet nga fragmentimi dhe mungesa e personelit. Deri në fund të vitit 2024, në entitetet e sektorit publik në nivel qendror ishin krijuar 117 njësi të Revizionit të brendshëm, duke punësuar 118 auditorë të brendshëm. Njësitë qendrore të Revizionit të brendshëm kryen 132 Revizione në vitin 2024. Kapaciteti i **Njesisë Qendrore të Harmonizimit** mbetet i pamjaftueshëm për të koordinuar, monitoruar dhe raportuar mbi funksionimin e sistemit të përgjithshëm të menaxhimit financiar dhe kontrollit të brendshëm në sektorin publik.

Revizion i jashtëm

Ligji i ri për **Revizionin Shtetëror**, i cili synon të forcojë pavarësinë e Zyrës Shtetërore të Revizionit (ZSHA) dhe rolin e Parlamentit në monitorimin e raporteve individuale të Revizionit, mbetet në procedurë parlamentare. Raporti vjetor i Revizionit iu dorëzua Parlamentit dhe u publikua në qershor 2025.

Cilësia e punës së Revizionit mbetet e kënaqshme. Në vitin 2024, ZSHR-ja zbatoi plotësisht Programin e Punës së ZSHR-së, i cili parashikonte 88 Revizione. **Kapaciteti institucional** i ZSHR-së është ende i pamjaftueshëm. Sa i përket **ndikimit të Revizionit**, rekomandimet e ZSHR-së vazhdojnë të zbatohen në mënyrë joefektive nga subjektet e audituara, dhe ndjekja parlamentare e raporteve individuale të Revizionit ende duhet të forcohet. Deri në kohën e publikimit të raportit

vjetor, subjektet e audituara kishin marrë masa për të adresuar 85% të rekomandimeve të Revizionit të vitit 2024.

Mbrojtja e interesave financiare të BE-së

Legjislacioni kombëtar është kryesisht në përputhje me Direktivën e BE-së për luftën kundër mashtrimit ndaj interesave financiare të BE-së me anë të ligjit penal. Megjithatë, shërbimet e koordinimit kundër mashtrimit kërkojnë përmirësim të mëtejshëm, pasi ato vazhdojnë të operojnë vetëm me tre punonjës. Në vitin 2024, autoritetet kombëtare raportuan 34 parregullsi përmes Sistemit të Menaxhimit të Parregullsive, krahasuar me katër në periudhën e mëparshme të raportimit. **Bashkëpunimi me Zyrën Kundër Mashtrimit të Komisionit Evropian (OLAF)** për hetimet dhe raportimin e parregullsive është thelbësor për përmirësimin e rezultateve kombëtare dhe duhet të vazhdojë.

Mbrojtja e euros nga falsifikimi

Legjislacioni kombëtar është pjesërisht i përafëruar me rregulloret e BE-së që krijojnë një sistem për të luftuar falsifikimin e euros. Kapacitetet e Bankës Kombëtare dhe Ministrisë së Brendshme duhet të forcohen më tej. Banka Popullore mbetet e përkushtuar për të ofruar trajnime të rregullta të detyrueshme për punonjësit e institucioneve të kreditit dhe qendrave private të parave të gatshme mbi verifikimin manual të autenticitetit të parave të gatshme në qarkullim.

3. MARRËDHËNIE TË MIRA FQINJËSORE DHE BASHKËPUNIM RAJONAL

Marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë dhe bashkëpunimi rajonal janë një pjesë thelbësore e procesit të integritetit evropian të Maqedonisë së Veriut. Ato kontribuojnë në stabilitet, pajtim dhe një klimë të favorshme për zgjidhjen e çështjeve të hapura dypalëshe dhe trashëgimive nga e kaluara.

Maqedonia e Veriut vazhdoi të marrë pjesë në një numër **nismash bashkëpunimi rajonal**, siç janë Marrëveshja e Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA), Komuniteti i Energjisë, Komuniteti i Transportit, Procesi i Bashkëpunimit të Evropës Juglindore (SEECP) dhe Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal.

i pestë vjetor **BE - Ballkani Perëndimor** u mbajt në Bruksel në dhjetor 2024, i cili konfirmoi perspektivën e Ballkanit Perëndimor për anëtarësim në BE dhe shqyrtoi masat për të avancuar më tej integrimin gradual.

Maqedonia e Veriut u angazhua në mënyrë aktive në dimensionin rajonal të **Planit të Rritjes së Ballkanit Perëndimor**, duke marrë pjesë në të dy takimet në nivel ministror, por gjithashtu priti takimin e liderëve në Shkup në korrik 2025.

Në Samitin e Procesit të Berlinit të **Tregut të Përbashkët Rajonal** (RCM) në Londër në tetor 2025, udhëheqësit e rajonit miratuan një Plan Veprimi të rishikuar dhe të thjeshtuar për zbatimin e Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, miratuan një Udhërrëfyes për Përshtatjen ndaj Ndryshimeve Klimatike në Ballkanin Perëndimor dhe u zotuan të bëjnë përpunim në promovimin e lëvizshmërisë rajonale dhe zbatimin e marrëveshjeve përkatëse rajonale dhe vendimeve të CEFTA-s. Maqedonia e Veriut nënshkroi Marrëveshjen e Pestë të Lëvizshmërisë për Qasjen në Arsimin e Lartë dhe Pranimin në Studime në Ballkanin Perëndimor dhe miratoi Planin e Veprimit RAC 2025-2028. Deri më tani, Maqedonia e Veriut ka ratifikuar të pesë marrëveshjet rajonale të lëvizshmërisë. **Udhërrëfyesi i Roaming-ut** midis Ballkanit Perëndimor dhe BE-së ka hyrë në fazën e parë të zbatimit. Zbatimi i 12 vendimeve u miratua nga Komiteti i Përbashkët i CEFTA-s në tetor 2024, pas një marrëveshjeje midis anëtarëve të CEFTA-s që lejoi zhblokimin e procesit të vendimmarrjes në organizatë.

Maqedonia e Veriut në përgjithësi mban bashkëpunim të mirë dhe **marrëdhënie të mira dypalëshe** me vendet e tjera që janë pjesë e procesit të zgjerimit të BE-së dhe me vendet fqinje anëtare të BE-së.

Marrëdhëniet me **Shqipërinë** mbetën të mira, me takime të mbajtura në nivelin më të lartë. Të dy vendet nënshkruan disa marrëveshje për bashkëpunim të përbashkët në disa fusha, duke përfshirë sigurinë, mbrojtjen, infrastrukturën, energjinë, arsimin, shkencën dhe kulturën.

Marrëdhëniet me **Bosnjën dhe Hercegovinën** vazhdojnë të jenë të mira, me vizita të rastit dypalëshe të nivelit të lartë. Disa marrëveshje dypalëshe janë në fuqi, duke përfshirë marrëveshjet për bashkëpunim në integrimin në BE, si dhe marrëveshjet për bashkëpunim ekonomik.

Bashkëpunimi me **Kosovën** vazhdon të jetë gjithëpërfshirës dhe konstruktiv, me disa takime të nivelit të lartë të mbajtura. Në nëntor 2024, të dy qeveritë mbajtën një seancë të përbashkët në Prishtinë ku njoftuan krijimin e pikave të përbashkëta të kontrollit në dy pikat kryesore kufitare.

Marrëdhëniet me **Malin e Zi** mbetën të mira, pa çështje dypalëshe të hapura. Takime të nivelit të lartë u zhvilluan midis përfaqësuesve të të dy vendeve gjatë periudhës raportuese. Zyrat doganore të Maqedonisë së Veriut dhe Malit të Zi nënshkruan një memorandum bashkëpunimi për të përmirësuar efikasitetin e kontroleve doganore dhe për të parandaluar mashtrimet doganore, si dhe për të përsheptuar tregtinë ligjore midis dy vendeve. Të dy vendet nënshkruan gjithashtu memorandume mirëkuptimi për bashkëpunim në fushën e reformave gjyqësore dhe digjitalizimit të shërbimeve publike.

Marrëdhëniet me **Serbinë** janë intensifikuar. Kryeministri i Maqedonisë së Veriut zhvilloi një vizitë zyrtare në Beograd. U nënshkruan memorandume mirëkuptimi mbi bashkëpunimin në sektorin e energjisë, sektorin e gazit dhe reformën e administratës publike. Serbia hapi një konsullatë nderi në Kumanovë. Një sistem kontrolli kufitar me një ndalesë u fut në vend në pikën kufitare Tabanovcë - Preshevë.

Marrëdhëniet midis **Turqisë** dhe Maqedonisë së Veriut janë intensifikuar. Gjatë periudhës raportuese u zhvilluan disa takime të nivelit të lartë. Në shkurt 2025, në Stamboll, Kryeministri i Maqedonisë së Veriut dhe Presidenti turk nënshkruan një deklaratë politike mbi krijimin e një këshilli bashkëpunimi të nivelit të lartë midis dy vendeve. Të dy vendet ranë dakord të rrisin shkëmbimet ekonomike dhe tregtare, duke përfshirë përditësimin e marrëveshjes ekzistuese të tregtisë së lirë. Në tetor 2024, ata nënshkruan gjithashtu një marrëveshje kornizë mbi bashkëpunimin ushtarak. Turqia i dhuroi pajisje ushtarake ushtrisë së Maqedonisë së Veriut.

Marrëdhëniet me **Ukrainën** janë intensifikuar që kur Rusia nisi agresionin ushtarak kundër vendit. Maqedonia e Veriut ka ofruar ndihmë humanitare dhe ushtarake dhe është plotësisht në përputhje me paketën e masave kufizuese të BE-së kundër Rusisë. Maqedonia e Veriut dhe Ukraina kanë marrëveshje për tregtinë, mbrojtjen e investimeve, kulturën, arsimin, turizmin, transportin dhe bashkëpunimin ushtarak. Të dy vendet kanë nënshkruar një protokoll të ri për liberalizimin e trafikut rrugor.

Marrëdhëniet me **Gjeorgjinë** janë të mira. Ekziston një marrëveshje për kulturën.

Marrëdhëniet me **Republikën e Moldavisë** janë të mira. Ekzistojnë marrëveshje për transportin, tregtinë, doganat, financat, mjekësinë dhe shëndetësinë, policinë, punët e jashtme dhe çështjet konsullore. Të dy vendet kanë nënshkruar një memorandum bashkëpunimi për të lehtësuar koordinimin midis institucioneve përkatëse në procesin e anëtarësimit në BE. Nuk ka marrëveshje për një regjim pa viza midis dy vendeve.

Gjatë periudhës raportuese, marrëdhëniet me **Bullgarinë** u përqendruan në hapat e ardhshëm në procesin e negociatave për pranimin e Maqedonisë së Veriut në BE dhe në Korridorin hekurudhor VIII. Rezultatet e preکشme dhe zbatimi i marrëveshjeve dypalëshe me mirëbesim, përfshirë Traktatin për Miqësi, Fqinjësi të Mirë dhe Bashkëpunim dhe Protokollin e tij, mbeten të rëndësishme. Në tetor 2023, në Shkup u mbajtën takime të grupeve të punës së ekspertëve për monitorimin e zbatimit të

Traktatit për Miqësi, Fqinjësi të Mirë dhe Bashkëpunim dhe Protokollin e tij. Maqedonia e Veriut ndryshoi përfaqësuesit e saj në Komisionin Shumëdisiplinor të Ekspertëve për Çështje Historike dhe Arsimore. Gjatë periudhës raportuese u mbajtën disa takime. Bashkëpunimi midis dy vendeve në Korridorin VIII është përmirësuar. Në nëntor 2025, Maqedonia e Veriut dhe Bullgaria pritët të nënshkruajnë një marrëveshje për përgatitjen, ndërtimin dhe funksionimin e tunelit përgjatë korridorit në kufirin midis dy vendeve. Dialogu për të gjetur zgjidhje konkrete për zbatimin dhe finalizimin e projektit kyç në përputhje me afatet e dakorduara duhet të vazhdojë dhe të mbështetet në nivelin më të lartë politik. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të inkurajuar një atmosferë dialogu dhe respekti të ndërsjellë. Maqedonia e Veriut shprehu mirënjohje për ndihmën në kohë të ofruar nga Bullgaria për disa nga të lënduarit në tragjedinë e Koçanit.

Bashkëpunimi me **Greqinë** është intensifikuar, veçanërisht në fusha kyçe si bashkëpunimi ekonomik, lidhjet prioritare në infrastrukturë dhe energji, turizmi dhe kultura. U nënshkrua një marrëveshje për ndërtimin e një ndërlidhësi gazi me Greqinë (Gjevgjeli - Negotinë). Ndërtimi i një kalimi të ri kufitar (Markova Noga - Lemos) ka filluar. Rezultatet reale dhe zbatimi i marrëveshjeve dypalëshe me mirëbesim, përfshirë Marrëveshjen e Prespës, mbeten të rëndësishme. Maqedonia e Veriut shprehu mirënjohjen e saj ndaj Greqisë për ndihmën në kohë të ofruar disa prej të lënduarve në tragjedinë e Koçanit. Më 18 shtator 2025, u mbajt në Athinë takimi i nëntë i Komitetit të Përbashkët Ndërdisiplinor të Ekspertëve për Çështje Historike, Arkeologjike dhe Arsimore.

4. AFTËSIA PËR TË MARRË PËRSIPËR DETYRIMET E ANËTARËSIMIT

GRUPKAPITULLI 2: TREGU I BRENDSHËM

Ky grupkapitull mbulon: lëvizjen e lirë të mallrave (Kapitulli 1); lëvizjen e lirë të punëtorëve (Kapitulli 2); të drejtën e themelimit dhe lirinë për të ofruar shërbime (Kapitulli 3); lëvizjen e lirë të kapitalit (Kapitulli 4); të drejtën e shoqërive tregtare (Kapitulli 6); të drejtën e pronësisë intelektuale (Kapitulli 7); politikën e konkurrencës (Kapitulli 8); shërbimet financiare (Kapitulli 9); dhe mbrojtjen e konsumatorit dhe mbrojtjen e shëndetit (Kapitulli 28). Ky grup është çelësi për përgatitjet e Maqedonisë së Veriut për kërkesat e tregut të brendshëm të BE-së dhe është veçanërisht i rëndësishëm për zhvillimin e Tregut të Përbashkët rajonal.

Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave

Lëvizja e lirë e mallrave siguron që shumë produkte të mund të tregtohen lirisht në të gjithë BE-në në bazë të rregullave dhe procedurave të përbashkëta. Kur produktet rregullohen nga rregulla kombëtare, parimi i lëvizjes së lirë të mallrave i pengon këto rregulla të krijojnë pengesa të pajustificuara në tregti.

Parimet e përgjithshme

Vendi ka krijuar një kuadër institucional funksional për **vendosjen e produkteve industriale në treg**. Në vitin 2024, u përgatit një Strategji e re për Lëvizjen e Lirë të Mallrave dhe një Plan Veprimi i ri për vitet 2024-2028 në lidhje me heqjen e barrierave jo-tarifore në tregti dhe sigurimin e pajtueshmërisë me nenet 34-36 të TFBE-së, por asnjëri prej këtyre dokumenteve nuk është miratuar ende. Kapaciteti i ministrisë përgjegjëse për përafrimin ligjor me të drejtën e BE-së në këtë fushë mbetet i pamjaftueshëm.

Zona e harmonizuar: infrastruktura e cilësisë

Është krijuar struktura e nevojshme institucionale dhe ligjore për rregulloret teknike, standardet, vlerësimin e konformitetit, akreditimin, metrologjinë dhe mbikëqyrjen e tregut. Instituti Kombëtar i **Standardizimit** deri më tani ka miratuar 24,930 standarde evropiane, që përfaqësojnë afërsisht 99%

të përputhshmërisë.

Instituti i **Akreditimit** siguron procedurat e akreditimit për laboratorët e testimit, kalibrimit dhe mjekësorë, organet e vlerësimit të konformitetit dhe organet e inspektimit. Në vend ka 224 organe aktive të vlerësimit të konformitetit . Një Ligj i ri për Mbikëqyrjen e Tregut u hartua në vitin 2024 , i cili synonte të përafrohej me *ligjin më të fundit të BE-së* , por ende nuk është miratuar. Inspektorati Shtetëror i Tregut (ISH) është përballur me një ngarkesë pune në rritje si rezultat i vendimeve të qeverisë. Inspektorati Shtetëror i Tregut kreu 1,196 inspektime të mbikëqyrjes së tregut në vitin 2024, duke rezultuar në tërheqjen e 56 produkteve nga tregu. Lista e këtyre produkteve të tërhequra është publikuar në faqen e internetit të Inspektoratit Shtetëror të Tregut. Stafi në IHSH duhet të forcohet. Nuk është bërë përparim në rristurimin e IHSH-së ose në digjitalizimin e procedurave të brendshme operative për mbikëqyrjen e tregut. Maqedonia e Veriut duhet të sigurojë pavarësinë operative të IHSH-së.

Fusha e harmonizuar: legjislacioni sektorial

Në fushën e **legjislacionit të produkteve sipas "qasjes së re dhe globale"** , niveli i përafrit me të drejtën e BE-së mbetet i ulët.

Nuk është bërë asnjë përparim në përafritim me *legjislacionin më të fundit të BE-së për produktet e konsumit. sipas qasjes së vjetër*” , duke përfshirë automjetet, kimikatet, detergjentët ose armët e zjarrit. Gjithashtu, nuk ka ndryshim në aspektin e masave procedurale dhe procedurave të njoftimit për standardet dhe rregulloret teknike. Legjislacioni kombëtar për kthimin e të mirave kulturore mbetet pjesërisht i përafuar me *ligjin përkatës të BE-së* .

Rekomandimet e strategjisë kombëtare për parandalimin e korrupsionit në lidhje me mbikëqyrjen e tregut dhe sigurinë e produkteve nuk janë ndjekur.

Kapitulli 2: Lëvizja e lirë e punëtorëve

Qytetarët e një shteti anëtar kanë të drejtë të punojnë në një shtet tjetër anëtar dhe duhet t'u sigurohen të njëjtat kushte pune dhe sociale si punëtorëve të tjerë.

Lidhur me **aksesin në tregun e punës**, nuk ka pasur ndryshime legjislative gjatë periudhës raportuese. Ligji për Punësimin dhe Punën e të Huajve nuk bën dallim midis qytetarëve të BE-së dhe të huajve të tjerë. Kuota e lejeve të punës përcaktohet çdo vit (10,000 leje për vitin 2025) dhe lejohet ribashkimi familjar.

Qytetarët e BE-së nuk mund të kenë akses në punë në administratën publike, përveç një liste të kufizuar pozicionesh në kujdesin shëndetësor dhe arsimin e lartë. Gjithashtu, disa vende pune në kompanitë private janë të rezervuara ekskluzivisht për qytetarët e Maqedonisë së Veriut. U miratua Ligji për Punësimin e Personave. Ky ligj rregullon kushtet për punësimin e përkohshëm të personave që kryejnë punë sezonale në bujqësi, pylltari dhe peshkim, në aktivitete akomodimi dhe shërbimi ushqimor, si dhe në aktivitete shtëpiake. Qasja për qytetarët e BE-së në këtë treg është e lejuar, por kushtet duhet të përcaktohen në legjislacionin zbatues.

Në vitin 2024, Maqedonia e Veriut lëshoi 8,900 leje pune për punëtorë të huaj. Vendi nënshkroi marrëveshje dypalëshe me Gjermaninë dhe Slloveninë për punëtorët sezonalë.

Lidhur me Shërbimet Evropiane të Punësimit (EURES), nuk pati zhvillime gjatë periudhës së raportimit.

Lidhur me koordinimin dypalësh të sistemeve të sigurimeve shoqërore, gjatë periudhës raportuese nuk u nënshkruan marrëveshje të reja për koordinimin e sistemeve të sigurimeve shoqërore ose njohjen e shërbimeve shëndetësore.

Nuk pati zhvillime në fushën e Kartës Evropiane të Sigurimit Shëndetësor (KESSH). Katërmbëdhjetë shtete anëtare të BE-së (Austria, Belgjika, Bullgaria, Kroacia, Republika Çeke, Franca, Gjermania, Hungaria, Italia, Luksemburgu, Polonia, Holanda, Sllovakia dhe Sllovenia) u kanë dhënë qytetarëve të tyre akses në shërbime mjekësore në institucione shëndetësore publike dhe private në vend.

Agjencia e Punësimit zbaton Kodin për Zyrtarët Administrativë, por ende nuk ka miratuar një politikë integriteti për të forcuar përpjekjet për të luftuar korrupsionin.

Kapitulli 3: E drejta e vendosjes dhe liria për të ofruar shërbime

Personat fizikë dhe juridikë të BE-së kanë të drejtë të vendosen në çdo Shtet Anëtar dhe të ofrojnë shërbime ndërkufitare. Për disa profesione të rregulluara, ekzistojnë rregulla mbi njohjen reciproke të kualifikimeve. Rregullat e shërbimeve postare të BE-së synojnë të përmirësojnë cilësinë e shërbimit universal, të hapin gradualisht tregun për konkurrencë dhe të krijojnë një organ rregullator të pavarur.

Sa i përket **të drejtës së vendosjes dhe lirisë për të ofruar shërbime ndërkufitare**, Maqedonia e Veriut vazhdoi të përafrojë legjislacionin e saj me Direktivën e BE-së për Shërbimet duke miratuar një rregullore mbi procedurën për njoftimin dhe vlerësimin e përputhshmërisë së propozim-ligjeve në sektorët e turizmit, mikpritjes, tregtisë, artizanatit dhe shërbimeve të përfaqësimit doganor. Pika e vetme e kontaktit u përmirësua, duke arritur në 312 shërbime online për qytetarët dhe bizneset deri në shtator 2025. Ndërsa aplikimet mund të dorëzohen elektronikisht, portali duhet të përmirësohet për të rritur numrin e shërbimeve elektronike dhe informacionin e disponueshëm, veçanërisht në lidhje me licencuesit dhe procedurat e kërkuara për bizneset.

Në fushën e **shërbimeve postare**, legjislacioni kombëtar është pjesërisht i përafruar me *acquis të BE-së* për shërbimet postare. Pas ndryshimit të Ligjit për Shërbimet Postare në dhjetor 2024, hapja e plotë e tregut postar ndaj konkurrencës u shty deri në pranimin e vendit në BE. Një proces ristrukturimi për privatizimin e ofruesit të shërbimit universal është duke vazhduar. Është krijuar një grup pune për të përgatitur përafrimin me Rregulloren për shërbimet ndërkufitare të dorëzimit të pakove. Agjencia Postare është një organ rregullator i pavarur që siguron pajtueshmërinë me Ligjin për Shërbimet Postare. Ekziston një ofrues i shërbimit universal ("Posta e Maqedonisë së Veriut" - një shoqëri aksionare shtetërore) dhe 29 operatorë të tjerë postarë. Maqedonia e Veriut duhet të finalizojë përafrimin me *acquis të BE-së* për shërbimet postare dhe për të siguruar kapacitet të mjaftueshëm institucional për të monitoruar dhe zbatuar rregullat e reja në tregun postar.

Lidhur me **njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale**, Parlamenti ratifikoi Marrëveshjen CEFTA për njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale për infermierët, kirurgët veterinarë, farmacistët dhe mamitë. Maqedonia e Veriut duhet të intensifikojë përpjekjet për t'u përafruar plotësisht me Direktivën për njohjen e kualifikimeve profesionale, në veçanti me kërkesat minimale të trajnimit për profesionet që përfitojnë nga njohja automatike, dhe të krijojë një regjistër elektronik transparent të të gjitha profesioneve të rregulluara. Kapaciteti institucional i departamentit në Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës që merret me njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale duhet të forcohet.

Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit

Në BE, kapitali dhe investimet duhet të lejohen të lëvizin pa kufizime, me rregulla të përbashkëta për pagesat ndërkufitare. Bankat dhe operatorët e tjerë ekonomikë zbatojnë rregulla të caktuara për të mbështetur luftën kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

Lidhur me **lëvizjet e kapitalit dhe pagesat**, Maqedonia e Veriut prezantoi ndryshime kritike në Ligjin për Operacionet e Këmbimit Valutor në shkurt 2025. Këto ndryshime i përafrian dispozitat ekzistuese me Ligjin për Shërbimet e Pagesave dhe Sistemet e Pagesave, duke zgjeruar fushëveprimin për bankat tregtare, institucionet e pagesave, institucionet e parasë elektronike dhe bankat e kursimeve për të kryer transaksione ndërkombëtare pagesash. Megjithatë, mungon përafrimi në lidhje me hapjen dhe mirëmbajtjen e llogarive nga banorët jashtë vendit. Për më tepër, nuk është bërë asnjë përparim në liberalizimin e blerjes së tokës bujqësore.

Sa i përket **shërbimeve të pagesave**, pasi bëri harmonizimin e nevojshëm me të drejtën e BE-së, Maqedonia e Veriut iu bashkua fushëveprimit gjeografik të sistemeve të Zonës së Vetme të Pagesave në Euro (SEPA) në mars të vitit 2025. Ndryshimet e fundit në Ligjin për Sistemet dhe Shërbimet e Pagesave, të miratuara në shkurt të vitit 2025, e harmonizuan atë me dispozitat përkatëse të Direktivës 2 të Shërbimeve të Pagesave të BE-së për të përmbushur kriteret e Këshillit Evropian të Pagesave.

Sa i përket **luftimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit** (AML/CFT), në tetor 2024, Maqedonia e Veriut miratoi ndryshimet në Ligjin për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit, të cilat, ndër të tjera, lejojnë një monitorim më të mirë të transaksioneve me qëllim përmirësimit të sigurisë dhe pajtueshmërisë me masat kundër pastrimit të parave. Kjo synon të përafrojë legjislacionin kombëtar me Rregulloren e BE-së për Transferimin e Fondeve. Në vitin 2024, Raporti i tretë Kombëtar mbi Vlerësimin e Rrezikut të Pastrimit të Parave, Financimit të Terrorizmit dhe Financimit dhe Përhapjes së Armëve të Shkatërrimit në Masë, që mbulon vitet 2019-2023, u përgatit në përputhje me metodologjinë e Bankës Botërore. Qeveria e miratoi dokumentin në mars 2025.

Njësia e Inteligjencës Financiare (NJIF) ka miratuar dhe vazhdon të zhvillohet legjislacioni zbatues. NJIF ka zgjeruar kapacitetin e saj institucional dhe ka përmirësuar efikasitetin e saj operativ duke rekrutuar staf shtesë dhe duke miratuar një metodologji të re për mbikëqyrjen në distancë të bazuar në rrezik të të gjitha institucioneve financiare. NJIF ka forcuar kanalet e komunikimit, veçanërisht për shkëmbimin e të dhënave me palët e interesuara përkatëse, siç është Zyra e Prokurorit Publik për Krimin e Organizuar dhe Korrupsionin. Bashkëpunimi me bankat, kazinotë dhe operatorët në sektorë të caktuar ka çuar në përmirësimin e raportimit të transaksioneve të dyshimta. NJIF ka demonstruar aftësinë e saj duke marrë masa të përkohshme për asete të konsiderueshme financiare.

Sa i përket pajtueshmërisë ndërkombëtare, Maqedonia e Veriut përmirësoi rezultatet e saj të pajtueshmërisë me tre rekomandime të FATF-së. Megjithatë, nevojiten përpjekje të mëtejshme për të përmirësuar pajtueshmërinë me rekomandimet e tjera.

Kapitulli 6: E Drejta e Shoqërive Tregtare

BE-ja ka rregulla të përbashkëta mbi kërkesat për formimin, regjistrimin dhe publikimin e të dhënave të kompanive, me rregulla shtesë mbi kontabilitetin dhe raportimin financiar, si dhe Revizionin statutor.

Sa i përket **ligjit të shoqërive tregtare dhe qeverisjes korporative**, përafrimi me Direktivën e Ligjit të Shoqërive Tregtare ka përparuar shumë në lidhje me formimin, regjistrimin dhe bashkimet dhe ndarjet vendase të shoqërive tregtare. Regjistri Qendror ka një qendër moderne me një ndalesë, përmes së cilës regjistrimi i shoqërisë dhe paraqitja e dokumenteve - duke përfshirë dokumentet financiare - mund të kryhet tërësisht në internet.

Kodi i Qeverisjes Korporative i vitit 2021 mbetet i detyrueshëm vetëm për kompanitë e listuara në bursë që plotësojnë kritere të caktuara. Legjislacioni kombëtar është kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së mbi format ligjore të Societas Europaea dhe Grupimit Evropian të Interesit Ekonomik, ndërsa propozim-ligji për përafrimin e pjesshëm me të drejtën e BE-së mbi Shoqërinë Evropiane Kooperative është në pritje të miratimit nga Parlamenti. Nevojitet përafrim i mëtejshëm me të drejtën e BE-së mbi operacionet ndërkufitare (bashkimet, ndarjet dhe konvertimet), mbi përdorimin e mjeteve dhe proceseve digjitale në të drejtën tregtare, ofertat e blerjes, si dhe mbi rregullat mbi nxitjen e angazhimit afatgjatë të aksionarëve (Direktiva II për të Drejtat e Aksionarëve – Direktiva SRD II).

Lidhur me **raportimin e korporatave**, nuk ka pasur përparim në miratimin e Propozim-ligjit të Kontabilitetit, i cili është në fuqi prej kohësh, dhe që synon përafrimin e mëtejshëm me të drejtën e BE-së. Gjithashtu, nevojitet përafrim i mëtejshëm në lidhje me kërkesat e transparencës për kompanitë e listuara në bursë dhe Revizionin statutor. Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë të përafrohet me Direktivën e Raportimit të Qëndrueshmërisë së Korporatave dhe Direktivën e Raportimit Jo-Financiar, duke marrë parasysh zhvillimet e vazhdueshme në *ligjin e BE-së*. Aktualisht, nuk ka asnjë organ me përgjegjësi përfundimtare për mbikëqyrjen e Revizionit statutor, siç kërkohet nga Direktiva e BE-së për Revizionin. Dukshmëria dhe performanca e përgjithshme e Këshillit për Promovimin dhe Mbikëqyrjen e Revizionit mbeten të dobëta dhe nevojiten përpjekje të mëtejshme për të siguruar pavarësinë e tij.

Kapitulli 7: Të Drejtat e Pronësisë Intelektuale

BE-ja ka harmonizuar kryesisht rregullat për mbrojtjen ligjore dhe zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale (IPR), duke mbuluar në veçanti patentat, shpikjet bioteknologjike dhe produktet farmaceutike, duke përfshirë certifikatat plotësuese të mbrojtjes (SPC), markat tregtare, dizenjot, treguesit gjeografikë (GI), duke përfshirë treguesit gjeografikë artizanalë dhe industrialë, si dhe të drejtën e autorit dhe të drejtat e lidhura me to.

Lidhur me **të drejtën e autorit dhe të drejtat e lidhura me të**, ndryshimet në Ligjin për të Drejtën e Autorit që synojnë përafrimin e tij me të drejtën e BE-së për menaxhimin kolektiv të të drejtave, veprat jetime dhe zbatimin e Traktatit të Marrakeshit janë paraqitur në Parlament, por ende nuk janë miratuar. Maqedonia e Veriut ende nuk e ka përafuar legjislacionin e saj me Direktivën SatCab II dhe Direktivën DSM. Departamenti përkatës për të drejtat e pronësisë intelektuale në Ministrinë e Kulturës dhe Turizmit mbetet i pamjaftueshëm në personel, gjë që dëmton kapacitetin e tij për të kryer detyrat e tij.

Sa i përket **të drejtave të pronësisë industriale**, Zyra Shtetërore e Pronësisë Industriale (ZSHIP) ka vazhduar bashkëpunimin e saj me BE-në dhe organet ndërkombëtare, në veçanti me Zyrën e Pronësisë Intelektuale të BE-së (EUIPO). Maqedonia e Veriut duhet të përafrojë më tej legjislacionin e saj me të drejtën e BE-së në këtë fushë, veçanërisht në lidhje me patentat, sekretet tregtare, si dhe me Direktivën për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale.

Sa i përket **zbatimit**, ESHPI-ja ka bërë përpjekje për të përshpejtuar digjitalizimin e bazës së të dhënave dhe shërbimeve publike nëpërmjet internetit. Megjithatë, Zyra nuk ka kapacitet për të zhvilluar një infrastrukturë harduerike për të ofruar një pasqyrë të plotë të trajtimit institucional të shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale.

Në vitin 2024, Administrata Doganore sekuestroi 147,525 mallra të dyshuara për shkelje të të drejtave të pronësisë intelektuale në 73 raste, që përfshinin 60 marka të ndryshme tregtare. Të gjitha mallrat e falsifikuara kishin origjinën në Turqi dhe Kinë.

Kapitulli 8: Politika e Konkurrencës

Rregullat e BE-së mbrojnë konkurrencën e lirë. Ato përfshijnë rregulla antitrust kundër marrëveshjeve

kufizuese midis kompanive dhe abuzimit me një pozicion dominues, si dhe përfshijnë rregulla mbi përqendrimet midis kompanive që do të pengonin ndjeshëm konkurrencën efektive. Rregullat e BE-së gjithashtu krijojnë një sistem për kontrollin e ndihmës shtetërore. Qeverive u lejohej të japin ndihmë shtetërore vetëm nëse përmbushen kushte kufizuese, me qëllim parandalimin e shtrembërimeve të konkurrencës.

Antitrust dhe bashkime

Korniza legislative për antitrustin dhe bashkimet është kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së, megjithëse pjesë të legjislacionit zbatues ende duhet të jenë në përputhje.

Sa i përket **kuadrit institucional**, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës (KMK) mbetet i pajisur dobët, gjë që kufizon kapacitetin e tij zbatues. Kapacitetet e tij teknike dhe burimet financiare mbeten të kufizuara. Nevojitet trajnim i mëtejshëm i gjyqtarëve që punojnë në rastet e antitrustit.

Për sa i përket **zbatimit**, numri i vendimeve për bashkime ka ruajtur mesataren e viteve të kaluara (120). Numri i ndërhyrjeve ex officio dhe në vend mbetet i ulët. Instrumenti i lehtësimit përdoret ende rrallë për të përmirësuar zbatimin.

Ndihma shtetërore

Korniza legislative për ndihmën shtetërore pasqyron kryesisht nenet 107 dhe 108 të TFBE-së. Ligji për Ndihmën Shtetërore dhe legjislacioni zbatues i tij duhet të përafrohen më tej me të drejtën e BE-së. Inventari i ndihmës shtetërore nuk është ende transparent.

Sa i përket **kuadrit institucional**, Komisioni për Mbrojtjen e Konkurrencës (KMK) është përgjegjës për zbatimin e Ligjit për Mbrojtjen e Konkurrencës. KMK lëshon opinione jo-detyruese dhe vendime detyruese për ndihmën shtetërore. Kapaciteti i stafit të KMK-së që merret me kontrollin e ndihmës shtetërore duhet të forcohet.

Sa i përket **zbatimit**, gjatë periudhës raportuese, Komisioni për Parandalimin e Krimeve (KPP) lëshoi 26 vendime dhe 39 opinione mbi ndihmën shtetërore.

Liberalizimi

Rregullat antitrust dhe të ndihmës shtetërore zbatohen si për ndërmarrjet shtetërore ashtu edhe për ndërmarrjet me të drejta të veçanta ose ekskluzive, përveç nëse zbatimi i tyre do të pengonte kryerjen e detyrave specifike që u janë caktuar atyre. Nuk ka prova për ekzistencën e monopoleve me natyrë tregtare sipas kuptimit të Nenit 37 të TFBE-së.

Kapitulli 9: Shërbimet financiare

Rregullat e BE-së synojnë të sigurojnë konkurrencë të drejtë midis institucioneve financiare dhe stabilitetin dhe integritetin e tregjeve financiare, përkatësisht në fushat e bankave, sigurimeve, pensione plotësuese, shërbimeve të investimit dhe letrave me vlerë. Ato përfshijnë rregulla mbi autorizimin, funksionimin dhe mbikëqyrjen e këtyre institucioneve.

Lidhur me konglomeratet bankare dhe financiare, vendi duhet të vazhdojë përpjekjet e tij për t'u përafruar me Rregulloren e ndryshuar të Kërkesave të Kapitalit dhe Direktivën e Kërkesave të Kapitalit (CRR/CRD). Ligji i ndryshuar për Bankat ka zgjeruar fushëveprimin e aktiviteteve që mund të kryhen nga bankat e kursimit. Përgatitjet për zbatimin e Ligjit për Zgjidhjen e Bankave kanë përparuar me miratimin e legjislacionit të rëndësishëm dytësor.

Nuk ka pasur përparim në **sigurimet dhe pensionet e punës**, veçanërisht në përafrimin me Direktivën Solvency II. As legjislacioni që i lejon Ministrisë së Financave të përcaktojë primet e sigurimit të automjeteve nuk është shfuqizuar.

Sa i përket **infrastrukturës së tregut financiar**, nuk është bërë asnjë përparim. Maqedonia e Veriut mbetet pjesërisht e përafruar me Rregulloren e Depozitave Qendrore të Letrave me Vlerë (CSDR) dhe ende nuk është përafruar me Direktivën e BE-së për Kolateralin Financiar, Rregulloren e Transaksioneve të Financimit të Letrave me Vlerë dhe Rregulloren për derivatet OTC, kundërpalët qendrore dhe depozitat tregtare.

Lidhur me **tregjet e letrave me vlerë dhe shërbimet e investimit**, zbatimi i Ligjit për Prospektet dhe Detyrimet e Transparencës së Emetuesve të Letrave me Vlerë dhe Ligjit për Instrumentet Financiare është përfunduar plotësisht. Legjislacioni që zbaton Aktin e Instrumenteve Financiare forcoi kërkesat për qeverisjen e firmave të investimit. Ende nevojitet punë për t'u përafruar më tej me të drejtën e BE-së, duke përfshirë ndryshimet në lidhje me sipërmarrjet për investime kolektive në letra me vlerë të transferueshme dhe menaxherët e fondeve të investimeve alternative.

Nuk ka zhvillime në fushën e **sigurimeve dhe pensioneve të punës**. Vetëm legjislacioni për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit merret me përdorimin e krypto-aseteteve. Nevojitet punë e mëtejshme për t'u përafruar me të drejtën e BE-së mbi financat e qëndrueshme dhe digjitale.

Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe mbrojtja e shëndetit

Rregullat e BE-së mbrojnë interesat ekonomike të konsumatorëve dhe gjithashtu sigurojnë sigurinë e produkteve, parandalojnë imitimet e rrezikshme dhe përcaktojnë përgjegjësinë për produktet me defekt. BE-ja gjithashtu garanton një nivel të lartë të mbrojtjes së shëndetit publik dhe, në veçanti, siguron standarde të larta të përbashkëta për kontrollin e duhanit, gjakut, indeve, qelizave dhe organeve, si dhe ilaçeve për përdorim njerëzor dhe veterinar. BE-ja gjithashtu ka rregulla për respektimin e të drejtave të pacientëve në kujdesin shëndetësor ndërkufitar dhe për përgatitjen dhe trajtimin e kërcënimeve serioze ndërkufitare për shëndetin.

Mbrojtja e konsumatorit

Ligji për **Mbrojtjen e Konsumatorit** është kryesisht në përputhje me pjesën më të madhe të *ligjit*. Legjislacioni i BE-së për konsumatorët përcakton qartë përgjegjësitë e subjekteve tregtare fizike dhe ligjore ndaj konsumatorëve. Në vitin 2024, u miratua legjislacioni zbatues, i hartuar për t'u përafruar me të drejtën e BE-së për të drejtat e konsumatorëve dhe për etiketimin e mallrave që u ofrohen konsumatorëve. Legjislacioni kombëtar për udhëtimet me paketa nuk është ende në përputhje me të drejtën e BE-së. Miratimi i Strategjisë për Mbrojtjen e Konsumatorit (2025-2028) është ende në vazhdim, dhe një platformë në internet që ofron informacion mbi mbrojtjen e konsumatorit ende nuk është zhvilluar. Ndërmjetësimi në mosmarrëveshjet e konsumatorëve ekziston, bazuar në dispozitat e Ligjit Kombëtar të Ndërmjetësimit, por është ende e vështirë për konsumatorët të kenë akses në shërbimet e ndërmjetësimit.

Legjislacioni kombëtar ka një nivel të lartë përputhshmërie me të drejtën e BE-së për të përgjithshme **sigurinë e produkteve**, përveç disa përkufizimeve, si dhe në lidhje me imitimet e rrezikshme. Ai mbetet pjesërisht në përputhje me kërkesat ligjore për sistemin e alarmit të shpejtë të BE-së për produktet e rrezikshme jo-ushqimore ("Porta e Sigurisë"). Inspektorati Shtetëror i Tregut (ISH) u përball me një ngarkesë pune në rritje si rezultat i vendimeve të qeverisë. ISHH siguroi 900 inspektime të mbikëqyrjes së tregut në vitin 2024, të cilat rezultuan në tërheqjen e 50 produkteve nga tregu. Lista e këtyre produkteve të tërhequra është publikuar në faqen e internetit të Inspektoratit Shtetëror të Tregut. Numri i inspektorëve (170) mbetet i pamjaftueshëm.

Lidhur me **çështjet që nuk lidhen me sigurinë**, nevojiten përpjekje të mëtejshme për të zhvilluar udhëzime dhe procedura për ankesat dhe dëshmipërblimet e konsumatorëve.

Shëndeti publik

Financimi i **shëndetit publik** në Maqedoninë e Veriut u rrit pak nga 4.8% e PBB-së në vitin 2023 në 5.07% në vitin 2024, por mbetet nën mesataren e BE-së. Kujdesi shëndetësor parësor ofron mbulim shëndetësor universal dhe është falas. Shtrirja e shërbimeve shëndetësore dhe disponueshmëria e tyre, veçanërisht e shërbimeve mjekësore të specializuara, si dhe shpërndarja e tyre gjeografike mbeten të pamjaftueshme. Dalja e stafit mjekësor nga sektori publik i shëndetit në sektorin privat ose për të punuar jashtë vendit ka vazhduar. Shpenzimet e kujdesit shëndetësor nga xhepi përbëjnë 41.7% të totalit të kostove të lidhura me kujdesin shëndetësor, gjë që është një pengesë për akses të barabartë në kujdesin shëndetësor. Edhe pse sistemi kombëtar i **shëndetësisë elektronike** dhe aplikacioni i tij celular u përditësuan me një numër modulesh dhe veçorish të reja, sistemi i planifikimit duhet të përmirësohet dhe ende nuk është i ndërveprueshëm me të dhënat e Fondit të Sigurimeve Shëndetësore.

Sa i përket **kontrollit të duhanit**, vendi ka ratifikuar Protokollin për Eliminimin e Tregtisë së Paligjshme të Produkteve të Duhanit. Legjislacioni për kontrollin e duhanit është pjesërisht i përafruar me *acquis*, por nuk sigurohet zbatim dhe zbatim i duhur. Ende nuk ka penalitete për pirjen e duhanit në restorante dhe hapësira të tjera të mbyllura, duke përfshirë zyrat publike dhe disa institucione mjekësore. Sa i përket **rezistencës antimikrobike (AMR)**, përdorimi i antibiotikëve mbetet i lartë. Nuk ka pasur përparim në **kërcënimet serioze shëndetësore ndërkufitare** dhe vendi duhet të përfundojë përafrimin me *acquis* për **sëmundjet ngjitëse**. Shkalla e përgjithshme e vaksinimit është rritur pak. Transplantet e **gjakut, indeve, qelizave dhe organeve kanë** vazhduar të rriten. Megjithatë, kuadri ligjor nuk është plotësisht i përafruar me *acquis*. Vendi nuk është përafruar me *acquis* për **të drejtat e pacientëve në kujdesin shëndetësor ndërkufitar**.

Nuk ka pasur zhvillim në fushën e ilaçeve **njerëzore dhe veterinare, vlerësimit të teknologjisë shëndetësore**, kozmetikës ose **pajisjeve** mjekësore, të cilat mbeten të gjitha pjesërisht të harmonizuara. Ndarja e buxhetit dhe numri i stafit mjekësor të përfshirë në **shëndetin mendor të fëmijëve dhe adoleshentëve** duhet të rritet për të përmbushur nevojat në rritje të kësaj popullate. Fushatat e **depistimit të kancerit** kanë vazhduar, por ndërgjegjësimi duhet të rritet dhe fushatat duhet të arrijnë më shumë grupe të popullsisë. Regjistri i kancerit tregon një rritje të numrit të rasteve të regjistruara dhe një shkallë më të lartë vdekshmërie. Janë planifikuar më shumë ndarje buxhetore dhe ilaçe të reja për të trajtuar **sëmundjet e rralla**, por ato mbeten të mjaftueshme vetëm për rreth një të tretën e pacientëve të regjistruar. Monitorimi i **parandalimit të abuzimit me drogën dhe zvogëlimi i përdorimit të dëmshëm të alkoolit** vazhdon të tregojë nivele të moderuara të abuzimit. Sigurimi i **një mjedisi të shëndetshëm** mbetet një shqetësim, pasi studimet tregojnë një ndikim në rritje të ndotjes së ajrit në shëndet. Përpjekjet për të luftuar **pabarazitë shëndetësore**, veçanërisht për romët, njerëzit që jetojnë në varfëri dhe ata që jetojnë në zona të largëta, kanë vazhduar, por me ndikim të kufizuar. Nevojiten më shumë përpjekje, përveç fushatave të ndërgjegjësimit, për të përmirësuar aksesin e femrave në kujdesin shëndetësor, duke përfshirë shëndetin seksual dhe riprodhues.

Shëndetësia është një nga sektorët më të prirur ndaj korrupsionit. Vendi ka vendosur kritere për përzgjedhjen dhe përcaktimin e çmimeve të shërbimeve shëndetësore dhe çmimeve të ilaçeve, si dhe ka përmirësuar procedurat për trajtim jashtë vendit. Janë nisur hetime për abuzimin me programet e sigurimeve shëndetësore për personat me aftësi të kufizuara. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të forcuar integritetin, deklaratimet e pasurisë dhe digjitalizimin për të ndihmuar në parandalimin e korrupsionit në sektorin e kujdesit shëndetësor.

Kapitulli 10: Transformimi Digjital dhe Media

BE-ja mbështet funksionimin e qetë të tregut të brendshëm për komunikimet elektronike, tregtinë elektronike dhe shërbimet audiovizuale. Rregullat mbrojnë konsumatorët dhe mbështesin aksesin universal në shërbimet moderne.

Sa i përket **transformimit digjital**, në qershor 2025 u miratuan katër ligje, duke përfshirë Ligjin për Komunikimet Elektronike, Ligjin për Sigurinë e Rrjetit dhe Sistemeve të Informacionit, Ligjin për Ndryshimin e Ligjit për Dokumentet Elektronike, Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet e Besimit, dhe Ligjin për Materialin Arkivor dhe Veprimtarinë Arkivore. Vendi miratoi një strategji afatgjatë për teknologjitë e informacionit dhe komunikimit (TIK) dhe një plan veprimi për të. Ministria e Transformimit Digjital duhet të përmirësojë kapacitetet e saj për të koordinuar në mënyrë më efektive politikat e transformimit digjital të vendit.

Sa i përket **komunikimeve elektronike**, Maqedonia e Veriut duhet të bëjë përmirësime të mëtejshme për t'u përputhur me Aktin e BE-së për Infrastrukturën Gigabit (GIA). Plani Kombëtar Operacional i Internetit me Gjerësi të Gjerë për vitet 2019-2029 **mbetet** i vlefshëm. Sipas Zyrës Kombëtare të Kompetencës për Internetin me Gjerësi të Gjerë (NBCO), në vitin 2024, mbulimi fiks i internetit me brez të gjerë në vend me brez të gjerë të shpejtë është 87.29%. Kompania Publike e Transmetimit, përgjegjëse për zhvillimin e infrastrukturës optike dhe sigurimin e aksesit me brez të gjerë në zonat me investime të pamjaftueshme komerciale nga operatorët, duhet të forcojë kapacitetet e saj. Agjencia për Komunikime Elektronike duhet të forcojë pavarësinë e saj.

Kapaciteti i shërbimeve evropiane të numrit të emergjencës 112 duhet të forcohet më tej. Vendi është anëtar i Shoqatës Evropiane të Numrave të Emergjencës (EENA), duke ruajtur koordinim aktiv.

Portali Kombëtar i Shërbimeve Elektronike u përditësua për t'u ofruar shërbime bizneseve. Ndërfaqja e përdoruesit për akses u bë më e lehtë dhe oferta e shërbimeve elektronike u zgjerua me shërbime të reja më të kërkuara nga qytetarët. Disa dokumente personale, siç janë certifikatat e lindjes, certifikatat e martesës dhe certifikatat e shtetësisë, tani janë të disponueshme në internet. Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë përpjekjet e saj për t'u përafruar me Kornizën Evropiane të Ndërveprimit dhe Aktin e Evropës së Ndërveprimit.

Vendi ende duhet të përmbushë Aktin e Shërbimeve Digjitale (DSA) dhe Aktin e Tregjeve Digjitale (DMA), të cilat do të forconin rregullimin e platformave online, do të përmirësonin mbrojtjen e konsumatorit, do të promovonin konkurrencën e drejtë dhe do të mbështesnin zhvillimin e një mjedisi digjital më të sigurt dhe më transparent.

Sa i përket **besimit digjital dhe sigurisë kibernetike**, miratimi i Ligjit për Sigurinë e Rrjeteve dhe Sistemeve të Informacionit dhe Ligjit për Komunikimet Elektronike kontribuon më tej në përafrimin me Direktivat NIS2. Strategjia Kombëtare për Sigurinë Kibernetike u miratua në janar 2025. Megjithatë, institucionet shtetërore duhet të forcojnë më tej infrastrukturën e tyre dhe të rrisin ekspertizën në sigurinë kibernetike. Kapacitetet e personelit dhe operacionale të Qendrës Kombëtare të Reagimit ndaj Incidenteve Kompjuterike gjithashtu kërkojnë përforsim të konsiderueshëm. Mbulimi i rrjetit celular 5G vazhdoi të zgjerohet në të gjithë vendin. Një operator i ri telekomunikacioni mori pjesë me sukses në një tender frekuencash. Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë të zbatojë masat e Kutisë së Mjeteve të Sigurisë Kibernetike të BE-së për 5G, duke përfshirë vlerësimin e profilin e rrezikut të furnizuesve dhe vendosjen e kufizimeve dhe/ose përjashtimeve të përshtatshme për furnizuesit me rrezik të lartë.

Ligji për Dokumentet Elektronike, Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet e Besimit u ndryshua. Mjetet ekzistuese të identifikimit elektronik dhe certifikatat e nënshkrimit elektronik ende nuk janë të lehta për t'u përdorur dhe nuk janë falas për qytetarët. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të arritur përputhshmëri të plotë me Rregulloren e re të BE-së për Kornizën e Identitetit Digjital (eIDAS 2.0) dhe Direktivën për Privatësinë Elektronike.

Lidhur me **median**, ka filluar procesi i hartimit dhe ndryshimit të disa akteve nënligjore të Ligjit për Shërbimet e Medias Audio dhe Audiovizuale (LAAVMS) për të forcuar kapacitetin e tij profesional në përputhje me Direktivën e Shërbimeve të Medias Audiovizuale. Rregullatori i medias ka miratuar udhëzime dhe rregullore të ndryshme, duke përfshirë ato për vendosjen e produkteve, aksesueshmërinë, transmetimin e veprave evropiane dhe monitorimin e gjuhës së urrejtjes. Megjithatë, rregullatori ende duhet të forcojë kapacitetin e tij për të zbatuar në mënyrë efektive kompetencat e tij, në veçanti mbikëqyrjen dhe regjistrimin e ofruesve të platformave të ndarjes së videove. Shërbimi Publik i Transmetimit (PSB) përfitoi nga përmirësimet në kuadrin e financimit në Ligjin për Shërbimet e Medias Audio dhe Audiovizuale. Megjithatë, sfidat mbetën gjatë gjithë periudhës së raportimit, duke përfshirë emërimet e vonuara të Këshillit të Programimit të PSB-së dhe autonominë e pamjaftueshme institucionale. Përveç kësaj, transmetuesi i shërbimit publik duhet të ndjekë sistematikisht një dokument vetërregullues mbi përmbajtjen jashtë zgjedhjeve, dhe përfshirja e palëve të interesuara në programimin e tij mbetet e kufizuar.

BE-ja fton Maqedoninë e Veriut që të harmonizohet plotësisht me Ligjin e Inteligjencës Artificiale të BE-së, duke siguruar strukturat e nevojshme të zbatimit.

Kapitulli 16: Tatimimi

Rregullat tatimore të BE-së mbulojnë tatimin mbi vlerën e shtuar, akcizat dhe aspekte të tatimit të korporatave. Ato mbulojnë gjithashtu bashkëpunimin midis administratave tatimore, duke përfshirë shkëmbimin e informacionit për të parandaluar evazionin fiskal. shmangie .

Sa i përket **tatimit indirekt**, Ligji për Akcizat u ndryshua për të shtyrë zbatimin e dispozitave për regjistrimin, dorëzimin e raporteve mujore dhe deklaratave të tatimpaguesve të akcizës që punojnë me verë dhe produkte të reja energjetike (energji elektrike, gaz natyror, qymyr, koks dhe linjit), për të cilat është përcaktuar një normë akcize prej zero (0) denarësh, duke pasur parasysh se nuk ka implikime fiskale për buxhetin. Vonesa në procesin e rimbursimit të TVSH-së mbetet mjaft e dukshme, pasi vetëm 10% e rimbursimit është paguar brenda afatit ligjor.

Sa i përket **tatimit të drejtpërdrejtë**, u miratua një Ligj i ri për Tatimin Minimal Global mbi të Ardhurat e Korporatave, i cili prezantoi një normë tatimi mbi të ardhurat e korporatave prej 15% për kompanitë vendase që janë degë të kompanive shumëkombëshe, duke e përafruar atë me Tatimin Minimal Global (GMT) të OECD-së dhe Direktivën e Këshillit (BE) 2022/2523. Norma e re do të zbatohet nga viti 2026, bazuar në performancën e kompanive në vitin 2025. Vendi ende duhet të përafrojë legjislacionin e tij me Direktivën e Bashkimeve.

Sa i përket **bashkëpunimit administrativ dhe ndihmës së ndërsjellë**, Maqedonia e Veriut ka nënshkruar 49 marrëveshje për tatimin e dyfishtë, përfshirë me 23 shtete anëtare të BE-së, përveç Qipros, Maltës, Portugalisë dhe Greqisë. Vendi ende nuk është zotuar për një datë për fillimin e shkëmbimit automatik të informacionit të llogarive financiare në përputhje me standardin e Organizatës për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD), megjithëse bashkëpunimi teknik dhe shkëmbimi i informacionit me Sekretariatit e OECD-së është duke vazhduar. Vendi vazhdoi të zbatojë standardet minimale të Kornizës Gjithëpërfshirëse për të Parandaluar Erozionin e Bazës dhe Zhvendosjen e Fitimit (BEPS).

Sa i përket kapacitetit operacional dhe kompjuterizimit, Zyra e të Ardhurave Publike (ZAP) ende duhet të përmirësojë proceset e saj të biznesit, të zhvillojë përputhshmërinë në menaxhimin e riskut dhe të vazhdojë procesin e zgjerimit të shërbimeve elektronike. Është miratuar një plan i ri strategjik 2025-2027, si dhe një program i ri reformash për tranzicionin digjital, si një udhërrëfyes për modernizimin e ZAP-së. Kanë filluar përgatitjet për të zbatuar një sistem të ri të integruar tatimor të IT-së, me qëllim zëvendësimin e sistemit aktual të fragmentuar të IT-së deri në vitin 2028. Megjithatë, progresi ka qenë i ngadaltë.

Kapitulli 17: Politika Ekonomike dhe Monetare

Rregullat e BE-së kërkojnë që bankat qendrore të jenë të pavarura dhe i ndalojnë ato të financojnë drejtpërdrejt sektorin publik. Shtetet anëtare të BE-së koordinojnë politikat e tyre ekonomike dhe i nënshtrohen mbikëqyrjes fiskale, ekonomike dhe financiare.

Sa i përket **politikës ekonomike**, Maqedonia e Veriut ka një nivel të lartë përafrimi me *acquis të BE-së* mbi kornizat buxhetore afatmesme. Legjislacioni është pjesërisht i përafëruar me *acquis të BE-së* mbi parashikimet buxhetore, statistikën, rregullat numerike fiskale dhe transparencën e financave të përgjithshme të qeverisë. Këshilli Fiskal i themeluar së fundmi vazhdoi punën e tij, duke dhënë mendime mbi strategjinë fiskale dhe buxhetin. Megjithatë, zbatimi i Ligjit të ri për Buxhetet, i cili hyri në fuqi në janar 2025, është vonuar. Parashikimet makroekonomike dhe buxhetore shpesh janë tepër optimiste, shpesh të paqarta, shpesh të paqarta në ndikimet fiskale të kuantifikuara të propozimeve të reja. Të dhënat fiskale gjithashtu mbeten fragmentare dhe kryesisht përjashtojnë entitetet publike.

Sa i përket **politikës monetare**, Maqedonia e Veriut ka një nivel të lartë të përafrimit me të drejtën e BE-së.

Rekomandimi i Komisionit për të siguruar pavarësinë e Bankës Kombëtare në lidhje me statusin e punonjësve të saj është zbatuar me sukses. Ligji i sapomiratuar për Punonjësit Administrativë përjashton në mënyrë të qartë Bankën Kombëtare, dhe Ligji për Punonjësit e Sektorit Publik e përjashton atë në mënyrë të tërthortë duke e lënë mënjane Bankën Kombëtare nga përkufizimi i institucioneve të sektorit publik. Këto ndryshime legjislative kanë zvogëluar në mënyrë efektive rrezikun e kompromentimit të pavarësisë së Bankës Kombëtare në lidhje me statusin e punonjësve të saj.

Amendamenti i janarit 2025 në Ligjin për Bankën Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, i miratuar me një procedurë të shkurtuar parlamentare, sjell ndryshime në mekanizmin e shpërndarjes së fitimit të bankës qendrore, të krijuar në mars 2024, i cili synonte ndërtimin e rezervave të përgjithshme dhe forcimin e pavarësisë financiare të Bankës Popullore. Pas ndryshimit ligjor, pjesa më e madhe e fitimit do të shpërndahet në buxhetin e qeverisë.

Programi i Reformës Ekonomike (PRE) për vitin 2025 – 2027, i paraqitur Komisionit Evropian, përshkruan kornizën makroekonomike dhe fiskale afatmesme të Maqedonisë së Veriut. Zbatimi i udhëzimeve të politikave të përcaktuara në përfundimet e Dialogut Ekonomik dhe Financiar të majit 2024 ka qenë vetëm i kufizuar, gjë që është më keq se në vitet e kaluara.

Kapitulli 19: Politika sociale dhe punësimi

Rregullat e BE-së në fushën e politikës sociale përfshijnë standardet minimale për ligjin e punës, barazinë dhe mosdiskriminimin, shëndetin dhe sigurinë në punë. Ato gjithashtu promovojnë përfshirjen sociale dhe mbrojtjen sociale, si dhe dialogun social në nivel të BE-së.

Sa i përket **legjislacionit të punës**, Ligji për Ndryshimin e Ligjit për Marrëdhëniet e Punës u miratua në shkurt 2025, dhe Ligji për Punësimin e Personave u miratua në maj 2025. Në qershor, Ligji për Marrëdhëniet e Punës u ndryshua për të ulur pragun e kërkuar për përfaqësimin sindikal në nivel kombëtar, së bashku me ndryshimet në Ligjin për Mbrojtjen nga Mobingu në Vendin e Punës.

Sa i përket **sigurisë dhe shëndetit në punë**, Ligji i ri për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë ende nuk është miratuar. Në vitin 2024, u kryen 9,806 inspekte në fushën e sigurisë dhe shëndetit në punë. U lëshuan 2,543 vendime për mangësi dhe parregullsi. U lëshuan 484 urdhërpagesa, 27 kallëzime për kundërvajtje dhe 19 kallëzime penale në fushën e sigurisë dhe shëndetit në punë. U kryen rreth 3,000 inspekte pas raportimeve të aksidenteve në punë. Autoritetet duhet të miratojnë Strategjinë e re 2026-2030 dhe Planin e Veprimit 2026-2027 për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë. Kapaciteti i Inspektoratit Shtetëror të Punës për t'u marrë me çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë duhet të rritet dhe duhet të krijohet një sistem për monitorimin e lëndimeve dhe vdekjeve që lidhen me punën.

Sa i përket **dialogut social**, zbatimi dhe miratimi i marrëveshjeve kolektive në sektorin privat mbeti i dobët. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese i tetorit 2024 shfuqizoi procedurën për paraqitjen dhe regjistrimin e marrëveshjeve kolektive dhe ndryshimeve të tyre. Ligji për Zgjidhjen Miqësore të Mosmarrëveshjeve të Punës ende nuk është zbatuar. Kapacitetet e partnerëve socialë kërkojnë forcim të mëtejshëm. Traktati që themeloi Këshillin Ekonomik dhe Social (KES) u ndryshua në tetor 2024. Me traktatin e ndryshuar, anëtarët e Qeverisë në KES janë Ministri i Ekonomisë dhe Punës (Kryetar i KES), Ministri i Financave, Ministri i Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë dhe Ministri i Arsimit dhe Shkencës.

Sa i përket **politikës së punësimit**, kapaciteti i Agjencisë së Punësimit duhet të forcohet për të përmirësuar ofrimin e masave aktive të tregut të punës dhe skemën e Garancisë për të Rinjtë. Duhet të miratohet një strategji e re për Planin e Veprimit për Punësimin për periudhën 2025-2027.

Lidhur me **pjesëmarrjen në fuqinë punëtore dhe shkallën e papunësisë**, shih aneksin statistikor dhe seksionin mbi funksionimin e tregut të punës sipas 2.3 Kriterëve ekonomike. Skema e Garancisë Rinore mbetet masa kryesore për të trajtuar papunësinë e të rinjve. Zbatimi i saj vazhdoi në të gjithë vendin, pas miratimit të Planit të Zbatimit të Garancisë Rinore 2023-2026. Garancia Rinore mbuloi një total prej 21,641 të rinjsh të papunë, nga të cilët 11,032 ishin gra. Një total prej 7,116 të rinjsh u punësuan, ndërsa 1,564 morën pjesë në masa aktive të punësimit për të rritur punësimin. Masat e punësimit krijuan vende pune, me 251 persona që përfituan nga subvencione page dhe 281 nga krijimi i vendeve të punës. Të papunët morën pjesë në stazhe (848), trajnime për aftësi digjitale (294) dhe trajnime për profesione me kërkesë të lartë në tregun e punës (211), dhe 1,084 persona morën mbështetje për karrierën, profilizim dhe plane individuale. Garancia Rinore mbështeti 1,453 romë, duke rezultuar në 271 oferta pune brenda katër muajve.

Sa i përket **mbrojtjes dhe përfshirjes sociale**, nuk ka pasur rregullim të pensioneve sipas formulës së përcaktuar në nenin 37 të Ligjit për Sigurimin Pensional dhe Invalidor. Të gjithë pensionistët që e fituan të drejtën e tyre deri më 28 shkurt 2025 morën një rritje fikse të pensionit të tyre. Deri në fund të gushtit 2025, 32,865 familje merrnin ndihmë minimale të garantuar. Për të adresuar varfërinë energjetike, familjet që marrin ndihmë minimale të garantuar dhe përfituesit e ndihmës sociale marrin gjithashtu një shtesë energjie, dhe numri i tyre është 13,765 përfitues.

Decentralizimi i ndihmës sociale është ende i moderuar. Ka pasur përparim të vazhdueshëm në zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Deinstitutionalizimit 2018-2027. Fokusi kryesor i Planit të Veprimit për Deinstitutionalizim 2023-2025 për zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Deinstitutionalizimit 2018-2027 ishte përfundimi i transformimit të Institutit për Rehabilitimin e Fëmijëve dhe të Rinjve në Shkup në një qendër për shërbime sociale.

Ministria e Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë ka miratuar një vendim për përcaktimin e çmimeve për shërbimet sociale për vitin 2025. Kandidatët e kualifikuar janë shoqatat, ofruesit privatë të shërbimeve sociale dhe bashkitë. Deri në fund të gushtit 2025, ekzistojnë 152 ofrues të licencuar të shërbimeve sociale, siç specifikohet në Ligjin për Mbrojtjen Sociale, me kapacitet për të ofruar shërbime për rreth 7,327 përfitues, duke synuar kryesisht të moshuarit (1,602 përfitues/22%) dhe personat me aftësi të kufizuara (5,230 përfitues/71%). Rrjeti i ofruesve të autorizuar të shërbimeve sociale të financuara nga shteti është rritur me 83 kontrata administrative të lidhura.

Është emëruar edhe pika kombëtare e kontaktit për Garancinë Evropiane për Fëmijë.

Lidhur me **mosdiskriminimin në punësim dhe politikën sociale**, ende nuk ka harmonizim të legjislacionit kombëtar me *ligjin përkatës të BE-së*, duke përfshirë edhe Direktivën për Barazi në Punësim dhe Direktivën për Barazi Raciale. Harmonizimi i Ligjit për Marrëdhëniet e Punës me Ligjin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi është vonuar më tej. Në vitin 2024, shumica e rasteve të raportuara te Avokati i Popullit dhe Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi ishin në kontekstin e punësimit dhe marrëdhënieve të punës. Në vitin 2024, Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi trajtoi 485 raste diskriminimi, nga të cilat 407 ishin të sapohapura. Shumica e ankesave bazohen në origjinën kombëtare ose etnike, e cila ishte gjithashtu forma më e përhapur e diskriminimit të identifikuar në gjetjet e Komisionit. Ashtu si në vitin e kaluar, sektori publik mbetet vendi kryesor i diskriminimit, duke përbërë 66 përqind të rasteve. Fushat më të zakonshme të diskriminimit në vitin 2024 ishin në fushën e punës dhe punësimit (39%), të ndjekura nga çështjet që lidhen me anëtarësimin në sindikata, informacionin publik dhe median, si dhe arsimin, qasjen në mallra dhe shërbime, dhe gjyqësorin. Gratë (49.6%) dhe burrat (50.4%) paraqesin ankesa në Komision në mënyrë të barabartë.

Një total prej 53 ankesash u paraqitën te Avokati i Popullit (tre më shumë se në vitin 2023). Analiza e të dhënave tregon se, edhe këtë vit, numri më i madh i ankesave janë në fushat e punësimit dhe marrëdhënieve të punës (31 ankesa) dhe aksesit në mallra dhe shërbime (9 ankesa).

Lidhur me **barazinë midis femrave dhe meshkujve në fushën e punësimit dhe politikave sociale**, ende ekziston një hendek i dukshëm gjinor në tregun e punës, pavarësisht planifikimit të Planit të ri të Veprimit 2024-2027 për zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Punësimit (2021-2027). Strategjia për Formalizimin e Ekonomisë Informale (2023-2027) nuk është mjaftueshëm e ndjeshme ndaj gjinisë. Të dhënat mbi gratë përfituese të masave aktive të tregut të punës për vitin 2024 nuk janë të disponueshme (46% në vitin 2023), dhe gratë nga zonat rurale mbeten të integruara dobët në tregun e punës, duke theksuar nevojën për të forcuar Agjencinë e Punësimit.

Ligji i ri për mbrojtjen nga ngacmimi në punë nuk është miratuar ende. Boshllëqet gjinore në pjesëmarrjen në fuqinë punëtore mbeten të mëdha - 57% e femrave në popullsinë në moshë pune janë ekonomikisht joaktive, krahasuar me 38% të burrave. Infrastruktura e dobët e kujdesit për fëmijët mbetet një arsye kryesore për këtë, me vetëm 1.3 kopshte në dispozicion për 1,000 fëmijë parashkollorë. Më shumë se gjysma e bashkive kanë një shkallë mbulimi nën 30%. Programi i Mbështetjes së Sigurimeve Shoqërore për Gratë në Aktivitetet Bujqësore për vitin 2024 prezanton lejen e lehonisë, por mbetet diskrecionare dhe i mungon përhershmëria ligjore. Monitorimi i hendekut gjinor në paga pengohet nga mungesa e të dhënave zyrtare dhe të azhurnuara.

Maqedonia e Veriut ende duhet të përafrojë legjislacionin e saj me *acquis të BE-së* për barazinë gjinore në këtë kapitull, duke përfshirë Direktivën për Ekuilibrin Punë-Jetë, Direktivën për Transparencën e Pagave dhe Direktivën për Gratë në Borde.

Ekziston një nivel i moderuar i gatishmërisë për të marrë pjesë në **Fondin Social Evropian** (*shih edhe Kapitullin 22 – Politika Rajonale dhe Koordinimi i Instrumenteve Strukturore*).

Kapitulli 20: Politika e ndërmarrjeve dhe industrisë

Politika industriale e BE-së

forcon konkurrueshmërinë, lehtëson ndryshimet strukturore dhe nxit një mjedis miqësor ndaj biznesit që stimulon ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM).

Parimet e politikave të ndërmarrjeve dhe industrisë janë të shpërndara në një numër të madh dokumentesh strategjike nën përgjegjësinë e organeve të ndryshme shtetërore. Ministria e Ekonomisë dhe Punës u ristrukturua duke marrë përsipër funksionet e punësimit dhe koordinimit nga ish-Zyra e Zëvendëskryeministrit për Çështjet Ekonomike, ndërsa përgjegjësitë në fushën e energjisë, koncesioneve dhe partneriteteve publik-privat iu transferuan Ministrisë së Energjisë, e cila sapo ishte krijuar. Plani për të konsoliduar strukturat

administrative në këtë fushë, i miratuar vitin e kaluar, ende nuk është zbatuar.

Parlamenti miratoi Strategjinë Kombëtare të Zhvillimit 2024-2044 si vizionin kryesor strategjik për zhvillimin e vendit dhe zhvillimin e sektorit privat në tetor 2024. Një plan i ri veprimi për politikën industriale është në proces. Strategjia e re e Zhvillimit të Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme 2025-2030, bazuar në Ligjin për Biznesin e Vogël, u miratua në gusht 2025. Strategjia e Përgjegjësisë Sociale të Korporatave është në zhvillim e sipër.

Qeveria ka siguruar një linjë kredie prej 250 milionë eurosh për kompanitë private, bazuar në kredi të shpërndara nëpërmjet bankave tregtare me një normë interesi fikse prej 1.9%, ndërsa marzhi i bankës subvencionohet. Brenda sektorit financiar të mirëkapitalizuar të vendit, ky lloj ndërhyrjeje shtetërore pa një objektiv të deklaruar politikash është i paqartë.

Dialogu me dhomat e tregtisë dhe shoqatat e tjera të biznesit u reduktua pas heqjes së pozicionit të Zëvendëskryeministrit për Çështjet Ekonomike. Përveç komunikimit përmes medias, platforma në internet mbetet mjeti kryesor për komunikim sistematik me bizneset, por është e kufizuar në akte ligjore. Vendi duhet të krijojë një mekanizëm dialogu të rregullt, gjithëpërfshirës dhe sistematik që është më i përgjegjshëm ndaj nevojave të bizneseve. Trendi i miratimit të masave, ligjeve dhe zbatimit të akteve ligjore pa njoftim paraprak dhe një periudhë përshtatjeje për kompanitë vazhdoi në periudhën raportuese, duke përfshirë edhe përdorimin e procedurave të përshpejtuara në Parlament.

Vazhdon të ketë një mbivendosje të masave të politikave për mbështetje financiare dhe jo-financiare për kompanitë, të cilat menaxhohen nga ministri ose organe publike të ndryshme. Masat nuk vlerësohen sipas rëndësisë së tyre, potencialit të tyre për të shtrembëruar konkurrencën në treg ose efikasitetit dhe ndikimit të tyre në rritjen e përgjithshme ekonomike. Me përjashtim të Strategjisë së Specializimit të Mençur, planifikimi i bazuar në prova dhe vlerësimi i ndikimit duket se kanë munguar. Ndërsa ekziston një monitorim i rregullt i zbatimit të politikave bazuar në treguesit e të dhënave hyrëse, vlerësimi i ndikimit të strategjive është shumë i kufizuar.

Në vitin 2024, 196 kompani të tjera përfituan nga Ligji për Mbështetjen Financiare për Investimet dhe deri në shtator 2025 u morën më shumë se 300 aplikime. Mungesa e praktikave objektive dhe transparente të dhënies së ndihmave minon efektin e parashikuar të ndihmës shtetërore të dhënë. Zbatimi i planit të rritjes ekonomike të përshpejtuar, i miratuar në vitin 2022, mbetet i pasigurt pasi nuk u zhvilluan aktivitete konkrete gjatë periudhës raportuese.

Nuk janë ndërmarrë aktivitete të rëndësishme në luftën kundër ekonomisë informale. Potenciali për thjeshtimin dhe digjitalizimin e procedurave publike është shfrytëzuar sa duhet si një mënyrë për të zvogëluar barrën administrative mbi kompanitë dhe informalitetin, veçanërisht për regjistrimin e bizneseve dhe lejet e punës.

Roli i Agjencisë për Inovacion, Zhvillim Shkencor dhe Teknologjik dhe Sipërmarrje u rrit ndjeshëm, pasi në planin e saj operativ për vitin 2025 u planifikuan më shumë burime dhe masa. Drejtoria për Zonat e Zhvillimit Industrial Teknologjik përfundoi programin për integrimin e kompanive lokale në zinxhirët globalë të vlerës. U bënë gjithashtu ndryshime ligjore për t'u lejuar kompanive tashmë të themeluara, sipas kushteve të përcaktuara, të rialokojnë bizneset në zona dhe të përfitojnë nga përfitimet e zonës. Kompanitë po hasin vështirësi në punësimin e punëtorëve të kualifikuar për shkak të emigrimit të konsiderueshëm dhe mospërputhjes së vazhdueshme midis kërkesës dhe ofertës së aftësive në tregun e punës.

Vonesat në rimbursimet e TVSH-së pengojnë ndjeshëm likuiditetin e kompanive dhe parashikueshmërinë e biznesit.

Sa i përket **instrumenteve të politikave**, Maqedonia e Veriut merr pjesë në shtyllën e NVM-ve të Programit të Tregut të Përbashkët.

Lidhur me Direktivën për Pagesat e Vonuara, duke filluar nga 1 janari 2025, afati për shlyerjen e detyrimeve monetare të subjekteve të sektorit publik është deri në 30 ditë; për subjektet në sektorin e shëndetësisë, është deri në 60 ditë. Fondi i Inovacionit dhe Zhvillimit Teknologjik u mbyll për shkak të akteve të shumta të keqmenaxhimit të burimeve. Mandatet e tij iu transferuan Agjencisë për Inovacion, Zhvillim Shkencor dhe Teknologjik dhe Sipërmarrje, megjithëse ndryshimi ligjor është ende në pritje. Lidhur me **politikat sektoriale**, u përshkruan disa masa nga Strategjia e Specializimit të Mençur. Një strategji e re për turizmin është duke u përgatitur.

Kapitulli 25: Shkenca dhe Hulumtimi

BE-ja ofron mbështetje të konsiderueshme për Hulumtimin dhe inovacionin. Të gjitha shtetet anëtare mund të marrin pjesë dhe të përfitojnë nga programet e Hulumtimit dhe inovacionit të BE-së, veçanërisht aty ku ka përsosmëri shkencore dhe investime të forta në kërkim dhe inovacion.

Maqedonia e Veriut ka rritur ndjeshëm buxhetin e saj për shkencën, duke arritur në pothuajse 11 milionë euro për vitin 2025, një rritje prej 58% krahasuar me vitin 2024. Nga kjo shumë, 5.5 milionë euro janë ndarë për iniciativën kryesore: zbatimin e Strategjisë së Specializimit të Mençur, politika kryesore e inovacionit dhe Hulumtimit. Masat e para të Strategjisë së Specializimit të Mençur janë prezantuar.

Sekretariati Kombëtar i Maqedonisë së Veriut (ECO MK) për Institutin Evropian të Inovacionit dhe Teknologjisë (EIT) – Qendrat Komunitare RIS të EIT nënshkroi një memorandum mirëkuptimi me Dhomën e Tregtisë, krijoi një faqe interneti të dedikuar dhe zhvilloi një numër aktivitete promovuese. U krijua Qendra e parë Evropiane për Inovacionin Digjital (ECDI) në vend. Një Qendër e Shkencës së Hapur është krijuar gjithashtu në universitetin shtetëror për të ofruar trajnime dhe mbështetje për menaxhimin e të dhënave, zhvillimin e politikave dhe praktikave të shkencës së hapur.

Sa i përket **inovacionit**, Fondi për Inovacion dhe Zhvillim Teknologjik u mbyll në gusht 2025. Ligji i ri për Aktivitetin Inovativ, Zhvillimin Shkencor dhe Teknologjik dhe Sipërmarrjen u miratua me qëllim krijimin e një organi të vetëm për inovacionin, zhvillimin shkencor dhe teknologjik dhe mbështetjen e sipërmarrjes. Në përputhje me ligjin, u krijua një organ i ri, Agjencia për Inovacion, Zhvillim Shkencor dhe Teknologjik dhe Sipërmarrje. Ajo mori përsipër të gjitha mandatet e FITR dhe filloi punën për një model të ri për mbështetje financiare për inovacionet në sektorin privat dhe publik.

Investimet e përgjithshme në kërkim dhe inovacion mbetën të ulëta (vetëm 0.38% e PBB-së në vitin 2022), ndërsa pjesëmarrja e sektorit privat në kërkim mbetet marginale.

Maqedonia e Veriut është përfshirë në Tabelën e Rezultateve të Inovacionit të Komisionit Evropian me një rezultat prej 40% të mesatares së BE-së në vitin 2025. Performanca e vendit është nën mesataren dhe hendeuku i inovacionit me BE-në po zgjerohet. Duhet të bëhet përpërim i mëtejshëm në aspektin e shpenzimeve të kapitalit sipërmarrës në sektorin e

biznesit, si dhe mbështetjes së drejtpërdrejtë dhe të tërthortë qeveritare për Hulumtimin dhe zhvillimin e bizneseve.

Pjesëmarrja e Maqedonisë së Veriut në Programin Kornizë të BE-së për Kërkim dhe Inovacion – Horizonti Evropë është në rritje. Trendi pozitiv ka vazhduar. Pika të forta të veçanta vërehen në Horizonti Evropë nën Shtyllën II "Sfidat Globale dhe Konkurrenca Industriale Evropiane". Udhërrëfyesi Kombëtar për Transferimin e Teknologjisë ende nuk është përgatitur. Autoritetet kompetente duhet të forcojnë pjesëmarrjen e tyre në Zonën e re Evropiane të Hulumtimit dhe Agjendën e re Evropiane të Inovacionit.

Kapitulli 26: Arsimi dhe Kultura

BE-ja mbështet bashkëpunimin në arsim dhe kulturë përmes financimit të programeve dhe koordinimit të politikave të shteteve anëtare përmes "metodës së hapur të koordinimit". BE-ja dhe shtetet anëtare duhet gjithashtu të parandalojnë diskriminimin dhe të sigurojnë arsim cilësor për fëmijët e punëtorëve migrantë, përfshirë ata nga prejardhje të pafavorizuara.

Strategjia e Arsimit 2018-2025 është dokumenti kryesor që rregullon sektorin e arsimit. Mekanizmat e monitorimit nuk janë të përcaktuar mirë. Duhet të përgatitet dhe të miratohet një strategji e re arsimore. Shpenzimet publike për arsimin dhe trajnimin ranë pak në 3.17% të PBB-së në vitin 2024, që është ende shumë nën mesataren e BE-së prej 4.6%. Buxheti i arsimit u ul si pjesë e buxhetit të përgjithshëm të shtetit në vitin 2024 (9.15%) krahasuar me vitin 2023 (11.7%).

Gjatë periudhës raportuese, kapaciteti i institucioneve publike dhe private për **arsimin parashkollor arsim dhe kujdes për fëmijët (Fëmijëria në Fëmijëri të Fëmijëve)** është rritur me 1,072 vende. Ndër fëmijët e moshës 0 deri në 6 vjeç, 37.4% janë të regjistruar në kopshte. Ndër ata të moshës 3 deri në 6 vjeç, shkalla e regjistrimit është 46.8%, duke treguar një rritje të lehtë, por ende dukshëm nën objektivin e BE-së për pjesëmarrjen e fëmijëve në arsimin dhe kujdesin e hershëm të fëmijërisë, i vendosur në 96%. Në përputhje me Ligjin për Arsimin Fillor, koncepti i arsimit fillor, i cili përfshin aftësitë e gjelbra, si dhe kurrikula të reja, po futet gradualisht. Autoritetet duhet të përmirësojnë kapacitetet e sistemit shkollor, gjë që do të lejojë optimizimin dhe ristrukturimin e rrjetit shkollor. Një total prej 10 bashkish kanë përgatitur një plan për optimizimin e rrjetit shkollor. Një model i ri financimi për arsimin fillor, i cili synon një rishpërndarje më efikase të fondeve midis bashkive, i zhvilluar nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës (MASH), ende nuk është miratuar.

Numri i Nxënësit në **arsimin fillor** u ulën me 1.5% krahasuar me vitin e kaluar, ndërsa në arsimin e mesëm u rritën me 0.53%. Në vitet 2024–2025, në arsimin fillor kishte 177,740 nxënës (86,051 femra). Në arsimin e mesëm, numri i përgjithshëm i nxënësve të regjistruar ishte 66,075 (31,948 femra). Maqedonia e Veriut mori pjesë në Anketën Ndërkombëtare të Mësimdhënies dhe të Nxënësve (TALIS 2024) dhe po merr pjesë në PISA 2025.

Ligji për **Arsimin dhe Trajnimin Profesional** (AFP) u miratua në dhjetor 2024, duke prezantuar disa inovacione kyçe, të tilla si formalizimi i partneriteteve të arsimit të dyfishtë midis institucioneve profesionale dhe punëdhënësve, theksimi i të nxënësve në punë dhe krijimi i një kuadri ligjor për krijimin e një rrjeti të Qendrave Rajonale të AFP-së (QRAP). Katër QRAP të tjera u miratuan në periudhën 2024-2025. Ekziston një trend i qartë i rritjes së numrit të studentëve të regjistruar në AFP. 4,171 studentë u regjistruan në arsim të dyfishtë dhe bashkëpunuan me 650 kompani, krahasuar me 3,755 studentë të regjistruar dhe 560 kompani

të përfshira në arsim të dyfishtë në vitet 2023-2024. Numri i klasave të dyfishta profesionale u rrit nga 259 në periudhën 2023-2024 në 283 në periudhën 2024-2025. Në vitin 2024, Ministria e Arsimit dhe Shkencës nisi disa iniciativa për bursa për arsim të dyfishtë. Koncepti për arsimin pas të mesëm u miratua në janar 2025.

Sa i përket **arsimit të lartë**, në vitin akademik 2024/2025, u regjistruan gjithsej 53,535 studentë, një rritje prej 2.33%. Numri i studenteve femra është 59.3%. Shumica e studentëve (76.8%) janë të regjistruar në institucione publike të arsimit të lartë, ndërsa 23.2% janë të regjistruar në institucione private. Sfida kryesore mbetet përmirësimi i cilësisë së arsimit të lartë përmes zhvillimit të proceseve të akreditimit dhe sigurimit të cilësisë. Maqedonia e Veriut është anëtare e Zonës Evropiane të Arsimit të Lartë (Procesi i Bolonjës) dhe duhet të punojë për zbatimin e plotë të angazhimeve kryesore sipas Raportit të Zbatimit të Procesit të Bolonjës 2024, veçanërisht në lidhje me njohjen automatike dhe sigurimin e cilësisë. Tre universitete nga Maqedonia e Veriut marrin pjesë në aleancat evropiane të universiteteve.

Ligji i ri për **Kornizën Kombëtare të Kualifikimeve (KKK)** u miratua në dhjetor 2024. Nga 16 komitetet sektoriale, janë krijuar 14. U përgatit një Manual për Përshtatjen e Kualifikimeve Ekzistuese me Kërkesat e Kornizës Evropiane të Kualifikimeve dhe KKK-së dhe u miratuan 10 standarde kualifikimi.

Ligji për **Arsimin e të Rriturve** u miratua në dhjetor 2024, i ndjekur nga Koncepti i Arsimit të të Rriturve, duke formalizuar sistemin për validimin e arsimit joformal dhe të nxënësve informal. Në tetor 2025, u miratua Strategjia Kombëtare e Zhvillimit 2025-2030.

Sa i përket **arsimit gjithëpërfshirës**, pas njëfarë progresi të arritur, përkatësisht me regjistrimin e detyrueshëm të nxënësve me nevoja të veçanta arsimore në shkollat fillore të rregullta, ndryshimet në Ligjin për Arsimin Fillor e rikthyen procesin në gjendjen e mëparshme duke lejuar regjistrimin në qendrat e burimeve. Pjesa e nxënësve me nevoja të veçanta arsimore në shkollat fillore në vitet 2024-2025 është 1.3%. Numri i përgjithshëm i asistentëve në arsimin fillor u rrit nga 818 në vitin shkollor 2023-2024 në 1,018 në vitin shkollor 2024-2025.

Gjatë periudhës së raportimit, 44 ndërmjetësues arsimorë romë në shkollat fillore ishin të disponueshëm në 26 komuna. Në vitin shkollor 2024-2025, numri i përgjithshëm i nxënësve romë të regjistruar në arsimin fillor ishte 10,288, ndërsa në arsimin e mesëm u rrit në 2,157. Ministria e Arsimit dhe Shkencës dha 934 bursa për arsimin fillor. Në arsimin e lartë, 150 bursa iu dhanë nxënësve romë, ndërsa numri i përgjithshëm i nxënësve aktivë romë është 250. Autoritetet duhet të mundësojnë më tej zhvillimin e **aftësive digjitale** në të gjithë arsimin fillor dhe të mesëm dhe të rrisin kapacitetet e institucioneve arsimore dhe aftësitë e mësuesve për të zhvilluar këto aftësi në përputhje me Planin e Veprimit të BE-së për Arsimin Digjital 2021-2027. Në vitin 2024, vendi prezantoi mjetin SELFIEforTEACHERS, i cili ofron njohuri për përmirësimin e aftësive digjitale të mësuesve dhe mbështetjen e strategjive arsimore. Maqedonia e Veriut ka ndërmarrë hapa drejt një transformimi digjital efektiv, koherent dhe gjithëpërfshirës të sistemit të saj arsimor, duke pajisur shkollat, duke futur tekste shkollore digjitale në arsimin fillor dhe duke lançuar një projekt pilot të Sistemit të ri të Menaxhimit të Informacionit Arsimor (EMIS), i cili pritet të jetë plotësisht funksional në arsimin fillor dhe të mesëm nga shtatori 2025. Ligji për Tekstet Shkollore, i cili gjithashtu promovon tekstet shkollore digjitale dhe materialet inovative arsimore, u miratua në dhjetor 2025.

Maqedonia e Veriut vazhdon të marrë pjesë në **programin Erasmus+** si vend i asociuar. Në

vitin 2024, organizatat morën pjesë në 671 projekte **Erasmus+** . Agjencia Kombëtare Erasmus+ po përballet me një shqyrtim të shtuar nga Komisioni për shkak të një numri çështjesh mospërputhjeje. Vendi vazhdon të marrë pjesë në grupet e punës të Zonës Evropiane të Arsimit 2021-2025.

Sa i përket **politikave rinore**, nuk ka raporte mbi Strategjinë Kombëtare të Rinisë për vitet 2023-2027 dhe Planin e Veprimit për vitet 2023-2025. Sa i përket **sportit** , Maqedonia e Veriut vazhdon të marrë pjesë në Javën Evropiane të Sportit.

Lidhur me **kulturën**, vendi ka vonuar më tej miratimin e ndryshimeve në legjislacionin kombëtar për kulturën dhe strategjinë për zhvillimin kulturor dhe mbrojtjen e trashëgimisë për periudhën 2023-2027. Ministria e Kulturës duhet të forcojë kapacitetin e saj dhe të sigurojë fonde të mjaftueshme për mbrojtjen e shprehjeve dhe trashëgimisë së larmishme kulturore të vendit. Nevojiten përpjekje më të mëdha për të mbrojtur trashëgiminë kulturore. Qyteti i Shkupit, i caktuar si Kryeqyteti Evropian i Kulturës për vitin 2028, duhet të përshpejtojë aktivitetet e tij përgatitore në përputhje me rekomandimet e takimeve pasuese. Maqedonia e Veriut ratifikoi Konventën e UNESCO-s të vitit 2005 për Mbrojtjen dhe Promovimin e Diversitetit të Shprehjeve Kulturore. Maqedonia e Veriut vazhdoi të merrte pjesë plotësisht në programin Evropa Krijuese.

Kapitulli 29: Bashkimi Doganor

Të gjitha shtetet anëtare janë pjesë e Unionit Doganor të BE-së dhe ndjekin të njëjtat rregulla dhe procedura doganore. Kjo kërkon harmonizim të legjislacionit, si dhe kapacitet të mjaftueshëm zbatimi dhe zbatimi, si dhe akses dhe ndërveprim me mjedisin elektronik doganor të BE-së.

Përshtatja e **legjislacionit doganor** me të drejtën e BE-së është në një nivel të lartë. Në fushën e legjislacionit doganor, u miratua Skema e Tarifave Doganore 2025 për ta përafëruar atë me Nomenklaturën e Kombinuar të BE-së. Protokolli për Eliminimin e Tregtisë së Paligjshme të Produkteve të Duhanit në Konventën Kornizë të OBSH-së për Kontrollin e Duhanit u ratifikua në dhjetor 2024. Ky është një angazhim i rëndësishëm i ndërmarrë nga vendi në luftën kundër mashtrimit doganor, në veçanti kontrabandës së produkteve të duhanit. Ndryshimet në Konventën Rajonale mbi Rregullat Preferenciale të Origjinës Pan-Euro-Mesdhetare u ratifikuan dhe hynë në fuqi më 1 janar 2025. Ligji për Ratifikimin e Ndryshimeve në Konventën mbi një Procedurë të Përbashkët Tranziti u miratua dhe u botua në Gazetën Zyrtare në dhjetor 2024. Ky ligj është një parakusht për nisjen e sistemit të ri të kompjuterizuar të tranzitit - faza 5, i cili u vu në funksionim në janar 2025.

Sa i përket **kapacitetit administrativ dhe operacional** , u miratua një strategji e re për zhvillimin e Administratës Doganore për periudhën 2025-2027. Është krijuar një sistem gjithëpërfshirës inteligjence për të mbështetur hetimet dhe për të zbatuar standardet. Kontrollët bazohen në analizën e riskut të udhëhequr nga inteligjenca, informacionin para mbërritjes dhe teknikat e selektivitetit. Menaxhimi i riskut u aplikua në mënyrë sistematike me një përqindje të kontrollit fizik (kanali i kuq) prej 5.5% (5.7% në vitin 2023) dhe kontrolleve dokumentare (kanali i verdhë) që përbënin 17.4% (16.9% në vitin 2023) të të gjitha dërgesave në vitin 2024. Është miratuar dhe po zbatohet një strategji e re për integritetin dhe antikorrupsionin për periudhën 2024-2027. Strategjia përfshin 22 masa të synuara për të parandaluar korrupsionin dhe për të forcuar integritetin e oficerëve doganorë dhe institucioneve doganore. U mbajt trajnim i avancuar mbi etikën, integritetin dhe

antikorruptionin.

Të ardhurat totale të Administratës Doganore në vitin 2024 ishin 6.3% më të larta se në vitin 2023 dhe arritën në mbi 2 miliardë euro. Numri i mallrave të sekuestruara është gjithashtu në rritje. Me Kosovën, një kontroll me një sportel u prezantua në prill 2025 në pikën kryesore kufitare Bllacë - Elez Han. Strategjia e Zhvillimit të TIK-ut 2021-2025 u zbatua me qëllim sigurimin e zhvillimit dhe zbatimit të sistemeve kombëtare në koordinim me ato të BE-së. Mirëmbajtja dhe zhvillimi i mëtejshëm i sistemit të Mjedisit të Integruar Tarifor (ITE) është siguruar, dhe gjithashtu ka filluar zhvillimi i Sistemeve të Regjistrimit dhe Identifikimit të Operatorëve Ekonomikë (EOS/EORI2) dhe Menaxhimit të Unifikuar të Përdoruesve dhe Nënshkrimeve Digjitale (UUM&DS). Administrata Doganore ka vendosur shkëmbim të rregullt të të dhënave me një numër të madh institucionesh shtetërore përmes platformës së ndërveprimit. Për t'u përballur me ngarkesën aktuale të punës dhe Agjendën e planifikuar të reformave për të zgjeruar shërbimet doganore, kërkohet rekrutimi i stafit, veçanërisht në sektorin e IT-së.

Administrata Doganore mori pjesë në pesë operacione ndërkombëtare në vitin 2024 dhe vazhdoi bashkëpunimin dhe shkëmbimin e inteligjencës me agjencitë doganore në rajon dhe me organizatat ndërkombëtare dhe rajonale.

Vendi duhet të forcojë luftën kundër mashtimit doganor, veçanërisht kontrabandës së produkteve të duhanit, dhe përmes bashkëpunimit me Zyrën Evropiane Kundër Mashtimit (OLAF).

GRUPKAPITULLI 4: AGJENDA E GJELBËR DHE LIDHSHMËRIA E QËNDRUESHME

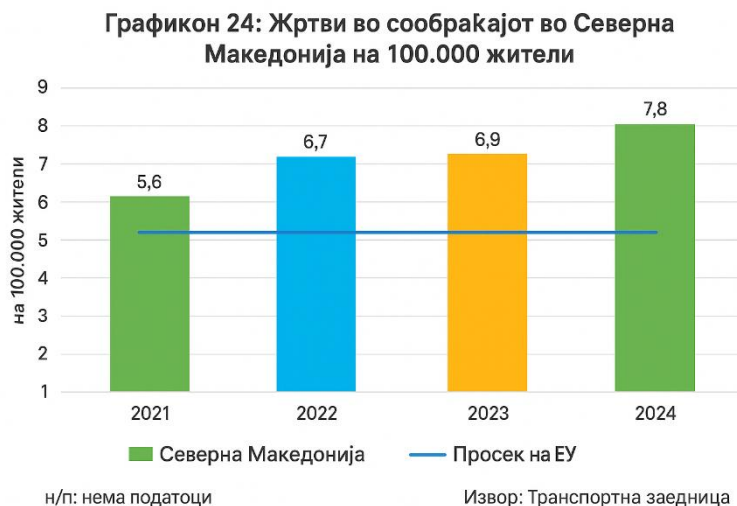
Ky grupkapitull mbulon: politikën e transportit (Kapitulli 14); energjetikën (Kapitulli 15); rrjetet trans-evropiane (Kapitulli 21); dhe mjedisin dhe ndryshimet klimatike (Kapitulli 27).

Kapitulli 14: Politika e Transportit

BE-ja ka rregulla të përbashkëta mbi standardet teknike dhe të sigurisë, sigurinë, standardet sociale, ndihmën shtetërore dhe liberalizimin e tregut në transportin rrugor, transportin hekurudhor, transportin ujor të brendshëm, transportin multimodal, aviacionin dhe transportin detar.

Sa i përket **acquis-it të përgjithshëm të BE-së për transportin**, dokumentet kryesore strategjike për transportin dhe nënsektorët e tij kanë qenë në fuqi që nga viti 2023. Megjithatë, nuk është bërë asnjë përparim në zhvillimin e një plani veprimi që shoqëron Strategjinë Kombëtare të Transportit 2018-2030. Kapaciteti operacional dhe administrativ mbetet i ulët për të gjitha mënyrat e transportit dhe nuk janë bërë përpjekje për t'i forcuar ato. Edhe pse Maqedonia e Veriut është e përfshirë në mënyrë aktive në punën e Komunitetit të Transportit, është bërë përparim i kufizuar në zbatimin e planeve të veprimit të Traktatit të Komunitetit të Transportit. Për periudhën 2025-2027, Maqedonia e Veriut duhet të përqendrohet në zbatimin e planeve të veprimit të Komunitetit të Transportit të gjeneratës së ardhshme të miratuara në vitin 2025. Shkupi nuk ka një plan të qëndrueshëm të lëvizshmërisë urbane.

Në fushën e **transportit rrugor**, përafrimi me të drejtën e BE-së është vetëm i pjesshëm. Nevojiten përpjekje të mëtijshme për t'u përafruar plotësisht me të drejtën e BE-së mbi rregullat sociale dhe të tregut. Organi ekzekutiv për sigurinë rrugore ende nuk është krijuar dhe ende mungon një strategji kombëtare për sigurinë rrugore. Legjislacioni mbi menaxhimin e sigurisë së

infrastrukturës rrugore dhe sigurinë e tuneleve në rrjetin rrugor trans-evropian nuk është përafruar me rregullat e BE-së. Ndërsa Ligji për Transportin e Mallrave të Rrezikshme është përafruar me të drejtën e BE-së, ende nuk është caktuar asnjë person juridik për të vlerësuar konformitetin e pajisjeve. Plan i pesëvjeçar i mirëmbajtjes së rrugëve është ende në proces publikimi dhe ligjet kombëtare nuk janë përditësuar për të reflektuar *ligjin e BE-së* mbi sistemet inteligjente të transportit. Në shtator, Parlamenti miratoi Ligjin për Kohën e Punës së Punëtorëve të Lëvizshëm në Transportin Rrugor dhe Pajisjet e Regjistrimit në Trafikun Rrugor për t'u përafruar plotësisht me rregulloren e BE-së mbi takografët inteligjentë.

Sa i përket **transportit hekurudhor**, kërkesat e shtyllës së tregut të *ligjit të BE-së* në lidhje me ndarjen e menaxherit të infrastrukturës dhe operatorit kombëtar hekurudhor janë përmbushur. Ndryshimet në ligj që synojnë mbylljen e tregut për hyrësit e rinj derisa vendi të anëtarësohet në BE janë ende në fuqi dhe përbëjnë një devijim nga një objektiv kyç i legjislacionit të BE-së dhe Traktatit të Komunitetit të Transportit. Zbatimi i legjislacionit të ndryshuar mbi sigurinë dhe ndërveprimin hekurudhor mbetet i vonuar dhe masat përgatitore nuk janë nisur ende. Drejtoria e Sigurisë Hekurudhore nuk po ndërmerr asnjë hap për të forcuar kapacitetet e saj operationale. Nuk ka përparim në krijimin e një organi hetimor dhe aksidentesh. Marrëveshja e ndërsjellë për bashkëpunimin ndërkufitar hekurudhor me Greqinë nuk është përfunduar ende.

Lidhur me **transportin detar**, Maqedonia e Veriut, megjithëse një vend pa dalje në det, merr pjesë në të gjitha konventat themelore të transportit të Organizatës Ndërkombëtare Detare. Përshtatja bazë me legjislacionin duhet të fillojë pa vonesë.

Lidhur me **transportin ujor të brendshëm**, Maqedonia e Veriut është pjesërisht e përafruar me legjislacionin e BE-së. Vendi ka kërkuar të marrë pjesë në Strategjinë e BE-së për Zhvillimin e Rajonit të Danubit dhe mbetet aktiv në Komisionin Ndërkombëtar të Pellgut të Lumit Sava. Ende kërkohet harmonizimi i legjislacionit me rregullat e përgjithshme që zbatohen për transportin e pasagjerëve me anë të rrugëve ujore të brendshme.

Në fushën e **aviacionit**, vendi mban një nivel të mirë të përafrimit me të drejtën e BE-së dhe është përafruar pjesërisht me legjislacionin e sigurisë së aviacionit brenda periudhës raportuese. Duhet bërë më shumë në fushat e mbetura të rëndësishme të përafrimit rregullator pas vizitës vlerësuese të ECAA-së në vitin 2024. Sistemi i certifikimit të IT-së u përditësua

në Agjencinë e Aviacionit Civil për t'u përafruar me standardet e BE-së. Nevojiten ende përpjekje të mëtejshme në Agjencinë e Aviacionit Civil në lidhje me gjetjet e Agjencisë së Sigurisë së Aviacionit të Bashkimit Evropian në lidhje me mbikëqyrjen e sigurisë së shërbimeve të navigimit ajror. Funksionimi i pavarur i ofruesit të shërbimit të navigimit ajror duhet të ruhet.

Lidhur me **transportin multimodal**, është bërë njëfarë progresi, me punimet përgatitore për kryqëzimin multimodal të Trubarevës që po përparojnë mirë. Studimet kryesore teknike dhe projektimi paraprak me dokumentacionin e tenderit pritet të përfundojnë në nëntor 2025. Maqedonia e Veriut ende nuk është përafruar me Direktivën e Transportit të Kombinuar.

Lidhur me të drejtën e BE-së për **të drejtat e pasagjerëve**, megjithëse është miratuar legjislacioni përkatës kombëtar në sektorin e transportit ajror, legjislacioni kombëtar nuk është në përputhje me rregullat e të drejtave të pasagjerëve.

Kapitulli 15: Energjetika

Politika energjetike e BE-së mbulon furnizimin me energji, infrastrukturën, tregun e brendshëm të energjisë, konsumatorët, energjinë e rinovueshme, efikasitetin e energjisë, energjinë bërthamore dhe sigurinë bërthamore, mbrojtjen nga rrezatimi dhe sigurinë bërthamore.

Sa i përket **sigurisë së furnizimit**, Ligji i ri i Energjetikës, i miratuar në maj 2025, synon të përafrohet me Rregulloren për Përgatitjen ndaj Rrezikut në Sektorin e Energjisë Elektrike, ndërsa Plani i Përgatitjes ndaj Rrezikut nuk është zhvilluar ende. Legjislacioni primar dhe sekondar në Maqedoninë e Veriut është përafruar me Direktivën 2009/119/KE. Vendi mbetet i varur nga qymyri. Termocentralet në Manastir dhe Oslomej/Kërçovë vazhdojnë të funksionojnë me qymyr nga burime të kufizuara vendase dhe importe. Kostot e prodhimit të energjisë elektrike nga kompania shtetërore ESM tejkalojnë çmimin e shitjes për furnizuesin universal, gjë që çon në humbje të vazhdueshme financiare dhe dëmton si zbatimin e Agjendës së Reformës së ESM ashtu edhe progresin e tranzicionit të gjelbër. Kapaciteti i instaluar i termocentraleve nga burimet e rinovueshme të energjisë u rrit në 55.72% të kapacitetit total të instaluar të energjisë elektrike dhe 41.03% të prodhimit total të energjisë elektrike. Sa i përket gazit, është bërë përparim me ndryshimet legjislative për t'u përafruar me *acquis të BE-së* për sigurinë e furnizimit, dhe Maqedonia e Veriut vazhdon me zbatimin e saj.

Qeveria ka miratuar Planin vjetor të Zbatimit të Tranzicionit të Drejtë për vitin 2025 dhe strukturat qeverisëse janë krijuar zyrtarisht. Megjithatë, plani duhet të bëhet më funksional dhe të përdoret si mekanizëm monitorimi.

Sa i përket **tregjeve të brendshme të energjisë**, Ligji i ri i Energjisë përfaqëson një hap të parë drejt integritetit të tregut të energjisë elektrike, duke u përafruar pjesërisht me Paketën e Integritetit të Energjisë Elektrike, ndërsa miratimi i kodeve dhe udhëzimeve të rrjetit është ende në pritje. Organi rregullator ka marrë burime shtesë, por shkarkimet e anëtarëve të bordit në fund të vitit 2024 dhe përpjekjet e fundit kanë ngritur shqetësime në lidhje me pavarësinë e tij institucionale.

Lidhur me **burimet e energjisë rigjeneruese**, Plani Kombëtar i Energjisë dhe Klimës (NECP) vendosi një objektiv që pjesa e burimeve të energjisë rigjeneruese në konsumin përfundimtar bruto të energjisë në vitin 2030 të jetë 38%, në përputhje me objektivat e vendosura nga Komuniteti i Energjisë. Progres në përdorimin e burimeve të energjisë

rigjeneruese po ndodh në sektorin e energjisë, por jo në sektorët e transportit dhe ngrohjes dhe ftohjes. Një Ligj i ri për Energjinë e Rinovueshme u hartua për të përafruar më tej legjislacionin kombëtar me Direktivën e Energjisë rigjeneruese (RED II), duke përfshirë dispozitat mbi biokarburantet. Është bërë disa përparime, me nisjen e ankandeve të energjisë rigjeneruese dhe zhvillimin e sistemit të garancive të origjinës (regjistri elektronik për garancitë e origjinës është funksional). Megjithatë, nevojiten përpjekje të mëtejshme për të përmirësuar shërbimet për të optimizuar balancimin e rrjetit dhe për të siguruar që investimet në hidroenergji të jenë në përputhje me ligjin përkatës mjedisor të BE-së .

Legjislacioni për vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM) nuk është në përputhje me të drejtën e BE-së dhe përbën një rrezik të konsiderueshëm për cilësinë e vlerësimeve të ndikimit në mjedis për projektet strategjike të energjisë. Gjithashtu, nuk ka përmirësime në aktet nënligjore që lidhen me proceset e shqyrtimit për projektet e hidrocentraleve të vogla me një kapacitet të instaluar më pak se 2 MW.

Ligji për efikasitet **energjetik** u përditësua për t'u përafruar me ndryshimet e fundit të Direktivës për efikasitet energjetik. Certifikimi i efikasitetit të energjisë nuk zbatohet siç parashikohet në Ligjin e Ndërtimit. Zbatimi i legjislacionit aktual nuk është përmirësuar. Vendi nuk është përafruar me *acquis të BE-së* për etiketat e energjisë.

Qeveria ende nuk i ka zbatuar plotësisht masat e përcaktuara në Planin Kombëtar të Veprimit për Energjinë, të miratuar në dhjetor 2022. Zbatimi i Planit Kombëtar të Energjisë dhe Klimës (NECP) dhe Udhërrëfyesit të Tranzicionit të Drejtë po mbetet prapa. Kapaciteti administrativ për t'u marrë me politikat e energjisë, planifikimin strategjik dhe investimet në sektorin e energjisë është rritur me krijimin e Ministrisë së re të Energjisë dhe Burimeve Minerale. Megjithatë, nuk ka një sistem të mbledhjes së të dhënave të energjisë për të monitoruar dhe raportuar mbi zbatimin e politikave.

Lidhur me **energjinë bërthamore, sigurinë bërthamore, mbrojtjen nga rrezatimi dhe mbrojtjet bërthamore** , nuk ka pasur ndryshime në periudhën raportuese. Maqedonia e Veriut duhet të përshpejtojë përpjekjet e saj për t'u përafruar me legjislacionin e Euroatomit.

Kapitulli 21: Rrjetet Trans-Evropiane

BE-ja po promovon rrjetet trans-evropiane (TEN) në fushat e transportit, telekomunikacionit dhe energjisë për të forcuar tregun e brendshëm dhe për të kontribuar në rritje dhe punësim.

Sa i përket **rrjeteve të transportit** , pjesa më e madhe e rrjetit rrugor nuk është në përputhje me kërkesat e TEN-T, me Korridorin 10 që po bën përparim më të madh se Korridori 8 në këtë drejtim. Të dy korridoret janë një shtyllë strategjike për lidhjen e Maqedonisë së Veriut me rrjetin TEN-T, duke përmirësuar ndjeshëm aksesin rajonal të vendit, lidhjet tregtare dhe kohezionin ekonomik. Strategjia Kombëtare e Transportit 2018–2030 (NTS) është në përputhje me zhvillimin e TEN-T, por ende i mungon një plan veprimi. Ka interes të kufizuar në zhvillimin e planeve të qëndrueshme të lëvizshmërisë urbane . Studimi për kryqëzimin multimodal në Trubarevo është në përgatitje. Autostrada Gradsko-Drenovo, pjesë e Korridorit 10e dhe rruga Stracin-Kriva Palanka në Korridorin 8, u hapën për trafik në janar 2025.

Autoritetet kanë pezulluar fazën e tretë të projektit hekurudhor të Korridorit 8, i cili lidh Kriva Palankën me kufirin me Bullgarinë. Nevojiten përpjekje urgjente për të përshpejtuar dhe ringjallur punën e hekurudhës së Korridorit 8 dhe për të çuar përpara zhvillimin e seksioneve të tjera prioritare të rrjetit kryesor, si për hekurudhën ashtu edhe për atë rrugor. Bashkëpunimi

midis Maqedonisë së Veriut dhe Bullgarisë për ndërtimin e lidhjes hekurudhore përgjatë Korridorit 8 është përmirësuar kohët e fundit. Në nëntor 2025, Maqedonia e Veriut dhe Bullgaria pritet të nënshkruajnë një marrëveshje për përgatitjen, ndërtimin dhe funksionimin e tunelit përgjatë korridorit, në kufirin midis dy vendeve. Nevojiten përpjekje më të mëdha nga të dyja palët për të finalizuar urgjentisht marrëveshjen me Greqinë për pikën kufitare hekurudhore Kremenice - Neos Kavkasos, duke pasur parasysh se infrastruktura hekurudhore operative është ndërtuar tashmë. Është bërë njëfarë progresi në ndërtimin e infrastrukturës së përshtatshme në stacionin hekurudhor të Tabanovcës në kufirin me Serbinë.

Planet pesëvjeçare për mirëmbajtjen e rrugëve dhe hekurudhave ende nuk janë miratuar.

Sa i përket rrjeteve të energjisë, është duke u ndërtuar një linjë e re interkonjeksioni 400 kV e transmetimit të energjisë elektrike me Shqipërinë. Përgatitja e dokumentacionit teknik për forcimin e rrjetit të transmetimit në Rajonin Juglindor të vendit është ende duke vazhduar, dhe ka filluar edhe zbatimi i asistencës teknike për gjelbërimin dhe digjitalizimin e rrjetit të transmetimit në Rajonin Jugperëndimor dhe atë të Pelagonisë.

Legjislacioni kombëtar nuk është në përputhje me Rregulloren e mëparshme TEN-E, megjithëse supozohej të përputhej me TEN-E të rishikuar deri në fund të vitit 2024.

Kapitulli 27: Mjedisi jetësor dhe ndryshimet klimatike

BE-ja promovon veprime të forta për klimën, zhvillimin e qëndrueshëm dhe mbrojtjen e mjedisit. Ligji i BE-së përmban dispozita që lidhen me ndryshimet klimatike, cilësinë e ujit dhe ajrit, menaxhimi i mbeturinave, mbrojtja e natyrës, ndotja industriale, kimikatet, zhurma dhe mbrojtja civile .

Mjedisi jetësor

Lidhur me **legjislacionin horizontal** , nuk ka përparim. Ka kapacitet të pamjaftueshëm dhe mungesë të stafit të kualifikuar që punon për çështjet mjedisore në administratën publike. Reformat në zbatimin dhe zbatimin e legjislacionit mjedisor kanë ngecur. Në qershor 2025, Parlamenti miratoi ndryshimet në Ligjin për Mjedisin. Maqedonia e Veriut ratifikoi dy ndryshimet në Konventën Espoo, të cilat adresojnë: (i) pjesëmarrjen e publikut në procedurat e Konventës, duke përfshirë përfshirjen e shoqërisë civile, në veçanti të organizatave joqeveritare; dhe (ii) forcimin e mëtejshëm të zbatimit të Konventës Espoo, duke përmirësuar sinergjitë me marrëveshjet e tjera shumëpalëshe mjedisore. Nuk ka planifikim të koordinuar dhe strategjik ose përgatitje cilësore për investimet në mjedis dhe infrastrukturë. Për më tepër, procedurat nuk janë mjaftueshëm transparente, ndërsa përputhshmëria me vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe vlerësimin strategjik mjedisor (VNM/VSM) dhe elementët e tjerë të *acquis horizontal* të BE-së është e dobët. Nuk janë ndërmarrë hapa për të siguruar përputhshmëri të plotë me Direktivën e BE-së për Përgjegjësinë Mjedisore. Maqedonia e Veriut nuk ka filluar hetime për krimet mjedisore (p.sh. asgjësimi i paligjshëm i mbetjeve të rrezikshme), pavarësisht se Kodi i ri Penal ka qenë në fuqi për më shumë se një vit. Monitorimi mjedisor nuk i plotëson standardet e BE-së. Nuk ka pasur përparim në përgatitjen e raportit kombëtar mbi zbatimin e Konventës së Aarhusit. Qendra e Aarhusit nuk është plotësisht funksionale dhe ofron të dhëna dhe informacione të vjetruara. Përpjekjet e shoqërisë civile për të aksesuar drejtësinë për çështjet mjedisore janë refuzuar, pasi gjykatat nuk kanë arritur të përcaktojnë përgjegjësinë ligjore.

Lidhur me **cilësinë e ajrit** , nuk ka pasur ndryshime legjislative gjatë periudhës raportuese.

Janë ndërmarrë hapa të kufizuar për të përmirësuar kapacitetet shumë të kufizuara për mirëmbajtjen, funksionimin dhe zgjerimin e sistemit ekzistues të monitorimit dhe strukturave përgjegjëse për mbledhjen, përpunimin dhe raportimin e të dhënave. Janë ndërmarrë hapa fillestarë për të ndryshuar dhe plotësuar kuadrin ligjor dhe strategjik, në përputhje me *ligjin e ri të BE-së*. Procesi i përcaktimit të zonave dhe aglomeracioneve po përparon, por ende duhet të finalizohet. Një total prej 10 komunash duhet të përgatisin plane për përmirësimin e cilësisë së ajrit, ku 7 prej tyre tashmë i kanë miratuar plane të tilla. Nga këto, tre u miratuan gjatë periudhës raportuese dhe një është në fazën përgatitore. Komunitat që miratuan plane ishin Ohri, Prilepi dhe Velesi. Plani i Strumicës është në fazën përgatitore, ndërsa planet për Kumanovën, Kavadarin, Gostivarin dhe Strugën po përditësohen.

Kadastrat për ndotjen e ajrit janë përfunduar për 10 komuna – Kërçovë, Prilep, Shtip, Kavadar, Koçan, Gjevgjeli, Veles, Strugë, Tetovë dhe Gostivar, ndërsa kadastrat për shtatë komuna – Strumicë, Manastir, Probishtip, Kriva Pallankë, Dellçevë, Sveti Nikollë pritet të përfundojnë.

Megjithatë, zbatimi mbetet një sfidë e rëndësishme në sektorin e **menaxhimit të mbetjeve**. Strategjitë kombëtare për menaxhimin e mbetjeve dhe menaxhimin e llumit ende nuk janë miratuar. Autoritetet i kanë paraqitur një kërkesë zyrtare Komisionit Evropian në lidhje me informacionin e listuar në Shtojcën VIII të Rregullores për Transportimin e Mbetjeve, duke kërkuar importimin nga BE-ja të 18 rrymave të mbetjeve nga lista e mbetjeve jo të rrezikshme.

Strukturat rajonale të menaxhimit të mbetjeve nuk janë funksionale dhe shërbimet komunale nuk po funksionojnë në mënyrë efikase. Ato përballen me vonesa të mëtejshme në krijimin e një sistemi rajonal të menaxhimit të mbetjeve në të gjithë vendin. Nuk është bërë asnjë përparim i prekshëm në rajonet verilindore dhe lindore, pavarësisht ofrimit të ndihmës së konsiderueshme financiare. Procesi ende pengohet nga mungesa e llogaridhënies dhe angazhimit nga autoritetet lokale, si dhe nga marrëdhëniet dhe vendimmarrja e dobët ndërinstitucionale.

Zbatimi i **ekonomisë rrethore** është në stanjacion. Ndërgjegjësimi dhe njohuritë e kufizuara të palëve të interesuara, burimet e pamjaftueshme financiare dhe kufizimet në infrastrukturë vazhdojnë të jenë sfidat kryesore.

Skema e Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (EPR) nuk ka sjellë përmirësimet e pritura dhe vazhdon të përballlet me një numër sfidash të vazhdueshme. Numri i Organizatave të Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP) vazhdon të rritet, por pa mbikëqyrje të mjaftueshme kjo mund të rrezikojë seriozisht funksionimin e tregut dhe të minojë arritjen e objektivave kombëtare.

Ka përparim në aktivitetet e sanimit që lidhen me pastrimin e Industrisë Kimike Organike të Shkupit (OHIS), një ish-vendgrumbullim mbeturinash për një fabrikë kimikatesh organike. Nevojitet më shumë punë dhe burime për të përfunduar pastrimin e vendit.

Lidhur me **menaxhimin e cilësisë së ujit**, duhet të miratohet një Ligj i ri për Ujërat për t'u përafruar më tej me Direktivat Kornizë të Ujit dhe Direktivat e Ujërave Nëntokësore. Planet e Menaxhimit të Pellgjeve Lumore dhe një Strategji e përmirësuar e Monitorimit të Ujit nuk janë miratuar. Nuk ka përparim në përafrimin me *acquis të BE-së* për përmbytjet dhe ripërdorimin e ujit. Kapacitetet e dobëta administrative dhe teknike në nivel qendror dhe lokal, një shpërndarje e pabalancuar e funksioneve dhe një varësi e lartë nga mbështetja e donatorëve pengojnë zbatimin. Programi i Menaxhimit të Ujërave për vitin 2025 është miratuar. Ujërat e zeza të patrajtuara dhe shkarkimet nga qytetet më të mëdha mbeten burimet kryesore të ndotjes

së ujit, veçanërisht për lumenjtë. Mungesa e përcaktimit të zonave të ndjeshme dhe mungesa e një strategjie për menaxhimin e llumit pengojnë trajtimin e ujërave të zeza në përputhje me *acquis përkatëse të BE-së*. Qëndrueshmëria e infrastrukturës kërkon reforma në shërbimet publike dhe përdorimin e një modeli financimi, duke zbatuar parimet "ndotësi paguan" dhe "rikuperimi i plotë i kostos". Sistemi i inspektimit dhe sanksioneve mbetet joefektiv dhe duhet të forcohet ndjeshëm, pasi ka shkaktuar pakënaqësi publike.

Sa i përket **mbrojtjes së natyrës**, ligjet që përputhen me Direktivat e Habitave dhe Shpendëve dhe legjislacionin CITES ende nuk janë miratuar. Nuk është bërë asnjë përparim në përafrimin me Direktivën e Kopshteve Zoologjike, dhe kopshtet zoologjike nuk kanë kapacitet për të ruajtur biodiversitetin. Një institucion i dedikuar për mbrojtjen e natyrës ende nuk është krijuar, pavarësisht se ky është një objektivi i rëndësishëm në strategjinë kombëtare të mbrojtjes së natyrës. Sistemi Kombëtar i Informacionit për Biodiversitetin nuk është ende funksional dhe identifikimi i vendeve të mundshme NATURA 2000 përballet me vështirësi institucionale. Procesi i shpalljes së zonave të mbrojtura me rëndësi të madhe, siç janë Liqeni i Ohrit, Studenčiško Blato, Kanioni Matka dhe riemërtimi i Parkut Kombëtar të Mavrovës, ende nuk është finalizuar dhe mund të përkeqësojë më tej biodiversitetin dhe vlerat natyrore të vendeve. Plani i Menaxhimit për Monumentin Natyror të Liqenit të Prespës (2024-2033) është miratuar, dhe parqet kombëtare të Galiçicës, Shar Planina dhe Pelister tregojnë menaxhim të qëndrueshëm të përmirësuar. Mbështetja nga buxheti qendror për katër parqet kombëtare vazhdoi në vitin 2025, duke mundësuar përparim, por financimi i qëndrueshëm dhe kapaciteti administrativ për menaxhimin e zonave të mbrojtura mbeten një sfidë e madhe. Rekomandimet e UNESCO-s për trashëgiminë natyrore dhe kulturore të Rajonit të Ohrit mbeten të zbatuara në mënyrë të pamjaftueshme.

Në fushën e **pylltarisë**, u zhvillua një Sistem i Integruar i Informacionit Pyjor (IFIS) dhe mbi 100,000 hektarë pyje shtetërore u certifikuan për menaxhim të qëndrueshëm të pyjeve me mbështetjen e BE-së. IFIS duhet të mirëmbahet si një mjet thelbësor informacioni dhe certifikimi duhet të shtrihet në pyje të tjera. Përshtatja me *acquis të BE-së* mbetet e paplotë. Nevojitet një Ligj i harmonizuar për Pyjet për t'u përafruar me rregulloret FLEGT dhe të tregtisë së drurit, ndërsa reformat institucionale duhet të sqarojnë rolet e autoriteteve kompetente, të forcojnë zbatimin dhe të përmirësojnë të dhënat pyjore. Miratimi dhe zbatimi i shpejtë i këtyre masave do të siguronte menaxhim të qëndrueshëm dhe pajtueshmëri me BE-në.

Sa i përket **ndotjes industriale dhe menaxhimit të riskut**, aksidenti i marsit 2025 në minierën e plumbit dhe zinkut në Toranica, i cili rezultoi në ndotjen e lumit Kriva Reka me substanca të rrezikshme, zbuloi mangësi serioze në zbatim dhe mungesë të përgatitjes dhe protokolleve nga autoritetet kompetente për t'u marrë me incidente të tilla. Në mesin e shtatorit 2025, Parlamenti miratoi Ligjin për Kontrollin e Emetimeve Industriale. Në periudhën raportuese, nuk pati zhvillime në fushat e ndotjes **kimike** dhe **akustike**.

Lidhur me **mbrojtjen civile**, nuk është bërë asnjë përparim në zbatimin e reformave të nevojshme për të siguruar veprime të efektshme, të koordinuara dhe efikase për zbutjen dhe reagimin ndaj fatkeqësive në të gjitha nivelet. Vendi duhet të përmirësojë kornizat ligjore, qeverisëse dhe financiare që lidhen me parandalimin, përgatitjen dhe reagimin ndaj fatkeqësive. Megjithatë analiza e riskut u përfundua, strategjia kombëtare për mbrojtje dhe shpëtim është ende në vazhdim. Programi i detyrueshëm i trajnimit për të gjithë oficerët territorialë, të zjarrfikësve dhe të shpëtimit/civilë u përfundua vetëm pjesërisht. Trajnimi i

ofruar zjarrfikësve të sapo rekrutuar ishte jashtëzakonisht i kufizuar. U përgatit një plan veprimi për parandalimin dhe menaxhimin e zjarreve, duke përfshirë një rishikim të burimeve njerëzore dhe pajisjeve. Maqedonia e Veriut inkurajohet të përdorë, kur është e përshtatshme, partneritetin shkencor për fatkeqësitë natyrore, përmes Qendrës së Koordinimit të Reagimit ndaj Emergjencave. Vendi ka aktivizuar Mekanizmin e Mbrojtjes Civile të Unionit katër herë: një herë, pas zjarrit në klubin e natës në Koçan në mars 2025, duke evakuuar 40 pacientë me djegie në vendet evropiane për trajtim të specializuar, dhe tre herë për shkak të zjarreve të mëdha në korrik 2025. Organizimi i këtyre misionëve zbuloi mangësi serioze, të tilla si koordinimi i pamjaftueshëm kombëtar, rolet dhe përgjegjësitë e paqarta dhe komunikimi i pamjaftueshëm midis autoriteteve kompetente. Sistemi kombëtar i komunikimit në raste emergjence nuk është ende i lidhur me Sistemin e Përbashkët të Komunikimit dhe Informacionit në Rast Emergjence të Komisionit Evropian. Ndërgjegjësimi publik dhe aftësitë themelore në raste emergjence duhet të forcohen.

Ndryshimi i klimës

Nuk është bërë asnjë përparim në fushën e ndryshimeve klimatike gjatë periudhës raportuese. Maqedonia e Veriut duhet urgjentisht të shtojë përpjekjet e saj për t'u përafruar me *acquis të BE-së për ndryshimet klimatike*.

Vendi duhet të miratojë ligjin e shumëpritur për klimën dhe më pas të harmonizojë dhe zbatojë urgjentisht *ligjin e BE-së* për monitorimin, raportimin, verifikimin dhe akreditimin (MRVA). me qëllim futjen e çmimit të karbonit dhe përafrimin me Sistemin e Tregtimit të Emetimeve të BE-së (ETS) në fushëveprimin e tij të plotë.

Maqedonia e Veriut duhet të finalizojë dhe miratojë Planin e saj të rishikuar Kombëtar të Energjisë dhe Klimës (NECP). Vendi duhet të përshpejtojë zbatimin e Kontributit të saj të Përcaktuar Kombëtar (NDC) të rishikuar dhe të paraqesë një NDC të ri dhe ambicioz në Konventën Kornizë të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC) në përputhje me përpjekjet për të kufizuar ngrohjen globale në 1.5 °C. Përveç kësaj, ajo duhet të paraqesë pa vonesë Raportin e saj të parë Dyvjeçar të Transparencës.

Maqedonia e Veriut duhet urgjentisht të forcojë ndjeshëm kapacitetin e saj administrativ në këtë sektor për të bërë përparim në përafrimin me *acquis-in e BE-së* për klimën, dhe gjithashtu duhet të forcohen aktivitetet e ndërgjegjësimin.

GRUPKAPITULLI 5: BURIMET, BUJQËSIA DHE KOHEZIONI

Ky grupkapitulli mbulon: bujqësinë dhe zhvillimin rural (Kapitulli 11); sigurinë ushqimore, politikën veterinare dhe fitosanitare (Kapitulli 12); peshkimin dhe akuakulturën (Kapitulli 13); politikën rajonale dhe koordinimin e instrumenteve strukturore (Kapitulli 22); dhe dispozitat financiare dhe buxhetore (Kapitulli 33).

Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural

Politika e Përbashkët Bujqësore e BE-së mbështet fermerët dhe siguron sigurinë ushqimore. Ajo ndihmon në luftimin e ndryshimeve klimatike dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve kombëtare; mirëmban zonat rurale dhe peizazhet në të gjithë BE-në; dhe e mban gjallë ekonominë rurale duke promovuar vende pune në bujqësi, industrinë agro-ushqimore dhe

sektorët e lidhur me të. Kjo kërkon sisteme të qëndrueshme menaxhimi dhe kontrolli. Ekzistojnë gjithashtu rregulla të përbashkëta të BE-së mbi standardet e marketingut, politikën e cilësisë dhe bujqësinë organike.

Lidhur me **çështjet horizontale**, Maqedonia e Veriut vazhdon të përafrojë politikën e saj bujqësore me të drejtën e BE-së, por mbeten disa mangësi në lidhje me mbështetjen e të ardhurave të lidhura me prodhimin. Ligji i ri për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural nuk është miratuar ende.

Të gjithë komponentët bazë të Sistemit të Integruar të Administrimit dhe Kontrollit (ICAS) janë në vend dhe funksionalë. Përmirësimi i Sistemit të Identifikimit të Parcelave të Tokës (LPIS) është në fazat e tij të fundit. Megjithatë, transferimi i Regjistrimit të Fermave dhe LPIS në Agjencinë e Pagesave (AFSARD) është duke vazhduar. Ndërveprimi në kohë reale me Sistemin e Identifikimit dhe Regjistrimit të Kafshëve ende pengohet nga problemet e vazhdueshme të menaxhimit të të dhënave në Agjencinë e Ushqimit dhe Veterinarisë. Sistemi i Kontrollit me Monitorim (CbM) dhe Sistemi i Aplikimit për Ndihmë Gjeohapësinore (GSAA) u pilotuan dhe treguan rezultate inkurajuese. Megjithatë, zbatimi kombëtar përballet me sfida, veçanërisht në aspektin e infrastrukturës digjitale, burimeve njerëzore dhe gatishmërisë së përdoruesve. Nevojitet progres i mëtejshëm dhe burime shtesë për të zhvilluar Rrjetin e të Dhënave të Qëndrueshmërisë së Fermave (FSDN) për të përfshirë të dhëna të qëndrueshmërisë mjedisore dhe sociale në përputhje me të drejtën e BE-së.

Ligji për Shërbimet Këshillimore, i miratuar në vitin 2023, krijoi kornizën ligjore për zhvillimin e shërbimeve këshillimore për fermerët në përputhje me të drejtën e BE-së, por legjislacioni zbatues nuk është miratuar ende, gjë që pengon ofrimin e çdo shërbimi për fermerët.

Lidhur me **tregjet bujqësore – Organizata e Tregut të Përbashkët (OTP)**, legjislacioni i përgjithshëm nuk është ende i harmonizuar dhe mandatet institucionale nuk janë përcaktuar ende. Maqedonia e Veriut duhet t'i japë përparësi zbatimit të legjislacionit mbi skemat shkollore dhe organizatat e prodhuesve në përputhje me të drejtën e BE-së.

Sa i përket **zhvillimit rural**, zbatimi i IPARD III vazhdon, me përparim të pamjaftueshëm në ndarjen e masave të reja në kuadër të programit IPARD III. Forcimi i kapacitetit administrativ të organeve IPARD III duhet të adresohet menjëherë.

Lidhur me **politikën e cilësisë**, korniza legjislative nuk është ende plotësisht në përputhje me të drejtën e BE-së. Kapaciteti dhe burimet administrative mbeten të pamjaftueshme, pavarësisht perspektivave të rritjes.

Nuk ka përparim në miratimin e Ligjit të ri për **Bujqësinë Organike**. Maqedonia e Veriut duhet të përdorë mbështetjen e disponueshme në kuadër të programit IPARD III për të mbështetur rritjen e sektorit.

Lidhur me **luftën kundër korrupsionit masat**, organet e IPARD-it janë të detyruara të parandalojnë, zbulojnë dhe raportojnë parregullsitë.

Kapitulli 12: Siguria ushqimore, politika veterinare dhe fitosanitare

Ligji i BE-së për ushqimin, duke përfshirë rregullat e higjienës për prodhimin e produkteve ushqimore, siguron një nivel të lartë të sigurisë së ushqimit dhe ushqimit për kafshët dhe një

nivel të lartë mbrojtjeje të interesave të konsumatorëve. Shëndeti dhe mirëqenia e kafshëve dhe siguria e ushqimit me origjinë shtazore mbrohen së bashku me cilësinë e farërave, materialin riprodhues bimor, mbrojtjen nga organizmat e dëmshëm dhe ushqimin e kafshëve, si dhe përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve.

Sa i përket **sigurisë së përgjithshme ushqimore**, korniza ligjore është ende pjesërisht në përputhje me rregulloren e përgjithshme të ligjit për ushqimin. Ligji i ri për Kontrollin Zyrtar, i cili ka qenë në përgatitje prej disa vitesh, ende nuk është miratuar. Agjencia e Sigurisë Ushqimore kreu Revizione të rregullta të laboratorëve në fushën e veterinarisë dhe sigurisë ushqimore. Agjencia i kreu misionet e saj në përputhje me standardet e menaxhimit të cilësisë në shumicën e fushave. Megjithatë, qasja e bazuar në risk dhe parimi i transparencës nuk zbatohen ende në të gjitha sistemet zyrtare të kontrollit. Sistemet duhet të financohen në mënyrë të mjaftueshme për të ruajtur qëndrueshmërinë e tyre.

Sa i përket **politikës veterinare**, ende nuk është miratuar një Ligj i ri për Shëndetin e Kafshëve, me qëllim që ta përafrojë atë me të drejtën e BE-së, duke përfshirë legjislacionin zbatues për kontrollin e sëmundjeve. Masat e kontrollit të sëmundjeve të kafshëve ende nuk janë përditësuar në përputhje me parimet e Ligjit të BE-së për Shëndetin e Kafshëve. Mbledhja, verifikimi dhe analiza e të dhënave mbeten të pamjaftueshme. Maqedonia e Veriut nuk kreu fushata vaksinimi kundër tërbimit në vitin 2024 dhe pranverën e vitit 2025. Përveç kësaj, përpjekjet në kuadër të programit të mbikëqyrjes së tërbimit mbeten të pamjaftueshme dhe duhet të forcohen më tej për të ofruar të dhëna të besueshme që konfirmojnë se sëmundja është zhdukur. Vendi ka siguruar programe të bashkëfinancuara nga BE për ethet afrikane të derrave, gripin e shpendëve dhe tërbimin për periudhën 2025-2027.

Lidhur me **mirëqenien e kafshëve**, Maqedonia e Veriut duhet të vazhdojë përpjekjet e saj të vazhdueshme për t'u përafëruar më tej me të drejtën e BE-së. Ka sfida në zbatimin e disa kërkesave, të tilla si prerja rutinore e bishtit të derrave dhe kalimi në kafaze të pasuruara për pulat vezë.

Programi Kombëtar i Monitorimit për vitin 2025 për kontrollin e mbetjeve të produkteve medicinale veterinare dhe ndotësve në kafshët e gjalla dhe ushqimin me origjinë shtazore u miratua nga Komisioni Evropian për mishin, shpendët, akuakulturën, qumështin, vezët, kafshët e gjahut dhe mjaltin e gjedhit, deleve/dhive dhe derrit. Është miratuar legjislacioni zbatues për zooteknikën. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të forcuar kapacitetin për përafrimin dhe zbatimin e *acquis të BE-së* në fushën e çështjeve zooteknike.

Sa i përket **vendosjes në treg të ushqimit, ushqimit për kafshë dhe nënprodukteve shtazore**, aktivitetet përgatitore për ndërtimin e një impianti për përpunimin e nënprodukteve shtazore nuk kanë përfunduar ende. Në përgjithësi, ende nuk është krijuar një sistem për mbledhjen, ruajtjen dhe përpunimin e nënprodukteve shtazore në përputhje me rregulloret e BE-së.

Lidhur me **rregullat e sigurisë ushqimore dhe rregullat specifike për ushqimin e kafshëve**, nuk janë raportuar zhvillime të reja.

Sa i përket **politikës fitosanitare**, ende nuk është miratuar një Ligj i ri për Shëndetin e Bimëve. Administrata Fitosanitare përditëson rregullisht listën e organizmave të dëmshëm në përputhje me të drejtën e BE-së dhe statusin e dëmtesve në vend. Programi i monitorimit

të shëndetit të bimëve fitosanitare mbeti në fuqi dhe sistemi i informacionit fitosanitar u zhvillua më tej. Megjithatë, nuk u zbatuan masa për përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve. Sipas Sistemit të Alarmit të Shpejtë për Ushqimin dhe Ushqimin e Kafshëve (RASFF), Shtetet Anëtare të BE-së raportuan kimikate të paautorizuara në disa dërgesa perimesh nga Maqedonia e Veriut, duke theksuar se kontrolli i pesticideve në vend është i pamjaftueshëm. Nevojiten ende përpjekje të konsiderueshme për të mbledhur të dhëna të besueshme mbi përdorimin kombëtar të pesticideve dhe ndikimin e tyre në shëndetin e njeriut.

Legjislacioni mbi **organizmat e modifikuar gjenetikisht** nuk është ende plotësisht në përputhje me të drejtën e BE-së .

Kapitulli 13: Peshkimi dhe akuakultura

Politika e Përbashkët e Peshkimit përcakton rregulla për menaxhimin e peshkimit, mbrojtjen e burimeve të gjalla detare dhe kufizimin e ndikimit mjedisor të peshkimit. Kjo përfshin përcaktimin e kuotave të kapjes, menaxhimin e kapacitetit të flotës, rregullat e kontrollit dhe inspektimit, rregullat e tregut dhe të akuakulturës, si dhe mbështetjen e peshkimit dhe komuniteteve bregdetare. Ajo gjithashtu promovon akuakulturën e qëndrueshme.

Si një vend pa dalje në det, Maqedonia e Veriut nuk zbaton shumë nga legjislacioni i BE-së për peshkimin detar. Megjithatë, ajo ende duhet të përafrohet me pjesët përkatëse të *acquis* të BE-së për peshkimin e brendshëm, akuakulturën, masat e kontrollit, mbledhjen e të dhënave, veprimet strukturore, ndihmën shtetërore dhe politikën e tregut. Korniza ligjore bazë është përcaktuar në Ligjin e vitit 2024 për Peshkimin dhe Akuakulturën, por aktet ligjore zbatuese të tij nuk janë miratuar ende. Kapaciteti institucional është përmirësuar falë krijimit të një Departamenti të dedikuar për Peshkimin dhe Akuakulturën brenda Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Menaxhimit të Ujërave. Megjithatë, mungesa e personelit vazhdon.

Sa i përket **menaxhimit të burimeve dhe flotës** , janë hartuar plane për menaxhimin e burimeve për disa trupa ujorë dhe liqene të mëdhenj. Është bërë përpjekje për të grumbulluar troftën e Ohrit në vitin 2025, në bashkëpunim me institutet shkencore. Ndalimi i përhershëm i peshkimit të ngjallës dhe troftës mbetet në fuqi. Maqedonia e Veriut duhet të krijojë vlerësime sistematike të stokut dhe të zbatojë menaxhim të bazuar në shkencë të stokut të peshkut, duke përfshirë raportimin mbi rimëkëmbjen e stokut dhe zero kapje të specieve të ndjeshme si trofta e Ohrit dhe ngjala evropiane. Edhe pse rregullat specifike detare të BE-së nuk zbatohen, Maqedonia e Veriut pritet të harmonizojë sistemet e saj të regjistrimit dhe licencimit të anijeve dhe të krijojë sisteme për të monitoruar aktivitetet e tyre.

Mbledhja e të dhënave është avancuar për sa i përket statistikave kombëtare të peshkimit. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për t'u përafruar me Kornizën e BE-së për Mbledhjen e të Dhënave të Peshkimit.

Inspektimi dhe kontrolli u përmirësuan gjatë periudhës raportuese pavarësisht mungesës së personelit në Inspektoratin Shtetëror të Bujqësisë. Inspektorët veterinarë kryejnë rregullisht monitorim të shëndetit të peshqve, por monitorimi mjedisor kërkon përmirësim të mëtejshëm. Nevojitet një bashkëpunim më i fortë midis Inspektoratit Shtetëror të Bujqësisë,

Inspektoratit Veterinar dhe Policisë Kufitare për të zbatuar ligjin kundër peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar (IUU) dhe veprave penale ndërkufitare. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të krijuar sisteme monitorimi të peshqve dhe për të përmirësuar mekanizmat e zbatimit.

veprimet strukturore kombëtare mbetet e kufizuar. **Deri më tani nuk janë zbatuar skema të ndihmës shtetërore në përputhje me rregullat e BE-së.**

Nuk mund të vërehet asnjë përparim në fushën e **politikës së tregut**.

Akuakultura në Maqedoninë e Veriut, e përqendruar kryesisht në prodhimin e troftës dhe krapit, është në zhvillim e sipër. Miratimi i akteve nënligjore përkatëse është ende në vazhdim. Maqedonia e Veriut duhet të përshpejtojë përpjekjet e saj për të finalizuar Planin Strategjik Kombëtar Shumëvjeçar për Akuakulturën.

Bashkëpunimi ndërkombëtar me Shqipërinë vazhdon në kuadër të Marrëveshjes së Liqeneve të Ohrit dhe Prespës, megjithëse nuk u mbajt asnjë takim i përbashkët në vitin 2024. Koordinimi me Greqinë për Liqenin Dojran mbetet funksional. Anëtarësimi i Maqedonisë së Veriut në Komisionin Këshillimor Evropian për Peshkimin dhe Akuakulturën mbështet dialogun rajonal për peshkimin.

Vendi duhet të forcojë **masat kundër korrupsionit** Masat në fushën e të drejtave të koncesioneve, licencimit, ndarjes së kuotave dhe shpërndarjes së ndihmës financiare. Forcimi i mbikëqyrjes dhe transparencës, i mbështetur nga sistemet digjitale, do të përmirësojë llogaridhënien dhe do të jetë në përputhje me standardet e BE-së. Transparenca e regjistrit të akuakulturës, përdorimi i të dhënave digjitale, thjeshtimi i procedurave të licencimit dhe kontrollet dhe inspektimet në vend janë fusha që duhen përmirësuar.

Kapitulli 22: Politika rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore

Politika rajonale është mjeti kryesor i BE-së për të zvogëluar pabarazitë rajonale dhe për të investuar në zhvillimin e qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës socio-ekonomik. Ajo funksionon nëpërmjet "menaxhimit të përbashkët" midis Komisionit dhe Shteteve Anëtare të BE-së. Zbatimi i programeve të politikës së kohezionit kërkon kapacitet të mjaftueshëm administrativ në nivel programi dhe projekti, krijimin e sistemeve të shëndosha të menaxhimit dhe kontrollit financiar, si dhe pajtueshmëri me elementë të tjerë të ligjit të BE-së, siç janë legjislacioni mjedisor dhe legjislacioni i prokurimit publik.

Është bërë përparim i kufizuar në **kuadrin legjislativ**, ndërsa parimet themelore mbeten kryesisht në përputhje me të drejtën e BE-së mbi prokurimin publik, menaxhimin e financave publike, zhvillimin rajonal dhe komunal. Në prill 2025, u miratua një Rregullore mbi Menaxhimin e Investimeve Publike (PIM), e cila përcakton metodologjinë për vlerësimin dhe prioritizimin e projekteve. Legjislacioni i ri për nëpunësit administrativë dhe punonjësit e sektorit publik u miratua në korrik 2025. Megjithatë, klasifikimi i vendeve të punës dhe sistemi i pagave duhet të përmirësohen për të siguruar sigurinë e punës, stabilitetin dhe mbajtjen e stafit që punon në çështje që lidhen me BE-në. Në nëntor 2024, kryetarët e katër bashkive në pellgun e Prespës (në Shqipëri, Greqi dhe Maqedoninë e Veriut) nënshkruan një memorandum për të promovuar mbrojtjen e mjedisit, zhvillimin e qëndrueshëm dhe bashkëpunimin ndërkufitar, me mundësinë e lidhjes me iniciativat e bashkëpunimit territorial

të BE-së (EGTC). Përveç kësaj, Maqedonia e Veriut duhet të forcojë procesin e decentralizimit përmes kornizave financiare të besueshme për bashkitë dhe të forcojë dialogun politik mbi zhvillimin rajonal.

Korniza institucionale për menaxhimin e fondeve të BE-së në kuadër të IPA III është përmirësuar për të reflektuar kërkesat e IPA III, në veçanti në përputhje me parimet e politikës së kohezionit të BE-së. Megjithatë, strukturat operative të krijuara për programet operative shumëvjeçare kanë kapacitet të kufizuar administrativ, i cili duhet të kapërcehet. Sistemet e menaxhimit dhe kontrollit duhet të harmonizohen më tej me kërkesat e IPA III.

Kapaciteti administrativ mbetet i dobët në institucionet kryesore që menaxhojnë fondet e BE-së. Mungesa e një politike të përbashkët kombëtare për mbajtjen e stafit, mungesa e menaxhimit të burimeve njerëzore dhe flukset e larta të stafit në strukturat e IPA-s mbeten probleme kryesore. Në periudhën raportuese, shkalla mesatare e fluksit të stafit ishte 6% dhe shkalla e plotësimit me staf ishte 85%. Trajnimi vazhdon të jetë i pazhvilluar dhe i varur nga donatorët, për shkak të mungesës së stafit në qendrën e trajnimit IPA dhe mungesës së një liste funksionale trajnerësh.

Sa i përket **programimit**, dialogu politik që mbështet planifikimin strategjik dhe programimin e ndihmës së BE-së vazhdoi gjatë periudhës raportuese, përmes organizimit të takimeve të Grupeve të Punës Sektoriale (GPS). Dialogu është përmirësuar gjithashtu. Takimi i GSP-së për Zhvillimin Rajonal dhe Lokal, i mbajtur në shkurt 2025, përfaqësoi një moment të rëndësishëm në avancimin e zhvillimit të qëndrueshëm dhe decentralizimit në Agjendën politike të Qeverisë. Plani i ri i Veprimit për vitet 2024-2026 i Programit për Zhvillim të Qëndrueshëm Lokal dhe Decentralizim për vitet 2021-2026 u përditësua dhe u miratua nga Qeveria në tetor 2024.

Maqedonia e Veriut vazhdon të ndërtojë mbi përvojën e fituar përmes pjesëmarrjes në programet e bashkëpunimit rajonal dhe territorial, duke u angazhuar në pesë programe bashkëpunimi ndërkufitar (CBC), dy programe transnacionale dhe dy programe ndërrajonale. Maqedonia e Veriut merr pjesë gjithashtu në Strategjinë e BE-së për Rajonin e Adriatikut dhe Jonit, të cilën aktualisht e kryeson deri në qershor 2026. Megjithatë, mbetet një nevojë urgjente për staf më të kualifikuar dhe me përvojë në ministrinë kryesore, me qëllim përmirësimin e zbatimit dhe efikasitetit të programit.

Kalimi nga IPA II CBC në IPA III CBC është vonuar për shkak të ratifikimit të vonuar të Marrëveshjes së Financimit midis Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë, pasi Shqipëria doli nga programi CBC pa një Sekretariat të Përbashkët Teknik në korrik 2024. Themelimi i Sekretariatit filloi në maj 2025 dhe Kryetari i tij u zgjodh në qershor, ndërsa emërimi i të gjithë stafit përkatës është gradual dhe vazhdon me një ritëm të moderuar.

Kapacitetet e pamjaftueshme dhe mungesa e koordinimit efektiv, si në nivel kombëtar ashtu edhe në atë dypalësh, kanë rrezikuar projektet kryesore strategjike në kuadër të programit të BNK-së. Kostot e papërshtatshme vazhdojnë të lindin në zbatimin e programit të asistencës teknike, i cili zbatohet nga të dy partnerët. Për të adresuar këto probleme, ekziston një nevojë urgjente për të krijuar një sistem të qëndrueshëm të menaxhimit të burimeve njerëzore për stafin që punon në Sekretariatet e Përbashkëta Teknike për të gjitha programet e BNK-së.

Sa i përket **monitorimit dhe vlerësimit**, Maqedonia e Veriut merr pjesë aktive në komitetet e monitorimit të IPA-s dhe sektoriale, por vetëm një numër i kufizuar i përfundimeve zbatohen më pas. Koordinimi i dobët, vonesat në kontributet institucionale dhe raportimi dhe

monitorimi i dobët qendror pengojnë cilësinë e raportimit të IPA-s. Angazhimi më i madh politik është çelësi për përmirësimin e zbatimit të programit.

Funksionet e Revizionit të brendshëm dhe të jashtëm janë në vend, megjithatë, Revizioni i brendshëm duhet të forcohet për të mbështetur më mirë funksionimin e sistemeve të menaxhimit dhe kontrollit. Autoriteti i Revizionit vazhdon të funksionojë mirë dhe ndjek një metodologji të fuqishme Revizioni me mbulim të mirë të Revizionit. Kapaciteti operacional dhe teknik i Autoritetit të Revizionit është përmirësuar pas rekrutimeve të reja. Subjektet e audituara vazhdojnë të kenë ndjekje shumë të dobët të gjetjeve të Revizionit.

Sistemet e **menaxhimit financiar dhe kontrollit** janë funksionale, por nën presion për shkak të kapacitetit të kufizuar administrativ, i cili vazhdoi të ndikojë negativisht në programet e menaxhuara indirekt nga vendi përfitues. Kapaciteti i dobët administrativ dhe vështirësia pasuese në thithjen e fondeve kanë çuar në anulime, dhe rreziku i anulimeve të mëtejshme mbetet i lartë. Për të adresuar dobësitë kritike, Maqedonia e Veriut ka riorganizuar sistemet financiare dhe të kontrollit që lidhen me programet operative të financuara në kuadër të IPA III. Nevojiten përpjekje të mëtejshme për të adresuar rekomandimet në lidhje me politikën e menaxhimit dhe mbajtjes së stafit, planifikimin e prokurimit dhe kontratave, Revizionin e brendshëm dhe sigurimin e cilësisë.

Në **luftën kundër korrupsionit**, rrjeti i Njësisë së Koordinimit Kundër Mashtrimit (AFCOS) është krijuar dhe është plotësisht funksional, por kapaciteti i saj duhet të forcohet më tej.

Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore

Ky kapitull mbulon rregullat mbi financimin e buxhetit të BE-së ("burimet e veta"). Këto burime përbëhen kryesisht nga: (i) kontribute të bazuara në të ardhurat kombëtare bruto të secilit Shtet Anëtar; (ii) detyrime doganore; (iii) burime nga plastikat e paricikluara dhe (iv) burime të bazuara në tatimin mbi vlerën e shtuar. Shtetet Anëtare duhet të kenë kapacitetin e duhur administrativ për të koordinuar siç duhet dhe për të siguruar llogaritjen, mbledhjen, pagesën dhe kontrollin e saktë të burimeve të veta.

Progresi mbetet i kufizuar në zhvillimin e **strukturës specifike institucionale dhe kuadrit ligjor dhe metodologjik** për burimet vetanake. Megjithatë, është bërë njëfarë progresi në forcimin e kontrollit të brendshëm financiar publik (KBFP), i shënuar nga miratimi i Ligjit për KBFP në dhjetor 2024 (*për më shumë informacion, shih zhvillimet në Kapitullin 16 - Tatimet, Kapitullin 18 - Statistikat, Kapitullin 29 - Bashkimi Doganor dhe Kapitullin 32 - Kontrolli Financiar*).

Në fushën e **burimeve vetjake tradicionale**, harmonizimi i legjislacionit doganor me të djathtën e BE-së është në një nivel të lartë. Megjithatë, udhëzimet për zbatimin e burimeve vetanake tradicionale të BE-së ende duhet të zhvillohen. Përveç kësaj, është ende e nevojshme të krijohet një sistem IT për menaxhimin e llogarive A dhe B, si dhe të sigurohet qasje në sistemin elektronik për raportimin e rasteve të mashtrimit dhe parregullsive që lidhen me burimet vetanake tradicionale (OWNRES).

Tarifa doganore e vitit 2025 është miratuar në përputhje me përditësimet e fundit të Nomenklaturës së Kombinuar të BE-së. Megjithatë, kapaciteti i autoriteteve doganore

kërkon forcim të mëtejshëm.

Është bërë përparim i mirë në konsolidimin dhe përmirësimin e sistemeve të IT-së, duke përfshirë përfundimin me sukses dhe lançimin e fazës së pestë të Sistemit të Ri të Kompjuterizuar të Tranzitit (NCTS) në janar 2025. Administrata Doganore tani operon në një mjedis plotësisht pa letër për përpunimin e deklarave doganore dhe dokumenteve të akcizës.

procesin e rimbursimit të **TVSH-së** mbeten shqetësuese, me vetëm 15% të rimbursimeve të lëshuara brenda afatit ligjor. Zyra e të Ardhurave Publike vazhdoi përpjekjet e saj për të zbatuar Sistemin e Integruar të Informacionit Tatimor (ITIS), i cili synon të digjitalizojë proceset e biznesit dhe të përmirësojë monitorimin e mbledhjes së taksave. (*Për më shumë informacion, shih Kapitullin 16 - Tatimimi*).

Llogaritë kombëtare dhe përpilimi i të **ardhurave kombëtare bruto (GNI)** bazohen në standardet e Sistemit Evropian të Llogarive Kombëtare dhe Rajonale 2010 (ESA 2010). Enti Shtetëror i Statistikave (ESS) ka vazhduar transmetimin e rregullt të të dhënave të GNI-së dhe PBB-së në Eurostat, brenda kuadrit të programit të transmetimit ESA 2010. Megjithatë, nevojiten përmirësime të mëtejshme, në veçanti përditësimi i inventarit të GNI-së, i cili kërkon punë të vazhdueshme për ESS-në.

Administrata Infrastruktura nuk është ende funksionale dhe nuk mund të sigurojë funksionimin në kohë dhe efikas të llogaritjes, mbledhjes, pagesës dhe kontrollit të burimeve të veta. Përveç kësaj, mekanizmat e raportimit dhe koordinimit midis të gjitha organeve të përfshira duhet të përmirësohen.

GRUPKAPITULLI 6: MARRËDHËNIET ME JASHTË

Ky grupkapitull mbulon: marrëdhëniet e jashtme (Kapitulli 30); politikën e jashtme, të sigurisë dhe të mbrojtjes (Kapitulli 31).

Kapitulli 30: Marrëdhëniet me Jashtë

BE-ja ka një politikë të përbashkët tregtare dhe tregtare ndaj vendeve të treta, bazuar në marrëveshje shumëpalëshe dhe dypalëshe dhe masa autonome. Ekzistojnë gjithashtu rregulla të BE-së në fushën e ndihmës humanitare dhe politikës së zhvillimit.

Lidhur me **politikën e përbashkët tregtare**, Maqedonia e Veriut vazhdoi të koordinojë qëndrimet e saj dhe të përafrojë politikat e saj në koordinim të ngushtë me ato të BE-së, përfshirë edhe në kuadër të Organizatës Botërore të Tregtisë. Protokolli mbi Pranimin e Marrëveshjes për Subvencionet e Peshkimit u ratifikua nga Parlamenti në dhjetor 2024 dhe instrumenti i ratifikimit u depozitua. Marrëveshja për Lehtësimin e Tregtisë është zbatuar plotësisht. Ministria e Punëve të Jashtme dhe Tregtisë së Jashtme u bë përgjegjëse për politikën tregtare në dhjetor 2024, pasi përgjegjësitë tregtare u transferuan nga Ministria e Ekonomisë.

Maqedonia e Veriut mori pjesë aktive në Marrëveshjen e Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA) dhe vazhdoi të zbatojë Planin e Veprimit të Tregut të Përbashkët Rajonal (RCM) të partnerëve të Ballkanit Perëndimor. Vendi po zbaton tre marrëveshjet që lidhen me zbatimin e RCM-së, që mbulojnë lirinë e lëvizjes me karta identiteti, njohjen e

kualifikimeve profesionale dhe njohjen e kualifikimeve akademike. Në dhjetor 2024, u ratifikua Marrëveshja për Njohjen Reciproke të Kualifikimeve Profesionale për Infermierët, Kirurgët Veterinarë, Farmacistët dhe Mamitë, e cila lejon lëvizshmërinë e një numri të zgjeruar profesione midis Palëve të CEFTA-s. Protokolli Shtesë 7 mbi zgjidhjen e mosmarrëveshjeve u miratua nga Komiteti i Përbashkët i CEFTA-s në tetor 2024.

Sistemi për kontrollin e eksportit të **mallrave dhe teknologjive me përdorim të dyfishtë** është në vend. Maqedonia e Veriut është në përputhje me *ligjin më të fundit të BE-së*, përkatësisht Rregulloren (BE) 2021/821 dhe përditësimet e saj vjetore në lidhje me listën e artikujve me përdorim të dyfishtë. Në vitin 2024, u lëshuan 12 licenca për eksportin e artikujve me përdorim të dyfishtë. Është krijuar një grup pune për të përgatitur një ligj që krijon një mekanizëm kombëtar për shqyrtimin e investimeve të huaja direkte. Maqedonia e Veriut ende nuk është përafëruar me *acquis të BE-së* për shqyrtimin e investimeve të huaja direkte.

Nuk ka negociata për **marrëveshje të reja dypalëshe me vende të treta**. Janë në fuqi rreth 39 traktate dypalëshe investimi (BIT), 18 prej të cilave janë me shtetet anëtare të BE-së.

Nuk ka përparim në **politikat e zhvillimit dhe ndihmën humanitare**. Vendi inkurajohet të krijojë një kornizë përkatëse politike, në përputhje me politikat dhe standardet e BE-së.

Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes

Shtetet anëtare duhet të jenë në gjendje të zhvillojnë dialogje politike brenda kuadrit të politikës së jashtme, të sigurisë dhe të mbrojtjes, të respektojnë deklaratat e BE-së, të marrin pjesë në aktivitetet e BE-së dhe të zbatojnë sanksione dhe masa kufizuese të dakorduara.

Maqedonia e Veriut vazhdoi të angazhohej në **dialog politik** me BE-në për çështjet e politikës së jashtme dhe të sigurisë në të gjitha nivelet. Në prill 2025, Maqedonia e Veriut mori pjesë në takimin e njëmbëdhjetë Bashkimi Evropian - Ballkani Perëndimor në nivel drejtorësh politikë. Në nëntor 2024, Maqedonia e Veriut dhe BE nënshkruan **një Partneritet mbi Sigurinë dhe Mbrojtjen**, duke krijuar një platformë për dialog të zgjeruar mbi sigurinë dhe mbrojtjen. Në maj 2025, sesioni i parë i Dialogut për Sigurinë dhe Mbrojtjen BE-Maqedoni e Veriut u mbajt në Shkup.

Korniza institucionale që mundëson pjesëmarrjen e vendit në **politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë (CFSP)** dhe në Politikën e Përbashkët të Sigurisë dhe Mbrojtjes është themeluar dhe funksionale. Maqedonia e Veriut ka ruajtur pajtueshmërinë e plotë me Deklaratat e Përfaqësueses së Lartë në emër të BE-së dhe Vendimet e Këshillit mbi sanksionet, duke përfshirë të gjitha masat kufizuese të BE-së kundër Rusisë dhe Bjellorusisë në lidhje me luftën agresive të Rusisë kundër Ukrainës.

Mbetet një vonesë kohore midis pajtueshmërisë me **masat kufizuese** dhe zbatimit të tyre formal. Sfida të tjera të vazhdueshme që lidhen me to janë koha dhe kostoja e përkthimeve.

Në **bashkëpunim me organizatat ndërkombëtare**, Maqedonia e Veriut vazhdon të kontribuojë në paqen dhe sigurinë rajonale dhe globale. Maqedonia e Veriut vazhdoi të zbatojë Rezolutën 1325 mbi Gratë, Paqen dhe Sigurinë përmes Planit të saj të dytë Kombëtar të Veprimit 2020-2025. Në maj, Maqedonia e Veriut priti dhe mori pjesë në ushtrimet "Reagimi ndaj Emergjencave 25", së bashku me gjashtë aleatë të tjerë të NATO-s. Vendi u zgjodh anëtar i Këshillit të Drejtave të Njeriut të OKB-së për periudhën 2025-2027. Në

shkurt 2025, Maqedonia e Veriut abstenoj nga votimi për Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së "Arritja e një Paqeje Gjithëpërfshirëse, të Drejtë dhe të Qëndrueshme në Ukrainë", duke shënuar përvjetorin e tretë të pushtimit në shkallë të plotë të Ukrainës nga Rusia. Në vend të kësaj, Maqedonia e Veriut mbështeti Rezolutën e sponsorizuar nga SHBA-të mbi "Rrugët drejt Paqes". Maqedonia e Veriut paraqiti kandidaturën e saj si kandidatja e pestë në zgjedhjet për Këshillin Ekonomik dhe Social të OKB-së (ECOSOC) në qershor 2025.

Marrëveshja dypalëshe për imunitetin midis Maqedonisë së Veriut dhe Shteteve të Bashkuara mbetet në fuqi, duke u dhënë qytetarëve amerikanë imunitet nga juridiksioni i **Gjykatës Ndërkombëtare Penale**. Si e tillë, vendi nuk i përmbahet Qëndrimeve të Përbashkëta të BE-së mbi Integritetin e Statutit të Romës ose Parimeve Udhëzuese të BE-së mbi Marrëveshjet Dypalëshe të Imunitetit. Përputhja me qëndrimin e BE-së është ende e nevojshme.

Sa i përket **parandalimit të konflikteve**, Maqedonia e Veriut vazhdoi të mbështesë masat e BE-së, duke përfshirë edhe kontributet në misionet e BE-së, si dhe në misionet e OKB-së dhe NATO-s. Në gusht 2025, Maqedonia e Veriut dërgoi dy anëtarë të rinj në UNIFIL në Liban.

Sa i përket **mospërhapjes**, Maqedonia e Veriut zbatoi Udhërrëfyesin Rajonal të vitit 2018 për një Zgjidhje të Qëndrueshme për Posedimin, Abuzimin dhe Trafikimin e Paligjshëm të Armëve të Vogla dhe të Lehta (AVL) dhe Municionit të tyre në Ballkanin Perëndimor, dhe në tetor 2024 ra dakord për Udhërrëfyesin e ri të AVL-ve të vitit 2030. Vendi ka një sistem funksional të regjistrimit të armëve. Është miratuar legjislacion shtesë që rregullon armët, pajisjet ushtarake dhe artikujt me përdorim të dyfishtë dhe është pjesërisht në përputhje me direktivat dhe rregulloret e BE-së. Megjithatë, nevojitet përafrim i mëtejshëm.

Maqedonia e Veriut ka nënshkruar të gjitha konventat kryesore dhe është në përputhje me politikën e BE-së mbi armët e shkatërrimit në masë (WMD). Maqedonia e Veriut është e angazhuar të bëhet anëtare e Marrëveshjes Wassenaar dhe potencialisht e Grupit të Australisë. Në maj, Maqedonia e Veriut u pajtua me Vendimin e Këshillit në lidhje me masat kufizuese kundër përhapjes dhe përdorimit të armëve kimike. Vendi ka thelluar angazhimin e saj me Agjendën e Organizatës për Ndalimin e Armëve Kimike (OPCW), së pari përmes anëtarësimit në Këshillin Ekzekutiv të OPCW për periudhën 2023-2025, dhe aktualisht si anëtare e Këshillit (2025-2027).

Sa i përket **masave të sigurisë**, Ligji për Informacionin e Klasifikuar është në fuqi. Maqedonia e Veriut vazhdoi të zbatojë Marrëveshjen për Sigurinë e Informacionit me BE-në në lidhje me procedurat që lidhen me shkëmbimin e informacionit të klasifikuar.

Sa i përket **Politikës së Përbashkët të Sigurisë dhe Mbrojtjes** (CSDP), Maqedonia e Veriut vazhdoi të marrë pjesë në misionet dhe operacionet e BE-së për menaxhimin e krizave dhe vendosi të dërgojë 32 personel ushtarak shtesë në Operacionin EUFOR ALTHEA në Bosnjë dhe Hercegovinë nga nëntori 2025 deri në maj 2026. Maqedonia e Veriut gjithashtu vazhdoi të jetë pjesë e Grupit të Betejës HELBROC të BE-së. Përveç kësaj, Maqedonia e Veriut kontribuon në bashkëpunimin rajonal në mjekësinë ushtarake përmes Task Forcës Mjekësore Ballkanike.

Kërcënimet hibride vazhdojnë të përbëjnë një rrezik për Maqedoninë e Veriut, kryesisht përmes ndikimit të jashtëm keqdashës, përdorimit të instrumenteve ekonomike të pushtetit,

instrumenteve në sektorin e informacionit dhe sulmeve kibernetike ndaj infrastrukturës së TIK-ut. Maqedonia e Veriut vazhdoi të zbatojë Strategjinë dhe Planin e Veprimit për Ndërtimin e Rezistencës dhe Kundërshtimin e Kërcënimeve Hibrade 2021-2025. Një Ekip Operacional për Sigurinë Kibernetike dhe Kërcënimet Hibrade u krijua brenda Ministrisë së Brendshme për të ofruar udhëzime mbi ndërtimin e rezistencës institucionale dhe forcimin e komunikimit me publikun. Ndërsa strategjitë për luftimin e kërcënimeve kibernetike dhe hibrade janë në vend, nuk ka një kornizë të qartë ligjore për ndërhyrjen dhe manipulimin e informacionit nga jashtë (FIMI). Maqedonia e Veriut u përfrua me deklaratën e BE-së të korrikut 2025 që dënon fushatat hibrade të Rusisë kundër BE-së dhe partnerëve të saj. Përveç kësaj, Maqedonia e Veriut u angazhua në mënyrë aktive në negociata në Grupin e Hapur të Punës të OKB-së për Sigurinë dhe Përdorimin e Teknologjive të Informacionit dhe Komunikimit. Nevojiten përpjekje shtesë për të zvogëluar mundësitë për ndërhyrje të huaja dhe manipulim të informacionit, përfshirë dezinformimin, dhe për të ndërtuar rezistencë shoqërore ndaj tyre dhe formave të tjera të kërcënimeve hibrade.

SHTOJCA I – MARRËDHËNIET MIDIS BE-SË DHE MAQEDONISË SË VERIUT

Maqedonia e Veriut ka qenë vend kandidat që nga viti 2005. Më 26 mars 2020, Këshilli Evropian miratoi vendimin e Këshillit për të hapur negociatat e pranimit me Maqedoninë e Veriut. Konferenca e parë ndërqeveritare u zhvillua më 19 korrik 2022, pas miratimit të kornizës negociuese nga Këshilli. Po atë ditë, Komisioni nisi procesin e shqyrtimit. Shqyrtimi u përfundua në dhjetor 2023 dhe të gjitha raportet e shqyrtimit për gjashtë grupet iu paraqitën Këshillit.

Maqedonia e Veriut ka marrë pjesë në **Procesin e Stabilizim-Asociimit** që nga viti 1999. Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA) me BE-në, e nënshkruar në vitin 2001 dhe në fuqi që nga viti 2004, përcakton kornizën për marrëdhëniet me BE-në, duke përfshirë dialogun politik, ekonomik dhe teknik. Ekspertët u takuan në shtatë nënkomitete dhe një grup të posaçëm, në përputhje me orarin. Këshilli i Stabilizim-Asociimit u mbajt në mars 2023 në Shkup.

Liberalizimi i vizave për qytetarët e Maqedonisë së Veriut që udhëtojnë në zonën Shengen ka qenë në fuqi që nga dhjetori i vitit 2009. Marrëveshja e ripranimit ka qenë në fuqi që nga viti 2008. Raporti i gjashtë i Komisionit, në kuadër të mekanizmit të pezullimit të vizave, arriti në përfundimin se Maqedonia e Veriut vazhdon të përmbushë kriteret për liberalizimin e vizave.

Gjatë periudhës raportuese, Maqedonia e Veriut ruajti përputhshmëri të plotë me **politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë të BE-së**. Pjesëmarrja e konsiderueshme në misionet dhe operacionet e BE-së për menaxhimin e krizave vazhdoi, veçanërisht në operacionet EUFOR ALTEA në Bosnjë dhe Hercegovinë dhe në Grupin e Betejës HELBROK të BE-së.

Një Partneritet për Siguri dhe Mbrojtje midis Maqedonisë së Veriut dhe BE-së u nënshkrua në nëntor 2024, dhe Dialogu për Siguri dhe Mbrojtje midis BE-së dhe Maqedonisë së Veriut u lançua në Shkup në maj 2025.

BE-ja ka mbështetur Ushtrinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut përmes tre masave të ndihmës dypalëshe në kuadër të **Fondit Evropian për Paqen** me një total prej 38 milionë eurosh deri në prill 2025, për të forcuar pajisjet e tyre ushtarake, efikasitetin operacional dhe lëvizshmërinë. Task Forca Mjekësore Ballkanike, në të cilën merr pjesë Maqedonia e Veriut, përfiton nga një masë mbështetjeje prej 6 milionë eurosh në vitin 2022 në kuadër të Fondit Evropian për Paqen.

Në korrik 2025, u miratua një vendim financimi shumëvjeçar në kuadër të **Instrumentit për Ndihmë Para-Anëtarësimit (IPA III) 2025-2027**. Vendimi ndan 67 milionë euro për periudhën trevjeçare nga viti 2025 deri në vitin 2027. Financimi synon të mbështesë fusha kyçe si sundimi i ligjit, qeverisja e mirë, arsimi dhe lehtësimi i integritetit. Kjo plotëson punën e kryer në korrik 2024, kur u miratuan tre vendime financimi për një total prej 160 milionë eurosh për programet operative shumëvjeçare për periudhën 2024-2027 për transportin, mjedisin dhe kapitalin njerëzor. Maqedonia e Veriut përfiton nga mbështetja plotësuese për shoqërinë civile dhe menaxhimin e migracionit. Ajo gjithashtu merr pjesë në programet e bashkëpunimit ndërkufitar, programet e bashkëpunimit transnacional dhe programet e BE-së. Për të përmirësuar prokurimin publik dhe për të forcuar kapacitetet për modelimin e efekteve makroekonomike të politikave dhe investimeve të gjelbra, Maqedonia e Veriut po merr pjesë si vëzhguese në dy projekte pilot në kuadër të Instrumentit të Mbështetjes Teknike.

Aktivitetet e reja janë plotësuese të programeve në vazhdim në kuadër të **IPA II (2014-2020)**. Është bërë përparim në zbatimin e IPA II për të mbështetur zhvillimin social dhe ekonomik të vendit dhe reformat kryesore strukturore. Ndihma e BE-së në kuadër të IPA II vazhdoi të mbështesë reformat në fushat e sundimit të ligjit, administratës publike dhe financave publike dhe përmirësoi luftën kundër korrupsionit. Media, shoqëria civile dhe sektori privat vazhdojnë të përfitojnë nga ndihma kyçe e BE-së, duke u ofruar atyre mundësi për t'u rritur dhe zhvilluar në një mjedis të favorshëm. Në fushën e konkurrueshmërisë dhe zhvillimit të biznesit, u krijua një Platformë Kombëtare për Sipërmarrjen e femrave. Skema e Garancisë Rinore e mbështetur nga BE-ja ka përfituar më shumë se 9,900 të rinj në rajonet që përballen me shkallët më të larta të papunësisë së të rinjve dhe shkallët e larta të braktisjes së hershme të shkollës. Ajo gjithashtu ka ndihmuar fëmijët romë dhe fëmijët me aftësi të kufizuara. Sipas programit shumëvjeçar, një sasi e konsiderueshme e ndihmës financiare të BE-së i është ndarë Maqedonisë së Veriut për mbrojtjen e mjedisit dhe forcimin e lidhjes me sistemet e transportit të BE-së. Sa i përket transportit, me mbështetjen e BE-së, ndërtimi i autostradës Gradsko-Drenovo, pjesë e rrugës së Korridorit X, u përfundua dhe u vu në funksion. Sa i përket mjedisit, BE-ja mbështeti zhvillimin e Strategjisë Kombëtare të Monitorimit Mjedisor dhe Planit të Veprimit shoqërues, si dhe Sistemit Kombëtar të Informacionit Mjedisor të shumëpritur. Për shkak të kapacitetit të dobët administrativ, vendi u përball me një tërheqje automatike kumulative prej 122,053,668.08 eurosh sipas këtij programi shumëvjeçar.

Sipas **Instrumentit të Reformës dhe Rritjes**, Maqedonia e Veriut përfiton nga një ndarje e programuar prej 750.4 milionë eurosh, të kanalizuar përmes Agjendës së Reformave të vendit. Ndarja mbulon reformat kryesore në gjashtë fusha politike: reforma e administratës publike; energjia e gjelbër; digjitalizimi; kapitali njerëzor; zhvillimi i sektorit privat; dhe të drejtat themelore dhe sundimi i ligjit. Shpërndarja e mbështetjes së BE-së është e kushtëzuar nga përmbushja e parakushteve dhe zbatimi i reformave siç përcaktohet në Agjendën e Reformave dhe do të kanalizohet direkt në llogarinë e thesarit dhe përmes kanalit të investimeve të Kornizës së Investimeve të Ballkanit Perëndimor (WBIF).

Më 18 mars 2025, si një pagesë e parakohshme prej 7% të shumës totale të parashikuar në kuadër të Instrumentit të Reformës dhe Rritjes, Maqedonia e Veriut mori 24.4 milionë euro nga një total prej 52.5 milionë eurosh. Parafinancimi iu nda buxhetit të shtetit për të mbështetur zbatimin e reformave të parashikuara në Agjendën e Reformës, ndërsa 28.1 milionë eurot e mbetura do të ndahen direkt për WBIF dhe do të përdoren për projekte infrastrukturore në vend.

Seti i parë i reformave duhej të zbatohet në dhjetor 2024 dhe përbëhet nga pesë hapa, me një vlerë totale prej afërsisht 17 milionë eurosh. Në korrik 2025, Komisioni përfundoi vlerësimin e tij dhe i konsideroi dy nga pesë hapat si të arritur: miratimin e Ligjit për Kontrollin e Brendshëm Financiar

Publik dhe reformën e qeverisjes së ndërmarrjeve shtetërore. Kjo çoi në disbursimin e kështit të parë prej afërsisht 7.9 milionë eurosh. Afati i dytë sipas Agjendës së Reformës ishte qershori 2025 dhe mbulonte 16 reforma në të gjitha fushat e politikave të mbuluara nga Agjenda e Reformës. Në tetor 2025, Komisioni përfundoi vlerësimin e tij dhe i konsideroi katër nga gjashtëmbëdhjetë hapat si të arritur, duke përfshirë miratimin e legjislacionit përkatës në fushën e digjitalizimit. Kjo çoi në disbursimin e kështit të dytë prej afërsisht 17.1 milionë eurosh.

Në vitin 2025, pati një zbatim të intensifikuar të projekteve të financuara në kuadër të **Kornizës së Investimeve për Ballkanin Perëndimor**. Në bashkëpunim me Bankën Botërore, u ndërtua një autostradë ekspres prej 23 km nga Kriva Palanka në Stracin, seksioni i fundit i mbetur deri në kufirin bullgar. Në frymën e Ekipit të Evropës, filluan punimet për ndërtimin e ndërlydhësit të gazit me Greqinë dhe impiantit të trajtimit të ujërave të zeza në Shkup, me KfW që bashkoi forcat me BEI-në dhe BERZH-in. KfW gjithashtu vazhdoi të financojë rindërtimin dhe rehabilitimin e konvikteve studentore, zbatimin e zgjeruar të fazës 2 të parkut eolik të Bogdancit dhe rehabilitimin e gjashtë hidrocentraleve në Maqedoninë e Veriut.

Më 8 maj 2024, BE-ja disbursoi 50 milionë euro në ndihmë makrofinanciare për Maqedoninë e Veriut. Ky ishte kësti i parë prej 100 milionë eurosh në ndihmë makrofinanciare të përcaktuar në propozimin e Komisionit të miratuar nga Parlamenti Evropian dhe Këshilli më 12 korrik 2023. Priten përpjekje të mëtejshme për të përbushur kushtet për disbursimin e kështit të dytë.

BE-ja ofron mbështetje përmes IPA-s dhe Instrumentit të Politikës së Jashtme për të forcuar qëndrueshmërinë e partnerëve të Ballkanit Perëndimor përballë kërcënimeve hibride, duke përfshirë kërcënimet kibernetike dhe ndërhyrjet e huaja dhe manipulimin e informacionit.

Shtojca II – Të dhëna statistikore

TË DHËNA STATISTIKORE (që nga 11.9.2025) Maqedonia e Veriut

Të dhëna bazë	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Popullsia (në mijëra)		2 060 i	2 076 i	2 069 unë	1837 i	1830 i	1826 i
Sipërfaqja totale e tokës (km ²)		:	25 434	25 435	25 435	25 435	25 437

Llogaritë kombëtare	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Produkti i Brendshëm Bruto (PBB) (në milionë në monedhë kombëtare)		466 703	669 280	729 445	816 084	897 694 p	948 905 e
Produkti i Brendshëm Bruto (PBB) (në milionë euro)		7 585	10 852	11 835	13 243	14 583 f.	15 425 e
PBB për frymë (euro)		3 930 e	5 840 e	6 440 e	7 230 e	7 980 e	:
PBB për frymë (në standardet e fuqisë blerëse (PPS))		9 398 e	12 730 e	14 124 e	15 086 e	15 823 e	:
PBB për frymë (në PPS), në krahasim me mesataren e BE-së (BE-27 = 100)		36.2 e	41.8 b	42.6 e	42.0 është	41.5 e	:
Shkalla e rritjes së PBB-së reale: ndryshimi nga viti i kaluar në vëllimin e PBB-së (%)		- 0.5	- 4.7	4.5	2.8	2.1 p	2.8 e
Rritja e punësimit (të dhënat e llogarive kombëtare), krahasuar me vitin e kaluar (%)		1	- 7	3	- 6	0 pikë	4 është
Rritja e produktivitetit të punës Rritja e PBB-së (në vëllim) për punonjës, krahasuar me vitin e kaluar (%)		- 2	2	2	10	2 pasdite	- 2 është
Rritja e kostove të punës për njësi, krahasuar me vitin e kaluar (në %)		:	:	:	:	4 është	:
* Ndryshimi 3-vjeçar (T/T-3) në indeksin nominal të rritjes së kostos së punës për njësi (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
Produktiviteti i punës për punonjës PBB (në SPM) për punonjës në krahasim me mesataren e BE-së (BE-27 = 100)		44	47	47	44 është	:	:
Vlera e shtuar bruto sipas sektorëve kryesorë							
Bujqësia, pylltaria dhe peshkimi (%)		10.5	9.8	8.3	8.4	7.6 pasdite	6.8 e
Industria (%)		17.8	19.8	19.7	19.7	19.8 pasdite	19.2 e
Ndërtimi (%)		6.6	6.0	6.4	6.9	6.9 pasdite	6.6 e
Shërbimet (%)		65.2 i	64.3 i	65.5 i	64.9 i	65.6 pi	67.3 i
Shpenzimet e konsumit final, si pjesë e PBB-së (%)		92.5	82.8	83.6	84.6	83.4 p	84.7 e
Formimi bruto i kapitalit fiks si pjesë e PBB-së (%)		23.4	21.6	23.5	24.0	24.7 pasdite	23.8 e
Eksportet e mallrave dhe shërbimeve, në raport me PBB-në (%)		45.4	57.8	65.4	72.8	67.8 p	62.7 e
Importet e mallrave dhe shërbimeve, në raport me PBB-në (%)		66.8	70.5	81.3	93.4	80.9 p	75.8 e
Formimi bruto i kapitalit fiks të sektorit të qeverisë së përgjithshme, si përqindje e PBB-së (në %)		:	:	:	:	:	:

Aktiviteti i biznesit	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indeksi i Vëllimit të Prodhimit Industrial (2015 = 100)		88.1	102.4	103.9	103.6	104.3	:
Numri i ndërmarrjeve aktive (numri)		:	:	66 890	67 338	68 577	:
Shkalla e themelimit numri i ndërmarrjeve të themeluara në periudhën referuese (t) pjesëtuar me numrin e ndërmarrjeve aktive në t (%)		:	:	9.2 dhe	9.6 i	9.3 dhe	:
Shkalla e themelimit numri i ndërmarrjeve të themeluara në periudhën referuese (t) pjesëtuar me numrin e ndërmarrjeve aktive në t (%)		:	:	7.9 i	7.1 dhe	12.8 pi	:

Personat e punësuar në ndërmarrje të vogla dhe të mesme, si pjesë e të gjithë punonjësve (brenda ekonomisë jo-financiare të biznesit) (%)	1)	:	:	93.96	95.96	96.03	:
Vlera e shtuar nga ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (në ekonominë e biznesit jo-financiar) (në milionë euro)	1)	:	:	4 147 unë	5 221 unë	5 938 unë	:
Vlera totale e shtuar (në ekonominë e biznesit jo-financiar) (në milionë euro)		:	:	6 253	7 026	8 019	:

Shkalla e inflacionit dhe çmimet e banesave	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit (HICP), ndryshimi krahasuar me vitin e kaluar (në %)		1.8 ditë	1.2 ditë	3.4 ditë	14.0 ditë	9.0 ditë	4.2 ditë

Bilanci i pagesave	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Bilanci i pagesave: totali i llogarisë rrjedhëse (në milionë euro)		- 240.0	- 318.0	- 329.0	- 801.3	55.6	- 355.5
Llogaria rrjedhëse e bilancit të pagesave: bilanci tregtar (në milionë euro)		- 2 007.9	- 1 803.6	- 2 336.9	- 3 481.6	- 2 634.1	- 3 103.4
Llogaria rrjedhëse e bilancit të pagesave: shërbime neto (në milionë euro)		309.4	423.7	497.9	748.5	735.5	1 061.9
Llogaria rrjedhëse e bilancit të pagesave: bilanci neto për të ardhurat parësore (në milionë euro)		- 163.8	- 411.5	- 519.5	- 568.4	- 742.4	- 800.9
Llogaria rrjedhëse e bilancit të pagesave: bilanci neto për të ardhurat dytësore (në milionë euro)		1 622.3	1 473.4	2 029.4	2 500.2	2 696.6	2 486.9
Bilanci neto për të ardhurat parësore dhe dytësore nga të cilat transfertat shtetërore (në milionë euro)		60.3	110.0	138.5	59.1	131.6	57.2
*Regresioni mesatar trevjeçar i bilancit të llogarisë rrjedhëse në raport me PBB-në (%)		:	- 1.9	- 2.9	- 3.9	- 2.8	- 2.7
* Ndryshimi pesëvjeçar në pjesën e eksporteve botërore të mallrave dhe shërbimeve (%)		:	38.3	26.1	18.7	13.7	2.8
Bilanci neto (hyrje-dalje) i investimeve të huaja direkte (IHD) (në milionë euro)		131.1 vat	154.7 vat	387.5 vat	654.2 vat	488.1 vat	1 088.1 vat
Investime të huaja direkte (IHD) jashtë vendit (në milionë euro)		- 19.9 vat	46.7 vat	83.0 vat	90.8 vat	89.7 vat	166.9 vat
nga të cilat IHD në ekonominë raportuese në vendet e BE-27 (në milionë euro)		- 5.5 vat	31.3	59.7	67.3	84.7	102.6 W
Investimet e Huaja Direkte (IHD) në ekonominë raportuese (në milionë euro)		111.2 vat	201.4 vat	470.5 vat	745.0 vat	577.7 vat	1 255.0 vat
nga të cilat IHD të BE-së-27 në ekonominë raportuese (në milionë euro)		116.6 vat	42.3	449.7	519.6	486.9	548.1 vat
* Pozicioni neto i investimeve ndërkombëtare, në raport me PBB-në (%)		- 55.1	- 63.6	- 61.2	- 61.4	- 57.0	- 56.8
Shkalla vjetore e ndryshimit në hyrjet bruto të remitancave (në monedhë kombëtare) nga punëtorët migrantë (%)		2.6 iw	:	:	:	:	:

Financat publike	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Deficiti/teprica e qeverisë së përgjithshme, në raport me PBB-në (%)		:	:	:	:	:	:
Borxhi bruto i qeverisë së përgjithshme, në raport me PBB-në (%)		:	:	:	:	:	:
Të ardhurat totale të qeverisë, si përqindje e PBB-së (%)		:	:	:	:	:	:
Shpenzimet totale qeveritare, si përqindje e PBB-së (%)		:	:	:	:	:	:
Treguesit financiarë	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Borxhi i jashtëm bruto i të gjithë ekonomisë, në raport me PBB-në (%)		68.2 inç.	78.7 inç	80.9 inç.	81.5 inç.	77.9 pips	79.9 eiw
Borxhi i jashtëm bruto i të gjithë ekonomisë, në raport me eksportet totale (%)		153.3 vat	136.3 vat	123.0 vat	112.0 vat	114.9 vat	127.7 vat
Oferta monetare: M1 (kartëmonedha, monedha, depozita njëditore, në milionë euro)		1 109.6 vat	3 314.2 w	3 605.5 vat	3 830.2 w	4 250.8 vat	4 753.1 vat
Kreditë total nga institucionet financiare monetare për rezidentët (i konsoliduar) (në milionë euro)		:	7 545.4	8 169.1	8 763.5	9 472.4	:
* Ndryshimi vjetor i detyrimeve të sektorit financiar (%)		:	3.0	10.5	8.2	5.7	:

* Borxhi privat, i konsoliduar, në raport me PBB-në (%)		:	:	:	:	:	:
---	--	---	---	---	---	---	---

Normat e interesit Norma ditore e parave të gatshme, në vit (%)		2.10 vat	1.00 w	0.94 vat	1.08 w	3.88 vat	2.16 vat
Kursi i këmbimit të euros: mesatarja për periudhën (1 euro = ... monedha kombëtare)		61,532	61,675	61,636	61,623	61,559	61,517
Indeksi i Kursit Efektiv të Këmbimit të Ponderuar në Tregti, 42 vende (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
* Ndryshimi trevjeçar (T/T-3) në indeksin e kursit efektiv të këmbimit të ponderuar sipas tregtisë, nga 42 vende (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
Vlera e aseteve rezervë (përfshirë arin) (në milionë euro)		2 193.3 w	114.6	304.7	271.6	603.1	318.7

Tregtia e jashtme e mallrave	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Vlera e importit të të gjitha mallrave, të gjithë partnerëve (në milionë euro)		5 071	7 599	9 647	12 126	11 149	11 066
Vlera e eksportit të të gjitha mallrave, të gjithë partnerëve (në milionë euro)		3 124	5 781	6 969	8 300	8 323	7 784
Bilanci tregtar të gjitha mallrat, të gjithë partnerët (në milionë euro)		- 1947	- 1818	- 2 678	- 3 826	- 2 826	- 3 282
Kushtet e tregtisë (indeksi i çmimeve të eksportit / indeksi i çmimeve të importit * 100) (në numra)	2)	101.4 iw	107.0 iw	100.0 iw	99.0 iw	:	:
Pjesa e eksporteve drejt vendeve të BE-27 në vlerën e eksporteve totale (%)		63.7 inç.	77.5 inç.	77.1 inç	78.3 inç.	78.7 inç	76.9 inç
Pjesa e importeve nga vendet e BE-27 në vlerën e importeve totale (%)		51.7 inç	46.3 inç.	46.2 inç	46.8 inç.	49.2 inç.	50.5 inç.

Demografia	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Shkalla bruto e ndryshimit natyror të popullsisë (shkalla e rritjes natyrore) numri i lindjeve minus vdekjet (për mijë banorë)		1.7	- 3.2	- 5.1	- 2.4	- 1.9	- 2.3
Vdekshmëria e fëmijëve nën një vjeç (për 1,000 lindje të gjalla)		9.8	5.7	4.6	:	1.9	:
Jetëgjatësia në lindje: meshkuj (vite)		73.0	72.2	71.1 b	:	:	:
Jetëgjatësia në lindje: gratë (vite)		76.9	76.7	75.5 b	:	:	:

Tregu i punës	Dhëm b.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Shkalla e aktivitetit ekonomik për personat e moshës 20 deri në 64 vjeç përqindja e popullsisë së moshës 20 deri në 64 vjeç që është ekonomikisht aktive (%)		69.6	70.5	:	:	:	:
Shkalla e punësimit për personat e moshës 20 deri në 64 vjeç përqindja e popullsisë së moshës 20 deri në 64 vjeç që janë të punësuar (%)		48.2	59.1	:	:	:	:
Shkalla e punësimit të burrave të moshës 20 deri në 64 vjeç (%)		57.5	68.9	:	:	:	:
Shkalla e punësimit të femrave të moshës 20 deri në 64 vjeç (%)		38.7	49.0	:	:	:	:
Shkalla e punësimit për personat e moshës 55 deri në 64 vjeç përqindja e popullsisë së moshës 55 deri në 64 vjeç që janë të punësuar (%)		35.4	45.7	:	:	:	:
Punësimi sipas sektorëve kryesorë							
Bujqësia, pylltaria dhe peshkimi (%)		17.3 dhe	12.0 i	:	:	:	:
Industria (%)		23.6 i	23.9 i	:	:	:	:
Ndërtimi (%)		6.3 dhe	6.9 i	:	:	:	:
Shërbimet (%)		52.8 i	57.1 i	:	:	:	:
Personat e punësuar në sektorin publik, si pjesë e numrit të përgjithshëm të të punësuarve, persona të moshës 20 deri në 64 vjeç (%)		:	:	:	:	:	:

Personat e punësuar në sektorin privat, si pjesë e numrit të përgjithshëm të të punësuarve, persona të moshës 20 deri në 64 vjeç (%)

:

:

:

:

:

:

Shkalla e papunësisë Pjesa e forcës punëtore që është e papunë (%)		31.0	16.4	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë së meshkujve (%)		31.5	16.7	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë së femrave (%)		30.3	15.9	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë së të rinjve - pjesa e forcës punëtore të moshës 15 deri në 24 vjeç që janë të papunë (%)		53.9	35.7	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë afatgjatë - përqindja e forcës punëtore që ka qenë e papunë për 12 muaj ose më shumë (%)		25.5	12.4	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë së personave (të moshës 25 deri në 64 vjeç) me arsim fillor maksimal (nivelet ISCED 0-2) (%)		36.4	21.4	:	:	:	:
Shkalla e papunësisë së personave (të moshës 25 deri në 64 vjeç) me arsim të lartë (nivelet ISCED 5-8) (%)		18.8	12.9	:	:	:	:

Kohezioni social	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Pagat dhe rrogat mesatare nominale mujore (në monedhë kombëtare)		20 902 w	27 182 w	28 718 w	31 859 w	36 614 w	41 239 w
Indeksi i pagave dhe rrogave reale (indeksi i pagave dhe rrogave nominale i pjesëtuar me indeksin e inflacionit (2016 = 100))		95 vat	116 vat	119 javë	115 vat	121 javë	132 vat
Koeficienti GNIEV		:	31.4	30.3 b	29.8	:	:
Hendeku i varfërisë		43.1	34.9	35.9 b	31.8	:	:

Standardi i jetesës	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Numri i automjeteve të pasagjerëve në raport me madhësinë e popullsisë (numri për mijë banorë)		146.0	207.0	260.0	264.0	303.0	:
Numri i abonimeve të telefonisë mobile në raport me madhësinë e popullsisë (numri për mijë banorë)		1 084.6 w	896.8 vat	902.7 vat	:	:	:
Depërtimi i internetit me brez të gjerë celular (për 100 banorë)		:	66.1 vat	67.6 vat	:	:	:
Depërtimi i internetit fiks me brez të gjerë (për 100 banorë)		:	23 javë	23 javë	:	:	:

Infrastrukturë	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Dendësia e rrjetit hekurudhor (linja funksionale për mijë km ²)		:	26.9 i	26.9 i	26.9 i	26.9 i	:
Gjatësia e autostradave (kilometra)		259	335	335	335	335	:

Arsimi, inovacioni dhe Hulumtimi	Dhëmb.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Përqindja e personave të moshës 30-34 vjeç me arsim të lartë (ISCED 2011, nivelet 5 deri në 8)		21.7	39.7	:	:	:	:
Përqindja e personave të moshës 30-34 vjeç me arsim të lartë (ISCED 2011, nivelet 5 deri në 8), burra		20.8	34.3	:	:	:	:
Përqindja e personave të moshës 30-34 vjeç me arsim të lartë (ISCED 2011, nivelet 5 deri në 8), gra		22.6	45.3	:	:	:	:
Pjesëmarrja në arsimin e hershëm të fëmijërisë (fëmijët 3 vjeç e lart)		78.1 vat	30.0	35.1	42.4	46.1	:
Pjesëmarrja në arsimin e hershëm të fëmijërisë (fëmijë 3 vjeç e lart), meshkuj		77.7 vat	29.4	35.2	41.4	46.2	:
Pjesëmarrja në arsimin e hershëm të fëmijërisë (fëmijët 3 vjeç e lart), gratë		78.5 vat	30.6	35.0	43.4	46.1	:
Nxënës 15-vjeçarë me arritje të ulëta në lexim		:	:	:	73.6	:	:
Nxënës 15-vjeçarë me arritje të dobëta në matematikë		:	:	:	66.2	:	:

Nxënës 15-vjeçarë me arritje të dobëta në shkencë		:	:	:
Ata që largohen herët nga arsimi dhe trajnimi: pjesa e personave të moshës 18-24 vjeç me arsim fillor maksimal (ISCED 2011 niveli 2 ose më poshtë) që nuk po vazhdojnë arsimin ose trajnimin e mëtejshëm.		11.7	5.7	:
Ata që largohen herët nga arsimi dhe trajnimi: pjesa e meshkujve të moshës 18-24 vjeç me arsim fillor maksimal (ISCED 2011 niveli 2 ose më poshtë) që nuk po vazhdojnë arsimin ose trajnimin e mëtejshëm.		11.1	5.7	:
Të braktisura herët nga arsimi dhe trajnimi: pjesa e femrave të moshës 18-24 vjeç me arsim fillor maksimal (ISCED 2011 niveli 2 ose më poshtë) që nuk po vazhdojnë arsimin ose trajnimin e mëtejshëm.		12.3	5.8	:
Përqindja e personave të moshës 25–64 vjeç që kanë marrë pjesë në arsim dhe trajnim (në 4 javët e fundit)		4.1	2.6	:
Përqindja e personave të moshës 25–64 vjeç që morën pjesë në arsim dhe trajnim (në 4 javët e fundit), burra		4.1	2.5	:
Përqindja e personave të moshës 25–64 vjeç që morën pjesë në arsim dhe trajnim (në 4 javët e fundit), gra		4.0	2.7	:
"Ekspozimi i të diplomuarve në arsimin dhe formimin profesional (AFP) ndaj të nxëniet në punë (përqindja e popullsisë së moshës 20–34 vjeç)"		:	:	:
Përqindja e njerëzve me të paktën aftësi bazë digjitale (përqindja e popullsisë së moshës 16–74 vjeç)		:	:	34.6
Pjesa e njerëzve me të paktën aftësi bazë digjitale (përqindja e popullsisë së moshës 16–74 vjeç), burra		:	:	38.1
Përqindja e njerëzve me të paktën aftësi bazë digjitale (përqindja e popullsisë së moshës 16–74 vjeç), gra		:	:	31.1
Shpenzimet publike për arsimin në raport me PBB-në (%)		:	:	:
Shpenzimet bruto të brendshme për kërkim dhe zhvillim, në raport me PBB-në (%)		:	0.37	:
Shpenzimet ose ndarjet buxhetore për kërkim dhe zhvillim (GBAORD), si përqindje e PBB-së (%)		:	:	:
Përqindja e familjeve që kanë qasje në internet në shtëpi (%)		58.3	79.4	83.7

Mjedisi	Dhëm b.	2012	2020	2021
ekuivalent i CO₂ (1990 = 100)	3)	132.0 vat	:	:
Intensiteti i energjisë së ekonomisë (kg ekuivalent naftë për 1,000 euro të PBB-së me çmime konstante të vitit 2015)		366.8	270.3	266.5
Energjia elektrike nga burimet e rinovueshme në raport me konsumin bruto të energjisë elektrike (%)		16.7	23.5	22.8
Pjesa e transportit rrugor të mallrave (bazuar në ton-km) (%)		93.2 w	96.9 w	96.8 w

Energji	Dhëm b.	2012	2020	2021
Prodhimi primar i të gjitha produkteve të energjisë (në mijëra ton energji (TOE))		1 561	992	886
Prodhimi primar i naftës (në mijë TOE)		0	0	0
Prodhimi primar i lëndëve djegëse të ngurta (në mijë TOE)		1 246	685	552
Prodhimi primar i gazit (në mijë TOE)		0	0	0
Importet neto të të gjitha produkteve të energjisë (në mijëra TOE)		1 448 i	1 649 i	1 823 i
Konsumi bruto i energjisë në vend (në mijë TOE)		3 004	2 597	2 677
Prodhimi bruto i energjisë elektrike (GWh)		6 262	5 347	5 532

Bujqësi	Dhëm b.	2012	2020	2021
Indeksi i vëllimit të prodhimit bujqësor (me çmimet e prodhuesit) (2015 = 100)		88.3 vat	102.2 W	92.2 w
Sipërfaqja bujqësore e shfrytëzuar (në mijë hektarë)		1 267.9	1 270.5	1 268.8
Numri i bagëtive: bagëti të gjalla (në mijëra krerë, fundi i periudhës)		251.0	222.0	178.0
Numri i bagëtive: derra të gjallë (në mijëra krerë, fundi i periudhës)		152.0	164.0	186.0
Numri i bagëtive, deleve dhe dhive të gjalla (në mijëra krerë, fundi i periudhës)		796.0 i	726.0 i	709.0 i
Qumësht i freskët i disponueshëm në ferma (në mijëra ton)		:	461.1	389.2
Prodhimi i të korrave: drithëra (përfshirë orizin) (në mijëra ton)		465.1	585.5	568.9
Prodhimi i të korrave të korrura: panxhar sheqeri (në mijë ton) 0.0		0.0	0.0	0.0
Prodhimi i kulturave të korrura: perime (në mijë ton)		691.4	794.2	798.0 p

Burimi: Eurostat dhe/ose autoritetet statistikore në Maqedoninë e Veriut

: = i padisponueshëm

b = ndërprerje në seri

d = përkufizimi ndryshon

e = vlera e parashikuar

p = i përkohshëm

s = Vlerësimi i Eurostatit

w = të dhëna të ofruara nga dhe nën përgjegjësinë e autoritetit statistikor kombëtar dhe të publikuara "siç janë" dhe pa asnjë siguri për cilësinë dhe respektimin e metodologjisë statistikore të BE-së

* = Treguesi i Procedurës së Çekuilibrit Makroekonomik (MIP)

Shënime në fund të faqes:

- 1) Mbulimi i NACE Rev2.: BN (përjashto K); PS (përjashto S94)
- 2) Indeksi i vlerës njësi Laspeyre. 2021 = 100.
- 3) Pjesë e inventarit të gazrave serrë, i përgatitur në kontekstin e Komunikimit të Katërt Kombëtar (UNFCCC).